

**BURDUR MURTAZALİLER EVİ
SELAMLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON PROJESİ**

**İ.T.Ü. YÜKSEKÖĞRETİM ENSTİTÜSÜ
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Mimar Tuğba BARLIK
(0296Y412)**

104195

**Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 22 Ocak 2001
Tezin Savunulduğu Tarih : 5 Şubat 2001**

Tez Danışmanı : Yrd. Doç.Dr. Yegân KAHYA

Diğer Jüri Üyeleri: Prof. Dr. Zeynep AHUNBAY (İ.T.Ü)

Doç. Dr. Can BİNAN (Y.T.Ü.)

ŞUBAT 2001

ÖNSÖZ

Anadolu’da, tarih öncesinden günümüze kadar birçok medeniyetlere sahne olmuş illerimizden biri olan Burdur, Osmanlı dönemi sivil mimarlık örneklerini de bünyesinde barındırmaktadır. Bir çoğu kaderine terk edilerek yok olmaya yüz tutmuş olan bu örneklerden yalnızca üç tanesi koruma altına alınmıştır. Tez konusu olarak seçilen Murtazaaliler Evi de harap durumdaki önemli yapılardan biridir. Bu çalışma ile, ilin sahip olduğu önemli bir kültür varlığı daha belgelenmiş, detaylarına kadar irdelenerek gelecek nesillere aktarılmış olacaktır.

Bu amaç doğrultusunda, konuyu seçtiğim günden itibaren, çalışmalarında desteğini ve yakın ilgisini esirgemeyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. Yegân Kâhya’ya, yapı ile ilgili malzeme analizlerini laboratuvar ortamında gerçekleştiren, bezeme koruma teknik ve yöntemleri konusunda bilgilerini esirgemeyen Prof. Dr. Ahmet Ersen’e ve her türlü konuda destek sağlayan tüm İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Restorasyon Anabilim Dalı öğretim üyelerine teşekkürlerimi sunarım. Tez konusu olan evlerini tamamıyla bana emanet ederek, uygun çalışma ortamını sağlayan ev sahibi Beyhan Turgay ve Yıldırım ailesine; Burdur’un eski mahalleleri ve yapılarını incelememde bana eşlik ederek bu konudaki bilgilerini aktaran teyzem Hülya Hephep ve annem Huriye Barlık’a; rölöve aşamasında her türlü makine ve teçhizat eksikimi karşılayan, en zor şartlarda bile yılmadan benimle çalışan dayım Talip Hephep ile tatillerini benimle çalışarak geçirmesine büyük bir sabırla katlanan sevgili ailesine; yapıyla ilgili tüm bildiklerini benimle paylaşan başta Melek Uysal, Zekiye İlgin ve Mehmet Uysal olmak üzere tüm Murtazaaliler ailesine; kaynak araştırmaları ve Osmanlıca tapu kaydının çevirisinde yardımcı olan İl Halk Kütüphanesi Müdürü Sn. Bekir Şahin’e; Belediye’deki her türlü belge ve fotoğraf arşivinden faydalanmam konusunda yardımlarından dolayı Belediye Başkan yardımcısı Sn. İsmail Vural ve Sn. Hasan Duygulu’ya; araştırmalarım sırasında katkılarından dolayı Burdur Valiliği İl Kültür ve Müze Müdürlüğü’ne; gerek İstanbul’da, gerekse Burdur’da olduğum süre içerisinde desteklerini esirgemeyen dostlarıma ve bütün çalışmam boyunca sabır ve anlayışını eksik etmeyip destek olan aileme teşekkür ederim.

Bu çalışma İ.T.Ü. Araştırma Fonu tarafından desteklenmiştir.

Şubat 2001

Tuğba Barlık

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ	vi
ÖZET	xx
SUMMARY	xxii
1. GİRİŞ	1
2. BURDUR KENTİNİN GELİŞİMİ	3
2.1. Tarihsel Gelişim	3
2.2. Demografik ve Sosyo-Ekonomik Yapı	7
2.3. Fiziksel Gelişim	10
2.3.1. Tarihi Kalıntılar ve Anıtsal Yapılar	15
2.3.1.1. Camiler	16
2.3.1.2. Çeşmeler	17
2.3.1.3. Hamamlar	18
2.3.1.4. Medreseler	18
2.3.1.5. Türbeler	19
2.3.1.6. Köprüler ve Su Yolları	19
2.3.2. Sivil Mimarlık Örnekleri	19
2.4. Koruma Amaçlı İmar Çalışmaları	22
3. MURTAZAALİLER EVİ'NİN TANIMLANMASI	25
3.1. Konumu ve Tarihsel Gelişimi	25
3.2. Genel Tanımı	27
3.2.1. Selamlık Bölümü	28
3.2.2. Harem Bölümü	30
4. SELAMLIK BÖLÜMÜ - MİMARİ ÖZELLİKLERİ	32
4.1. Plan Özellikleri	32
4.1.1. Zemin Kat Mekânları	32
4.1.1.1. Avlu (Z01)	32
4.1.1.2. Mutfak (Z02)	33
4.1.1.3. Kiler (Z03)	34
4.1.1.4. Soğuk Depo (Z04)	35
4.1.1.5. Ahır ve Depo (Z05)	35
4.1.1.6. Sarnıç (Z06)	36
4.1.2. Birinci Kat Mekânları	37
4.1.2.1. Sofa (101)	38
4.1.2.2. Oda (102)	39
4.1.2.3. Oda (103)	40
4.1.2.4. Oda (104)	42

4.1.2.5. Kiler (105)	43
4.1.2.6. Hela (106)	44
4.1.3. İkinci Kat Mekânları	44
4.1.3.1. Sofa (201)	44
4.1.3.2. Köşk oda (202)	45
4.1.3.3. Oda (203)	47
4.1.3.4. Oda (204)	49
4.1.3.5. Seyir Terası (205)	51
4.2. Cephe Özellikleri	51
4.2.1. Hacı Ömer Sokak Cephesi (Güney Cephesi)	51
4.2.2. Yeni Hamam Caddesi Cephesi (Batı Cephesi)	55
4.3. Yapı Bileşenleri	56
4.3.1. Kapılar	56
4.3.2. Pencereleler	57
4.3.3. Bezeme Özellikleri	58
4.3.3.1. Dış Bezeme Özellikleri	59
4.3.3.2. İç Bezeme Özellikleri	60
4.4. Strüktürel Özellikler ve Malzeme Özellikleri	62
4.4.1. Temeller	62
4.4.2. Duvarlar	63
4.4.2.1. Sürekli Taşıyıcı Duvarlar	63
4.4.2.2. Ahşap Taşıyıcı Öğeler	64
4.4.3. Döşeme Sistemi	64
4.4.4. Tavanlar	65
4.4.5. Örtü Sistemi	66
5. SELAMLIK BÖLÜMÜ – BOZULMALAR	67
5.1. Kullanıcı ve Fonksiyon Değişikliklerinin Neden Olduğu Bozulmalar	67
5.2. Strüktürel Bozulmalar	69
5.3. Malzeme Bozulmaları	72
5.3.1. Taş malzemelerde görülen bozulmalar	72
5.3.2. Ahşap malzemelerde görülen bozulmalar	73
5.3.3. Demir malzemelerde görülen bozulmalar	73
5.3.4. Kerpiç dolgu malzemelerinde görülen bozulmalar	73
5.3.5. Kireç esaslı malzemelerde görülen bozulmalar	74
6. TİPOLOJİK KARŞILAŞTIRMA	75
6.1. Plan Özellikleri Açısından	75
6.2. Cephe Özellikleri Açısından	78
6.3. Bezeme Özellikleri Açısından	79
6.3.1. Dış Bezeme Özellikleri	79
6.3.2. İç Bezeme Özellikleri	80
7. RESTİTÜSYON	83
8. RESTORASYON	88

8.1. Yapının Kullanımına İlişkin Öneriler	88
8.2. Yapının Onarımına İlişkin Müdahaleler	89
8.2.1. Temizleme	89
8.2.1.1. Malzeme Temizliği	89
8.2.1.2. Ek Duvar ve Niteliksiz Eklerin Temizlenmesi	90
8.2.2. Sağlamaştırma	90
8.2.3. Bütünleme	92
8.2.5. Yenileme	92
8.2.4. Yeniden Yapma	93
8.2.6. Yeni Ekler	93
9. SONUÇ	95
KAYNAKLAR	96
EKLER	101
EK A: Burdur İmar Planı Açıklama Raporu – 1989	101
EK B: T.C. Kültür Bakanlığı Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun Burdur, Merkez, Ulucamii ve Saat Kulesi Çevresindeki Kentsel Dokuya İlişkin Kararı ve Korunması Gerekli Kültür Varlıkları Tescil Listesi – 1992	106
EK C: Burdur İl Kültür Müdürlüğü’nün Murtazaaliler Evi Hakkında Müze Müdürlüğü’ne Hitaben yazmış olduğu rapor – 1996	114
EK D: Yerel Halk Dilinde Kullanılan Yapı İle İlgili Terimler	116
EK E: Şekiller	117
ÖZGEÇMİŞ	:433

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No:

Şekil A.	Yapıya ilişkin belgeler	
Şekil A1.	Osmanlıca Tapu Kaydı	117
Şekil A2.	Osmanlıca Tapu Kaydı	118
Şekil A3.	Osmanlıca Tapu Kaydı (Türkçe çevirisi)	119
Şekil A4.	Murtazaaliler Ailesi Kısmi Soyacağı	120
Şekil B.	Burdur ve çevresi ile ilgili haritalar	
Şekil B1.	Burdur İli Haritası, ölçek: 1/250.000 (Atatürk Kitaplığı, 1328)	121
Şekil B2.	Anadolu'nun başlıca şehirlerini gösteren, 1482 baskı tarihli Batlamyus haritası (Katırcıoğlu, 2000)	122
Şekil B3.	Anadolu'nun başlıca şehirlerini gösteren, 1548 baskı tarihli Batlamyus haritası (Katırcıoğlu, 2000)	123
Şekil B4.	Anadolu'da yerleşim alanlarını ve eski dönem kentlerini Latince isimleri ile gösteren harita (Katırcıoğlu, 2000)	123
Şekil B5.	Antalya Körfezi'nden Anamur'a kadar olan bölgeyi, Roma dönemindeki isimleri ile gösteren, 1705 baskı tarihli Anadolu haritası (Katırcıoğlu, 2000)	124
Şekil B6.	Eski Yunan ve Romalıların yerleşim merkezlerini gösteren, 1720 baskı tarihli Anadolu haritası (Katırcıoğlu, 2000)	125
Şekil B7.	Anadolu'daki yerleşim merkezlerini gösteren harita (Davis, 1874) ..	126
Şekil B8.	Osmanlı Dönemi'nde Hamid İli'ni gösteren harita (Anonim, 1993b)	127
Şekil B9.	Osmanlı Dönemi'nde Burdur Vilayeti (Tuğlacı, 1985)	127
Şekil B10.	Burdur'un eski mahallelerini gösteren yerleşim planı krokisi (Planholl, 1958)	128
Şekil B11.	Burdur İli İmar Planı, 1948 (Aru, 1948)	129
Şekil B12.	Burdur İli Haritası (Anonim, 1973).....	130
Şekil B13.	Burdur Merkez İlçe Haritası (Anonim, 1973)	131
Şekil B14.	Burdur İli Koruma İmar Planı (Burdur Belediyesi).....	132
Şekil C.	Eski fotoğraflar	
Şekil C1.	Burdur ili genel görünümü (Burdur Belediyesi arşivi)	133
Şekil C2.	Burdur ili genel görünümü, 1963 (Burdur Belediyesi arşivi)	133
Şekil C3.	Çay boyunda bir konut (Burdur Belediyesi arşivi)	134
Şekil C4.	Çay boyunda bir konut, 1955 (Burdur Belediyesi arşivi)	134
Şekil C5.	Çay boyunda Hakkı Serdaroğlu Evi, 1967 (Burdur Belediyesi arşivi)	135
Şekil C6.	Çay boyu ve etrafındaki ahşap konutlar (Jeancard, 1919)	135
Şekil C7.	Pazarda Burdur'a has alaca dokumalar, 1936 (Burdur Belediyesi arşivi)	136
Şekil C8.	Yukarı pazardan dükkan görünümüleri, 1936 (Burdur Belediyesi arşivi)	136

Şekil C9.	Yukarı pazardan dükkan görünümüleri, 1942 (Burdur Belediyesi arşivi)	137
Şekil C10.	Burdur Cumhuriyet Meydanı'nın tanzimden önceki durumu, 1934 (Burdur Belediyesi arşivi)	137
Şekil C11.	Burdur Cumhuriyet Meydanı'nın tanzimden sonraki durumu (Burdur Belediyesi arşivi)	138
Şekil C12.	Burdur Cumhuriyet Meydanı'nın tanzimden sonraki durumu (Burdur Belediyesi arşivi)	138
Şekil C13.	Burdur Cumhuriyet Meydanı'ndan Gazi Caddesi'ne bakış (Burdur Belediyesi arşivi)	139
Şekil C14.	Burdur Gazi Caddesi'nden şimdiki müzenin olduğu sokağa bakış, 1936 (Burdur Belediyesi arşivi)	139
Şekil C15.	Oluklaraltı Mahallesi ve mahalleye adını veren su olukları, 1942 (Burdur Belediyesi arşivi)	140
Şekil C16.	Oluklaraltı Mahallesi'nden Mısırlılar Evi'nin restorasyon öncesi durumu, 1955 (Burdur Belediyesi arşivi)	140
Şekil C17.	Cumhuriyet Caddesi'nden Oluklaraltı'na bakış, 1967 (Burdur Belediyesi arşivi)	141
Şekil C18.	Oluklaraltı Mahallesi'nden Antalya yoluna bakış, 1967 (Burdur Belediyesi arşivi)	141
Şekil C19.	1914 depremi sonrasında yeniden inşa edilmeye başlanan ilin genel görünümü (Akın, 2000)	142
Şekil C20.	1971 depremi sonrasında sokakların durumu (Burdur Belediyesi arşivi)	142
Şekil C21.	İnönü İlkokulu iç avlusu ve öğrencileri (Murtazaaliler ailesi arşivi)	143
Şekil C22.	Murtazaaliler Evi'nin avlusunda ailenin bir bölümü (Murtazaaliler ailesi arşivi)	144
Şekil C23.	Harem bölümü avlusunda, Murtazaaliler Evi'nin sahibi Talip Uysal (Murtazaaliler ailesi arşivi).....	144
Şekil C24.	Murtazaaliler ailesi büyükleri (Murtazaaliler ailesi arşivi)	144
Şekil D.	Murtazaaliler Evi, Selamlık bölümü fotoğrafları	
Şekil D1.	Murtazaaliler Evi çatısı ve Burdur'un genel görünümü	145
Şekil D2.	Hacı Ömer Sokak genel görünümü	146
Şekil D3.	Murtazaaliler Evi genel görünümü	147
Şekil D4.	Murtazaaliler Evi – selamlık bölümü, genel görünümü	148
Şekil D5.	Selamlık bölümü, giriş cephesi birinci kat pencereleri	149
Şekil D6.	Selamlık bölümü, birinci kat kemerli pencere	150
Şekil D7.	Murtazaaliler Evi giriş cephesi ve selamlık bölümü, köşk odanın sokaktan görünümü	150
Şekil D8.	Selamlık bölümü, giriş cephesi, ikinci kat pencereleri	151
Şekil D9.	Selamlık bölümü, köşk odanın (202) sokaktan görünümü	151
Şekil D10.	Selamlık bölümü, avlu giriş kapısı	152
Şekil D11.	Selamlık bölümü, köşk oda (202) çıkma altı bezemesi	153
Şekil D12.	Selamlık bölümü, köşk oda (202) çıkma altı bezemesi	153
Şekil D13.	Selamlık bölümü, köşk oda (202) çıkma altı kalem işi bezeme	154
Şekil D14.	Selamlık bölümü, giriş kapısı köşe rozeti	154
Şekil D15.	Selamlık bölümü, giriş cephesi, özgün sıva ve taş taklidi işlemesi ...	155
Şekil D16.	Selamlık bölümü, giriş cephesi, özgün sıva ve taş örgü sistemi	155
Şekil D17.	Selamlık bölümü, kapı tokmağı	156

Şekil D18.	Selamlık bölümü Yeni Hamam Caddesi (batı) cephesi	157
Şekil D19.	Selamlık bölümü Yeni Hamam Caddesi cephesi, briket duvar ile özgün duvar birleşimi	158
Şekil D20.	Selamlık bölümü Yeni Hamam Caddesi cephesi, briket duvar ile özgün duvar birleşimi	158
Şekil D21.	Selamlık bölümü arka (kuzey) cephesi	159
Şekil D22.	Selamlık bölümü arka (kuzey) cephesi	159
Şekil D23.	Selamlık bölümü, köşk oda (202) doğu ve güney cephesi	160
Şekil D24.	Selamlık bölümü, köşk oda (202) doğu cephesi, sıva üstü bezemesi	161
Şekil D25.	Selamlık bölümü, köşk oda (202) doğu cephesi, çıkma altı bursa kemeri	161
Şekil D26.	Selamlık bölümü, köşk oda (202) kuzey (avlu) cephesi	162
Şekil D27.	Selamlık bölümü, avlu (Z01) güney cephesi	162
Şekil D28.	Selamlık bölümü, köşk oda (202) kuzey (avlu) cephesi	163
Şekil D29.	Selamlık bölümü, köşk oda (202) doğu cephesi, çıkma altı bursa kemeri avludan görünüşü	163
Şekil D30.	Selamlık bölümü, üst sofa (201) doğu (avlu) cephesi ve seyir terası (205)	164
Şekil D31.	Selamlık bölümü, seyir terası (205) ahşap korkuluk parçası	164
Şekil D32.	Selamlık bölümü, avluya giriş kapısı	165
Şekil D33.	Selamlık bölümü, tahta perde	165
Şekil D34.	Selamlık bölümü, mutfak mekânı (Z02) avlu cephesi	166
Şekil D35.	Selamlık bölümü, mutfak mekânı (Z02) içinde yer alan banyo bölümü	167
Şekil D36.	Selamlık bölümü, mutfak mekânı (Z02) kuzey duvarı	167
Şekil D37.	Selamlık bölümü, mutfak mekânı (Z02) giriş kapısı ve kiler penceresi	168
Şekil D38.	Selamlık bölümü, Z05 No'lu mekân girişi ve 102 No'lu mekânın doğu cephesi	169
Şekil D39.	Selamlık bölümü, doğu (avlu) cephesi	170
Şekil D40.	Selamlık bölümü, giriş kapısı üstü Bursa kemeri	170
Şekil D41.	Selamlık bölümü, doğu (avlu) cephesi, sarnıç duvarı	171
Şekil D42.	Selamlık bölümü, avlu döşemesi	172
Şekil D43.	Selamlık bölümü, avlu döşemesi	172
Şekil D44.	Selamlık bölümü, savak	173
Şekil D45.	Selamlık bölümü, merdiven altı dolgusu	173
Şekil D46.	Selamlık bölümü, köşk oda (202) taşıyıcı ahşap dikmesi ve taş kaide	174
Şekil D47.	Selamlık bölümü, sarnıç (Z06)	175
Şekil D48.	Selamlık bölümü, sarnıç (Z06) ve üzerindeki konstrüksiyon	176
Şekil D49.	Selamlık bölümü, sarnıç (Z06) yanı ana taşıyıcı dikme ve taş kaidesi	177
Şekil D50.	Selamlık bölümü, sarnıç (Z06) önü taşlıktan ahır ve depo mekânına (Z05) geçiş	177
Şekil D51.	Selamlık bölümü, sarnıcın (Z06) iç görünümü	178
Şekil D52.	Selamlık bölümü, sarnıç (Z06) önü yalak	178
Şekil D53.	Selamlık bölümü, sarnıç (Z06) su çıkışı	179
Şekil D54.	Selamlık bölümü, kiler (Z03) girişi, içten görünümü	179
Şekil D55.	Selamlık bölümü, kiler (Z03) mekânı ahşap bölme duvarı	180

Şekil D56.	Selamlık bölümü, kiler (Z03) mekânı ahşap bölme duvarı altında taş kaide	180
Şekil D57.	Selamlık bölümü, kiler (Z03) mekânı taş kaide yan görünümü	181
Şekil D58.	Selamlık bölümü, kiler (Z03) mekânı tavan girişlemeleri	181
Şekil D59.	Selamlık bölümü, kiler (Z03) mekânı sürekli ana giriş	182
Şekil D60.	Selamlık bölümü, kiler (Z03) rafı	182
Şekil D61.	Selamlık bölümü, zemin kat özgün döşemesi	183
Şekil D62.	Selamlık bölümü, soğuk depo (Z04) girişi ve penceresi	183
Şekil D63.	Selamlık bölümü, soğuk depo (Z04) kuzey duvarı	184
Şekil D64.	Selamlık bölümü, soğuk depo (Z04) batı duvarı ve taşıyıcı sistemi	184
Şekil D65.	Selamlık bölümü, soğuk depo (Z04) taşıyıcı sistemi	185
Şekil D66.	Selamlık bölümü, soğuk depo (Z04) doğu ve kuzey duvarı birleşimi	185
Şekil D67.	Selamlık bölümü, soğuk depo (Z04) batı ve kuzey duvarı birleşimi	186
Şekil D68.	Selamlık bölümü, soğuk depo (Z04) doğu duvarı	186
Şekil D69.	Selamlık bölümü, soğuk depo (Z04) batı duvarı	187
Şekil D70.	Selamlık bölümü, 101 mekânın sekisinin Z05 mekânından görünümü	187
Şekil D71.	Selamlık bölümü, Z05 mekânından Z04 mekânı girişine bakış	188
Şekil D72.	Selamlık bölümü, Z05 mekânı kuzey duvarı	189
Şekil D73.	Selamlık bölümü, Z05 mekânı batı duvarına bakış ve ahşap girişler	188
Şekil D74.	Selamlık bölümü, Z05 mekânı batı duvarı, taş yalak	190
Şekil D75.	Selamlık bölümü, Z05 mekânı taşıyıcı sistemi	190
Şekil D76.	Selamlık bölümü, Z05 mekânı batı ve güney duvarı birleşimi	191
Şekil D77.	Selamlık bölümü, Z05 mekânı doğu duvarı, ana taşıyıcı dikme, taş kaide ve merdiven altı dolgusu	191
Şekil D78.	Selamlık bölümü, sarnıç (Z06) duvarı yan görünüşü ve ahşap dikme	192
Şekil D79.	Selamlık bölümü, sarnıç (Z06) duvarı yan görünüşü ve taş kaide	192
Şekil D80.	Selamlık bölümü, Z05 mekânından sarnıç duvarına bakış	193
Şekil D81.	Selamlık bölümü, Z05 mekânı güney duvarına bakış ve serpinin görünüşü	193
Şekil D82.	Selamlık bölümü, 101 mekânına giriş ve doğu duvarı	194
Şekil D83.	Selamlık bölümü, 101 mekânı doğu duvarı ve ahşap dikme	195
Şekil D84.	Selamlık bölümü, 101 mekânı sirkülasyon aksı tavanı	195
Şekil D85.	Selamlık bölümü, 101 mekânı, orta dikme ve bursa kemeri	196
Şekil D86.	Selamlık bölümü, 101 mekânı, bursa kemeri kuzey duvarı birleşimi	196
Şekil D87.	Selamlık bölümü, 101 mekânı, bursa kemeri güney duvarı birleşimi	197
Şekil D88.	Selamlık bölümü, 101 mekânı, seki	197
Şekil D89.	Selamlık bölümü, 101 mekânı, ahşap tavan	198
Şekil D90.	Selamlık bölümü, 101 mekânı, ahşap tavan kuzey ve batı duvarı birleşimi	198
Şekil D91.	Selamlık bölümü, 101 mekânı, güney duvarı ve tavan birleşimi	199
Şekil D92.	Selamlık bölümü, 101 mekânı, batı duvarı	199
Şekil D93.	Selamlık bölümü, 102 mekânına giriş	200
Şekil D94.	Selamlık bölümü, 102 mekânının 103 mekânına açılan penceresi	200
Şekil D95.	Selamlık bölümü, 102 mekânının sokağa açılan kemerli penceresi...	201
Şekil D96.	Selamlık bölümü, 103 mekânına giriş	201
Şekil D97.	Selamlık bölümü, 103 mekânı, yüklük	202
Şekil D98.	Selamlık bölümü, 103 mekânı, şerbetlik	202
Şekil D99.	Selamlık bölümü, 103 mekânı, şerbetlik altı dolap	203

Şekil D100.	Selamlık bölümü, 103 mekânı, kuzey duvarı, şerbetlik altı dolap içi ve taşıyıcı konstrüksiyonu	203
Şekil D101.	Selamlık bölümü, 103 mekânı, doğu duvarı	204
Şekil D102.	Selamlık bölümü, 103 mekânı, sokak cephesi kemerli penceresi	205
Şekil D103.	Selamlık bölümü, 103 mekânı, ahşap tavan	206
Şekil D104.	Selamlık bölümü, 103 mekânı, ahşap tavan	206
Şekil D105.	Selamlık bölümü, 104 mekânına giriş	205
Şekil D106.	Selamlık bölümü, 104 mekânı, niş ve kapı kilit yuvası.....	207
Şekil D107.	Selamlık bölümü, 104 mekânı doğu duvarı, pencere ve kapı	207
Şekil D108.	Selamlık bölümü, 104 mekânı, kuzey duvarı	208
Şekil D109.	Selamlık bölümü, 104 mekânı, kuzey duvarı, yüklük	208
Şekil D110.	Selamlık bölümü, 104 mekânı, ahşap tavan	209
Şekil D111.	Selamlık bölümü, 105 mekânına giriş	209
Şekil D112.	Selamlık bölümü, 105 mekânından merdiven altına bakış	210
Şekil D113.	Selamlık bölümü, 106 mekânına (hela) giriş ve çatı arası girişi	210
Şekil D114.	Selamlık bölümü, merdiven girişi ve arkada 106 mekânının görünümü	211
Şekil D115.	Selamlık bölümü, merdiven girişi kemerleri	211
Şekil D116.	Selamlık bölümü, ahşap merdiven	212
Şekil D117.	Selamlık bölümü, 201 mekânından merdiven yönüne bakış	213
Şekil D118.	Selamlık bölümü, abdestlik ve ahşap korkuluk	213
Şekil D119.	Selamlık bölümü, 201 mekânı (sofa) kuzey duvarına bakış	214
Şekil D120.	Selamlık bölümü, 201 mekânı (sofa) güney ve doğu duvarı	214
Şekil D121.	Selamlık bölümü, 201 mekânı (sofa) batı duvarı	215
Şekil D122.	Selamlık bölümü, 201 mekânı (sofa) güney ve batı duvarı	215
Şekil D123.	Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) giriş kapısı	216
Şekil D124.	Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) batı duvarı	217
Şekil D125.	Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) doğu duvarı	217
Şekil D126.	Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) güney duvarı	218
Şekil D127.	Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) güney duvarı	218
Şekil D128.	Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) güney duvarı	219
Şekil D129.	Selamlık bölümü, 202 mekânının (köşk oda) giriş kapısı arkasında yer alan profil ve kilit yuvası	219
Şekil D130.	Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) kuzey duvarı	220
Şekil D131.	Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) batı duvarı, şerbetlik ve lambalık	220
Şekil D132.	Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) şerbetlik içi kalem işi bezeme	221
Şekil D133.	Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) şerbetlik kemeri, kıvrık dal, vazo ve çiçek motifleri	222
Şekil D134.	Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) güneydoğu köşesi, tavan ve lambalık	222
Şekil D135.	Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) güneydoğu köşesi, lambalık	223
Şekil D136.	Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) batı duvarı, lambalık.....	223
Şekil D137.	Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) eğrisel tavan geçişi ve ay-yıldız motifi	224
Şekil D138.	Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) eğrisel tavan geçişi, ay-yıldız motifi ve tavan profili	224
Şekil D139.	Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) tavanı, genel görünüm	225

Şekil D140.	Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) tavanı, köşe motifi	225
Şekil D141.	Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) tavanı, göbek motifi.....	226
Şekil D142.	Selamlık bölümü, 203 mekânı kuzey duvarı	226
Şekil D143.	Selamlık bölümü, 203 mekânı güney duvarı	227
Şekil D144.	Selamlık bölümü, 203 mekânı doğu duvarı	227
Şekil D145.	Selamlık bölümü, 203 mekânı batı duvarı	228
Şekil D146.	Selamlık bölümü, 203 mekânı batı duvarı, dolaplar	228
Şekil D147.	Selamlık bölümü, 203 mekânı kuzey duvarı, şerbetlik yanı dolap içi	229
Şekil D148.	Selamlık bölümü, 203 mekânı kuzey duvarı, şerbetlik yanı dolap kapağı	229
Şekil D149.	Selamlık bölümü, 203 mekânı kuzey duvarı, kapı arkası dolap ve şerbetlik yanı dolap	230
Şekil D150.	Selamlık bölümü, 203 mekânı kuzey duvarı, yüklük içi	230
Şekil D151.	Selamlık bölümü, 203 mekânı kuzey duvarı, yüklük içi	231
Şekil D152.	Selamlık bölümü, 203 mekânı kuzey duvarı, yüklük içi zemini	231
Şekil D153.	Selamlık bölümü, 203 mekânı kuzey duvarı, şerbetlik üstü kıvrık dal motifli bezemesi	232
Şekil D154.	Selamlık bölümü, 203 mekânı kuzey duvarı, şerbetlik kemeri kıvrık dal ve çiçek motifli bezemesi	232
Şekil D155.	Selamlık bölümü, 203 mekânı tavanı genel görünümü	233
Şekil D156.	Selamlık bölümü, 203 mekânı tavanı köşe birleşimi	233
Şekil D157.	Selamlık bölümü, 204 mekânı giriş kapısı	234
Şekil D158.	Selamlık bölümü, 204 mekânı doğu duvarı	234
Şekil D159.	Selamlık bölümü, 204 mekânı güney duvarı ve niş	235
Şekil D160.	Selamlık bölümü, 204 mekânı batı duvarı	235
Şekil D161.	Selamlık bölümü, 204 mekânı batı duvarı, köşe dolap ve duvar birleşiminde ayrılma.....	236
Şekil D162.	Selamlık bölümü, 204 mekânı kuzey duvarı	236
Şekil D163.	Selamlık bölümü, 204 mekânı kuzey duvarı	237
Şekil D164.	Selamlık bölümü, 204 mekânı şerbetlik	237
Şekil D165.	Selamlık bölümü, 204 mekânı kuzey duvarı şerbetlik kemeri çiçek ve kıvrak dal motifleri.....	238
Şekil D166.	Selamlık bölümü, 204 mekânı şerbetlik yanı dolap	238
Şekil D167.	Selamlık bölümü, 204 mekânı yüklük	239
Şekil D168.	Selamlık bölümü, 204 mekânı doğu duvarı üzeri çatı konstrüksiyonu	239
Şekil D169.	Selamlık bölümü, 204 mekânı güney duvarı üzeri çatı konstrüksiyonu	240
Şekil D170.	Selamlık bölümü, 204 mekânı batı duvarı üzeri çatı konstrüksiyonu	240
Şekil D171.	Selamlık bölümü, 204 mekânı kuzey duvarı üzeri çatı konstrüksiyonu	241
Şekil D172.	Selamlık bölümü, 204 mekânı kuzey ve batı duvarı köşe birleşimi üzeri çatı konstrüksiyonu	241
Şekil D173.	Selamlık bölümü doğu cephesi sarnıç duvarı üzeri ahşap hatıl ve ahşap konstrüksiyon	242
Şekil D174.	Selamlık bölümü, doğu duvarı ile mutfak (Z02) cephesi birleşimi ...	242
Şekil D175.	Selamlık bölümü, mutfak (Z02) cephesi doğu köşesi	243
Şekil D176.	Selamlık bölümü, mutfak (Z02) mekânı güneydoğu köşesi	243

Şekil D177.	Selamlık bölümü, 106 mekânı (hela) giriş kapısı üzerinde yer alan çürümüş ahşap lento	244
Şekil D178.	Selamlık bölümü, avlu girişi ayrılmalar ve çimentolu onarımlar	244
Şekil D179.	Selamlık bölümü, avlu girişi ayrılmalar ve çimentolu onarımlar	245
Şekil D180.	Selamlık bölümü, avlu girişi taş yüzeyde ayrılma ve çatlaklar	245
Şekil D181.	Selamlık bölümü, avlu girişi taş yüzeyde çimentolu onarımlar ve duvar yüzeyinde şişme	246
Şekil D182.	Selamlık bölümü, ikinci kat sahanlığı kuzey duvarı ile batı duvarı birleşiminde ayrılma	246
Şekil D183.	Selamlık bölümü, 103 mekânındaki yüklük içinde yer alan gider	247
Şekil D184.	Selamlık bölümü, ikinci kat sofa penceresindeki (P26) kafes ve demir parmaklık izleri	247
Şekil D185.	Selamlık bölümü, P11-P12 pencereleri altındaki ahşap strüktür	248
Şekil D186.	Selamlık bölümü, P12-P13-P14 pencereleri altındaki ahşap strüktür	248
Şekil D187.	Selamlık bölümü, K24 kapısının sofadan (201) görünümü	249
Şekil D188.	Selamlık bölümü, K24 kapısının dış görünümü	249
Şekil D189.	Selamlık bölümü, seyir terası (205) kaplamasının altındaki ahşap kaplama	250
Şekil D190.	Selamlık bölümü, terasta (205) yer alan ahşap korkuluk parçası	250
Şekil D191.	Selamlık bölümü, terasın kuzey ucunda yer alan ahşap korkuluk izleri	251
Şekil D192.	Selamlık bölümü, terasın kuzey ucunda yer alan ahşap korkuluk izleri	251
Şekil D193.	Selamlık bölümü, ahşap merdivenin güneyinde yer alan ahşap dikme üzerindeki kapı izleri	252
Şekil D194.	Selamlık bölümü, ahşap merdivenin kuzeyinde yer alan ahşap dikme üzerindeki kapı menteşesi izleri	252
Şekil D195.	Selamlık bölümü, P213 penceresi üzeri	253
Şekil D196.	Selamlık bölümü, P213 penceresi üzeri yazı ve çiçek motifleri	253
Şekil D197.	Selamlık bölümü, köşk oda (202) doğu cephesi kalem işi bezemesi	254
Şekil D198.	Selamlık bölümü, köşk oda (202) doğu cephesi kalem işi bezemesi	254
Şekil D199.	Selamlık bölümü, doğu cephesi köşk oda (202) altında yer alan içbükey dolgu üzeri mavi renkli kalem işi bezeme	255
Şekil D200.	Selamlık bölümü, köşk odanın (202) kuzey cephesi altında yer alan Bursa kemeri üzeri mavi renkli kalem işi bezeme	255
Şekil D201.	Selamlık bölümü, avlu girişi kapı tokmağı (Urfahoğlu, 1995)	256
Şekil E.	Murtazaaliler Evi, Harem bölümü fotoğrafları	
Şekil E1.	Selamlık bölümünden harem bölümünün görünümü	257
Şekil E2.	Harem bölümü, avludan giriş yönüne bakış	258
Şekil E3.	Harem bölümü, avlunun genel görünümü ve tahta perde	259
Şekil E4.	Harem bölümü, avlu girişi	260
Şekil E5.	Harem bölümü, avlu giriş kapısı üzeri kapı halkaları	260
Şekil E6.	Harem bölümü, avlunun doğu duvarına bakış ve direklik kısmı	261
Şekil E7.	Harem bölümü, üst kat sofa güney duvarı yönüne bakış.....	261
Şekil E8.	Harem bölümü, üst kat sofa kuzey yönüne bakış	262
Şekil E9.	Harem bölümü, zemin kat özgün oda kapısı	263
Şekil E10.	Harem bölümü, zemin kat özgün oda kapısı	263
Şekil E11.	Harem bölümü, üst kat oda kapısı	264
Şekil E12.	Harem bölümü, özgün kapı kolu	265

Şekil E13.	Harem bölümü, özgün kapı kilidi	265
Şekil E14.	Harem bölümü, üst kat güney odanın kuzey duvarı	266
Şekil E15.	Harem bölümü, üst kat güney odanın kuzey duvarında gusülhane ...	267
Şekil E16.	Harem bölümü, üst kuzey oda, şerbetlik	267
Şekil E17.	Harem bölümü, üst kuzey oda, şerbetlik altı dolap	268
Şekil E18.	Harem bölümü, üst kat özgün, porselen kapı kulpu	268
Şekil E19.	Harem bölümüne ait, ısınma amaçlı kullanılan mangal	269
Şekil E20.	Harem bölümüne ait, ısınma amaçlı kullanılan mangal	269
Şekil F.	Burdur evleri ve benzer örneklerle yönelik fotoğraflar	
Şekil F1.	Burdur'da merkezi koridorlu plan tipi (Planholl, 1958)	270
Şekil F2.	Burdur ili dönemin valisi ve iki merhumun cenaze töreni ve arkada yer alan açık sofalı ahşap konut, 1933 (Burdur Belediyesi arşivi)	270
Şekil F3.	Burdur'da bir açık sofalı konut rölövesi (Aru, 1948)	271
Şekil F4.	Taşoda (Burdur Valiliği Çevre Koruma Vakfı, 1998)	272
Şekil F5.	Taşoda, açık sofadan genel görünüm (B. Başarır, 1999)	272
Şekil F6.	Bakibey Konağı (Kocaoda) birinci kat planı (Urfalıoğlu, 1995)	273
Şekil F7.	Bakibey Konağı (Kocaoda) avlu cephesi (Urfalıoğlu, 1995)	273
Şekil F8.	Bakibey Konağı (Kocaoda) (Burdur Valiliği Çevre Koruma Vakfı, 1998).....	273
Şekil F9.	Mısırlılar Evi ve Piribaşlar Evi genel görünümü (2000)	274
Şekil F10.	Piribaşlar Evi (2000)	274
Şekil F11.	Mısırlılar Evi (2000)	275
Şekil F12.	Mısırlılar Evi, zemin kat planı (Urfalıoğlu, 1995)	275
Şekil F13.	Mısırlılar Evi, birinci kat planı (Urfalıoğlu, 1995)	276
Şekil F14.	Mısırlılar Evi, üst kat açık sofası (2000)	276
Şekil F15.	İnönü Mahallesi, Yeni Hamam Caddesi genel görünümü, arkada Murtazaaliler Evi (2000)	277
Şekil F16.	İnönü Mahallesi, Yeni Hamam Caddesi üzerinde bir konut (2000) ..	277
Şekil F17.	İnönü Mahallesi, genel görünümü (2000)	278
Şekil F18.	İnönü Mahallesi, Veyis Sokak, 347 ada, No.8, konut (2000)	278
Şekil F19.	İnönü Mahallesi, Veyis Sokak, 347 ada, No.8, konut (2000).....	279
Şekil F20.	İnönü Mahallesi, Yeni Hamam Caddesi, 347 ada, No.73, konut (2000)	279
Şekil F21.	İnönü Mahallesi, Yeni Hamam Caddesi, 347 ada, No.2, konut (2000)	280
Şekil F22.	İnönü Mahallesi, Şekil F21'deki konutun yan cephesi ve sokak (2000)	280
Şekil F23.	Şekil F22'deki sokağın aşağıdan görünümü (2000)	281
Şekil F24.	İnönü Mahallesi, Yeni Hamam Caddesi, 360 ada, konut avlusunda yer alan sarnıç (2000)	281
Şekil F25.	Pazar Mahallesi, Şekerci Sokak, 344 ada, konutlar (2000)	282
Şekil F26.	Pazar Mahallesi, Özdemir Sokak, 346 ada, köşe konut (2000)	282
Şekil F27.	Pazar Mahallesi, Karagöz Sokak, 346 ada, konut (2000)	283
Şekil F28.	Pazar Mahallesi, Karagöz Sokak, 346 ada, köşe konut (2000)	283
Şekil F29.	Pazar Mahallesi, Özdemir Sokak, 349 ada, konut (2000)	284
Şekil F30.	Pazar Mahallesi, Özdemir Sokak, 349 ada, çeşme (2000)	284
Şekil F31.	Üçdibek Mahallesi, Veyis Sokak, 424 ada, konutlar (2000)	285
Şekil F32.	Üçdibek Mahallesi, Veyis Sokak, 422 ada, konut (2000)	285
Şekil F33.	Üçdibek Mahallesi, Dereboyu Caddesi genel görünümü (2000)	286

Şekil F34.	Üçdibek Mahallesi, Dereboyu Caddesi, 424 ada, No.78, Hakkı Serdaroglu Evi (2000)	286
Şekil F35.	Üçdibek Mahallesi, Boyacı Sokak, no:17-19, 425/27, konut (2000) ..	287
Şekil F36.	Üçdibek Mahallesi, Boyacı Sokak, Şekil F35'teki konutun açık sofası (2000)	287
Şekil F37.	Üçdibek Mahallesi, Boyacı Sokak, 425 ada, No.25, konut (2000) ...	288
Şekil F38.	Üçdibek Mahallesi, Boyacı Sokak, Şekil F37'deki konutun zemin katı (2000)	288
Şekil F39.	Üçdibek Mahallesi, Boyacı Sokak, 426 ada, No.44, konut (2000) ...	289
Şekil F40.	Üçdibek Mahallesi, Boyacı Sokak, 426 ada, no:44, konut ve çeşmesi (2000)	289
Şekil F41.	Üçdibek Mahallesi, Turan Caddesi, 494 ada, No.23, konut (2000) ..	290
Şekil F42.	Üçdibek Mahallesi, Turan Caddesi, Şekil F31'deki konutun çıkma altı bezemesi (2000)	290
Şekil F43.	Sakarya Mahallesi, Hamamcı Sokak, 431 ve 432 yapı adaları (2000)	291
Şekil F44.	Sakarya Mahallesi, Turan Caddesi, 430 ada, No.27A, konut (2000)	291
Şekil F45.	Üçdibek Mahallesi, Turan Caddesi, 427 ada, No.17A-17B, konut (2000)	292
Şekil F46.	Üçdibek Mahallesi, Turan Caddesi, Şekil F45'deki konut ve çıkmaz sokak (2000)	292
Şekil F47.	İnönü Mahallesi, Zincirli Sokak, 347 ada, köşe konut (2000)	293
Şekil F48.	Sakarya Mahallesi, Yoğurtçu Sokak, 433 ada, konutlar (2000)	294
Şekil F49.	Sakarya Mahallesi, Oluklaraltı Caddesi, 437 ada, No.1, konut (2000)	294
Şekil F50.	Burç mahallesi, Çingir Sokak, 298 ada, No.18, konut (2000)	295
Şekil F51.	Burç mahallesi, Hükümet Caddesi genel görünümü (2000).....	295
Şekil F52.	Burç mahallesi, Hükümet Caddesi, 297 ada, 22-24 no'lu konutlar (2000)	296
Şekil F53.	Burç mahallesi, Hükümet Caddesi, 297 ada, 27 no'lu konut (2000) ..	296
Şekil F54.	Çeşmedamı Mahallesi, Çeşmedamı çeşmesi (2000)	297
Şekil F55.	Çeşmedamı Mahallesi, Çeşmedamı Çıkmazı Sokak (2000)	297
Şekil F56.	Çeşmedamı Mahallesi, Çeşmedamı Çıkmazı Sokak, Huzur Evi arkasında açık sofalı ev (2000)	298
Şekil F57.	Çeşmedamı Mahallesi, Çeşmedamı Çıkmazı Sokak, Şekil F56'daki konutun zemin katı (2000)	298
Şekil F58.	Üçdibek Mahallesi, Dereboyu Caddesi, Çelikbaşlar Konağı (2000) .	299
Şekil F59.	Üçdibek Mahallesi, Develi Çıkmazı, No.2, konut (2000)	299
Şekil F60.	Zafer Mahallesi, Ulus Sokak, No.16, konut (2000)	300
Şekil F61.	Üçdibek Mahallesi, Atabey Caddesi, 420 ada, No.20, toprak damlı konut (2000)	300
Şekil F62.	Şekil F61'deki konutun birinci katının avludan görünümü (2000) ...	301
Şekil F63.	Şekil F61'deki konutun zemin katının avludan görünümü (2000)	301
Şekil F64.	Şekil F61'deki konutun ahşap basamaklarının üzerindeki tak (2000) 302	
Şekil F65.	Şekil F61'deki konutun taş ve ahşap basamakları (2000)	302
Şekil F66.	Şekil F61'deki konutun zemin kat sofasının genel görünümü (2000) 303	
Şekil F67.	Şekil F61'deki konutun zemin kat sofasında sekilik (2000)	303
Şekil F68.	Şekil F61'deki konutun zemin kat sofasındaki Bursa kemeri (2000) 304	

Şekil F69.	Şekil F61'deki konutun saçağını taşıyan ahşap dikme ve payanda (2000)	304
Şekil F70.	Şekil F61'deki konutun zemin kat oda kapısı (2000)	305
Şekil F71.	Şekil F61'deki konutun oda kapısı üzerindeki alçı kabartma bezeme (2000)	305
Şekil F72.	Şekil F61'deki konutun odası içerisinde yer alan dolap düzeni ve şerbetlik (2000)	306
Şekil F73.	Şekil F61'deki konutun odası içerisinde yer alan şerbetlik (2000) ...	307
Şekil F74.	Şekil F61'deki konutun odası içerisinde yer alan şerbetlik (2000) ...	307
Şekil F75.	Şekil F61'deki konutun odası içerisinde yer alan niş (2000)	308
Şekil F76.	Şekil F61'deki konutun ahşap tavanı (2000)	308
Şekil F77.	Değirmenler Mahallesi, Dereboyu Caddesi, Hakkı Serdaroğlu Evi (Şekil F34) karşısındaki konut (2000)	309
Şekil F78.	Şekil F77'deki konut (2000)	309
Şekil F79.	Şekil F77'deki konutun birinci kat sofasında yer alan Bursa kemerleri ve ahşap dikmeler (2000)	310
Şekil F80.	Şekil F77'deki konutun birinci kat sofasında yer alan sekilik (2000) ..	310
Şekil F81.	Şekil F77'deki konutun birinci kat sofasında yer alan kemerler (2000)	311
Şekil F82.	Şekil F77'deki konutun birinci kat sofasında yer alan zavrak (2000) ..	311
Şekil F83.	Değirmenler Mahallesi, Bakibey Konağı karşısındaki konak (1999) ..	312
Şekil F84.	Şekil F83'deki konağın çıkma altı dolgusu (B. Başarır, 1999)	313
Şekil F85.	Şekil F83'deki konağın arka cephesi (2000)	313
Şekil F86.	Şekil F83'deki konağın arka cephesi (2000)	314
Şekil F87.	Şekil F83'deki konağın zemin katında yer alan odasındaki dolap düzeni (1999)	315
Şekil F88.	Şekil F83'deki konağın zemin katında yer alan odasındaki şerbetlik (1999)	315
Şekil F89.	Şekil F83'deki konağın zemin kat tavanı (1999)	316
Şekil F90.	Şekil F83'deki konağın zemin kat oda tavanı (1999)	316
Şekil F91.	Şekil F83'deki konağın zemin kat oda tavanı (1999)	317
Şekil F92.	Şekil F83'deki konağın zemin kat oda tavanı (B. Başarır, 1999)	317
Şekil F93.	Şekil F83'deki konağın üst kat oda tavanı (B. Başarır, 1999)	318
Şekil F94.	Şekil F93'deki odanın şerbetlik ve dolap düzeni (B. Başarır, 1999) .	318
Şekil F95.	Şekil F83'deki konağın üst kat sofasının genel görünümü (B. Başarır, 1999)	319
Şekil F96.	Şekil F83'deki konağın üst kat sofa tavanı (B. Başarır, 1999)	319
Şekil F97.	Şekil F83'deki konağın üst kat sofa tavanı ile duvar birleşimindeki alçı kabartma bezeme (B. Başarır, 1999)	320
Şekil F98.	Şekil F83'deki konağın üst kat oda kapısı (B. Başarır, 1999)	320
Şekil F99.	Şekil F83'deki konağın üst kat köşk odası genel görünümü (B. Başarır, 1999)	321
Şekil F100.	Şekil F83'deki konağın köşk odasında yer alan dolap ve şerbetlik düzeni (B. Başarır, 1999)	321
Şekil F101.	Şekil F83'deki konağın köşk odasında yer alan şerbetlik (B. Başarır, 1999)	322
Şekil F102.	Şekil F83'deki konağın köşk odasında yer alan ay-yıldız motifi (B. Başarır, 1999)	322
Şekil F103.	Şekil F83'deki konağın köşk odasının tavanı (B. Başarır, 1999)	323
Şekil F104.	Şekil F83'deki konağın köşk odasının tavanı (B. Başarır, 1999)	323

Şekil F105.	Şekil F83'deki konağın köşk oda karşısındaki odasının giriş kapısı (B. Başarır, 1999)	324
Şekil F106.	Şekil F83'deki konağın köşk oda karşısındaki odasının genel görünümü (B. Başarır, 1999)	324
Şekil F107.	Şekil F83'deki konağın köşk oda karşısındaki odasının dolap-şerbetlik düzeni (B. Başarır, 1999)	325
Şekil F108.	Şekil F83'deki konağın köşk oda karşısındaki odasının dolap düzeni (B. Başarır, 1999)	325
Şekil F109.	Şekil F83'deki konağın üst katında yer alan Bursa kemerleri (1999)	326
Şekil F110.	Şekil F83'deki konağın çatı saçağı ve yağmur oluğu (1999)	326
Şekil F111.	Burdur'da yaygın olarak görülen el şeklindeki kapı tokmakları (2000)	327
Şekil F112.	Burdur'da yaygın olarak görülen kapı halkalarından bir örnek (2000)	327
Şekil F113.	Hacı Ömer Sokak'ta yer alan bir konutun oda tavanı (2000)	328
Şekil F114.	Şekil F113'deki konutta yer alan bir lambalık örneği (2000)	328
Şekil F115.	Burdur'da eski arastada yer alan bir dükkanın tavan göbeği (2000)	329
Şekil F116.	Burdur'da eski arastada yer alan bir dükkanın tavan göbeği (2000)	329
Şekil F117.	Burdur'da bir konutta lambalık örneği (2000)	330
Şekil F118.	Şekil F117'deki konutun dolap kapaklarında yer alan özgün porselen kulplar (2000)	330
Şekil F119.	Burdur'daki bir konuttan kafes örneği (2000)	331
Şekil F120.	Antalya, Barbaros Mahallesi, Akarçeşme Sokağı, No:11, Derviş Kulaksız Evi (Eldem, tarihsiz)	331
Şekil F121.	Antalya, Kapağzı'ndaki konut (Eldem, tarihsiz)	331
Şekil F122.	Antalya, Kılınçarslan Mahallesi, Zafer Sokak, No:1, Sevgi Gönül Evi'nin cephesi (Bektaş, 1997)	332
Şekil F123.	Antalya, Kılınçarslan Mahallesi, Zafer Sokak, No:1, Sevgi Gönül Evi'nin çıkma altı dolgusu ve bezemesi (Urfalıoğlu, 1995)	332
Şekil F124.	Antalya, Kaleiçi, Zafer Sokak, Sevgi Gönül Evi'nin avlusundaki çakıl taşı döşeme kaplaması (Bektaş, 1997)	333
Şekil F125.	Antalya, Kaleiçi, Barbaros Mahallesi, Hesapçı Sokak'ta bir konutun dolgulu, bağdadi sıvalı çıkma altı (Bektaş, 1997)	334
Şekil F126.	Antalya, Kaleiçi, Barbaros Mahallesi, Müze Sokak, No:6'daki konutun çakıl yer döşemesi (Urfalıoğlu, 1995)	335
Şekil F127.	Şekil F126'daki konutun merdiven başındaki strüktür (Urfalıoğlu, 1995)	335
Şekil F128.	Antalya, Selçuk Mahallesi, Uzunçarşı Sokak, No:25'deki konut (Urfalıoğlu, 1995)	336
Şekil F129.	Antalya, Selçuk Mahallesi, Mermerli Banyo Sokak, No:3'deki konutun girişindeki ay-yıldız motifi (Urfalıoğlu, 1995)	336
Şekil F130.	Antalya, Selçuk Mahallesi, Balıkpazarı Sokak, No:2'deki konutun çıkma altı kalem işi bezemesi (Urfalıoğlu, 1995)	337
Şekil F131.	Antalya, iki farklı konutun dış cephesinde yer alan maşallah yazıları (Urfalıoğlu, 1995)	337
Şekil F132.	Bursa, Akbıyık Caddesi, 3 numaralı konut (Eldem, tarihsiz)	338
Şekil F133.	Bursa, Muradiye Caddesi'ndeki Yuvalı Evi (Eldem, tarihsiz)	338
Şekil F134.	Eğridir, Ahmet Uysal Evi, alçı bezemeli şerbetlik nişi (Urfalıoğlu, 1995)	338
Şekil F135.	Eskişehir'de bir konut (Eldem, tarihsiz)	339

Şekil F136.	Elmalı, Hacı Haliller Evi, No:14'deki ev (Urfalıoğlu, 1995)	339
Şekil F137.	Kula, Sofular Evi (Eldem, tarihsiz)	340
Şekil F138.	Kula, Çolakzadeler Evi (Eldem, tarihsiz)	340
Şekil F139.	Kula, Hacı Yusufklar Evi (Eldem, tarihsiz)	340
Şekil F140.	Kula, hapishane yanındaki konut (Eldem, tarihsiz)	340
Şekil F141.	Mudanya, Kenan Doğruöz Evi (Eldem, tarihsiz)	341
Şekil F142.	Isparta, Gazi Kemal Mahallesi, Hacı Ethem Sokak, No:16'deki konutun birinci kat planı, abdestlik (Urfalıoğlu, 1995)	341
Şekil F143.	Isparta, Gazi Kemal Mahallesi, Akarçeşme Sokak, No:3'deki konutun birinci kat planı, abdestlik (Urfalıoğlu, 1995)	341
Şekil F144.	Isparta, İskender Mahallesi, Şehit Fethi Bey Sokak, No:16'deki konutun birinci kat planı, abdestlik (Urfalıoğlu, 1995)	341
Şekil F145.	Isparta, Gazi Kemal Mahallesi, İmam Hasan Sokak, No:2'deki konutun çıkma altı bezemesi (Urfalıoğlu, 1995)	342
Şekil F146.	Isparta, Gazi Kemal Mahallesi, İmam Hasan Sokak, No:8'deki konutun dış cephesinde yer alan alçı bezeme (Urfalıoğlu, 1995)	342
Şekil F147.	Isparta, Gazi Kemal Mahallesi, Yeni Hamam Sokak, No:8'deki konutun şerbetlik ve tavan bezemesi (Urfalıoğlu, 1995)	343
Şekil F148.	Isparta, Karakirazlar Evi, oda kapısı üzerinde yer alan alçı bezeme (Urfalıoğlu, 1995)	343
Şekil F149.	Isparta, Şataf Evi, ahşap çıtalı tavan (Urfalıoğlu, 1995)	344
Şekil F150.	Isparta'da bir konutun saçak altı dolgusu üzerindeki kalem işi bezeme (Özay, 1996)	344
Şekil G.	Çizimler	
Şekil G1.	Vaziyet planı	345
Şekil G2.	Zemin kat plan rölövesi	346
Şekil G3.	Zemin kat plan rölövesi (ölçülü)	347
Şekil G4.	Zemin kat tavan planı	348
Şekil G5.	Birinci kat plan rölövesi	349
Şekil G6.	Birinci kat plan rölövesi (ölçülü)	350
Şekil G7.	Birinci kat tavan planı	351
Şekil G8.	İkinci kat plan rölövesi	352
Şekil G9.	İkinci kat plan rölövesi (ölçülü)	353
Şekil G10.	İkinci kat tavan planı	354
Şekil G11.	Çatı planı	355
Şekil G12.	1-1 kesiti rölövesi	356
Şekil G13.	2-2 kesiti rölövesi	357
Şekil G14.	3-3 kesiti rölövesi	358
Şekil G15.	4-4 kesiti rölövesi	359
Şekil G16.	Ön cephe (Hacı Ömer Sokak Cephesi) rölövesi	360
Şekil G17.	Zemin kat planı, hasar tespiti paftası	361
Şekil G18.	Birinci kat planı, hasar tespiti paftası	362
Şekil G19.	İkinci kat planı, hasar tespiti paftası	363
Şekil G20.	Çatı planı, hasar tespiti paftası	364
Şekil G21.	1-1 kesiti, hasar tespiti paftası	365
Şekil G22.	2-2 kesiti, hasar tespiti paftası	366
Şekil G23.	3-3 kesiti, hasar tespiti paftası	367
Şekil G24.	4-4 kesiti, hasar tespiti paftası	368
Şekil G25.	Ön cephe (Hacı Ömer Sokak Cephesi), hasar tespiti paftası	369

Şekil G26.	Zemin kat planı, dönem analizi paftası	370
Şekil G27.	Birinci kat planı, dönem analizi paftası	371
Şekil G28.	İkinci kat planı, dönem analizi paftası	372
Şekil G29.	Çatı planı, dönem analizi paftası	373
Şekil G30.	1-1 kesiti, dönem analizi paftası	374
Şekil G31.	2-2 kesiti, dönem analizi paftası	375
Şekil G32.	3-3 kesiti, dönem analizi paftası	376
Şekil G33.	4-4 kesiti, dönem analizi paftası	377
Şekil G34.	Ön cephe (Hacı Ömer Sokak Cephesi), dönem analizi paftası	378
Şekil G35.	Zemin kat planı, malzeme analizi paftası	379
Şekil G36.	Birinci kat planı, malzeme analizi paftası	380
Şekil G37.	İkinci kat planı, malzeme analizi paftası	381
Şekil G38.	Çatı planı, malzeme analizi paftası	382
Şekil G39.	1-1 kesiti, malzeme analizi paftası	383
Şekil G40.	2-2 kesiti, malzeme analizi paftası	384
Şekil G41.	3-3 kesiti, malzeme analizi paftası	385
Şekil G42.	4-4 kesiti, malzeme analizi paftası	386
Şekil G43.	Ön cephe (Hacı Ömer Sokak Cephesi), malzeme analizi paftası	387
Şekil G44.	Vaziyet planı, restitüsyon önerisi	388
Şekil G45.	Zemin kat planı, restitüsyon önerisi	389
Şekil G46.	Zemin kat tavan planı, restitüsyon önerisi	390
Şekil G47.	Birinci kat planı, restitüsyon önerisi	391
Şekil G48.	Birinci kat tavan planı, restitüsyon önerisi	392
Şekil G49.	İkinci kat planı, restitüsyon önerisi	393
Şekil G50.	İkinci kat tavan planı, restitüsyon önerisi	394
Şekil G51.	Çatı planı, restitüsyon önerisi	395
Şekil G52.	1-1 kesiti, restitüsyon önerisi	396
Şekil G53.	2-2 kesiti, restitüsyon önerisi	397
Şekil G54.	3-3 kesiti, restitüsyon önerisi	398
Şekil G55.	4-4 kesiti, restitüsyon önerisi	399
Şekil G56.	Ön cephe (Hacı Ömer Sokak Cephesi), restitüsyon önerisi	400
Şekil G57.	Vaziyet planı, restorasyon projesi	401
Şekil G58.	Zemin kat planı, restorasyon projesi	402
Şekil G59.	Zemin kat tavan planı, restorasyon projesi	403
Şekil G60.	Birinci kat planı, restorasyon projesi	404
Şekil G61.	Birinci kat tavan planı, restorasyon projesi	405
Şekil G62.	İkinci kat planı, restorasyon projesi	406
Şekil G63.	İkinci kat tavan planı, restorasyon projesi	407
Şekil G64.	Çatı planı, restorasyon projesi	408
Şekil G65.	1-1 kesiti, restorasyon projesi	409
Şekil G66.	2-2 kesiti, restorasyon projesi	410
Şekil G67.	3-3 kesiti, restorasyon projesi	411
Şekil G68.	4-4 kesiti, restorasyon projesi	412
Şekil G69.	Ön cephe (Hacı Ömer Sokak Cephesi), restorasyon projesi	413
Şekil G70.	Sistem kesiti	414
Şekil G71.	Sistem kesiti	415
Şekil G72.	Sistem kesiti	416
Şekil G73.	Sarnıç detayı	417
Şekil G74.	Bursa kemerleri detayı	418
Şekil G75.	103 – 203 No’lu oda dolap ve şerbetlik detayı	419

Şekil G76.	103 – 203 No’lu oda dolap ve şerbetlik detayı	420
Şekil G77.	202 köşk oda şerbetlik ve lambalık detayları	421
Şekil G78.	202 No’lu oda lambalık ve bezeme detayları	422
Şekil G79.	K15 kapısı plan, kesit ve görünüşü	423
Şekil G80.	K21 – K23 kapıları plan, kesit ve görünüşü	424
Şekil G81.	K24 kapısı plan, kesit ve görünüşü	425
Şekil G82.	Pencere detayları	426
Şekil G83.	Pencere detayları	427
Şekil G84.	Pencere detayları	428
Şekil G85.	Pencere detayları	429
Şekil G86.	Sistem kesiti	430
Şekil G87.	Sistem kesiti	431
Şekil G88.	Sistem kesiti	432

BURDUR, MURTAZAALİLER EVİ SELAMLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON PROJESİ

ÖZET

Akdeniz bölgesinin göller yöresinde, Burdur Gölü'nün doğu kıyısında bulunan Burdur ili, tarih öncesinden günümüze kadar birçok uygarlıklara (Pisidya, Helenistik, Roma, Selçuklu, Osmanlı) sahne olmuş, farklı etnik ve kültürel grupları barındıran bir merkez haline gelmiş illerimizden biridir.

Burdur ili ile ilgili fazla araştırma mevcut olmadığı için, bunun gerekliliği düşünülerek çalışmaya başlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ilimiz için önemli bir geçmişi olduğu tahmin edilen bir yapının belgeleme amacı ile çalışılmasına karar verilmiş ve Murtazaaliler Evi'nin selamlık bölümü tez konusu olarak seçilmiştir.

Çalışma kapsamında ilk olarak Burdur ilinin tarihsel ve fiziksel gelişimi ile ilgili ulaşılabilen yayınlar, belgeler ve arşivler araştırılmış, yabancı seyyahların seyahatnamelerinin ve yerel dergilerin taranması sonucunda araştırma konusu ile ilgili bazı bilgilere ulaşılmıştır. Bunun yanında Türk evinin gelişimi ve mimari özellikleri ile ilgili kaynaklar da taranmış, bulunan veriler düzenlenmiştir. İlin anıtsal yapıları ve sivil mimarlık örnekleri incelenmiş ve belgeleme çalışmalarının fotoğraflarla desteklenmesine karar verilmiştir.

Antalya Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu tarafından, 1996 senesinde, 1. Grup eski eser olarak tescil edilmiş olan Murtazaaliler Evi ile ilgili olarak ulaşılabilen en eski tapu kaydı araştırılmış, bu araştırma sonucunda, Burdur ili Tapu Kadastro Müdürlüğü'nde varlığı tespit edilen ve 1895 (H.1312) tarihinde Osmanlıca olarak tutulmuş bir vergi defterine ulaşılmıştır. Bu deftere göre; yapının bu tarihte mevcut olduğu tespit edilmiş, böylece daha önce araştırılan ve yaklaşık aynı döneme karşılık gelen diğer sivil mimarlık örnekleri ile karşılaştırılmasına olanak sağlanmıştır.

Harem ve selamlık olmak üzere iki ayrı yapının ortada yer alan bir avlu etrafında, kuzey-güney doğrultusunda birbirlerine paralel olarak yerleşmesi ile oluşan plan şeması, yüksek avlu duvarları ile de Türk evlerindeki içe dönük aile yaşantısını yansıtmaktadır. Her iki bölüm de dış sofalı plan tipine sahiptir. Bezeme teknikleri (kalem işi ve kabartma bezemeler, ahşap çatki tavanlar) açısından çeşitlilik gösteren konağın iç ve dış mekân düzenlemeleri de dikkate alınarak, inceleme ve belgelenmesinin gerekliliği düşünülmüştür.

Konağın harem bölümüne göre oldukça harap durumda olan selamlık bölümü, zemin katı kargir, üst katları ahşap karkas yapım tekniği ile inşa edilmiştir. İçinde ve dışında çeşitli bezemesel öğeler barındırmakta (tavan, lambalık ve şerbetlikler, kalem işi motifler, özgün dolap kapakları vs.), taş ve ahşap işçiliğinin çeşitli örneklerini

sergilemektedir. Kemerli, anıtsal bir girişı olan yapı, giriş üzerinde yer alan köşk odası ile de dikkat çekmektedir.

Ülkemiz sahip olduğu sivil mimarlık örnekleri ile dünyada önemli bir yer tutmaktadır. Bu kültür varlıklarına sahip illerimizden biri olan, fakat bugüne kadar pek fazla araştırma yapılmamış olan Burdur için bu çalışma, sahip olduğu kültür mirasının gelecek kuşaklara aktarılması, kültür turizmine katkıda bulunulması, mevcut bir potansiyelin en uygun şekilde değerlendirilmesi açısından önemli bir yer tutmaktadır.

RESTORATION PROJECT FOR THE SELAMLİK SECTION OF MURTAZAALİLER HOUSE IN BURDUR

SUMMARY

The city of Burdur is located within the Mediterranean Region of Turkey and on the East Coast of Burdur Lake. It has served as the centre of dynasties.

The lack of research about the history and cultural heritage of Burdur has lead the author to choose, the *selamlık* section of the *Murtazaaliler* House, which is probably one of the most important examples of traditional Turkish civil architecture in Burdur, as the subject of her master's thesis.

All the available documents, publications and archive material on the historical and morphological development of the city were studied, and the data obtained was organized and analyzed. All of the major monuments and examples of civil architecture in Burdur were studied, forming a photographic archive as part of the documentation process.

The second stage of research was directly concerned with the *Murtazaaliler* House. The building was registered as an example of the first group historic cultural property by the Turkish Ministry of Culture Commission on the Conservation of Cultural and Natural Property in Antalya in 1996. The author has searched for the oldest land-ownership registry and title deed in the archives, and evidence recovered has indicated that the house was definitely constructed before 1312H. (1895). This date provides the chance to carry out a comparative study with other examples of civil architecture dating from the same period.

The *Murtazaaliler* House consists of two separate sections, the *harem* and the *selamlık*, which are located around a single courtyard. The thesis concentrates on the *selamlık* section, which is structurally in a much worse condition compared to the *harem*. The construction technique of the *selamlık* section is stone masonry at the ground floor level and timber-frame, the wall surfaces of which are covered with wood-laths and plastered (*bağdadi*), at the upper floor levels. It fits the traditional Turkish house plan type, where the rooms are arranged around an exterior semi-open common space (*sofa*) with a courtyard. The exterior and interior wall and ceiling surfaces are decorated with original stuccowork, polychrome painting and lamp and *serbetlik* niches, etc., including original carpentry such as the cupboard shutters and original stone masonry. The arched main entrance and the room located above it are probably the most important features of this house.

In addition to the research phase briefly described above, this thesis will also include a detailed analytical survey of the house at 1:50 scale, aimed at the

production of a restoration project in the end. Architectural details will be documented at 1:1, 1:5, 1:10 and 1:20 scale and will be supported with photography and written descriptions. This will be followed by a chronological analysis and a documentation of structural deformations and material deterioration; the evaluation of the data obtained from which will lead first to a restitution and then a restoration and re-use project also at 1:50 scale, aimed at the conservation of this unique example of traditional Turkish civil architecture. The aim of this thesis is to produce an architecturally, statically and technically applicable project without disturbing the integrity of the building; thus presenting an example for the conservation and functional continuity of cultural heritage.

1. GİRİŞ

Tarihi dokunun az da olsa korunduğu ender kentlerimizden biri olan Burdur, geçirdiği iki büyük deprem ve bir büyük yangına rağmen, bir çok sivil mimarlık örneğini özgünlüğünü kaybetmeden günümüze ulaştırabilmiştir. Bu örneklerden bir kısmı bugün oldukça harap, yok olmaya yüz tutmuş olmakla birlikte; içlerinden iki önemli menzil konağı olan Taşoda (Şekil F4, F5) ve Kocaoda/Bakibeyler Konağı (Şekil F7, F8) onarılarak müze ev haline getirilmiştir (bkz. Bölüm 2.2.2).

Kentteki sivil mimarlık örneklerinden bir diğeri de; tez konusu olarak seçilen, Hacı Ömer Mahallesi, Hacı Ömer Sokak'ta bulunan 1-3 kapı numaralı Murtazaaliler Evi'dir. 1971'de geçirdiği şiddetli depreme rağmen, büyüklü küçüklü onarımlarla yapıldığı dönemin özelliklerini günümüze taşıyan konak, bugün kaderine terk edilmiş durumdadır (Şekil D3). İlk yapım tarihi kesin olmamakla birlikte, 1892 tarihinde varlığı bilinen bu önemli Osmanlı dönemi yapısının geleneksel konut mimarisi içerisindeki yerini koruyarak gelecek kuşaklara aktarılması hedeflenmektedir.

Çalışmanın ilk bölümünde Burdur ilinin kentsel gelişimi araştırılmış, oldukça kısıtlı olan kaynaklar derlenmiştir. İldeki anıtsal yapıların yanı sıra, sivil mimarlık örnekleri de araştırılmış, bu örnekler fotoğraflarla belgelenmiştir.

İkinci aşamada, konağın belgeleme ve rölöve çalışmaları tamamlanmış, yapının ayrıntılı olarak tanımlanmasına çalışılmıştır. Yapının 1/50 ölçekli, detaylı rölövesi çıkarılmış; mevcut durumunun ayrıntılı bir şekilde belgelenmesi için gerekli detaylar 1/1, 1/5, 1/10 gibi ölçeklerde çizilerek, yazı ve fotoğraflarla bu çizimler desteklenmiştir. Yapının harem bölümünün kısmen de olsa çalışılması ve belgelenmesi yeni ev sahipleri tarafından engellendiği için, çalışmalarımız selamlık bölümü ile sınırlı kalmıştır. Avlunun dört tarafı kapalı, tanımlı bir mekân olabilmesi için harem bölümünün yalnızca zemin kat rölövesi çıkarılabilmektedir.

Çalışmanın üçüncü aşamasında, yapıdaki değişimler, bozulmalar ve nedenleri ayrıntılı olarak saptanmış, yapıdaki farklı dönemler analiz edilerek elde edilen veriler kronolojik bir düzende, çizimlerle de desteklenerek sunulmuştur.

Dördüncü aşamada, daha önce tespit edilen sivil mimarlık örnekleri ile tez konusu olarak seçilen konağın plan, cephe ve bezeme özellikleri açısından benzer ve farklı yönleri incelenerek yapının Burdur evleri içerisindeki konumu belirlenmeye çalışılmıştır. Burdur ili geleneksel konut mimarisindeki yapı elemanlarının saptanması, çevre illerdeki benzer özelliklere sahip konut tipolojilerinin çıkarılması ve belgelenmesi çalışmalarının yardımı ile yapının günümüze kadar gelememiş ya da kısmen gelebilmiş olan yapı elemanlarına yönelik olabilecek en uygun öneriler sunulmuştur.

Beşinci aşamada; yapının kendi barındırdığı veriler (mimari öğeler, izler vb.) ve benzer örnekler doğrultusunda 1/50 ölçekli restitüsyon projesi hazırlanmıştır. Restitüsyona yönelik kararlar alınırken, evin ulaşılabilen en eski sakinlerine ulaşmaya çalışılmış, onlarla görüşülmüştür.

Son aşamada ise; bütün bu araştırmalar sonucunda elde edilen veriler değerlendirilerek, yapının korunması ve gelecek kuşaklara en iyi şekilde aktarılması için, yine 1/50 ölçekli uygulamaya yönelik restorasyon ve yeniden kullanım projeleri hazırlanmıştır. 1/50 ölçekte çizilen projeler 1/200 ölçekli vaziyet planına aktarılmıştır. Yapının ayakta kalabilmesini sağlamak amacıyla kullanılabilecek koruma teknik ve yöntemleri araştırılmış, restorasyona yönelik uygun malzemelerin seçilebilmesi için gerekli malzeme analizleri yapılmış ve raporları hazırlanmıştır.

Projenin, mimari, statik, teknik açıdan uygulanabilir olmasına çalışılması ve bu şekilde Türk sivil mimarisinin en güzel örneklerinden birinin daha kültürel mirasımız içerisindeki konumunun devamlılığının sağlanması amaçlanmıştır.

2. BURDUR KENTİNİN GELİŞİMİ

2.1. Tarihsel Gelişim

Burdur şehri, Akdeniz bölgesinin göller yöresinde, kendi adını taşıyan gölün doğu kıyısına hakim bir yerde, Kurna Deresi (Burdur Suyu) kıyısında bulunmaktadır. Sınırlarını doğuda Isparta, güneyde Antalya, güneybatıda Muğla, batıda Denizli, kuzeyde Afyonkarahisar illeri belirlemektedir (Şekil B12, B13).

Antik çağda “Pisidia” adı altında tanımlanan (Şekil B2-B7) ve Isparta ile Burdur illerini içine alan Göller Bölgesi’nde, yapılan araştırma ve kazılar sonucunda, Burdur’un Neolitik çağa (Cilalı Taş Devri) kadar uzanan prehistorik devirleri barındıran tarihi içinde birçok yerleşmeye tanık olduğu ispatlanmıştır (Özsait, 1979, 1985, 1990). Burdur’da tarih öncesi devirlere ait antik kentler ve bu kentlerden çıkarılmış olan pek çok antik eser, J. Mellaart tarafından İngiliz Arkeoloji Enstitüsü adına yürütülen kazı çalışmaları sırasında, Burdur Gölü’nün güneybatısındaki Hacılar Höyüğü’nde ve Burdur’un 15km. güneyindeki Kuruçay’da ortaya çıkarılmıştır (Mellaart, 1954). Bölgenin eski çağda Askania Limne (Burdur Gölü) gölü kıyısında Pisidia Kalesi üzerinde kurulmuş bir ilçe olduğu bilinmektedir (Hamilton, 1842; Sarre, 1998). Bölge uzun bir süre Pisidialıların egemenliğinde kaldıktan sonra, sırasıyla Perslerin, Makedonya Kralı Büyük İskender’in istilasına uğramış ve M.Ö. 301 tarihinde Selefkoslara geçmiştir (Anonim, tarihsiz d). M.Ö. 228 tarihinde ise Bergama Krallığı’nın hakimiyetine geçen bölge, bu krallığın yıkılmasından sonra, M.Ö. 64 yılında Romalıların idaresine girmiştir. Romalıların idaresinde kaldıktan sonra, Roma İmparatorluğu’nun ikiye ayrılmasıyla (M.S. 395) Pisidia, Bizans İmparatorluğu’nun hakimiyetine girmiştir (Ekinci, 1995:15). Birkaç kere yer değiştirmiş olan şehrin bugünkü adının Bizans döneminde bu bölgeye verilen “Polydoron” adından geldiği sanılmaktadır (Darkot, 1944:805; Anonim, 1982:1547). Polydoron adı önce “Polydor” olarak söylenmiş, daha sonra ise “Burdur”a dönüşmüştür. Halkın dilinde “Buldur” olarak da söylenegelmiştir (Kayacan, 1989:8; Anonim, tarihsiz b).

Kimi kaynaklara göre ise; Eski çağda Burdur yöresinin adı “Limobrama”dır. Limobrama “göl kenti” anlamına gelen “Limnobia” sözcüğünden türemiş, sonradan değişerek Burdur olmuştur (Darkot, 1944:805; Kayacan, 1989:8; Anonim, 1956).

Roma devirlerinde, bir hudut noktası olması nedeniyle şehre, kenar taşlarına verilen bordür taşı, sınır taşı tanımlaması ile ilgili olarak, sınır şehri anlamına gelen Burdur adının verildiği, dolayısıyla Burdur adının bordür¹ kelimesinden türediği de söylenegelmiştir (Anonim, 1967: 110).

Kimi kaynaklarda ise; yörenin Selçukluların Anadolu’ya yerleştikleri sıralardaki adının “Bzostas” olduğu, bu sözcüğün yunancada “burada dur” anlamına geldiği belirtilmektedir (Anonim, tarihsiz b; Bayrak, 1994:126).

Bölgedeki Bizans egemenliği XI.yy. sonuna kadar sürmüş, 1071 Malazgirt Meydan Savaşı sonunda, kitleler halinde Anadolu’ya gelen Oğuz ve Türkmen aşiretleri, ele geçen şehir ve kasabalara yerleşmeye ve yeni kasaba ve köyler kurmaya başlamışlardır (Anonim, tarihsiz d). 1071-1100 yıllarında Türkmenlerden Kınalı Aşireti, doğudan Psidia’ya gelerek Polydoron adı ile anılmakta olan Burdur’da Şekerpınar-Hamambendi mevkiine yerleşmişlerdir (Erbay, 1967:6; Anonim, 1982: 1552; Ekinci, 1995:15). Bir rivayete göre; Burdur şehrini kuran Türkmen boylarının Kınalı Aşireti üyeleri burayı bulduklarında bölgenin güzelliği karşısında “Cennet buradadır” demişler ve “buradadır” sözcüğü zamanla halk arasında “Burdur” haline dönüşmüştür (Kayacan, 1989:9).

1211 tarihinden sonra Bizans’la anlaşarak doğudan gelen Türkmenler il topraklarına yerleştirilmiş, böylece bu tarihten itibaren bölgedeki Türkmen nüfusu yoğunluk kazanmıştır (Tuğlacı, 1985:66). Tarihi kaynaklarda 2000 çadırdan fazla olduğu belirtilen Kınalı Aşireti ve oymaklar bu civarda köyler kurmuşlardır (Anonim, 1982:1552; Ekinci, 1995:15).

Burdur ve civarına yerleşen Türkmenler, kendi başlarına ve hiçbir devlete bağlı olmadan yaşamış, komşuları olan Rumlarla savaşıarak topraklarını genişletmişlerdir. Fakat bu saltanat, 1172 yılında Selçuklu hükümdarlarından II. İzzettin Kılıçaslan’ın

¹ Ahmet Refik’in “Anadolu’da yaşayan Türk aşiretleri hakkında Divan-ı Hümayun mühimme defterlerinde mukayyet hükümleri” üzerine yazmış olduğu eserde Burdur ili “Bordur” olarak geçmektedir. Bu kelime ile “bordür” kelimesi arasındaki yakınlık da göz ardı edilmemelidir.

Burdur ve çevresini ele geçirerek Türkmen aşiretlerini idaresi altına almasıyla sona ermiştir (Ekinci, 1995:15).

1203 yılında, (Sevim ve Yücel (1990)), III. Kılıç Aslan zamanında Isparta'nın alınmasıyla, uzun yıllar elde edilememiş olan Pisidia Bölgesi'nde bulunan Eğridir, Borlu, Yalvaç ve Antalya taraflarına Hamid Bey idaresindeki Türkmen aşireti yerleşir (Uzunçarşılı, 1988:62). Selçuklu Devleti'nin çökmeye başladığı sıralarda göller yöresi sınır beyi olan İlyas bin Hamid Bey'in oğlu Feleküddin Dündar Bey, 1299 yılında beyliğini Burdur'da ilan etmiş², kurduğu beyliğe büyükbabası Hamid Bey'e saygı ifadesi olarak "Hamidoğulları" adını vermiştir (Ekinci, 1995:16; Anonim, tarihsiz c:1) (Şekil B8).

En parlak devrini Dündar Bey zamanında yaşayan Burdur, sanat, ticaret ve nakliyecilikte ilerlemiştir. Halk, dokuduğu halı ve kilimleri kervanlarla Mısır ve Suriye'ye götürüp satarak gelir sağlamıştır (Ekinci, 1995:16; Anonim, 1956:425).

M.1324 (H.724) yılında, İlhanlıların Anadolu Valisi Demirtaş (Temürtaş) tarafından, Konya, Beyşehir, Isparta, Eğridir ve Burdur'un bir kısmı ele geçirilmiştir (Uzunçarşılı, 1988:63; Sevim ve Yücel, 1990:228). Bu tarihten sonra yörede İlhanlı hakimiyeti bir süre³ devam etmiştir. Burdur'un tekrar Hamidoğulları yönetimine girmesiyle, Burdur'da yeniden imar faaliyetine girilmiş, M.1344 (H.745) yılında, İshak Bey'in kardeşi Mehmet Bey'in oğlu Muzafferüddin Mustafa Bey zamanında, Ulucami civarında, Muzafferîye Medresesi inşa edilmiştir (Uzunçarşılı, 1988:64; Ekinci, 1995:17). Şehrin çarşısı da, bu iki önemli yapının bulunduğu yerde, bu dönemde gelişmiştir. Bugün bu medresenin yeri tam olarak bilinmemektedir.

H. 725 (M. 1331-1332) tarihleri arasında Anadolu'yu dolaşan ünlü Arap seyyahı İbn-i Battuta, Hamitoğulları zamanında Burdur'a gelerek izlenimlerini seyahatnamesinde şu şekilde dile getirmiştir:

"Burdur, akarsuları bol, bağlık ve bostanlık küçük bir kasabadır. Kalesi yüksek bir tepe üzerindedir. Buraya geldiğimizde Hatibin evine misafir olduk. Ahîler toplanıp geldiler. Bizi misafir olarak

² İ. Hakkı Uzunçarşılı Hamidoğulları Beyliği'nin merkezleri olarak Borlu ve Eğridir'i göstermiştir (Uzunçarşılı, 1989:62).

³ İ. Hakkı Uzunçarşılı, Demirtaş'ın M. 1325 yılında Mısır'a firarı ile Dündar Bey'in oğullarından Hızır Bey'in Hamideli idaresini eline aldığından bahsetmektedir. Demirtaş'ın idamı ile Hızır Bey'den sonra Necmüddin İshak Bey'in M. 1325 (H. 728) yılında Hamideli Beyi olduğunu yazmıştır. Y. Ekinci'nin eserinde ise İlhanlı hakimiyetinin 1327 yılına kadar sürdüğü, 1328 yılında da İshak Çelebi'nin idareyi ele geçirdiği yazmaktadır (Ekinci, 1995:16).

ağırlamak istediklerini bildirdiler. Hatip razı olmadı. İçlerinden birinin bahçesinde ziyafet tertipleyerek bizi oraya götürdüler. Aralarında bulunduğumuzdan ötürü çok memnundular. Kendileri bizim dilimizi bilmedikleri gibi biz de onların dilini anlamıyorduk. Aramızda tercüman da yoktu. Yüzlerindeki belirti, iki tarafın birbirinden memnun olduğunu anlatıyordu. Burada bir gün kalarak yolumuza devam ettik.” (İbn-i Batuta, 1986).

İbni Battuta’nın Burdur ilinden bahsetmesi, Burdur adının H.725 senesinden beri geçerli olduğunu göstermektedir.

I. Murat, 1357 yılında, Burdur’un bir bölümünü, Yalvaç, Eğridir, Isparta, Akşehir ile beraber, 85 bin altına⁴ Hamidoğlu Kemalüddin Hüseyin Bey’den satın almıştır (Tuğlacı, 1985:66; Kunt ve diğ. 1995:51; Anonim, tarihsiz d:4). Yıldırım Beyazıd’ın M.1391 (H.793)⁵ yılında gerçekleştirdiği Anadolu seferi sırasında tam olarak Osmanlı yönetimine girmiş, ilçe olarak Anadolu Beylerbeyliği merkezi olan Kütahya’ya bağlanmıştır (Anonim, 1982:1553; Ekinci, 1995:18). Burdur bu dönemden sonra kendi haline bırakılmış ve zamanla eski önemini yitirmiştir (Anonim, 1973:13). 1402 yılı Ankara Meydan Savaşı sonrasında, Timur’un Yıldırım Beyazıd’ın almış olduğu toprakları Hamidoğulları’na geri vermesi ile beylik yeniden kurulmuştur (Uzunçarşılı, tarihsiz a:316). 1430’lu yıllarda kesin olarak Osmanlı topraklarına katılmıştır (Anonim, 1973:20; Anonim, tarihsiz d:4) (Şekil B8).

Osmanlılar döneminde Burdur’da meydana gelen en önemli olay, “Şahkulu Baba Tekeli’nin isyanı”dır (Uzunçarşılı, tarihsiz b:230-231). Osmanlı tarihlerinde Şeytankulu adı verilen Şahkulu, Teke yöresi adı verilen Antalya’yı işgal ederek başlattığı ayaklanmayı genişleterek, M.1511 tarihinde Burdur üzerine yürür. Burdur’da geniş yağma ve tahribat yaparak kuzeye ilerler ve İran’a kaçar (Anonim, 1973:20; Tuğlacı, 1985:66).

Kütahya’ya bağlı olduğu dönemlerde Burdur’u etkileyen önemli olaylar arasında, 16.yy.’ın ikinci yarısında başlayan ve 17.yy. başlarına kadar süren Celali ayaklanmaları ve bu ayaklanmaların devamı olan “Ümera kaplarındaki levendlerin” baskın ve yağmaları yer almaktadır (Uzunçarşılı, tarihsiz c:99-113, Kayacan, 1989:10).

⁴ Bir kaynakta 1374 yılında 80 bin altına satıldığı yazılıdır (Uzunçarşılı, 1988:65)

⁵ Bu seferin tam olarak 1390-1391 yıllarından hangisinde yapıldığı bilinmemektedir. Bununla birlikte tarihçiler arasında 1391 yılında olduğu konusunda bir fikir birliği vardır (Uzunçarşılı, tarihsiz a:265).

Bir Türkmen yurdu olan Burdur'da "bey"lerin ayrı bir önemi olmuştur. Bu nedenle zaman zaman bölgedeki nüfuzlu kişiler arasında da şiddetli çatışmalar çıkmıştır. Bu çatışmalardan biri, Çelikpaşazadelerle Çiloğulları arasında çıkan çatışmalar sonucunda 1839 yılında doğan "Fetret (Fetaret) Olayı"dır (Anonim, 1973:15; Tuğlacı, 1985:67).

1839 yılında Tanzimat Fermanı'nın ilanından sonra, Karaman (Konya) eyaleti içinde yer alan Hamideli (Isparta) sancağına bir kaza merkezi olarak bağlanan Burdur idari açıdan bir takım değişikliklere uğramış, 1851 yılında Isparta'dan ayrılıp kaymakamlık haline gelerek Konya'ya bağlanmış, 1867'de kaza, 1872'de de bugünkü sınırlarının büyük bir bölümünü kapsayan bir sancak olmuştur (Kayacan, 1989:11-12; Ekinci, 1995:20). Bu değişiklik üzerine Konya valisi tarafından şehre bir saat kulesi inşa ettirilmiştir (Ekinci, 1995: 20). 19.yy. sonlarında, Şemseddin Sami, Kamus'ül-A'lam'da Burdur'u Konya vilayetinin beş sancağından biri olarak tanımlamıştır (Anonim, 1982:1560). Salname-i Devlet-i Aliye-i Osmaniye'de de 1908 yılı başlarında Burdur, Konya vilayetinin beş sancağından biri olarak gösterilmiştir (Baykara, 1988).

Osmanlı Devleti'nin 1914 yılında Birinci Dünya Savaşı'na katıldığı ve tüm yurttaki seferberlik ilan edildiği dönemlerde, şehirde meydana gelen şiddetli deprem sonucunda, birçok insan hayatını kaybetmiş ve pek çok hasar meydana gelmiştir (Bölüm 2.2). Bir kaç yılını kötü şartlar altında geçiren Burdur, savaştan yenilgi ile çıkılması sonucunda, 27 Haziran 1919'da İtalyanlar'ın işgaline uğramıştır (Köstüklü, 1991:22). İtalyanlar 28 Haziran 1919'da şehrin ortasına merkez komutanlığını kurmuşlardır (Anonim, 1973:16; Anonim, 1993a:49). 1920'de hükümet merkezi olan İstanbul'a bağlı bir sancak olan Burdur, Cumhuriyetin ilanı ile, 1923 yılında il durumuna gelmiştir (Anonim, 1973:16) (Şekil B12,13).

2.2. Demografik ve Sosyo-Ekonomik Yapı

İlk Türk yerleşiminin 1071-1100 yılları arasında görüldüğü Burdur'da nüfus artışına sebep olan göçlerden biri, 1800-1820 yılları arasında meydana gelen göçtür. Uluborlu ilçesinin Senir köyü (Senirkent) halkından 100 hanenin (yaklaşık 500 kişi) eşkıya baskınından kaçarak Burdur'a yerleşmesi sonucu oluşan bu göç, ekonomik gelişimi sağlayan aktivitelerden biri olan dokumacılığı da beraberinde getirerek ticari aktiviteyi artırmıştır (Duygulu, 1995:31).

Aynı dönemde tahtacılar adı ile anılan, daha çok alevi oldukları bilinen, yaşamca fakir, ağaç ve tahta kesimi ve değirmencilikle uğraşan bir grup Delibaba ve Divanbaba (Değirmenler ve Kuyu mahalleleri) mahallelerine, büyük bir kısmı Rum ve kısmen Ermeni olan gayrimüslim topluluklar ise Polydorion döneminden kalma kilisenin bulunduğu Zafer Mahallesi ve manastırın bulunduğu Manastır Mahallesi ile Karasenir Mahallesine yerleşmişlerdir (Gündüzalp, 1989: 121; Duygulu, 1995:31). Bu gayrimüslim topluluk halı, kilim imalatı, debbağlık, berberlik, yağcılık ve demircilik gibi el sanatları ile uğraşırlardı (Duygulu, 1995:31).

Yine 1800'lü yıllarda, bir başka grup Mısır'dan Burdur'a göç etmiştir. Bu grup önce Adana ve Mersin taraflarına yerleştikten sonra bir kısmı Ulucamii'nin güneyinde yer alan Üçdibek ve Sinan mahallelerinin bulunduğu yere yerleşmişlerdir (Duygulu, 1995:32).

1831 nüfus sayımına göre, Burdur'da 8505 Müslüman, 683 reaya olmak üzere toplam 9188 kişinin olduğu; 1868 Konya Vilayeti Salnamesi'ne göre Burdur mahalle ve köy sayısı toplam 128, nüfusun toplamı ise 23110'dur (Anonim, 1982:1554). 1882 yılında ise, nüfusun 799 Rum, 354 Ermeni, 5334 Müslüman olmak üzere toplam 6487 kişiye yükseldiği ve toplam hane sayısının 2097 olduğu görülmektedir (Anonim, 1982:1554).

Lugat-ı Tarifiye ve Coğrafiye'ye göre, 1851 yılında Burdur sancağında, 5900 kadar olan nüfusun 6 kazası ile birlikte 40.000'e ulaştığından bahsedilmektedir. Arazisinde ipek, tütün ve afyon üretildiği kayıtlıdır. Aynı kayıtlara göre, suyu acı olduğu için sulama amaçlı kullanılamayan Burdur Gölü odun taşımak için kullanılmakta, bağ ve bahçeleri sulamak için ise Çine'den çıkan Gölpınar Suyu'ndan faydalanılmaktadır (Anonim, 1982:1567). 1893 nüfus sayımına göre ise Burdur sancağı, 1754 Rum, 810 Ermeni, 37213 Müslüman olmak üzere toplam 39737 kişilik bir nüfusa sahip olmuştur (Anonim, 1982:1555). Bu rakam daha önceki tarihli kayıttaki rakamı doğrular niteliktedir.

1874 yılında bölgeyi ziyaret eden E. J. Davis'e göre, Burdur merkez nüfusu yaklaşık 15.000-18.000 kişi arasındadır (Davis, 1874).

1887 (H.1305) tarihli Konya Vilayeti Salnamesi, Burdur'da 26600 nüfus bulunduğunu belirtmektedir (Ekinci, 1985:20; Tuğlacı, 1985:67).

1892 tarihinde yöreyi ziyaret eden Vital Cuinet, Burdur sancağının nüfusunun 149.968 Müslüman, 4000 Yunan Ortodoks, 987 Ermeni, 45 Yahudi olmak üzere toplam 155.000 kişi olduğunu, ayrıca Burdur'da yünlü ve pamuklu dokumalar ile hal  üretiminin önemli bir yer tuttuğunu ve alaca adı verilen pamuklu dokumaların ( ekil C7)  n kazandığını ilave eder (Cuinet, 1892).

1894 (1310) tarihinde Y r koğlu Mustafa Efendi isimli bir kişinin iki dönüm g l bahçesi dikmesi ile Burdur'da g lc l k ba lar, 1900'lere doğru gelişir. 1914'de şehirde çok sayıda g lyaağı imalathanesi, bakırcılık, demircilik, dokumacılık sanatı geli mi tir (Duygulu, 1995:33).

Ali Cevad, 1895 tarihli Memalik-i Osmaniye'nin Tarih ve Coğrafya Lugatı adlı eserinde Burdur'da, özel el tezgahlarında dokunan hamam takımlarının, el halılarının ve alacaların alımı ve satımı için özel pazar yeri ve günü belirlendiğinden bahsedilmektedir. Aynı kaynağa göre, geçim kaynakları tarım ve hayvancılıktır. Tarım ürünlerinden tahıl ve baklagillere büyük önem verilmiştir. Tüm köyleri ile birlikte 56.237 kişilik nüfusa sahiptir. (Anonim, 1982:1560).

1882 tarihli Konya Vilayeti Salnamesi'nde Burdur merkez kazada, mevcut medreselerde 1005, ilk mekteplerde 1850 talebe olduğu kayıtlıdır (Duygulu, 1995:35). 19.yy. sonlarında, Şemseddin Sami'nin Kamus' l-A'lam adlı eserinde ise, tüm Burdur sancağı sınırları içindeki 215 okulunda toplam 11200  ėrenci okuduğu, eğitim yönünden oldukça geli mi  olduğu kayıtlıdır (Anonim, 1982:1560).

1903 Maarif Salnamesi'nde sancak merkezi olan kentte 13 medresede 295 öėrencinin eğitim gördüėü mevcuttur (Duygulu, 1995:33).

1906 salnamesinde ise Hamidiye kız mektebinde öğretilen halıcılık sanatının hayli yaygın olduğu, 100'den fazla hal  tezgahında 500'den fazla i  i çalışmakta olduğu ve nefis halılar imal edilmekte olduğu kayıtlıdır. Ayrıca debbağhanelerde yapılan sahtiyanların güzelliği de anlatılmaktadır (Duygulu, 1995:33).

Cumhuriyet devrinde il merkezi haline gelen Burdur, merkez ilçede 1940 sayımına göre 14.603 nüfus barındırmı tır (Darkot, 1944:805). Günümüzde ise yerli halkın büyük bir bölümü büyük şehirlere g   etmiş, civar köylerden ise Burdur merkezine g  ler artmıştır.

2.3. Fiziksel Gelişim

Burdur’da ilk Türk yerleşiminin 1071-1100 yılları arasında, Türkmenlerden Kınalı Aşireti tarafından gerçekleştirildiği bilinmektedir (bkz. Bölüm 2.1). Şekerpınar–Hamambendi bölgesine çadırlarını kuran aşiret bir süre çadır hayatı yaşamıştır. Bölgeye Hamambendi denmesinin nedeni, bölgede rastlanan hamam bentleri⁶ ve hamamların kurna gibi kalıntılarının bulunmasıdır (Anonim, 1939:3; Ekinci, 1985:21).

Bir rivayete göre; civara yerleşmiş olan bir başka aşiret beyi, Kınalı Aşireti’ne misafirliği sırasında, aşiret çadırlarının düzeni karşısında şaşırarak “ne güzel Tirkemiş, ne güzel Tirkemiş” sözünü birkaç kez tekrarlar. Böylece ilk Türkmen nüfusunun yerleşmiş olduğu bölgenin adı “Tirkemiş”⁷ olur (Anonim, 1993a:46; Ekinci, 1985:24). İstanbul Topkapı Sarayı, Başvekalet Arşiv Dairesi’nde bulunan 1522 tarihli Defter-i Mufasssal-ı Liva-i Hamid adlı defterde, Burdur’un Tirkemiş ilçesinin merkezi olduğu; Burdur merkez, ilçe, nahiye ve köylerdeki göçebe yörüklerinin büyük bir bölümünün Tirkemiş’ten gelme ve Tirkemiş’e bağlı oldukları kayıtlıdır (Anonim, 1973:13; Tuğlacı, 1985:67). Aşiret, Hamambendi mevkiine dam örtülü evler yaparak küçük bir kasaba kurarlar. Bugünkü çarşının bulunduğu tepeyi de alan pazarı yaparak buraya bir mescit inşa ederler (Anonim, 1939:4; Anonim, 1993a:46). Böylece bu bölgenin adı Alanpazarı olarak kalmıştır. Günümüzde de Ulucami’yi de içine alan bu bölge aynı adla bilinmektedir.

Çay kenarında, düz bir alana kurulmuş olan Tirkemiş kazasındaki Kınalı Aşireti halkı, etraftaki bataklıkların sebep olduğu sıtma hastalığı ve zaman zaman uğradıkları sel baskınları nedeniyle yer değiştirmek zorunda kalmış, Alanpazarı etrafını, yani bugünkü Ulucami ve çarşının bulunduğu yeri (Şekil B14), yeni yerleşim yeri olarak seçmişlerdir (Anonim, 1939:4; Erbay, 1967:6; Anonim 1993a:46). Aşiretin ne zaman Alanpazarı etrafına hangi tarihlerde yerleştiği bilinmemektedir.

⁶ Arazinin jeolojik ve topografik şartlarına uyularak çeşitli malzeme ile çeşitli şekillerde yapılan bentlerin amacı, toprakları su baskınından korumak ve tarım için sulama imkanları hazırlamaktır. Akarsuların birikmeye uygun kesimlerinde, köy, kasaba, şahıs ve kurum ihtiyaçlarına cevap verecek büyüklükte yapılır. Hamambendi denilen alandaki bentlerin de yine aynı yerde kalıntıları bulunan hamam yapısına su sağladığı düşünülebilir.

⁷ Tuncer Baykara’nın Anadolu’nun idari taksimatını ele aldığı eserinde, Burdur çevresinde “Tirkemiş Hassı” ve bundan doğan “Burdur sancağı”ndan bahsetmektedir (Baykara, 1988).

1478 yılındaki bir tahrirden, Burdur'da biri Hristiyan mahallesi olmak üzere dört mahallenin mevcut olduğu anlaşılmaktadır (Ekinci, 1985). Bu mahallelerden Müslüman mahalleleri Camii, Burcu Mescidi ve Yeni Mescid adlarını taşıyordu. Bunların en büyüğü Camii Mahallesi idi (Ekinci, 1985:18).

M.1522 (H.929) tarihli Defter-i Mufasssal-ı Liva-i Hamid adlı kaynakta, Burdur merkez, ilçe ve köylerinin kimlerin zeamet ve timarı altında olduğu, hasılat, ev ve vergi mükellefi adedi, göçebe, yörük cemaatlerinin durumu ve vergi sistemleri, akar suların kullanma şekilleri, aşar ve ağnam vergileri hakkında bilgiler elde edilebilmektedir (Anonim, 1973:13; Tuğlacı, 1985:67).

1522 tarihli kayıtlara göre, şehirdeki hane sayısı 238 idi. Bu dönemde Burdur merkezinde, sur içinde Yeni Mescit, Çukur ve Cami adlarında üç Müslüman mahallesi ve sur dışında Rum ve Ermenilerin oturduğu ve 41 evden oluşan bir Hristiyan mahallesi bulunuyordu. Bu üç müslüman mahallesinden Camii ve Yeni Mescit mahalleleri daha önce bahsedilen 1478 tarihli kayıtlarda da görülmektedir. Karasenir, Manastır (Necati) ve Yenice mahalleleri ise sur dışında köy olarak gösterilmiştir (Anonim, 1973:13; Tuğlacı, 1985:67). Bu sırada Camii mahallesi 113 hane ile yine en büyük mahalle durumunda idi (Ekinci, 1985:18). Yine aynı kayıtlardan, Osmanlıların en parlak çağı sayılan Kanuni Sultan Süleyman, II. Selim ve II. Murad devirlerinde Anadolu'nun özellikle Burdur ve dolaylarının gerek asayiş gerekse halkın yaşam düzeyi bakımından oldukça kötü bir durumda olduğu öğrenilmektedir (Tuğlacı, 1985:67).

Aynı yüzyılın ikinci yarısına ait 1568 tarihli bir defterdeki bilgilere göre ise, şehrin büyüyerek, hane sayısının 379'a çıktığı, eski mahallere ek olarak Debbaghane, Mehmet Kethüda, Demir Mescidi, Karagöz Mescidi, Nurullah Çelebi Mescidi adlı mahallelerin kurulduğu görülmektedir (Ekinci, 1985:18-19). Bu mahallelerden birinin adının Debbaghane (Tabakhane) olması, bu dönemde deri işletmeciliğinin şehirde ekonomik bir faaliyet olduğunu göstermektedir.

18.yy. başlarında (1834) yöreyi gezen J. Arundell, Burdur'dan şu şekilde bahsetmektedir: "Güzel bahçeler, zengin üzüm bağları ve zarif minareler görerek hoş bir şekilde şaşırdık. Üzeri güzel bir mavi renkle kaplı gölün ötesindeki kasaba çok geniş ve nüfusu fazla. Burdur 4000 Türk evi, 150 Rum evi ve 30 Ermeni evi ile büyük görünen ticaret yerleri ve kalabalık pazarları kapsıyor." (Arundell, 1975). Bu seyahatname ile daha önceki kayıtlardan elde edilen bilgiler karşılaştırıldığında, bölgedeki hane sayısının artışı, dolayısıyla nüfus artışı

gözlenmektedir. Bir başka gezgin olan Seiff ise yüzyılın son çeyreğinde evlerin sayısını yine 4000 olarak vermektedir (Erkan, 2000:50).

Bir başka eserde 1844 yılında Burdur'da Mescid, Kuyu ve Camii mahalleleri olmak üzere üç mahalle bulunduğu ve 41 hanesi Hristiyan olmak üzere toplam 284 hane olduğu yazılmıştır (Erbay, 1967). Bu bilgiler daha önce bahsedilen 1522 tarihli kayıtlarla karşılaştırıldığında, mahalle isimlerindeki farklılıklar ve hane sayılarındaki benzerlikleri, Osmanlıca'dan Türkçe'ye çeviri hatası olabileceğini göstermektedir.

Lugat-ı Tarihiye ve Coğrafiye'ye göre, 1851 yılında Burdur ili, Konya vilayeti dahilinde Konya'nın güneyinde, 52 saat uzağında bir sancak merkezi olarak tanımlanmakta, bünyesinde 19 cami, 10 mescit, 23 okul bulunduğu bahsedilmektedir (Anonim, 1982:1567). 1868 Konya Vilayeti Salnamesi'nde ise Burdur mahalle ve köy sayısı toplam 128 olduğu kayıtlıdır (Anonim, 1982:1554).

1882 tarihli Konya Vilayeti Salnamesi'nde Burdur merkez kazada 2097 ev, 49 cami, 17 manastır, 4 han, 6 hamam, 1 namazgâh, 29 değirmen bulunduğu kayıtlıdır (Urfalıoğlu, 1995).

1872 tarihinde hemen hemen bugünkü sınırlarına ulaşan bir sancak olan Burdur'un gelişimini etkileyen önemli olaylardan biri 1884 yangınıdır. Yangında çarşının büyük bir kısmı ve 150 kadar ev yanmıştır (Ekinci, 1985:20). Bu yangından sonra, 1886 yılında Burdur ilk şehir haritasına sahip olmuştur (Gündüzalp, 1989:121; Ünal, 1993; Duygulu, 1995:33). Mülkiyet durumu tespiti ilk olarak yine bu dönemde yapılmıştır (Ünal, 1993).

1887 (H.1305) tarihli Konya Vilayeti Salnamesine göre Burdur'da 5213 ev, 648 dükkan, 6 değirmen, 34 debbaghane, 7 yağhane, 4 han, 6 hamam ve 24 cami bulunmaktadır (Ekinci, 1985:20; Tuğlacı, 1985:67). Yağhanelerde susam ve genellikle haşhaş yağı çıkarıldığı bilinmektedir.

Bu salnamenin yayınlanmasından sonraki bir tarihte (1892) yöreyi ziyaret eden Vital Cuinet de, 1887 tarihli kayıtlardaki bilgilerle aşağı yukarı aynı bilgileri tekrarlayarak, Konya vilayetine bağlı bir sancak olan Burdur'da 24 cami, 6 tekke, 11 medrese, 1 Rum kilisesi, 1 Ermeni kilisesi, 6 hamam ve 4 han bulunduğunu söyler; Burdur sancağının iki kazası, bir nahiyesi ve 129 köyü bulunduğunu ilave eder (Cuinet, 1892). Bu verilerden, 1868 Konya Vilayeti Salnamesi'nde sayısı 128 olarak verilen Burdur mahalle ve köy sayısında artış gözlenmiştir.

Ali Cevad, 1895 tarihli Memalik-i Osmaniye'nin Tarih ve Coğrafya Lugatı adlı eserinde Burdur şu şekilde bahsetmektedir: “Burdur adıyla söylenen gölün güney kıyısında bulunan, Konya Vilayeti'ne bağlı bir sancaktır. Güzel çarşısı ve düzenli evleri ile görkemli bir kasaba sayılır.” (Anonim, 1982:1560).

1914 yılından sonra Burdur'a gelen Jean Card kenti şöyle anlatır: “Her mahallede, kırmızı kiremitli damlar arasında minareler yükselmektedir. Kent yeşillikler ortasındadır. Sokaklar dardır.” (Duygulu, 1995:32, Erkan, 2000:50). Bu gözlemden, diğer seyahatnamelerde de dikkat çekilen bir özellik olan camilerin çokluğu fark edilmektedir.

Birinci derece deprem bölgesi kuşağında⁸ bulunan Burdur ilinde kayıtlara göre ilk deprem 16.yy. başlarında olmuş, 1842, 1875, 1876, 1899, 1900 ve 1901 yıllarında önemli depremler meydana gelmiştir (Duygulu, 1995:33,52-56; Akın, 2000). Özellikle 1914 ve 1971 depremleri gelişmekte olan şehirde önemli yıkımlara neden olmuş, bir çok ev ve tarihi eser bu depremler sırasında hasar görmüş ya da yok olmuştur. 3 Ekim 1914 yılında meydana gelen şiddetli depremde pek çok insan hayatını kaybetmiş, Yenice ve Cemil mahallelerinde yıkılmadık bina kalmamış, geri kalanlar da ağır hasar görmüştür (Anonim, 1973:16, 309; Tuğlacı, 1985:67). Başta Ulucami olmak üzere, Şeyh Sinan, Karasenir, Divan Baba, Saden, Hecin Dede, Çakmak, Taş, Selimoğlu, Gazi ve Ağıl camileri ile saat kulesi gibi pek çok anıt da bu depremde yıkılmış, zarar görmüştür (Ekinci, 1985:21). Halk uzun yıllar sefalet içinde yaşamıştır. Bu şiddetli depremten sonra, elde bulunan imar planı ile mevcut durum arasında büyük farklılıklar ortaya çıkmıştır.

1914 depremi ardından (Şekil C19), 1916 yılında kentin yeniden yapılanması için çalışmalara başlanmış ve Burdur'un imar planı yapımı Avusturya'lı uzmanlara verilmiştir (Duygulu, 1995:34). 1946 yılı sonlarında yer seviyesinden yüksekte olan ve Oluklaraltı Mahallesi'ne adını veren su olukları (Şekil C15) yer altına alınmıştır (Duygulu, 1995:43). 1947 tarihinde hazırlanan plan, 1948 yılında onaylanmış, 1949 yılında uygulamaya konulmuş, fakat günün ihtiyaçlarına ve mevcut duruma dikkat edilmeden hazırlanması nedeniyle, sürekli olarak değişikliğe uğramıştır⁹ (Gündüzalp,1989:121). 1950'li yıllardaki nüfus artışı, plandaki ekonomik yetersizlik

⁸ Burdur ilinde meydana gelen depremler hakkında uzmanlar tarafından yazılmış detaylı bilgi için bkz. Anonim, 1973:293-314. Ayrıca Fatih Akın'ın yazmış olduğu makalede bu depremler Başbakanlık Osmanlı Arşivleri'nde bulunan belgelere dayanarak anlatılmıştır.

⁹ Bu kısmın alındığı Erdem, R. 1955, Burdur Sesi, yıl:1, sayı:121 adlı asıl kaynağa ulaşılamamıştır.

gibi nedenlerle, (Ünal (1993), 1953 yılında revizyon çalışmalarına başlanmış, bu çalışmalar 1960 yılında sona ermiş, Burdur'un yeni imar planı kısmen de olsa uygulamaya konmuştur (Gündüzalp,1989:124).

Planholl, 1958 yılında Pamphilia ve Pisidia (Şekil B5, B6) bölgelerine yönelik yaptığı çalışmada, Burdur'un eski ve yeni mahallelerini gösteren bir plan krokisi çizerek, yerleşim alanlarını belirtmiştir (Şekil B10) (Planholl, 1958). Bu krokide daha önceki kayıtlarda adı geçen eski mahalleler ve bunlara daha sonra eklenen yeni mahalleler gözlenmektedir.

12 Mayıs 1971 yılında, saat 8.30'da meydana gelen 5.7 şiddetindeki depremde ise 60 kadar insan hayatını kaybetmiş, oldukça fazla maddi hasar meydana gelmiştir (Şekil C20). Şehrin Yenice, Cemil, Konak ve Yeni mahalleleri gibi kısımlarında binaların büyük çoğunluğu harap olmuştur (Anonim, 1973:295,310). Deprem sonrasında imar planının belirli bölümlerinin yeniden elden geçirilmesine karar verilmiş, 40 paftadan oluşan imar planı 03.07.1972 tarihinde İmar ve İskan Bakanlığı'na onaylanarak yürürlüğe girmiştir (Gündüzalp,1989:125). Bu imar planının kentin gelişimi ile uyumlu olmadığı öngörülerek, 1985 yılında alınan Belediye Meclisi kararıyla, yeni imar planının İller Bankası'na yaptırılmasına karar verilmiştir. Toplam 80 paftadan oluşan imar planı bölüm bölüm onaylanarak 11.01.1989 tarihinde tamamlanmış, 1993 yılında yürürlüğe girmiştir (Gündüzalp,1989:125) (bkz. Ek A).

Kentte, geçirdiği depremler sonrasında yeniden yapılanma başlamış, tarihi bir süreç içerisinde oluşmuş geleneksel kent dokusu değişmeye ve yok olmaya yüz tutmuştur. Birçok caminin minaresi yeniden yapılmış, bir çok anıt değişikliklere ve özgün olmayan yorumlara maruz kalmıştır. Birinci derece deprem bölgesi olan Burdur'un gelişimini etkileyen en önemli olaylar geçirdiği bu büyük depremler olmuştur.

Burdur hakkında bilgi elde edilebilecek eski kaynaklar ve yazmaların çoğu yine bu yangın ve deprem afetleri sonucunda yok olmuştur. Bu nedenle bir çok bilgi gün ışığına çıkarılamamıştır.

1955 yılında ilde 20 mahalle, 5000 konut bulunmakta iken, 1980 yılında bu rakamlar artarak 29 mahalle ve 10.385 konuta kadar ulaşmıştır (Anonim, 1982:1582).

Yeni karayollarının ve 1936'da buraya ulaşan demiryolunun da etkisi ile şehir gelişmeye başlar (Darkot, 1944:805). 1955'de büyük bir şeker fabrikası, 1966'da bir

göl yağı fabrikası, ayrıca un fabrikaları kurulur (Anonim, tarihsiz b:647). Pamuklu dokuma ve halı tezgahları, bakırcılık ve tahta işleri de yaygın olarak yapılır.

2.3.1. Tarihi Kalıntılar ve Anıtsal Yapılar

Sagalassos kazıları buluntularına göre Burdur'un bilinen tarihi M.Ö. 12000'lere kadar uzanır. İlk yerleşimleri M.Ö. 7040'a tarihlenen Hacılar Höyüğü Anadolu'daki en eski yerleşmelerden biridir (Akurgal, 1995:22). Prehistorik devirleri kapsayan ilk araştırmalar 1909-1910 yılları arasında H.A. Ormeod'un kısa süren tetkik gezileri ile başlamış, 1911 yılında Isparta'nın 15km. kuzeybatısında yer alan Senirce köyü yakınlarındaki bir höyükte, göller bölgesi açısından önemli bir kazı olan ilk kazı çalışması yapılmıştır (Özsait, 1977:71). 1944 yılında, Ş. A. Kansu başkanlığındaki heyetin Türk Tarih Kurumu adına Burdur ve Isparta çevresinde yapmış olduğu prehistorik araştırmalar sonucunda paleolitik devre ait yerleşmeler tespit edilmiştir (Kansu, 1945).

1951-1952 yılları arasında Göller Bölgesi prehistorik yüzey araştırmaları J. Mellaart tarafından yapılmıştır (Özsait, 1977:74). 1956 yılında yine J. Mellaart tarafından Hacılar höyüğü ortaya çıkarılmış, 1957-1960 yılları arasında yapılan çalışmalar sonucunda da üstten alta doğru Erken Kalkolitik, Geç Neolitik ve Akeramik Neolitik kültür evreleri tespit edilmiştir (Özsait, 1977:75). M.Ö. 5500-3000 yılları arasında Kalkolitik dönem, (Akurgal (1995:24), M.Ö. 3100-300 yılları arasında İlk Tunç Çağı özelliklerinin izlenebildiği Hacılar, tarıma geçiş aşamasında önemli, gelişmiş ilk köy topluluklarından biridir. Pisidya adı altında toplanan Göller bölgesi araştırmaları sonucu, (Özsait (1977), Burdur'da Hacılar'ın çağdaşı 80 kadar höyüğe rastlanmıştır. Kızılkaya, Çamurhöyük, Çığirtkankaya, Dereköy 1, Gencali, Mürseller, Kağılcık, Kuruçay Höyük ve Höyücek Höyük bunların başlıcalarıdır. Frigya Bölgesi'nin en güneyinde yer alan Kayadibi, Yarışlı ve Düğer kentlerinden, Frig hakimiyetinin bölgeye kadar uzandığı anlaşılmıştır (Özsait, 1979, 1990; Horsley ve Mitchell, 2000).

Selçuklular zamanından kalmış Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından, H.636 (M.1238) senesinde yapılmış olan İncir köyü yakınındaki İncir Hanı ile mimari özelliklerinden 13.yy. sonlarına ait olduğu tahmin edilen Susuz Han Selçuklu mimarisinin önemli örneklerindendir (Binan, 1990; Bektaş, 1999).

Burdur, Osmanlı döneminden camiler, türbeler, medreseler, hanlar, hamamlar, köprüler ve odalar olarak ayrı başlıklar altında incelenebilecek eserlere sahiptir.

2.3.1.1. Camiler

Ulucami (Anonim, 1977:390-393): Pazar mahallesinde, Burdur'a hakim bir tepe üzerinde bulunan (Şekil B14) ve kentin en eski eserlerinden olan cami, H.700 (M.1300) tarihinde, Hamitoğlu Dünder Bey tarafından yaptırılmıştır. Bugünkü Burdur kentinin bu merkezden yayılarak gelişimini sürdürdüğü bilinmektedir. Girişinde Dünder Bey'in tuğrası vardır. Yapım tarihi, 1914 senesindeki depremde yıkılan minaresinde yer alan kitabede kayıtlıdır. İlk caminin zamanla harap olduğu, aynı yere H.1162 (M.1749) yılında Çelik Mehmet Paşa tarafından ikinci defa yapıldığı vakıf kayıtlarında mevcuttur. 1930 yılında meydana gelen depremde yıkılan ikinci camii 1935 yılında neoklasik tarzda inşa edilen bugünkü durumuna gelmiştir. Kare planlı yapı, 1971 depreminde zarar görmüş, vakıflar idaresince onarılmış, bazı kısımları yeniden yapılmıştır.

Divanbaba Camii (Anonim, 1973:114): Yukarı Deli Baba adıyla da anılan cami, Değirmenler mahallesindedir. Sonradan yenilenen eski minare kitabesine göre, 1775 yılında Timurizade Hacı Süleyman tarafından yaptırılmıştır. 1914 depreminde yıkılmış, 1919 yılında yenilenmiş, 1971 depreminde yeniden hasar görmüş ve onarılmıştır.

Tabak Camii: Tabakhane ve Lalabalaban isimleri ile de anılan cami Gazi caddesindedir (Şekil B14). 1429 tarihli bir vakfiyeye göre Abdullah oğlu Hızır Bey tarafından Eğridir'deki Şeyhülislam Berdai zaviyesine vakfedilmiştir (Anonim, 1973:114). Burdur Müze Müdürlüğü'nün hazırlamış olduğu rapora göre ise, 1523 tarihinde I. Murat ve Yıldırım Beyazıt'ın akıncılarından Lalabalaban tarafından yaptırılmıştır (Anonim, tarihsiz c). 1914 depreminde yıkılınca yeniden yaptırılmıştır.

Taş Camii (Anonim, 1973:114): Taşdemir Camii adıyla da bilinen cami Yenice mahallesindedir. 1782 tarihli belgeye göre, Hacı Molla Ali tarafından yaptırılmıştır. 1914 depreminden sonra ahşap olarak yeniden yapılan yapı, 1971 depreminde tekrar hasar görmüş ve halk tarafından onarılmıştır.

Şeyh Sinan Camii (Anonim, 1973:114): Sinan mahallesindedir. H.1190 (M.1776) tarihli vakfiyeye göre aynı isimle anılan medrese ile birlikte Çelik Mehmet Paşa tarafından yaptırılmıştır. Mülkiyeti Vakıflara aittir.

Karasenir Camii (Anonim, 1973:114): Karasenir mahallesindedir. 1914 depreminde hasar görmüş, ahşap karkas olarak yeniden inşa edilmiştir. Minaresi ve kitabesi yoktur. 1971 depreminde de hasar görmüş ve onarılmıştır.

Saden (Aşağı Deli Baba) Camii (Anonim, 1973:114): Değirmenler mahallesindedir. 1862 tarihinde Saden oğlu Hacı İsmail Ağa'nın yaptırdığı camii, 1914 depreminde yıkılınca hayırseverler tarafından yeniden yaptırılmıştır. 1971 depreminde de hasar görmüş, onarılmıştır.

Hecin (Hecin Dede, Hecin Baba) Camii (Anonim, 1973:115): Caminin kitabesine göre H.1261 (M.1875) yılında inşa edilmiş, 1914 depreminde yıkılmış, 1930 yılında ise ahşap karkas olarak inşa edilmiştir. 1875 tarihinde yapılan caminin minaresi 1900 senesinde Hacı Hacer tarafından yaptırılmıştır. 1971 depreminde hafif hasar görmüş, onarılmıştır.

Selimoğlu (Selimzade) Camii (Anonim, 1973:115): Minaresine bitişik olan ve kitabesine göre 1889 tarihinde yapıldığı bilinen türbeden daha önce yapıldığı tahmin edilmektedir (Anonim, 1992). Caminin Arap Selimoğlu tarafından yaptırılmış olduğu sanılmaktadır. 1914 depreminde hasar görmüş olup, daha önce taş olan minare 1916 yılında Kahyaoğlu Hacı Osman ve kardeşi Hacı Hüseyin Çavuş tarafından ahşap karkas olarak yeniden inşa edilmiştir. 1971 depreminde hasar görmüştür.

Eskiye Camii (Anonim, tarihsiz c): Üçdibek mahallesinde olup, 1803 tarihinde, aynı adı taşıyan hamamla birlikte Mehmet Kethüda tarafından yaptırılmıştır. 1971 depreminde hasar görmüştür.

Kayıoğlu (Çınaraltı – Abdülkerim) Camii (Anonim, 1992): Burdur'un en eski yerleşmelerinden olan Kuyu mahallesindedir. 1872'de onarılmıştır. Kapısındaki kitabede Kınalızade Emin Bey adı geçmektedir.

2.3.1.2. Çeşmeler

Burdur'da bir kısmı yıkık ve kullanılmayacak durumda olmakla birlikte, taş işçilikleri ile dikkat çeken çeşmeler ise şöyle sıralanabilir:

Çeşmedamı Çeşmesi (Anonim, 1973:120): Çeşmedamı mahallesindedir. Kitabesine göre, Yavuz Sultan Selim'in kardeşi Şehzade Korkut'un hekimi Hamzaoğlu Ali tarafından H. 940 (M. 1533) tarihinde yaptırılmıştır.

Zülali Çeşmesi (Anonim, 1973:120): 1566 tarihinde II. Selim'in bendelerinden Zülali tarafından yaptırılmıştır.

Bu çeşme yapılarının dışında Kınalızade Burhan Bey çeşmesi (1760), Sebilhane adı ile de anılan Pazaryeri çeşmesi (1723), Kuyu mahallesindeki Şahin Sokağı Çeşmesi (1862), Hacı Ömer mahallesindeki çeşme (tarihsiz), Recep mahallesi Cami sokağındaki çeşme (1865), Özgür mahallesindeki Cümbüşlü Çeşme (1839), Uzunçarşı'daki Kahvehane Çeşmesi (1921), İstasyon karşısındaki Cadde Çeşmesi (1649), Pazar mahallesi Özdemir sokağındaki çeşme (1829/30), Üçdibek mahallesi İstiklal Caddesi, çay kenarındaki çeşme (1902) de sayılabilir.

2.3.1.3. Hamamlar

Tabak (Taksi) Hamamı (Anonim, 1973:120): I. Murad ve Yıldırım Bayezid'in akıncılarından Lala Balaban ismi ile de anılan hamam Gazi caddesindedir. 1429 tarihli bir vakfiyeye göre Abdullah oğlu Hızır Bey tarafından Eğridir'deki Şeyhülislam Berdai zaviyesine vakfedilmiştir. Günümüzde de işlevini devam ettirmektedir.

Hoca Bali Hamamı (Anonim, 1973:120): 1582 tarihli vakfiyeden Hoca Bali Musluhittin tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır.

Yenice Hamamı (Anonim, 1973:120): Yenice mahallesindedir. 1867 tarihli vakfiyeye göre Selimoğlu Hacı Ömer tarafından yaptırılmıştır.

Eskiyeşi Hamamı (Anonim, 1973:120): Üçdibek mahallesindedir. 1803 tarihinde Mehmet Kethüda tarafından bitişigindeki aynı adlı cami ile birlikte yaptırılmıştır.

Baltaoğlu Hamamı (Anonim, 1992): Çeşmedamı mahallesinde yer alan hamamın Burdur'un en eski hamamı olduğu sanılmakla birlikte, hangi tarihte inşa edildiği bilinmemektedir. Yol seviyesinin oldukça altında kalmıştır. Günümüzde de işlevini devam ettirmektedir.

2.3.1.4. Medreseler

Osmanlı döneminde çok sayıda medresenin varlığı bilinmekte iken, günümüze yalnızca bir tanesinin (Pirkulzade Medresesi) kütüphanesi gelebilmiştir.

Pirkulzade Medresesi ve Kütüphanesi (Anonim, 1973:116,120): Bugünkü Burdur Müze binasının yerinde bulunan medrese yıkılmış, sadece kütüphanesi ayakta

kalmıştır. Medresenin kitabesine rastlanmadığından hangi tarihte yapıldığı kesin olarak bilinmemektedir. Kütüphanenin H.1239 (M.1823) tarihli vakfiye kaydından, medresenin bu tarihten önce yapıldığı anlaşılmaktadır.

Muzafferiye Medresesi (Anonim, 1973:116): Pazar mahallesinde, Ulucamii'nin bulunduğu yere yakın bir yerde Hamit oğlu Dünder Bey tarafından kurulduğu bilinen medresenin yeri tam olarak saptanamamıştır.

2.3.1.5. Türbeler

Selimoğlu Türbesi (Anonim, 1993:62): Selimoğlu Camii'nin kuzeybatısında, minare tabanına bitişik olan türbe, yazıtına göre, H.1304 (M.1889) yılında Selimzade Hacı İsmail tarafından yaptırılmıştır.

Hıdırlık (Dörtayak) Türbesi (Anonim, 1993a:62): Dört Ayaklı (Dört Ayetli) türbe de denilen türbe, Kınalı Aşireti'nin ilk yerleşim yeri olan Hamambendi bölgesine yerleştiği dönemlerde, mezarlık olarak kullandıkları tahmin edilen ve aynı adı taşıyan alanda yer alır. 14. veya 15.yy.da yapıldığı sanılmaktadır. 1984 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore edilmiştir.

2.3.1.6. Köprüler ve su yolları

Çine ovasından gelen güneydeki suyun üzerinde Osmanlılar devrinde yapılmış Gümüşlü, Yenice mahalle, Manastır, Paşa köprüsü, Çınaraltı köprüleri ilgi çekici yapılardır. Bu köprüler geçirdiği müdahaleler sonucunda büyük değişikliklere uğramıştır. Ayrıca kentin su kanalları ve mahzenleri de sözü edilmeye değerdir.

2.3.2. Sivil Mimarlık Örnekleri

Tanyeli'nin kale-kent modeli (Tanyeli, 1987) özelliklerini taşıyan kentte ilk sivil mimari doku, eski Burdur kalesinin de içerisinde bulunduğu, "Alanpazarı" denilen, günümüzde ise Ulucami ve Saat kulesi çevresi olarak bilinen, eski arastanın da yer aldığı bölgede oluşturulmuştur (Şekil B14). 17.yy.da Burdur'a gelen Fransız gezgin Paul Lucas, buranın küçük ve şirin bir kent olduğunu yazmakta, sarp bir tepedeki kaleden söz etmektedir (Lucas, 1724). Bu kalenin bugünkü yeri tam olarak bilinmemekle birlikte, zaman zaman yol çalışmaları vb. amaçlarla yapılan kazı çalışmaları sırasında kale duvarları olduğu sanılan kalıntılara rastlanmaktadır.

1300 yılında Hamitoğulları döneminde inşa edilen Ulucami, yerleşim alanının odak noktası konumundadır. Bu dokuyu oluşturan konutların pek çoğu, anıtsal yapılar gibi, 1914 ve 1971 depremlerinde oldukça büyük zarar görmüştür (bkz. Bölüm 2.3). Özellikle 1914 depreminin birçok eski eser ve sivil mimarlık örneğini ortadan sildiği kentte mevcut konutlar, yapım teknikleri, malzeme, cephe ve plan biçimlenişleri ve bezeme açısından oldukça çeşitlilik gösterir. Sırf taş malzeme ile inşa edilmiş olan örneklerin yanında, sadece ahşap karkas sistemle inşa edilmiş olanlar ya da yığma ve ahşap karkas sistemin birlikte kullanıldığı yapılar da bulunmaktadır (bkz. Bölüm 6). Farklı plan özelliklerine ve görünümüne sahip olan bu evler, Burdur'un dar sokaklarının iki yanına sıralanmış ve eski mahalleleri oluşturmuşlardır (Şekil B10). Günümüzde eski yapıların oluşturduğu sivil mimari doku, daha çok Burdur Çayı'nın iki yanında (Şekil C4-C6), şehir merkezinde ve Ulucamii civarı ile Kuyu mahallesindedir (Şekil C1-C21).

Planholl'un Pamphylia ve Pisidia bölgelerinde yaptığı araştırmada, Burdur ilini de içine alan bölgelerde coğrafi durum, iklim ve bitki örtüsü, tarihsel araştırma gibi konuların yanında, mimari anlamda bölgelerde kaç katlı evlerin bulunduğu, evlerin hangi mekânlardan oluştuğu, köy evleri ile kent merkezinde bulunan evlerin farklılıkları, insan psikolojisinin evlerin çok katlı veya tek katlı olmalarına etkileri de ele alınmıştır. Ayrıca Burdur için, ortada bir sofa ile sağında ve solunda odalar ve mutfak yer alan, "merkezi koridorlu ev" denilen bir plan tipi verilmiştir (Planholl, 1958) (Şekil F1).

S.H. Eldem'in Anadolu evleri sınıflamasında, Ege ve Batı Anadolu evleri sınıfına giren, (Eldem (1987:63), Burdur evleri arasında, mimarileri ve iç süslemeleri ile oldukça dikkat çeken en önemli örnekler Taşoda (Şekil F4, F5), Kocaoda (Bakıbeyler Konağı) (Şekil F6-F8) ve Mısırlılar Evi'dir (Şekil F11-F14). Beylerin önemli nüfuz sahibi kişiler olduğu Burdur'da, bugün ayakta olan bu yapıların bu söz sahibi kişilere ait konaklar olduğu bilinmektedir. Konaklardan bir kısmının yerlerinde ise betonarme yapılar yükselmiş, sadece güzellikleri ve görkemleri akıllarda kalmıştır. Bir kısmı ise oldukça büyük değişimlere uğrayarak varlıklarını sürdürmektedir (Şekil F3-F119).

Kocaoda (Bakıbeyler Konağı): Değirmenler Mahallesi, Paşa köprüsü civarındadır. Plan özellikleri ve bezemeleri ile 17.yy. Osmanlı sivil mimarisinin en güzel örneklerindendir (Şekil F6). Evin bilinen en eski tapu kaydı 1830 yıllarında hayatta

bulunan Reşit Bey üzerinedir. Ancak binanın Reşit Bey'in dedesi Ahmet Paşa veya onun babası Çelik Mehmet Paşa zamanında yapılmış olduğu sanılmaktadır (Anonim, 1973:119; Ekinci, 1985:120).

Yapı, taş temel üzerine ahşap ve kerpiç yapı malzemeleri ile inşa edilmiştir. Konağa doğu tarafında bulunan Divanbaba sokağından girilir. Kargir olan alt kat ahır, samanlık ve kilerden oluşur. Üst kattaki sofa evin güney kısmını kaplar. Sofanın altı kemerli ve ahşap direkliklidir. Başoda ve diğer odalar bu mekâna açılır. Batıdaki oda, sokağa doğru çıkma yapacak şekilde büyütülmüştür. En doğuda yer alan başoda tavan işlemleri, pencereleri, dolap kapakları ve nişlerinde görülen ahşap işçiliği, renk çeşitliliği sergileyen bezemeleri ile ender rastlanan güzellikte bir odadır. 1988 yılında restorasyonu tamamlanmış, müze ev olarak ziyarete açılmıştır.

Taşoda (Şekil F4, F5): Pazar mahallesi, Veyis sokakta yer alan konak, Kınalı aşiretinden Emin Bey tarafından, Kocaoda'ya rakip olarak yaptırılmıştır (Gülyurt, 1940b:8) (Şekil F4). Eski bir kayıta 1665 senesinde Mahmut Paşa tarafından yaptırıldığından söz edilmektedir (Anonim, 1973:119). Fakat bunu destekleyen bir kanıt mevcut değildir. 1930'lu yıllarda Evkaf Dairesi'nin bulunduğu caminin yanması sonucunda kıymetli vesikalar yok olmuş, bu nedenle de bu tür yapılara ait vakfiyelere ulaşamamıştır (Gülyurt, 1940a:11). Buna rağmen ulaşılabilen H.1306 (M.1890) tarihli tapu kaydında Kayışoğlu Ahmet Ağa isimli bir şahsın adı geçmektedir. Konağın Kınalı aşireti sülalesinden Mehmet Ağa tarafından bu şahsa satıldığı söylenmektedir (Gülyurt, 1940a:11).

İlk olarak misafirhane amaçlı olarak inşa edilen iki katlı yapı, sonraki sahipleri tarafından ev olarak kullanılmıştır (Erkan, 2000:59). Yapıya bugünkü Veyis sokağa açılan çift kanatlı, üzeri beşik çatılı, ahşap bahçe kapısından girilir. Bulunduğu bahçenin batı kısmına yerleşen yapı bu yönde tamamen sağır cephelidir. Küfeki taş, kerpiç ve ahşap malzeme kullanılmıştır. Evin zemin katında sivri kemerli bir ahır ve üç oda bulunur. Üst kata çıkan, ahşap korkuluklu merdivenle sofaya geçilir. Evin güney kısmını kaplayan sofanın bir yanında odalar sıralanmış olup, bir ucunda ise köşk yer almaktadır. Ahşap çıtalarla oluşturulmuş kafeslerle dışa kapatılan sofanın üzeri, çatının bir uzantısı olan saçak ile örtülmüştür. Bu çatı örtüsünün ağırlığını doğuda bahçe kotundan yükselen ahşap direkler taşımaktadır. Sofanın tavanı kalem işleri ve altın-gümüş varak kaplamalarla bezenmiştir (Şekil F5). Yine sofaya açılan

odaların pencere ve kapılarının üzerindeki boşluklar da mavinin değişik tonlarında motiflerle bezelidir.

Yapının kuzeyinde yer alan başodadaki ahşap yüklük, davlumbaz, dolap ve pencere pervazları da kalemişleri ve altın-gümüş varaklarla süslüdür. Bol pencereli olan odanın pencere alınlıkları ve dolap aynalarında, Osmanlıca olarak yazılmış birer mısralık konak ve sahibini öven yazılar bulunmaktadır. Alçı revzenli, renkli camla yapılmış vitraylar da odaya ayrı bir güzellik katmaktadır. Başodadan başka dört oda daha vardır. Güneydeki ikinci oda sade, diğerlerinde tavanlar ahşap süslemelidir. Taşoda 1988’de restore edilmiş, Etnoğrafya Müzesi olarak ziyarete açılmıştır.

Mısırlılar Evi: Oluklaraltı Meydanı’nda, alt katı kargir, üst katı ahşap karkas olarak inşa edilmiş bir konaktır (Şekil F7, F9). 19.yy.dan kalma olan konağın diğer adı da Hinnaplı Ev’dir. 1967 yılında kamulaştırıldıktan sonra, 1984 yılında restorasyonu tamamlanarak müze lojmanı olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Alt katta kışlık odalar ve kiler, üst katta ise ortada uzun bir sofa ve ona açılan dört oda yer almaktadır. Konağın sofa ve odaları ahşap oyma ve gösterişli kalemişi bezemelerle süslüdür. Alçı şerbetlikleri ile de dikkat çekmektedir. Caddeye bakan duvarında üstü kemerli iki çeşmesi, avlusunda da taş sarnıcı yer almaktadır.

Bu büyük örnekler dışında, geçirdiği büyük felaketlere rağmen ayakta kalarak yapıldığı dönemin izlerini taşıyan bir çok konut da Burdur ilinin tarihini ve kültürünü olabildiğince yansıtmaktadır¹⁰.

Bu tür yapılara kent merkezinde olduğu gibi, kent dışında da rastlanmaktadır. Yeşilova’ya bağlı Niyazlar Köyü’nde ahşap evler ve merkeze bağlı Boğaziçi Köyü’nde Neolitik dönemin günümüze yansıması olan kerpiç yapılı, kireç sıvalı ve toprak damlı evler, Dengere Köyü’ndeki Ağa Evi ve Altınyayla’da bir ahşap ustasının kendine yaptığı ahşap ev de dikkat çeken örnekler arasındadır.

2.4. Koruma Amaçlı İmar Çalışmaları

Burdur kentinin 1948 yılında K.Ahmet Aru tarafından hazırlanan imar planında eski mahallelere dokunulmamış, bu mahallelerin bulunduğu bölgelere gerekli ulaşımı sağlayacak yolların yapımına önem verilmiştir. Çok küçük yapı adaları birleştirilmiş,

¹⁰ Bu sivil mimarlık örneklerinden plan, cephe ve bezeme özellikleri açısından Murtazaaliler Evi ile benzerlik gösteren örnekler Bölüm 6’da değinilmiştir.

yol kenarlarına yeni inşaat izni verilmemiş, yeşil alan ve yaya kullanımına ayrılmıştır. Eski ve yeni mahalleler ağaçlı gezi yolları ile birbirinden ayrılmıştır (Aru, 1948). Aynı planda, Ulucamii çevresindeki ticari potansiyel, yeni oluşturulan bir ticaret aksı olan Gazi Caddesi üzerine kaydırılmış, bu caddenin iki yanında ticari bloklar oluşturulmuştur. Bütün bu uygulamalar gerçekleştirilirken, eski ticari dokunun da korunması uygun görülmüştür (Şekil B14).

Kentteki imar faaliyetlerinden en çok dikkat çeken faaliyet ise, yakın zamanlara kadar özelliğini koruyan ve eski sokak dokusunu tamamlayıcı öğelerden biri olan granit parkelerin beton parke taşları ile değiştirilmesi (Şekil F14) olmuştur. Eskiden sokaklarda görülen bu kaplamalara artık sadece birkaç dik veya çıkmaz sokakta (Şekil F22, F23) ve Ulucami civarında rastlanmaktadır.

Kentin ilk yerleşim alanı olan ve “Alanpazarı” olarak da bilinen Ulucami, Saat Kulesi ve çevresi (Şekil B14), Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’nun 1980 yılında başlatmış olduğu tespit çalışmaları sonucunda alınan 28.01.1992 gün ve 1278 sayılı kararı ile “kentsel ve ticari sit alanı” olarak ilan edilmiştir. Gazi Caddesi, Burdur Çayı ve Cumhuriyet Caddesi ile sınırlanan konut dokusu ise “etkileme geçiş alanı” olarak belirlenmiştir. Yine A.K.T.V.K.K.’nın 17.11.1992 gün ve 1643 sayılı kararına göre, koruma planı uygulamaya geçinceye kadar, sınırları belirlenen kentsel-ticari sit alanı ve etkileme geçiş alanına ilişkin geçici dönem yapılanma koşulları hazırlanmıştır (Ünal, 1993). İlk yapı tescillerine 1988 yılında başlanan ilde, A.K.T.V.K.K. tarafından tespit edilen korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları 4 grup altında toplanmıştır. Kararda toplam 121 adet yapı tescile değer bulunmuştur (Ek B). Bu yapılar içerisinde konutların yanı sıra Ulucami

Sit alanı ilan edilen Ulucami, Saat Kulesi ve çevresinin sıhhileştirilmesi amacıyla yapılan tespit ve iyileştirme çalışmaları ÇEKÜL Vakfı tarafından sürdürölmektedir. Gerek kent genelindeki, gerekse sit alanı sınırları içerisindeki mevcut doku tarandığında, A.K.T.V.K.K.nun tespit ettiğı sayıdan daha fazla sayıda tescile değeri yapı olduğı görölmektedir.

3. MURTAZAALİLER EVİ'NİN TANIMLANMASI

3.1. Konumu ve Tarihsel Gelişimi

Kentin Hacı Ömer Mahallesi, Hacı Ömer Sokak, 10 pafta, 357 ada, 19-20 parsel üzerinde yer alan (Şekil B.14) ve Murtazaaliler Evi olarak bilinen 1–3 No'lu yapının kesin yapım tarihi ile kim ya da hangi aile adına yaptırıldığı saptanamamıştır. Fakat, bu tez kapsamında yapılan araştırmalar sonucunda tespit edilen iki isimden, 1867 yılında Yenice Hamamı'nı inşa ettiren Selimoğlu Hacı Ömer'in, (Tuğlacı (1985:68), ya da Burdur'un geçmişinde önemli beylerden biri olan, 1839 yılında Burdur idare amirliği yapan Çiloğlu Mustafa Ağa'nın babası Çiloğlu Hacı Ömer Ağa'nın¹¹ bu mahalleye ve evin bulunduğu sokağa adını verdiği sanılmaktadır.

Yapıyla ilgili olarak ulaşılabilen en eski belge, H.1312 (M.1895) tarihli, bir çeşit vergi defterinde bulunan Osmanlıca tapu bilgileri olmuştur (Şekil A1, A2). Bu defterde “sağı Murtazaoğlu Canip, solu mektep, arkası Karadelioğlu Hacı Mehmet, önü yol” olarak tanımlanan yapının o tarihteki sahibinin adı “Devlet-i Aliye'den Hacı Mehmet Bey kerimesi Fatmatü'z Zehra Hanım” olarak geçmektedir (Şekil A3).

Burdur Tapu Kadastro İl Müdürlüğü'nde yapılan araştırmalar sonucu, yapı hakkında elde edilen ilk Türkçe tapu kaydı ise 08.06.1942 tarihli olup, yapının bilinen son sahipleri olan Murtazaaliler ailesinden (Şekil A4) Ali Uysal ve Talip Uysal adına düzenlenmiştir. Yapının satılış nedeni ve sonraki sahipleri tapu kaydında şöyle anlatılmaktadır: “Hacı Mehmet kızı Fatma yeksanı uhdesinde iken 933 tarihinde vefatı ile evlatları Mehmet, Naim ve Ahmet ve Kemal ve Azime Refik'e intikal ettiği Yüzbaşıoğlu Tefenni'li Kemal ve Kuzucuoğlu İzmir mektupçusu Refik'e borçlu olmalarından dolayı satılarak Hüseyin oğlu Talip ve Ali Uysal'a 3755 Liraya ihale edildiği Burdur Hukuk Mahkemesi'nin 18/9/1941 tarih ve 378/295 sayılı veraset ilamı ile İcra Müdürlüğü'nün 28/5/942 tarih ve 941/38 sayılı tezkeresinden anlaşılmakla tescil olunmuştur.”

¹¹ Burdur İl Yıllığı (1973:15)'nda Çiloğlu Hacı Ömer Ağa'nın Burdur'un köklü ailelerinden olduğundan ve ölümünden sonra mal varlığının Padişah adına zapt edilmesi hakkında 1818 tarihli padişah fermanının varlığından bahsedilmektedir.

Osmanlıca kayıta “*solu mektep*” olarak yapılan tanımlamada bahsi geçen mektebin 1940’larda İnönü Mektebi adıyla anılan mektep olduğu ve bugün konut alanı olarak görülen 356 no’lu adada bulunduğu (Şekil B14) Murtazaaliler ailesinin büyüklerinden öğrenilmiştir. İnönü İlkokulu’nun içinde çekildiği bilinen eski bir fotoğraf da bu okulun varlığını doğrulamaktadır (Şekil C21). Bir kaynakta da bu ilkokulun varlığından bahsedilmekte, Burdur’un önemli konaklarından biri olan Taşoda’nın bulunduğu mahallenin karşısında, Burdur Çayı’nın diğer tarafında, Ulucami ve İnönü İlkokulu’nun eski binasının yerinde bulunan eski medreselerin varlığından söz edilmektedir (Gülyurt, 1940a:11). 1923-1927 yılları arasında kent merkezinde bulunan okulların listesinde İnönü İlkokulu’nun da adı geçmektedir (Duygulu, 1995:37). Ayrıca K.A.Aru’nun 1948 yılı Burdur İli imar planına yönelik hazırlamış olduğu yazıda verdiği ilkokulların listesinde de İnönü İlkokulu yer almaktadır (Aru, 1948). Buradan da Murtazaaliler Evi’nin bulunduğu semtin kentin geçmişinde önemli yapıların konumlandığı merkezi bir alan olduğu sonucu çıkarılmaktadır.

Tapu kayıtlarında “avlulu ahşap ev” olarak tanımlanan yapı, Burdur İl Kültür Müdürlüğü’nün, Burdur Müze Müdürlüğü’ne hitaben yazmış olduğu 04.01.1996 tarihli raporunda “Murtazaaliler Evi” olarak belirtilmektedir (Ek C). Bu rapor, evin yıkılma tehlikesi göstermesi üzerine, Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüğü’nün, Burdur İl Kültür Müdürlüğü’ne yazmış olduğu 18.10.1995 tarih ve 15.00.56/2087 sayılı yazısında uzman raporu ve fotoğraflar istemesi üzerine 04.01.1996 tarihinde arkeolog Mustafa Oral Erbay tarafından hazırlanmıştır.

Murtazaaliler Evi, A.K.T.V.K.K. Müdürlüğü’nün Burdur ili merkez, Ulu Cami ve Saat Kulesi çevresi hakkında almış olduğu, 28.01.1992 gün ve 1278 sayılı karara göre, 4. grup eski eser olarak tescil edilmiştir (Ek B). Fakat daha sonra selamlık bölümünün koruma grubu, 19.03.1996 /2895 sayılı kurul kararı ile 1. grup eski eser olarak değiştirilmiştir.

Murtazaaliler Evi, harem ve selamlık olmak üzere bir avlu etrafında konumlanmış iki ayrı yapı grubundan oluşmaktadır. Yapının Türkçe tapu kaydından öğrenilen ilk hissedarları Hüseyin oğlu Talip ve Ali Uysal iken, daha sonra bu iki hisse zamanla çocuklar arasında bölüşülmüş, hisseler yer değiştirmiş ve aslında ortak geçmişe sahip olan ve iki bağımsız bölümden oluşan yapı, avlusuna yapılan bir tahta perde ile ikiye ayrılarak, farklı iki yapı olarak işlem görmeye başlamıştır.

Bütün bu mülkiyet değişimleri sonucunda, Tapu Kadastro Müdürlüğü'nün Türkçe tapu kayıtlarında yapı alanı 201.9m². olarak geçen (cilt no:131, sayfa: 7), 20 No'lu parselde yer alan “selamlık” bölümü Dudu Beyhan Turgay'a (Şekil A4), 19 No'lu parselde bulunan “harem” bölümü ise Ali Uysal'ın varislerine ait iken, 2000 yılı Mart ayı içerisinde satılarak, mülkiyeti tamamen Murtazaaliler ailesinden çıkmıştır.

3.2. Genel Tanımı

İnceleme konusu olarak seçilen yapı, Burdur'un Hacı Ömer Mahallesi'nde, Hacı Ömer Sokak ile Yeni Hamam Caddesi'nin kesiştiği köşede konumlanan (Şekil D18) ve Murtazaaliler Evi olarak adlandırılan 1-3 numaralı yapı grubunun selamlık bölümüdür (Şekil G1).

“Harem” ve “selamlık” olmak üzere iki ayrı yapıdan meydana gelen Murtazaaliler Evi (Şekil D3), bir avlu etrafında, kuzey-güney doğrultusunda, birbirine paralel olarak yerleşmiş olup, bu iki bölüm arasındaki sirkülasyon, ortalarında bulunan bu avlu aracılığıyla sağlanmaktadır (Şekil G2). Zemin katı kargir, üst katı ahşap iskelet üzerine bağdadi çıtalarla inşa edilmiş olan Murtazaaliler Evi'nin her iki bölümü de dış sofalı, avlulu Türk evi plan tipine sahiptir (Eldem, 1955).

Burdur'un geleneksel sivil mimarlığını temsil eden örneklerden günümüze ulaşmış olanları incelendiğinde, harem ve selamlık olmak üzere iki ayrı bölümden oluşan Murtazaaliler Evi'nin gerek plan şeması, gerek biçimlenişi, gerekse büyük ölçüde özgün biçimi ile varlığını sürdürebilmiş tek örnek olması, bu yapıyı daha da önemli kılmaktadır.

Bu iki yapıdan günümüzde daha harap durumda olan bölüm “selamlık” bölümüdür (Şekil D4). Önceleri pek çok onarım görmüş, fakat 1990 senesinde terk edildikten sonra günümüzdeki durumuna gelmiştir. Geçirdiği onarımlara ve yapılan bazı değişikliklere rağmen, bezemesel öğeler başta olmak üzere, mekânların kendi içlerindeki düzenleri ve birbirlerine göre konumları ile yapının ilk yapım dönemine ait mimari özellikleri özgünlüğünü korumaktadır. Özellikle harem bölümü, tavanları, döşemeleri, kapı ve pencerelerindeki bütün özellikleri (kilit, doğrama, porselen kapı ve dolap kulpları vs.) ile, yapılan geç dönem onarımlarına ve eklerine rağmen, özgünlüğünü büyük ölçüde korumaktadır.

3.2.1. Selamlık Bölümü

Selamlık bölümü (Şekil G1), S. Hakkı Eldem'in dış sofalı plan tiplerinden "köşk odalı tip" olarak sınıflandırdığı Türk evi plan tipine girmektedir (Eldem, 1955:37). Bu bölümün avlu girişi, Hacı Ömer Sokak'tan olup, Türk evinin temel düzeninin kuruluşunda, İslam dünya görüşünün önemli özelliklerinden biri olan "içe dönük bir yaşantı" ilkesinin (Küçükerman, 1985:45) getirmiş olduğu yüksek avlu duvarının batısında kalan, oldukça görkemli bir giriştir (Şekil D4, D10). Çift kanatlı giriş kapısının etrafında bulunan taş çerçevenin üzerinde kabartma bir hilal ve ortasında kabartma çiçek motifi bulunmaktadır (Şekil D14). Kapı üzeri kemerli olup, boşluk demir parmaklıklıdır (Şekil D32). Giriş kotu yol kotundan bir basamak yukarıdadır. Kapı içerlek olup, önünde taş giriş sahanlığı bulunmaktadır (Şekil G2). Bu kapı sahanlıkla aynı seviyede olan avlunun selamlık bölümü birinci kat girişine yakın bir yerine açılmaktadır (Şekil G2).

Bu anıtsal nitelikteki kapının açıldığı avlu, aslında oldukça geniş mekân olup, sonraları kullanıcılarının anlaşılamaması nedeniyle, ortadan bir tahta perde (Şekil D33) ile ikiye bölünmüş, bir kısmı harem, bir kısmı da selamlık bölümünde kalmıştır (Şekil G1).

Avlunun selamlık tarafında kalan kısmı, kuzey yönünde mutfak (Şekil D34), batı yönünde ise selamlık bölümünün beden duvarlarının altında kalan sarnıç (Şekil D39, D41) ve selamlık bölümü birinci kat sofasına çıkan taş basamaklarla (Şekil D38) sınırlıdır. Doğusunda tahta perde (Şekil D33), güneyinde ise yüksek avlu duvarı ve girişi (Şekil D27) yer almaktadır. Avluya girişe göre doğuda kalan ahşap dikme (Şekil D27) üst kattaki köşk odanın taşıyıcı görevini üstlenmektedir. Döşemesi beton olan avlunun ortasında toprak bir kısım bulunmaktadır (Şekil G2).

Avlu kotu sarnıç hizasından itibaren bir basamak kadar düşmektedir (Şekil G2). Avlunun selamlık bölümünde özgün kalmış tek döşemesinin görüldüğü bu kısmın döşemesi yuvarlak, iri çakıllardan oluşmaktadır (Şekil D43). Burası dar bir yol olup, harem bölümü avlu girişinden içeriye alınan hayvanların ahıra ulaştırılabilmesi için kullanılmıştır. Avlu kotundan düşük seviyede olan bu taşlık alandan mutfak, kiler, soğuk depo ve ana bodrum mekânlarına ulaşılmaktadır (Şekil G2).

Avlunun kuzeyinde bulunan mutfak (Şekil G2) tek katlı olup, avlu ile doğrudan ilişkilidir (Şekil D34). Bu mekânın içerisinde, tuğla ve beton kullanılarak inşa edilmiş olan bir banyo bulunmaktadır (Şekil D35).

Zemin katta, mutfak mekânından sonra sırasıyla kiler ve soğuk depo olarak kullanılan mekânlar gelmektedir (Şekil G2). Kargir olarak inşa edilen bu mekânlarda döşeme toprak olup, Z05 No'lu mekânda yer yer özgün taş döşeme kaplamalarına rastlanmaktadır (Şekil D61). Bu mekânın bir kısmı ahır olarak, bir kısmı da “serpin” adı verilen ahşap bir yiyecek deposunun (Şekil D81) yerleştirilmesiyle depolama amaçlı kullanılmıştır. Yapının beden duvarları altında yer alan zemin kat mekânlarının tavanlarında, yapının taşıyıcı sisteminin yatay bağlantılarını oluşturan ahşap kirişlemeler görülmektedir (Şekil D58, D70, D75).

Avlunun batısında konumlanan selamlık bölümünün kışık katına, avlunun girişe göre solunda (güneybatı köşesinde) kalan taş basamaklarla ulaşılmaktadır (Şekil D38). Bu basamakların bitiminde yer alan tek kanatlı, ahşap bir giriş kapısı (Şekil D40) dış sofaya açılmaktadır (Şekil D82). Bu kat, Türk evinin plan şemasını oluşturan iki temel öge olan odalar ve sofanın biçimlenişi ile, dış sofalı plan tipine uygun olarak tasarlanmıştır. Ortada büyük bir sofa ve bu sofaya açılan odalar görülmektedir (Şekil G5). Sofa, bir geçit olarak kullanılmakla birlikte, aynı zamanda ev halkının toplandığı bir mekan olma özelliği de göstermektedir. Sofanın doğu cephesinde avluya açılan pencereler bulunmaktadır (Şekil D82, D83). Giriş aksının batısında yer alan Bursa kemerleri sofayı ikiye ayırmaktadır (Şekil D85-D87). Bu kemerler vasıtasıyla, alt kattakinden farklı olarak, üst kata çıkış için ayrı bir sirkülasyon alanı tanımlanmıştır (Şekil D84) (Şekil G5). Sofa içinde yapılan seviye farkı ile bu büyük mekân üç bölüme ayrılmıştır (Şekil G5).

Sofanın batı duvarında yer alan odaların her birinin, sofaya açılan birer kapısı ve ikişer penceresi bulunmaktadır (Şekil D92). Pencereler demir parmaklıklıdır. Kapılar ise içte ve dışta birer kanat olmak üzere çift kanatlıdır (Şekil D92). Odaların her birinde, benzer özelliklere sahip, yüklük ve şerbetlik duvarı bulunmaktadır (Şekil G5). Duvar-tavan geçişleri eğrisel olup, tavanlar ahşap çıtalıdır (Şekil D86, D104, D110).

Sofanın güney duvarında yer alan ve bir seki vasıtasıyla sofa döşemesinden yükseltelen eyvan, seki hizasından eklenen bir duvarla sofadan ayrılarak bir oda

haline dönüştürülmüştür (Şekil G27). Güney duvarında yer alan kemerli bir pencere ile sokağa açılan bu mekân (Şekil D95), doğu yönünde ise tamamen pencereli bir cephe ile avluya açılmaktadır (Şekil D38).

Sofanın kuzeyinde ise, kiler olarak kullanılan küçük bir merdiven altı mekânı bulunmaktadır (Şekil G5).

Yapının üst katına, alt sofanın yine kuzeyinde yer alan ahşap basamaklarla ulaşılmaktadır (Şekil G5) (Şekil D116). Üst katta yine bir sirkülasyon alanı olan orta sofa ve bu sofanın her iki yanına dizilmiş olan odalar plan şemasını oluşturmaktadır (Şekil G8) (Şekil D119-D122). Bu odalardan sofanın güneydoğu ucundaki oda köşk oda olup (Şekil G8), içindeki bezemeleri ve işlemeli tavanı ile diğerlerinden ayrılmaktadır (Şekil D124-D141). Bir yaz odası olarak tasarlanmış olan odanın, her cephesi, özgün durumunda, pencerelerle sokağa ve avluya açılır (Şekil D125, D127, D130). Sokaktan avluya giriş aksında sokağa çıkma yapan bu odanın çıkma altı bezemeleri de dikkat çekmektedir (Şekil D9, D11, D12, D13).

Sofanın batısında yer alan diğer iki oda alt kattaki odalarla benzer özelliklere ve biçimlenişe sahiptir (Şekil G8). Sofa, doğu cephesinde bulunan bir kapı ile, Murtazaaliler ailesi büyükleri tarafından “seyir terası” olarak kullanıldığı söylenen mekâna açılmaktadır (Şekil G8), (Şekil D30). Bu teras Burdur manzarasına hakim bir konumdadır.

3.2.2. Harem Bölümü

Selamlık bölümünün avlu girişinin doğusunda (sağında), harem bölümünün avlu girişi bulunmaktadır (Şekil G1) (Şekil D3). Tahtaların arkadaki bir ahşap parçaya

Avlunun doğusunda yer alan kanatta, avlu seviyesinden bir basamak yüksekteki beton platform (Şekil E4) üzerinden ayrı girişleri olan, birbirine içten bağlı iki oda ve bu iki odadan bağımsız bir mutfak mekânı bulunmaktadır (Şekil G2). Bu platform, üzerinde yer alan ve harem kısmının taşıyıcılığını üstlenmiş ahşap dikmelerle avludan ayrılmaktadır (Şekil E2, E4). Platformun kuzeyinde bulunan taş basamaklarla ulaşılan ara sahanlıkta ise tek kanatlı, ahşap bir kapı bulunmaktadır. Kapının arkasında yer alan ahşap basamaklarla üst kat sofasına çıkılmaktadır (Şekil G2).

Harem bölümü, selamlık bölümü ile aynı plan özelliklerine sahiptir. Ortada büyük bir sofa (Şekil E7, E8) ve bu sofaya açılan odalar (Şekil E7) ana plan şemasını oluşturmaktadır. Sofa hem bir sirkülasyon alanı, hem de oturma mekânı olarak kullanılmaktadır. Sofanın batı cephesinde avluya açılan pencereler bulunmaktadır (Şekil E1).

Sofanın doğu duvarında bulunan iki odanın da, selamlık bölümünde olduğu gibi, sofaya açılan bir tek kapısı ve ikişer penceresi vardır (Şekil E13). Pencereler demir parmaklıklı, kapılar ahşap tablalı kapılardır (Şekil E11). Odaların her birinde, yine selamlıktaki odalara benzer, fakat daha sade bir yüklük ve şerbetlik duvarı bulunmaktadır (Şekil E14, E16). Duvar-tavan geçişleri yine eğrisel olup, tavanlar ahşap düz çıtalıdır (Şekil E7).

Sofanın kuzeyinde ise, merdiven tırabzanının arkasında kalan küçük bir mutfak bölümü bulunmaktadır (Şekil E7). Buradaki dolabın içi, mutfak olarak kullanılmaya uygun bir biçimde düşünülmüştür. Ayrıca sonradan eklenmiş olan küçük bir tezgah da vardır. Buradan bir ahşap bir kapı ile teras kotuna çıkılmaktadır. Burada bir helâ, bir kiler ve küçük bir teras bulunmaktadır.

Özellikle harem bölümü, gerek kapı (Şekil E9, E10, E11), gerek pencerelerindeki bütün detayları (kilit (Şekil E12,E13), doğrama, porselen kapı ve dolap kulpları (Şekil E18) vs.), gerekse tavanları ve döşemeleri ile, yapılan geç dönem onarımlarına rağmen, özgünlüğünü büyük oranda korumaktadır.

4. SELAMLİK BÖLÜMÜ – MİMARİ ÖZELLİKLERİ

4.1. Plan Özellikleri (Şekil G2-G10)

Kışlık ve yazlık kat olmak üzere iki normal kat ve bir zemin kattan oluşan selamlık bölümü, avluya sonradan eklenen 18m².lik mutfak mekânıyla birlikte, avlu hariç, yaklaşık olarak 114.35m².lik bir alanı kaplamaktadır.

4.1.1. Zemin Kat Mekânları

Murtazaaliler Evi'nin hizmet mekânlarının yer aldığı zemin katında toplam altı mekân bulunmaktadır. Bunlardan beşi kapalı mekânlar olup, dört tanesi (Z03, Z04, Z05, Z06) konağın beden duvarlarının altında, diğeri ise (Z02) tek katlı ve yapının beden duvarlarından bağımsızdır (Şekil G2).

4.1.1.1. Avlu (Z01)

Avluya selamlık bölümü tarafından giriş, avlunun güneyinde yer alan, 162cm. açıklığında ve 240cm. yüksekliğindeki çift kanatlı, tablalı ahşap kapıdan (KZ1) yapılmaktadır (Şekil D10, D32).

Toplam 82.138m².lik bir alana sahip olan dikdörtgen planlı avlu, Murtazaaliler Evi'nin hissedarlarının isteği üzerine, bir tahta perde ile ikiye bölünmüş (Şekil G1) ve 45.70m².lik kısmı selamlık bölümünde kalmıştır. Avlunun Murtazaaliler Evi'nin selamlık bölümü tarafında kalan parçası, harem bölümünde kalan parçasına göre daha fazla müdahale görmüştür.

Sonradan kuzeyine eklenen, tek katlı mutfak mekânı (Z02) (Şekil D33) ile küçülen avlu, doğuda avluyu ikiye bölen ve yaklaşık 400cm. yüksekliğindeki tahta perde (Şekil D33), batıda ise selamlık bölümü beden duvarları altında kalan, 385cm. uzunluğundaki sarmış duvarı (Şekil D41) ve yapının toplam 313cm. uzunluğundaki ana merdiveni (Şekil D38) ile çevrelenmiştir.

Güneyinde ise avluyu sokaktan ayırarak, geleneksel Türk evindeki içe dönük avlu mekânını oluşturan, yüksek bahçe duvarı bulunmaktadır (Şekil D27). Selamlık

bölümü tarafında kalan kısmı 588cm. uzunluğundaki bu taş duvar 87cm. kalınlığında ve ortalama 495cm. yüksekliğinde olup, yapının en süslü odası olan köşk odanın taşıyıcılık görevini de üstlenmektedir. Köşk oda bu duvarın üzerine oturmakta, aynı zamanda, avlu girişine göre sağda kalan ve 333cm. yüksekliğindeki ve 26x28cm. boyutlarındaki kareye yakın kesitli ahşap dikme ile de desteklenmektedir (Şekil D46). Bu dikme, taban kenarları 49x50cm. olan, dikdörtgen kesitli ve üst kısa kenarları 11.5-13 cm. arasında değişen, uzun kenarları ise 22-24cm. arasında değişen sekizgen plan şemasına sahip, kesiti tabandan yukarı doğru daralan bir taş kaideye oturmaktadır (Şekil D46). Bursa kemerleri ile güney yönünde bahçe duvarına birleşen (Şekil D29) dikme, batı yönünde ise, selamlık bölümü girişinin hemen yanındaki ikinci bir dikmeye bağlanmaktadır (Şekil D40, D93). Üstteki köşk odanın sınırlarını belirleyen bu kemerler arasında, eğrisel geçişli ahşap bir tavan (Şekil D27, D38) bulunmaktadır.

4.1.1.2. Mutfak (Z02)

Avlunun kuzeyinde yer alan mutfığa giriş, 100cm. genişliğinde ve 205cm. yüksekliğindeki ahşap kapıdan (KZ3) sağlanmaktadır. Avlu ile doğrudan bağlantılı olan tek mekândır (Şekil G2) (Şekil D34).

Net olarak 15.41m².lik bir alanı kaplayan mekânın kuzey duvarı 393.5cm., doğu duvarı 391cm., güney duvarı 488cm. ve batı duvarı ise 123.5cm. uzunluğundadır. Avlu cephesi duvar kalınlığı 15.5cm.dir (Şekil G3).

Mekân, avluya bakan güney cephesinde bulunan, parapet yüksekliği 45cm. olan ve 162cm. yüksekliğinde, 136cm. genişliğinde üç kanatlı, ahşap söveli pencere (PZ1) (Şekil D34) ile aydınlanmaktadır. Pencerenin iki yanında, doğu duvarından batı duvarına doğru sıralandığında, yerden yüksekliği 9cm. ve 31.5cm. olan yarım daire kesitli beton kaideler üzerine oturan, 12cm. ve 17cm. çaplarında taşıyıcı iki dikme bulunmaktadır (Şekil G2) (Şekil D37). Yine bu cephede, mutfak girişinin dışında, 86cm. genişliğinde ve 210.5cm. yüksekliğinde ikinci bir giriş (KZ5) bulunmaktadır (Şekil D34, D37). Hemen arkasında yerde bulunan hela taşından anlaşıldığı üzere, bu giriş daha önce helâ olarak kullanılan mekâna aittir (Şekil G2).

Kuzey duvarında dış genişliği 164cm., iç genişliği ise 116cm. olan, tuğla ile örülmüş, kemerli bir ocak bulunmaktadır (Şekil D36). Ocağın yüksekliği 115.5cm.-117cm. arasında değişmekte olup, kemerin merkezi ocak bitiminden 47cm. aşağıdadır. Yine

aynı duvarda, ocağın batısında kalan, ocaktan 37cm. uzaklıkta, yaklaşık 45cm. derinliğinde ve yerden 86cm. yukarıda, 74.5cm. yüksekliğinde küçük bir niş bulunmaktadır (Şekil G2).

Mekânın kuzeybatı köşesinde, mutfığa açılan 73.5x190cm. boyutlarındaki ahşap kapıdan (KZ4) girilen ve banyo olarak kullanılmak üzere inşa edilmiş olan ek bölüm, 2.66m².lik alana sahiptir (Şekil G2) (Şekil D35). Banyonun kuzey duvarı 149cm., doğu duvarı 186cm., güney duvarı 137.5cm. ve batı duvarı ise 188.5cm. uzunluğundadır. Tuğla ile örülerek oluşturulan mekânın duvar kalınlığı 15cm.dir. Banyo duvarının önü, mutfak tarafında, kum ve moloz yığını ile doludur (Şekil D37).

4.1.1.3. Kiler (Z03)

Yapının beden duvarları altında kalan kiler (Z03), 13.21m².lik bir alana sahip karanlık bir mekândır. Mutfak ile yan yana olan bu mekân, önündeki taş yola paralel olarak konumlanmıştır (Şekil G2). 87.5cm. genişliğindeki ahşap bir kapıdan (KZ6) (Şekil D54) girilen mekânın kuzey duvarı 448cm., batı duvarı 246cm., güney duvarı 460cm. ve doğu duvarı ise toplam 329.5cm. uzunluğundadır. Duvar kalınlığı 14.5cm.dir (Şekil G3).

Yiyecek depolamak amacıyla kullanılan mekânın doğu duvarında kapıdan 68cm. mesafede, yerden 139.5cm. yukarıda, 52x52cm. boyutlarında, yüzeyi tahta parçaları ile kapatılmış bir pencere (PZ2) bulunmaktadır. Bu pencere Z02 mekânından da algılanmaktadır (Şekil D37).

Mekân, kuzeybatı köşesinden 348.5cm. uzaklıktan, kuzey duvarına dik olarak 2.5cm. kalınlığında (Şekil G3) ve mekan yüksekliğindeki bir tahta perde ile ikiye bölünmüştür (Şekil D55). Yaklaşık 15-20cm. yüksekliğindeki tahta parçalarının dört ana dikmeye çakılmasıyla oluşturulan tahta perdenin altında, 40cm. yüksekliğinde, köşk odanın taşıyıcı dikmesinin bastığı taş kaide ile aynı özelliklere sahip bir taş kaide (Şekil D56) daha bulunmaktadır. 15cm. çapındaki ahşap taşıyıcı dikme, bu kaidenin üzerine basmaktadır (Şekil D57).

Kuzey duvarı tamamıyla sağır olan mekânın batı duvarında ise, yerden 130cm. yukarıda duvar boyunca uzanan bir sergen (Şekil D60) bulunmaktadır.

4.1.1.4. Soğuk Depo (Z04)

Murtazaaliler Evi'nin beden duvarları altında yer alan ikinci mekândır (Şekil G2). Mutfağın (Z02) önündeki taş yol bu mekânla son bulmaktadır (Şekil D62) (Şekil G2). Diğerlerine göre oldukça serin olan mekân, serin yerde saklanması gereken yiyeceklerin sağlıklı bir şekilde depolanmasında kullanılmıştır.

23.48m².lik bir alana sahip olan bu soğuk deponun kuzey duvarı 525cm., batı duvarı 417cm., güney duvarı 495cm. ve doğu duvarı 513cm. uzunluğundadır.

Giriş, doğu duvarının güneydoğu köşesinde yer alan, 170cm. yüksekliğinde ve 87cm. genişliğindeki ahşap kapı (KZ7) vasıtasıyla sağlanmaktadır (Şekil D62). Yine doğu duvarında, kapıdan 101cm. uzaklıkta bulunan ve 58.5x75cm. boyutlarındaki dikdörtgen pencere (PZ3) (Şekil D68) mekânın ışık almasını sağlamaktadır. Kapı etrafında 7.5cm. kalınlığında ahşap pervaz, pencere etrafında ise 8.5cm. kalınlığında ahşap söve bulunmaktadır. Mekânın doğu duvarı dışındaki bütün duvarları sağır taş duvarlardır (Şekil D63-D68). Mekânın ortasında, ana tavan kirişlerini destekleyen iki ahşap dikme yer almaktadır (Şekil D65, D69). Kirişlere asılmış ahşap kancalar (Şekil D64, D65) mekanın depo olarak kullanıldığını desteklemektedir.

4.1.1.5. Ahır ve Depo (Z05)

Yapının beden duvarları altında kalan karanlık ve en büyük mekândır (Şekil G2). Ahır ve depo olarak kullanılmış olan mekân 42.95m².lik bir alana sahiptir. Mekânın güney duvarı 806cm., batı duvarı 437cm., doğu duvarı 297cm. ve aynı zamanda Z04 no'lu mekânının duvarı da olan kuzey duvarı ise 497cm. uzunluğundadır. Mekânı sınırlayan duvarlar içerisinde, doğu duvarının devamında olan sarnıç duvarının uzunluğu ise 379.5cm.dir (Şekil G3).

Mekân duvarları kabayonu taş duvarlar olup (Şekil D72-D74), yalnızca güney duvarı yarıya kadar sıvalıdır (Şekil D81). Duvarın güneybatı ucunda, üzerinde taş parçaları ve toprak yığını olan, taş çerçeveli, saman koymak için kullanıldığı tahmin edilen bir yükselti bulunmaktadır (Şekil G2).

Batı duvarında 70.5cm. yüksekliğinde, 51x71cm. boyutlarında taş dibek (Şekil D74) yer almaktadır. Duvardan çıkan 5cm. çapındaki borudan dibeğin içine akan sular, ön yüzdeki aynı çaplı ikinci bir borudan mekânın içine akmaktadır. Bu dibeğin ne amaçla kullanıldığı tespit edilememiştir.

Mekânın batı duvarını oluşturan yüzeyler, sarnıç duvarı (Şekil D80) ve birinci kata ulaşmak için kullanılan taş basamakların dolgusudur (Şekil D77). Zemini -0.525 kotunda olan sarnıç duvarı 206cm. yüksekliğinde olup, duvar örgüsü kabayonu taşlardan oluşmaktadır. Güney ucunda 86cm. doğuya dönen (Şekil D79) sarnıç duvarı, avlu (Z01) tarafındaki taş basamakların dolgu yüzeyi ile birleşmektedir (Şekil D77). Birleşim noktasında, yapının Z03 no'lu ve Z01 no'lu mekânlarında bahsedilen özellikte bir taş kaide (Şekil D79) ve üzerinde ahşap bir dikme (Şekil D78) bulunmaktadır. Bu dikme ve kaide, sarnıç duvarı yönünde, kısmen duvar içine girmiştir.

Merdiven altı dolgusunun bulunduğu duvar yüzeyinde ise, basamakların bittiği noktalarda ahşap kaplamalarla duvar yüzeyi devam ettirilmiş, bu yüzeyde bulunan ahşap dikmeler arasına tahtalar çakılarak raflar oluşturulmuştur (Şekil D78, D79). Bu duvarın güney ucunda Z05 mekânının, ana merdiven sahanlığı tarafındaki girişi (Şekil D38) bulunmaktadır. Bu giriş 85x157cm. boyutlarındaki ahşap kapıdan (KZ2) sağlanmakta olup, mekânın sarnıç yönündeki girişinden (Şekil D50) sonra gelen ikinci girişidir. Sarnıç yönündeki sokak niteliğinde olan giriş muhtemelen hayvan ve yük girişi için kullanılmış olup, konağın girişine yakın olan ikinci giriş (KZ2) ise insanların kullandığı ve ahşap bir kapıdan geçilerek yapılan bir giriştir. Mekânın avlu tarafındaki +0.315 kotunda yer alan sahanlıktan açılan giriş kapısı yönündeki kotu -0.435'dir. Kapı önünde, Z05 mekânı tarafında iki adet taş basamak bulunmaktadır (Şekil G2).

Mekânın güneydoğusunda "serpin" (Şekil D81) bulunmaktadır. Zemini toprak olan mekânın içinde, konağın taşıyıcı sistemini oluşturan ahşap dikme (Şekil D75) ve ana kirişler (Şekil D75) ile bunların arasındaki tali kirişler (Şekil D73) oldukça rahat bir şekilde gözlenebilmektedir.

4.1.1.6. Sarnıç (Z06)

Burdur'un genel su dağıtım kanallarından gelen su¹², konağın beden duvarları altında kalan sarnıçta (Şekil F2) toplanarak, ev ve avluda kullanılmak üzere depolanmakta, su ihtiyacı buradan giderilmektedir. Sarnıç yaklaşık olarak 2.89m².lik bir alan

¹² Hacı Ömer Sokak'taki Arnavut kaldırımı olan özgün sokak döşemelerinin beton parkeye dönüştürülmesi için yapılan tadilat sırasında açılan derin çukurlardan oldukça geniş çaplı arkaların (su yollarının) görüldüğü ve içlerinden oluk oluk su aktığı mahalle halkı tarafından söylenmektedir. Ayrıca sarnıcın içinden bir kanalla su kanalının içine girilebildiği ve dolaşarak Burdur'un Ulu Camii civarlarından dışarı çıkılabildiği konağın kullanıcıları tarafından denenerek saptanmıştır.

kaplamaktadır. Dikdörtgen plan şemasına sahip olan mekânın kuzey duvarı 97.5cm., derinliği ise 275cm.dir. Duvar kalınlığı 41.5cm. olup, bu kalınlığın 11cm.si taş kaplama, 31.5cm.si ise moloz örgüdür (Şekil G3).

Zemin kotu pencere altından itibaren 132.5cm. aşağıdadır (Şekil G49). Tavan kotu, pencere üst hizası ile aynı kotta olup, 40.5cm. düz devam etmekte, 40.5cm.den sonra ise tonoz örtü başlamaktadır. Tonoz başlangıcı, tavan kotundan 31.5cm. daha aşağıdadır. Tonoz ile düz örtü arasındaki mesafe, tonozun orta noktasında 14cm.ye düşmektedir. Pencere içinden 106cm. geride, oldukça kalın kesitli ahşap bir giriş gergi görevi görmektedir (Şekil D51).

Sarnıcın ön cephesi olan kuzey cephesi (Şekil D47), kesme taş kaplama olup, 236.5cm. yüksekliktedir. Üst kotu 12cm. yüksekliğindeki taş kornişle bitmektedir (Şekil D48). Sarnıcın içinin temizlenebilmesi için, en üst noktası bu taş kornişin altında biten, 46.5cm. yüksekliğinde ve 46cm. genişliğinde bir açıklık bulunmaktadır (Şekil D48, D51).

Yine aynı cephede, 52.5cm. genişliğinde, yerden 5 cm. yukarıda başlayan, kenar yüksekliği 62.5cm., orta noktasındaki yüksekliği ise 86.5cm. olan ayna kısmı bulunmaktadır (Şekil D47).

Sarnıcın avluya bakan yan cephesi de, ön cephesi gibi taş kaplama olup, yatayda 12cm., düşeyde ise 15cm.lik bir taş korniş cepheyi çevrelemektedir (Şekil D41). Yatay kornişin üst kotu, avlu kotundan 174.5cm. yukarıdadır. Kalınlığı 20-24cm. arasında değişen ayrı bir yatay taş korniş de zemin çizgisi boyunca devam etmektedir (Şekil G12) (Şekil D41).

Cephede iki farklı seviyede su çıkışı bulunmaktadır. Sarnıçta biriken su seviyesini ölçmek amacı ile yapılan bu çıkışlardan altta yer alan, daire şeklindeki su çıkışının (Şekil D41) orta aksı, avlu seviyesinden 27cm. yukarıda olup, çapı 21cm.dir (Şekil G13). Üstte yer alan salyangoz şeklindeki (Şekil D53), 26.5cm. yüksekliğindeki su çıkışının üst kotu ise yine avlu seviyesinden 106cm. yukarıdadır (Şekil G13).

4.1.2. Birinci Kat Mekânları

Murtazaaliler Evi'nin kışlık kat özelliği taşıyan birinci katı, altı mekândan oluşmaktadır. Birinci mekân olan +2.25 kotundaki 101 no'lu sofaya, ± 0.00 kotundaki Z01 no'lu avludan 8 taş basamakla yükseldikten sonra, düz bir eşikten geçilerek

ulaşılır (Şekil G5). Bu mekân, zemin kat planını belirleyen ana öge olup, etrafında diğer mekânlar toplanmaktadır.

4.1.2.1. Sofa (101)

Murtazaaliler Evi, Türk evi plan tiplerinin en eskisi olan dış sofalı plan tipine uygun olarak inşa edilmiştir (Eldem, 1955). Yapı, plan itibarıyla, bir dış sofa ve ona açılan iki sıra odadan oluşmaktadır (Şekil G5). Sofaya güneydoğu ucunda yer alan, 90x226cm. boyutlarındaki, tek kanatlı, ahşap bir kapıdan (K11) girilmektedir (Şekil D82). Bu kapı, selamlık bölümünün avluyla bağlantısını sağlayan tek geçiştir.

31.80m².lik bir alana sahip olan sofanın kuzey duvarı 357.5cm., giriş kapısının bulunduğu güney duvarı 456.5cm., odaların bulunduğu batı duvarı 689.5cm. ve avlu cephesi olan doğu duvarı ise 886.5cm. uzunluğundadır (Şekil G6). Aslında iki sekilikli olan mekân, hem sirkülasyon alanı, hem de oturma mekânı olarak kullanılmaya uygun biçimde tasarlanmıştır.

Kuzey duvarında kiler mekanının girişinin bulunduğu sofanın batı duvarında ise yan yana dizilmiş ve hemen hemen aynı büyüklükte iki sıra oda (103, 104) bulunmaktadır (Şekil G5). Bu odalardan 104 No'lu mekânın sofa yönünde iki adet penceresi vardır (Şekil D92). 103 No'lu odanın ise P11 penceresi kısmen sofa tarafında yer almaktadır (Şekil D96). Pencerenin sofa yönünde demir parmaklıkları vardır. Bu odalara giriş, yine sofa üzerinden, iki ayrı kapıdan (K15, K16) sağlanmaktadır (Şekil D96, D105). Oda girişleri özgün durumunda çift kanatlı olup, bugün bu kapılardan sadece K15 No'lu kapıda özgün dış kapı kanadı mevcuttur (Şekil D105).

Sofanın avluya açılan doğu cephesinde beş adet giyotin pencere (P11, P12, P13, P14, P15) bulunmaktadır (Şekil D82, D83). Bu pencereler, güneyden kuzeye doğru, sırasıyla 87cm., 90cm., 87cm., 92cm., 90cm. genişliklerinde olup, aralarında, aynı sırayla, 20x20cm., 18.5x20cm., 20.5x20cm., 16x20cm. kesitli ahşap dikmeler bulunmaktadır. Parapet yükseklikleri, seki hizasına kadar olan kısımda, yaklaşık olarak, 83.5cm.; seki hizasından sonra ise, 48-50.5cm. arasındadır. Pencere yükseklikleri 202.5cm ile 201.5cm. arasında değişmektedir.

Sofa, kuzey-güney doğrultusunda, giriş aksı boyunca, çift açıklıklı Bursa kemerleri (Şekil D85-D87) ve bu kemerleri taşıyan 15.5x18x14x18cm. boyutlarındaki, kareye yakın kesitli bir ahşap dikme (Şekil D83) ile ikiye ayrılmıştır. Yaklaşık 104cm.

genişliğinde ve 651cm. uzunluğundaki bir koridor niteliğinde olan bu alan, sofanın kuzey ucunda yer alan ve üst kata çıkışı sağlayan ahşap basamaklara (Şekil D83) doğru yönelmektedir (Şekil G5). Dolayısıyla bu alan bir sirkülasyon alanı olarak nitelendirilebilir. Bu sirkülasyon alanı, çıtaların birbirine baklava dilimi şeklinde çakılmasıyla oluşturulan ahşap sofa tavanından (Şekil D85) Bursa kemerleri vasıtasıyla ayrılmıştır. Ahşapların uzun doğrultuda yerleştirilmesiyle oluşturulan düz bir tavanı vardır (Şekil D84). Her iki tavanın ortak noktası ise, duvar–tavan geçişlerinin eğrisel olmasıdır.

İki sekilikli olan mekânın güney sekiliği, giriş kapısının (K11) da yer aldığı güney duvarının altında olup, 31cm. yüksekliğindedir. Seki yüzeyi yatayda 3 parçaya bölünmüştür. Diğer seki ise, mekânı ikiye bölen orta dikmenin 17cm. kuzeyinde başlayıp, 104 no’lu odanın giriş kapısına kadar uzanmakta; sirkülasyon alanı olarak tanımlanan alanda ise, aynı dikmenin güney yüzeyi ile aynı hizada, avlu cephesine dik olarak devam etmektedir (Şekil G5). 104 no’lu odanın sofa cephesine dik olarak uzanan seki yüzeyi de diğeri gibi üç parçadan oluşmaktadır (Şekil D88). Kısa kenarı ise tek parçalıdır (Şekil D83).

4.1.2.2. Oda (102)

101 no’lu sofa mekânının güney ucunda yer alan bu mekân, hem yola hem de avluya cephesi olan bir mekândır (Şekil G5). Kuzey duvarı 334cm., batı duvarı 279cm., güney duvarı 334cm. ve doğu duvarı ise 302cm. uzunluğunda olan mekân, 9.66m².lik bir alanı kaplamaktadır. Mekânın zemin seviyesi sofanın zemin seviyesinden 31cm. yukarıdadır (Şekil G6).

Mekâna 101 No’lu sofa mekânı ile ortak duvar olan kuzey duvarının batı ucunda bulunan 85cm. genişliğinde ve 191cm. yüksekliğindeki ahşap kapıdan (K17) girilmektedir (Şekil D93). Duvar kalınlığı 14cm.dir (Şekil G6).

Oldukça aydınlık olan bu mekânın, 21cm. kalınlığındaki doğu duvarında, avlu ile ilişkiyi sağlayan üç adet çift kanatlı pencere (P16, P17, P18) bulunmaktadır (Şekil D38). Pencereleler, kuzeyden güneye, aynı sırayla, 83.5cm., 83.5cm. ve 83cm. genişliğinde ve 149.5cm., 151cm. ve 150.5cm. yüksekliğindedir. Pencerelelerin aralarında, yine aynı sıra ile, 18cm. ve 16cm.lik ahşap dikmeler yer almaktadır. Duvar kalınlığı 21cm. olup dikmeler duvarla aynı kalınlığa sahiptir (Şekil G6).

Mekânın Hacı Ömer Sokak'a bakan cephesini oluşturan güney duvarı yaklaşık olarak 89.5cm. kalınlığında taş duvardır. Bu duvarda yer alan, iç açıklığı 130cm. olan, kenarları profil, kemerli pencere (P19) (Şekil D95), duvarın oldukça kalın olması nedeniyle geniş bir parapet alanına sahiptir (Şekil G5). Bu geniş pencere açıklığı, dışarı doğru daralarak, doğramanın oturduğu 93.5cm.lik net açıklığa düşmektedir. Doğrama yine kemerli olup, çift kanatlıdır. Bu pencerenin geniş iç parapet yüzeyi ahşap kaplıdır.

Mekânı 103 No'lu odadan ayıran, 20cm. kalınlığındaki batı duvarında 79x148.5cm. boyutlarında, parapet yüksekliği 55cm. olan, çift kanatlı, dikdörtgen pencere (P110) yer almaktadır (Şekil D94). Yine aynı duvarın kuzey ucunda da 24.5cm.lik kısmı bu mekân içinde, 14cm.lik kısmı mekânın kuzey duvarı içinde, geri kalan 39.5cm.lik kısmı ise sofa (101) tarafında kalan bir pencere (P111) daha bulunmaktadır (Şekil D93, D96). Bu pencerenin 102 No'lu oda tarafında kalan kısmı, 1cm. kalınlığında ve pencere yüksekliğindeki tahta parçaları ile kapatılmıştır (Şekil D93). Parapet yüksekliği 54.5cm. olan pencerenin net yüksekliği 147.5cm. dir. Her iki pencere de aynı tip pencere olup, etrafı 8.5cm. genişliğinde, profil ahşap söve ile çevrilidir. Pencere, 102 No'lu mekân taraflarında, demir parmaklıklardır.

4.1.2.3. Oda (103)

101 No'lu sofa mekânının güneybatı ucunda yer alan oda, konağın en uzun süreli kullanılmış olan odasıdır. Bu nedenle de en bakımlı ve temiz oda olma özelliği taşımaktadır. 102 No'lu mekândan sonra, konağın Hacı Ömer Sokak'a cephesi olan ve birinci katta bulunan ikinci mekândır (Şekil G5).

20.75m².lik bir alana sahip olan oda, kareye yakın planlıdır. Kuzey duvarı 433cm., batı duvarı 467cm., güney duvarı 423cm. ve doğu duvarı ise 498.5cm. uzunluğundadır (Şekil G6).

Odaya 101 no'lu mekân olan sofadan 4x94.5x214cm. boyutlarındaki ahşap kapıdan (K16) girilmektedir (Şekil D96). Odanın en dikkat çekici duvarı dolap, yüklük ve şerbetliğin bulunduğu duvar olan kuzey duvarıdır (Şekil G5). Bu oda, konağın diğer odalarında da gözlemlenen tipik dolap düzenini yansıtmaktadır. Giriş kapısının arkasında, yüzeyi dolap yüzeyinden 6cm. geride olan, açık bir dolap (D103a) bulunmaktadır (Şekil G5) (Şekil D99). Dolabın diğer dolap yüzeyinden geride olmasının sebebi, kapı açıldığında, kanadın 6cm.lik boşluğa yerleşerek hemiyüz bir

duvar yüzeyinin oluşturulmasıdır. Kısaca bu 6cm.lik kısım kapı kanadının yerleşeceği bir yuva olarak düşünülmüştür. Böylece kapı kanadı, aynı zamanda dolap kapağı olarak da kullanılmıştır. Dolabın batı duvarı 60cm., doğu duvarı 62cm. derinliğinde olup, genişliği 88.5cm.dir. Ön yüzeyi 1cm. kalınlığında ahşap çerçevelidir. Zemin kotu odanın zemin kotu ile aynı kottadır. Yerden 77cm. ve 143.5cm. yükseklikte iki ara rafı bulunmaktadır. Rafların ön yüzlerinde 11cm. yüksekliğinde ve 1cm. kalınlığındaki ahşap pervaz bulunmaktadır. Dolabın toplam yüksekliği 220cm.dir. Bu dolap ile yanında bulunan bir başka kapalı dolap (D103b) arasında, 6.5cm kalınlığında, ayırıcı niteliğinde bir ara dikme vardır (Şekil G14). Bu dikme dolap üst kotlarında yer alan 12cm. yüksekliğindeki ahşap pervaza kadar çıkmaktadır. Dikmeden sonra derinliği yaklaşık olarak 34.5cm., genişliği 38.5cm. olan, zemin kotu +2.85’de olup 98.5cm. yüksekliğindeki ince uzun dolap (D103b) yer almaktadır. Dolap kapakları bütün dolaplarda 3cm. kalınlığındadır.

Yapının bütün odalarındaki dolap sistemi incelendiğinde, bu tür dolapların şerbetliğin iki kenarında konumlandığı görülmektedir. Bu ince dolapların üzerinde ön yüzeyi kare görünümlü olan küçük bir dolap daha bulunmaktadır. Alttaki uzun dolabın kapağı tablalı olup, üstteki kare dolap ise camlı kapağa sahiptir. Bu dolap dizaynı bütün odalarda aynıdır.

Kuzey duvarının ortasında derinliği 47.5cm., dolap ön yüzeyindeki açıklığı 102cm. olup daralarak arka yüzeyinde 43cm.ye düşen şerbetlik bulunmaktadır (Şekil D98). Şerbetlik rafı ahşap olup, iki iç köşesinde üçer adet profil raf yer almaktadır. Şerbetlik üzeri kemerli olup, kemer orta noktası +4.735 kotundadır. Kemer iç yüzeyi çiçek ve yaprak motifleri ile bezenmiştir (Şekil D98). Şerbetlik altında da bir dolap (D103e) bulunup (Şekil D99), yaklaşık 77x194cm. boyutlarındadır. Şerbetliğin batı kenarında ise, tıpkı doğu kenarındakine benzer bir uzun dolap (D103c) daha vardır. Bu dolabın derinliği yaklaşık olarak 33cm., genişliği 42.5cm. olan, zemin kotu +2.865 olup 96.5cm. yüksekliğindedir. Üzerinde, aynı derinlikte ve 39cm. yüksekliğinde, yine kareye yakın camlı bir dolap daha vardır (Şekil D98). Uzun dolabın yanında, batı duvarı tarafında, çift kapaklı bir yüklük (D103d) bulunmaktadır (Şekil D97). Yüklük kapakları 66.5x157cm. boyutlarında ve 3.5cm. kalınlığındadır. Derinliği yaklaşık olarak 56.5cm. olan yüklüğün uzun kenarı 181cm. olup, odanın batı duvar yüzeyinden içeriye doğru uzamaktadır (Şekil G5). Yüklüğün taban kotu +2.71 olup, yüksekliği 157cm.dir. Tabanı ahşap kaplamadır.

Batı duvarı tamamen sağır yığma duvar olan odanın sokağa bakan güney duvarı da yığma olup, bu duvarda iki adet kemerli pencere (P112, P113) bulunmaktadır (Şekil D102) (Şekil G5). Bu pencereler 102 no'lu mekândaki kemerli pencere (P19) ile benzer özellikler taşımakla birlikte, bu pencereden farklı olarak, kenarları profilsizdir. Duvarın batı ucundaki P113 penceresi 130cm. açıklığında olup, parapet derinliği yaklaşık olarak 65cm.dir. Doğramanın bulunduğu cephede ise açıklığı 92cm.ye düşmektedir (Şekil G6). Kemer orta noktasının yerden yüksekliği 260cm. olup, parapet yüksekliği ise yerden 82cm.dir. Duvarın doğu ucundaki P112 penceresinin yaklaşık parapet derinliği 75cm.dir. Duvar iç yüzeyindeki açıklığı 128.5cm. olan pencerenin doğramanın bulunduğu iç açıklığı 88cm.ye düşmektedir (Şekil G6). Kemer orta noktasının yerden yüksekliği ise 268cm.dir.

Odanın batı duvarında özellikleri daha önce 102 No'lu mekânı tanımlarken anlatılan iki adet dikdörtgen pencere yer almaktadır (Şekil D101).

4.1.2.4. Oda (104)

Birinci katın kuzeybatı köşesinde yer alan mekânın batı cephesi sofaya açılmaktadır (Şekil G5) (Şekil D92). 19.40m².lik alana sahip olan odanın kuzey duvarı 503cm., batı duvarı 386.5cm., güney duvarı 480cm. ve doğu duvarı 403cm. uzunluğundadır (Şekil G6). Konağın yalnızca sofadan aydınlanabilen, dışarıyla bağlantısı olmayan en karanlık odasıdır.

Yüklük duvarı olan kuzey duvarında, bir adet çift kapaklı yüklük, ortada şerbetlik, şerbetliğin her iki yanında da iki dar uzun dolap ve yine şerbetlik altında bir başka dolap genel dolap dizaynını oluşturmaktadır (Şekil D108). Duvarın doğu tarafındaki yüklüğün (D104a) (Şekil D109) ön yüzeydeki uzunluğu 136cm., kuzey duvarı 145cm., doğu duvarı 95.5cm., batı duvarı 72.5cm. olup, plan şeması düzgün olmayan bir dörtgendir (Şekil G6). Zemin seviyesi +2.455 kotunda olan yüklük 180cm. yüksekliğindedir.

Kuzey duvarının ortasında bulunan şerbetlik (Şekil D108), konağın diğer odalarındaki şerbetlikler içerisinde en sade olanıdır. Yaklaşık 30cm. derinliğinde olup, +2.79 kotundaki, kalınlığı 3cm. olan bir ahşap raf üzerine oturmaktadır. Ön yüzeydeki açıklığı 101cm. olan şerbetliğin iç yüzeyinin uzunluğu 96cm., derinliği 41.5cm.dir (Şekil G6). Şerbetlik üzerindeki kemerin orta noktası ise +4.745 kotundadır.

Şerbetliğin altında bulunan dolap (D104e) (Şekil D108) 51x164.5cm. boyutlarında ve 70cm. yüksekliğindedir. Tabanı ahşap kaplı olan dolabın zemin seviyesi odanınki ile aynıdır.

Şerbetliğin iki yanındaki uzun dolaplardan yüklük tarafındaki (D104b) (Şekil D109) yaklaşık 46x46.5cm. boyutlarında, 92.5cm. yüksekliğindedir. Tabanı +2.75 kotundadır. İçerisinde iki ayrı raf ile üçe bölünmüştür. Üzerinde aynı derinlikte ve 46.5cm. yüksekliğinde cam kapaklı kare dolap yer almaktadır (Şekil D109). Şerbetliğin diğer tarafındaki benzer dolap (D104c) (Şekil D108) ise aynı seviyede olup, yaklaşık 36x51.5cm. boyutlarında, 89.5cm. yüksekliğindedir. Bu dolap da diğeri gibi iki adet raf ile üçe bölünmüştür. Üzerinde, D104b dolabında olduğu gibi, aynı derinlikte ve 44.5cm. yüksekliğinde kare dolap bulunmaktadır (Şekil D108). D104c dolabının yanında diğer odalardaki dolap düzeninden farklı olarak bir ince dolap (D104d) daha bulunmaktadır (Şekil D108). Tabanı yerden 74cm. yukarıda olan bu dolap 29.5x34cm. boyutlarında olup 140.5cm. yüksekliğindedir.

Odanın sofa tarafındaki duvarı olan doğu duvarı, gün ışığının odaya girmesini sağlayan pencereli tek duvardır. Odaya giriş sofa tarafındaki bu duvarın güney ucunda yer alan 92x222cm. boyutlarındaki ahşap kapıdan (K15) yapılmaktadır (Şekil D107). Bu giriş içeri ve dışarı açılan iki ayrı kapı kanadından oluşmaktadır (Şekil G5). Dıştaki camlı bir kanat olup, içteki ise ondan farklı olarak tablalı, ahşap bir kanattır (Şekil D105). Bu duvarda iki adet çift kanatlı pencere (P114, P115) bulunmaktadır (Şekil D107). Bunlardan kapı tarafındaki P114 penceresi 81x149.5cm., diğeri (P115) ise 80.5x 150cm. boyutlarına sahiptir. Duvar kalınlığı 22cm.dir.

4.1.2.5. Kiler (105)

Sofanın kuzey ucunda yer alan bu mekân (Şekil G5), konağın ışık almayan tek üst kat mekânıdır. Girişi sofanın kuzeybatı ucundaki 69.5x189cm. boyutlarındaki içeri açılan ahşap bir kapıdan (K14) yapılmaktadır (Şekil D111). Depo olarak kullanılan mekân 4.43m².lik bir alana sahip olup, kuzey duvarı 322cm., batı duvarı 120cm., güney duvarı 323.5cm. ve doğu duvarı 156cm. uzunluğundadır. Bir merdiven altı mekânı (Şekil D112) olan bu mekânın kuzey duvarının batı ucunda yerden 112cm. yukarıda, 49x74.5cm. boyutlarında ve 88.5cm. yüksekliğinde bir niş bulunmaktadır (Şekil G5). Bu niş, ortasından bir ahşap rafı ikiye bölünmüştür.

4.1.2.6. Hela (106)

Sofanın kuzeydoğu ucunda yer alan mekânın girişi, ikinci kata ulaşmayı sağlayan ahşap merdivenin ilk sahanlığındandır (Şekil G5). 85x205cm. boyutlarına sahip olan kapıdan (K12) (Şekil D113) girilen bu mekân 2.53m².lik bir alana sahiptir. Kuzey duvarı 78cm., doğu duvarı 292.5cm., güney duvarı 94.5cm. ve giriş kapısının (K12) yer aldığı batı duvarı ise toplam 290cm. uzunluğundadır.

Doğu yönünde dışarı açılan mekân bir kapı (K13) ile ortadan ikiye ayrılarak güney tarafı hela olarak kullanılmıştır. Hela tarafında 36x36cm. boyutlarında, kare bir pencere ile mekânın havalanması sağlanmıştır. Mekânın giriş tarafında, doğu duvarının kuzeydoğu ucunda, yer seviyesinde ve kısa kenarı 87cm., uzun kenarı 108cm. yüksekliğinde olan bir kapı (Şekil D113) ile Z02 No'lu mekânın çatı arasına geçilmektedir. Yine bu duvarda 129x74cm. boyutlarında dikdörtgen bir pencere bulunmaktadır.

4.1.3. İkinci Kat Mekânları

Murtazaaliler Evi'nin daha çok yazlık kat niteliği taşıyan ikinci katı beş mekândan oluşmaktadır. Birinci mekân olan +5.515 kotundaki sofaya (201), +2.20 kotundaki alt sofadan (101) 14 ahşap basamakla ulaşılmaktadır (Şekil G8).

4.1.3.1. Sofa (201)

Birinci katta olduğu gibi, dış sofalı plan tipine uygun olarak inşa edilen üst katta da bir dış sofa ve ona açılan üç oda bulunmaktadır (Şekil G8). 201 No'lu üst kat sofasına, mekânın kuzeyinde bulunan ahşap basamaklarla ulaşılmaktadır (Şekil G8). 40.28m².lik bir alana sahip olan mekânın kuzey duvarı 331cm., avlu cephesi olan doğu duvarı 1250cm., sokak cephesi olan güney duvarı 304.5cm. ve odaların bulunduğu batı duvarı ise 1213cm. uzunluğundadır (Şekil G9).

Sofa mekânının kuzeydoğu köşesinde, sofadan iki ahşap basamakla çıkılarak ulaşılan, +6.27 kotundaki abdestlik (Şekil D117, D118) bulunmaktadır (Şekil G8). Bu mekân 104cm. genişliğindeki bir sahanlık üzerinde yer alan 59cm. yüksekliğinde ve 47cm. derinliğindeki ahşap bir dolaptan ibarettir. Sahanlığın batı kenarında +6.895 ahşap korkuluk (Şekil D118), sofanın kuzeyindeki ahşap merdivenin kenarında +6.13 kotunda devam etmekte, alt sofadan gelen ana ahşap merdivenin

sahanlığının doğu köşesinde bulunan 8.5x8.5cm. boyutlarındaki ahşap dikme ile sonlanmaktadır (Şekil D117) (Şekil G8).

Sofanın batı duvarında yan yana dizilmiş ve yaklaşık olarak aynı boyutlara sahip olan iki sıra oda (203, 204) bulunmaktadır (Şekil G8). Odaların sofa yönünde ikişer adet çift kanatlı penceresi (P21, P22, P23, P24) ve birer kapısı (K21, K22) bulunmaktadır (Şekil D121). Pencere ve kapıların her biri profilli ahşap söve ile çevrilidir. Pencere genişlikleri kuzeyden güneye sırası ile 84.5cm. (P21, P22), 84cm. (P23), 85cm. (P24)'dir. K21 kapısı 91cm. ve K22 kapısı ise 93.5cm. genişliğindedir. Duvar kalınlığı 21cm.dir (Şekil G9).

201 mekânının Hacı Ömer Sokak'a açılan güney duvarında (Şekil D122) iki adet ahşap söveli, çift açılımlı dikdörtgen pencere (P25, P26) bulunmaktadır (Şekil G8). Bunlardan batı tarafındaki P25 penceresi 87x171cm. boyutlarında, doğu tarafındaki P26 penceresi ise 83x172cm. boyutlarındadır. Parapet yükseklikleri ise aynı sıra ile 66.5cm. ve 68cm.dir. Güney duvarının kalınlığı 21.5cm.dir.

Oldukça aydınlık bir mekân olan sofanın doğu duvarında ise, 205 No'lu seyir terasına açılan çift kanatlı, ahşap, üzeri camlı bir kapı (K24) ve onun her iki yanında da ikişer adet dikdörtgen pencere (P27, P28, P29, P210) bulunmaktadır (Şekil D120) (Şekil G8). Pencere boyutları güneyden kuzeye doğru sırası ile 108x189cm. (P27), 108x189cm. (P28), 108x189.5cm. (P29), 88x188.5cm. (P210) olup, kapı (K24) boyutları ise 104.5x274cm.dir. Parapet yükseklikleri ise aynı sıra ile 81.5cm. (P27), 85cm. (P28), 89cm. (P29) ve 20cm. (P210)'dir. Yine aynı duvar üzerinde, duvarın güneybatı köşesine 255.5cm. uzaklıktaki kapıdan (K23) (Şekil D123) 202 No'lu mekân olan köşk odaya girilmektedir (Şekil G9). Kapı, diğer sofaya açılan diğer oda kapıları ile aynı özelliklere sahip olup, 94.5x242.5cm. (kapı yüksekliği yerden söve üst seviyesine kadar verilmiştir) boyutlarına sahiptir.

4.1.3.2. Köşk oda (202)

201 No'lu sofa mekânının güneydoğu ucunda yer alan bu mekân (Şekil G8), konağın en süslü ve görkemli odası olmakla birlikte, aynı zamanda en hasarlı odalarından biridir. 28.55m².lik bir alan sahip olan mekânın kuzey duvarı 620cm., doğu duvarı 475.5cm., güney duvarı 588cm. ve batı duvarı ise 488.5cm. uzunluğundadır. Mekânın zemin kotu sofanın kapı (K23) önündeki zemin kotundan (+5.62) 6.5cm. yukarıdadır (Şekil G9).

Mekâna 201 No'lu sofa mekanı ile ortak duvar olan batı duvarının kuzey ucunda yer alan 94.5cm. genişliğinde ve 242.5cm. yüksekliğindeki ahşap kapıdan (K23) girilmektedir (Şekil D123). Giriş kapısı, batı duvarından sofa tarafına doğru 32cm. içeridedir (Şekil G8). Bu nişin oda tarafındaki kenarı ahşap profille çevrilidir (Şekil D124). Mekânın batı duvarı toplam kalınlığı 46.5cm.dir. Bu duvarın ortasında ön yüzeyindeki açıklığı 106cm. olup, iç yüzeyinde ise daralarak 55cm.ye düşen (Şekil G9), üzeri kemerli şerbetlik bulunmaktadır (Şekil D124). Şerbetlik rafi ahşap olup, konağın diğer odalarındaki şerbetlik rafları ile aynı özelliklere sahiptir. Şerbetliğin iki iç köşesinde de üçer adet, ön yüzleri profilli raf yer almaktadır (Şekil D132). Şerbetlik üzerindeki kemerin iç yüzeyi çiçek, yaprak ve ortada yer alan vazo motifleri ile bezelidir (Şekil D133). Şerbetlik iç yüzeyinde ise, kalemşi yaprak ve çiçek kompozisyonu yer almaktadır (Şekil D132). Şerbetlik rafi ortasından 6x6cm. kesitindeki ahşap payanda ile desteklenmiştir (Şekil D131). Şerbetliğin iki yanında yer alan +7.215 ve +7.22 kotlarında, çapları 31.5cm. olan, yarım daire planlı lambalıkların ön yüzeyleri altın yaldızlı olup, ön yüzeyleri küçük çiçek motifleri ile bezelidir (Şekil D136). Batı duvarının güney ucunda ise, yerden 73.5cm. yukarıda, 89.5x184cm. boyutlarında çift kanatlı ahşap bir pencere (P211) bulunmaktadır (Şekil D124). Hacı Ömer Sokak'a açılan bu pencerenin bulunduğu duvarın kalınlığı 28cm.dir (Şekil G9).

Kuzey yönünde avluya açılan odanın aynı yöndeki duvarında iki adet çift kanatlı pencere (P215, P216) yer almaktadır (Şekil G8) (Şekil D130). Bu pencerelerden doğu tarafındaki pencerenin (P215) genişliği 97.5cm. ve yüksekliği 184.5cm.dir. Diğeri (P216) ise 97x183cm. boyutlarına sahiptir. Bu yöndeki duvar kalınlığı 22cm.dir. Duvarın mekânın giriş kapısı arkasına gelen bölümünde, kuzeybatı köşesinden 100.5cm. uzaklıkta, 6cm. kalınlığında bir ahşap profil (Şekil G8) (Şekil D129) +8.015 kotuna çıkmakta, kapı yönünde dönerek batı duvarı ile birleşmekte ve bir çerçeve oluşturmaktadır (Şekil D124). Bu profil bir çeşit kapı yuvası olup, odanın kapısı açıldığında kapı kanadı bu çerçevenin içine yerleşmektedir. Çerçevenin içinde, kanat üzerindeki kapı kulbu için açılmış bir delik (Şekil D129) bulunmaktadır.

Mekân doğu yönünde harem bölümü tarafına açılmaktadır (Şekil G8). Doğru duvarının iki köşesinde 98x184cm. ve 97x183.5cm. boyutlarındaki P213 ve P214 pencereleri ve ortalarında 13.5cm. derinliğinde ve 101 cm. genişliğinde kemerli bir niş bulunmaktadır (Şekil D125). Pencereler odanın diğer pencereleri ile aynı

özelliklere sahiptir. Ortada bulunan +6.59 kotundaki nişin basık kemerinin orta noktası + 8.185 kotundadır. Duvarın iki köşesinde iki raflı, üstü soğan kubbeli lambalık bulunmaktadır (Şekil D135). Bu doğu duvarın önünde, 76cm. genişliğinde bir ahşap seki duvar boyunca devam etmektedir (Şekil G8). Yüksekliği 42.5cm. olan seki üç parçadan oluşmaktadır (Şekil D125). Kuzeydeki parçanın uzunluğu 98cm., ortadaki 265cm. ve güneydeki ise 114cm. uzunluğundadır. Doğu duvarı 22 cm. kalınlığındadır.

Oda, güney duvarının ortasında yer alan 96x185cm. boyutlarındaki P212 penceresi ile Hacı Ömer Sokak'a açılmaktadır (Şekil G8) (Şekil D126, D127) . Bu pencerenin diğer iki yanında bulunan pencereler ahşap çıtalarla kapatılarak iptal edilmiştir (Şekil D126, D127). İptal edilen pencerelerin izleri oldukça rahat bir şekilde gözlenebilmektedir (Şekil D128). Duvar kalınlığı 22cm.dir.

Köşk odanın en önemli özelliklerinden biri de kabartma bezemeli tavanıdır (Şekil D139). Büyük bir kısmı günümüze ulaşamamış olan tavan göbeğinde de, diğer bezemelerinde görülen yaprak ve çiçek motifleri (Şekil D141) kullanılmıştır. Duvar tavan geçişleri eğrisel ve profilli (Şekil D137, D138) olan mekânın, bu eğrisel geçiş yüzeylerinin orta noktalarında kabartma ay yıldız motifleri (Şekil D137) ve ayrıca tavanın dört köşesinde yine kabartma kıvrık dal motifi (Şekil D140) bulunmaktadır. Oda bezeme çeşitliliği ile olduğu kadar, bezemelerde ve tavan-duvar geçişlerinde kullanılan renk çeşitliliği ile de dikkat çekmektedir (Şekil D138).

4.1.3.3. Oda (203)

201 No'lu sofa mekânının güneybatı ucunda yer alan bu mekân, konağın Hacı Ömer Sokak ve Yeni Hamam Caddesi yönünde cephesi olan tek ikinci kat mekânıdır (Şekil G8). Kuzey duvarı 437.5cm., doğu duvarı 517cm., güney duvarı 430cm. ve batı duvarı 474.5cm. uzunluğunda olan mekân 21.47m².lik bir alana sahiptir (Şekil G9).

Odaya, 201 No'lu mekân olan sofadan 93.5x119.5cm. boyutlarındaki ahşap kapıdan (K22) girilmektedir (Şekil D122). Kapı mekânın doğu duvarının kuzey ucunda yer almaktadır (Şekil G8) (Şekil D144). Aynı duvarda bulunan ve kuzeyden güneye sırası ile P23 ve P24 pencerelerinin (Şekil D144) genişlikleri aynı sıra ile 86cm. ve 87cm. olup, yükseklikleri ise 177cm. ve 177.5cm.dir. Sofaya (201) açılan bu çift kanatlı pencereler, sofa tarafında olduğu gibi, 9cm. kalınlığındaki ahşap söve ile çevrilidir (Şekil D144). Bu yöndeki duvar kalınlığı 21cm.dir.

Odanın en dikkat çekici duvarı kuzey duvarıdır (Şekil D142). Yüklük, şerbetlik ve dolapların yer aldığı bu duvardaki dolap sistemi 103 no'lu mekân ile aynı özelliklere sahiptir. Giriş kapısının arkasında, yüzeyi dolap yüzeyinden 4.5cm. geride olan, açık bir dolap (D203a) bulunmaktadır (Şekil G8) (Şekil D149). Dolabın diğer dolapların yüzeyinden geride olmasının sebebi, 103 No'lu mekânda da bahsedildiği gibi, kapı açıldığı zaman kanadın içine girebileceği bir niş olarak kullanılabilmesidir. Dolabın batı duvarı 61cm., doğu duvarı 61.5cm. derinliğinde olup, genişliği 86cm.dir (Şekil G9). Ön yüzeyi 1cm. kalınlığında ahşap çerçevelidir. Zemin seviyesi, odanın zemini ile aynı seviyededir. İki adet ara rafla ikiye bölünmüştür. Rafların ön yüzlerinde 10cm. yüksekliğinde ve 1cm. kalınlığındaki ahşap pervaz bulunmaktadır. Dolabın toplam yüksekliği 116cm.dir.

Kuzey duvarının ortasında derinliği 48cm., açıklığı dolap yüzeyinde 96cm. olup daralarak arka yüzeyinde 52cm.ye düşen şerbetlik bulunmaktadır (Şekil G9) (Şekil D142). +6.495 kotundaki şerbetlik rafı ahşap olup, iki iç köşesinde üçer adet profil raf yer almaktadır (Şekil D142). Şerbetlik üzeri kemerli olup, kemer orta noktası +8.275 kotundadır. Kemer iç yüzeyi, diğer odalarda görülen yaprak ve çiçek motifleri ile bezelidir (Şekil D154). Diğerlerinden farklı olarak, kemer üzerinde, tavana geçiş profili seviyesinde de yaprak motifleri görülmektedir (Şekil D153). Şerbetlik altındaki dolap ise yaklaşık 63.5x185.5cm. boyutlarındadır.

Şerbetliğin iki yanında benzer boyutlara sahip iki adet dolap (D203b, D203c) daha yer almaktadır (Şekil D142). Bunlardan doğudaki D203b dolabının (Şekil D147, D149) genişliği 37cm., derinliği ise 36cm.dir. Zemini +6.465 kotunda olan dolap 100.5cm. yüksekliğindedir. Üzerinde aynı derinlikte ve 38.5cm. yüksekliğinde, cam kapaklı küçük bir dolap bulunmaktadır (Şekil D149).

Şerbetliğin batı kenarındaki dolabın (D203c) (Şekil D142) genişliği 37cm., derinliği 37.5cm.dir. Zemini +6.445 kotunda olup, 101cm. yüksekliğindedir. Üzerinde aynı derinlikte ve 39.5cm. yüksekliğinde ikinci bir dolap bulunmaktadır (şekil D142). Diğer taraftaki dolap ile benzer özelliklere sahiptir.

Odanın kuzey duvarının batı köşesinde çift kapaklı yüklük (D203d) (Şekil D142, D150) yer almaktadır (Şekil G8). Yüklük kapakları 68x164cm. boyutlarında ve 3.8cm. kalınlığındadır. Yüklüğün zemin seviyesi +6.26 kotunda olup, yüksekliği

164cm.dir. Derinliği 62cm., uzunluğu ise 247cm. olan yüklük, 103 mekânındaki gibi, batı duvarının içine doğru uzamaktadır (Şekil G8) (Şekil D151).

Mekânın batı duvarının kuzey ucunda 79x142cm. boyutlarında çift kanatlı bir pencere (P217) yer almaktadır (Şekil G8) (Şekil D145). Pencerenin parapeti +6.30 kotunda olup, kuzey duvarı 102cm., güney duvarı 95cm. derinliğe sahiptir. Pencere boşluğu, duvar yüzeyinde, 79.5cm.dir (Şekil G9). Geniş parapet yüzeyi ahşap kaplıdır. Duvarın güney ucuna doğru iki adet uzun dolap (D203f, D203g) bulunmaktadır (Şekil D145). Bunlardan D203f dolabı (Şekil D146) 51.5x63cm. boyutlarında olup, zemini +6.38 kotunda ve yüksekliği toplam 130cm.dir. Zemin seviyesinden 79cm. yukarıdan 6.5cm. kalınlığındaki ahşap yatay bir profille ikiye bölünmüştür (Şekil D146). D203g dolabı (Şekil D146) ise 47x63.5cm. boyutlarında olup, zemin +6.37 kotunda ve yüksekliği ise toplam 129cm.dir. Diğer dolapta (D203f) zemininden 79.5cm. yukarıdan 6.5cm. kalınlığındaki ahşap yatay bir profille ikiye bölünmüştür (Şekil D146).

Mekânı oluşturan duvarlardan güney duvarının iki ucunda ise P218 ve P219 pencereleri görülmektedir (Şekil G8) (Şekil D143). Odanın Hacı Ömer Sokak'a açılan bu pencereleri çift kanatlı pencereler olup, sofanın güney cephesindeki pencerelerle (P25, P26) aynı özelliklere sahiptir. P218 penceresi 86.5x172.5cm. boyutlarında, P219 penceresi ise 82x172 cm. boyutlarındadır. Parapetleri yine aynı sıra ile +6.465 ve +6.47 kotunda olup, duvar kalınlığı 21.5cm.dir.

4.1.3.4. Oda (204)

201 No'lu sofanın kuzeybatı ucunda yer alan 204 mekânı (Şekil G8) 21.25m².lik bir alanı kaplamaktadır. Kuzey duvarı 498.5cm., doğu duvarı 437cm., güney duvarı 492cm. ve batı duvarı 422cm. uzunluğunda olan mekân, 1971 depreminde en fazla hasar görmüş mekândır. Tavanı tamamen düşen odanın kuzey duvarının köşelerinde ise ayrılmalar görülmektedir (Şekil D161).

Mekâna giriş, doğu duvarının güney ucunda yer alan 91.5x214cm. boyutlarındaki ahşap kapıdan (K21) yapılmaktadır (Şekil G8) (Şekil D157, D158). Kapı konağın diğer oda kapıları ile aynı özelliklere sahiptir. Mekânın döşemesi ahşap kaplama olup, zemin seviyesi +5.625 kotundaki sofadan (201) 12cm. yukarıdadır. Doğru duvarında ayrıca sofaya (201) açılan iki adet pencere (P21, P22) bulunmaktadır (Şekil D158). Bunlardan P21 penceresinin boyutları 86.5x177cm., P22

penceresininki ise 86.5x178cm.dir. Parapet yükseklikleri ise aynı sıra ile 63cm. ve 64.5cm.dir. Pencereler, diğer oda pencerelerin gibi, 8.5cm. kalınlığındaki profilli ahşap söve ile çevrilidir. Duvar kalınlığı 21cm.dir.

Odanın kuzey duvarı, yine konağın diğer odalarında olduğu gibi yüklük, şerbetlik ve dolapların bulunduğu duvardır (Şekil G8) (Şekil D162, D163). Dolap düzeni 104 no'lu mekanınki ile benzer özelliklere sahiptir (Şekil D108, D109). Dolap kapakları ve profilleri ise 203 No'lu mekân ile aynıdır (Şekil D142). Diğer odalardan farklı olarak, odadaki dolap kapaklarının tümü özgündür. Duvarın kuzeydoğu köşesinde yüklük (D204a) bulunmaktadır (Şekil G8) (Şekil D162). Kuzey duvarı 150cm., doğu duvarı 111cm., güney duvarı 133cm., batı duvarı 78.5cm. olan yüklük düzgün olmayan dörtgen plan şemasına sahiptir (Şekil G8). Zemini +6.135 kotunda olup, yüksekliği 169cm.dir. Aynı zamanda gusülhane olarak kullanılan yüklüğün zemini ahşap kaplama olup (Şekil D167), kaplamanın 28cm. altında taş kaplama bulunmaktadır.

Yüklüğün batı kenarında 35x43cm. boyutlarında uzun ahşap dolap (D204b) yer almaktadır (Şekil G8) (Şekil D162). Dolabın zemin seviyesi +6.37 kotunda olup, yüksekliği 91.5cm.dir. Üzerinde aynı derinlikte ve 48cm. yüksekliğinde ikinci bir dolap bulunmaktadır (Şekil D166).

Kuzey duvarının ortasında üzeri kemerli şerbetlik bulunmaktadır (Şekil G8) (Şekil D163). Şerbetlik rafı 3cm. kalınlığında ahşap bir raf olup, +6.40 kotundadır. 49cm. derinliğindeki şerbetliğin dolap yüzeyindeki açıklığı 102cm., iç açıklığı ise 48.5cm.dir. İki iç köşesinde üçer adet raf yer almaktadır (Şekil D164). Kemerin iç yüzeyi kısmen hasar görmüş kabartma yaprak ve çiçek motifleri ile bezelidir (Şekil D165). Şerbetlik altında düzgün bir plana sahip olmayan, odanın zemin seviyesi ile aynı seviyede ve 81.5cm. yüksekliğinde bir dolap (D204d) daha vardır.

Şerbetliğin batı kenarında, D204b dolabına benzer ikinci bir dolap (D204c) daha yer almaktadır (Şekil D163) (Şekil G8). 34.5x45.5cm. boyutlarındaki dolabın zemini +6.375 kotunda olup, yüksekliği 92cm.dir. Üzerinde aynı derinlikte ve 47cm. yüksekliğinde cam kapaklı bir dolap daha bulunmaktadır (Şekil D163). Kuzey duvarının batı ucu D204c dolabından itibaren sıvalıdır (Şekil D163).

Mekânın batı duvarında üç adet dolap (D204e, D204f, D204g) ve bir pencere (P220) yer almaktadır (Şekil G8) (Şekil D160). D204e dolabı duvarın kuzey ucunda olup,

dolabı çevreleyen ahşap profiller ve kapakları incelendiğinde, odanın diğer dolaplarından farklı olduğu görülmektedir (Şekil D161). Zemin +6.31 kotunda olan dolap toplam 129.5cm. yüksekliğindedir. Zemininden 78.5cm. yukarıdan 6.5cm. kalınlığındaki ahşap profille ikiye bölünmüştür. Diğer iki dolap (D204f, D204g) batı duvarının güney ucuna yakın olan P220 penceresinin iki yanındadır (Şekil D160). Bu dolaplardan P204f dolabı +6.385 kotunda olup, 127.5cm. yüksekliğinde; P204g dolabı ise +6.445 kotunda ve 127.5cm. yüksekliğindedir. Dolapların arasında yer alan ve mekânın Yeni Hamam Caddesi'ne açılan P220 penceresinin, derinliği 65cm. olan parapetinin iç yüzeyi ahşap kaplıdır. Parapet kotu +6.365 olan çift kanatlı pencerenin boyutları 76x137.5cm.dir.

Mekânın güney duvarında, duvarın doğu ucundan 197cm. uzaklıkta 60x38.5cm. boyutlarında bir niş yer almaktadır (Şekil G8) (Şekil D159). Nişin etrafı profilli ahşap söve ile çevrelenmiş olup, parapet kotu +6.475 ve yüksekliği 143cm.dir. Ortasından bir rafı ikiye bölünmüştür (Şekil D159).

4.1.3.5. Seyir Terası (205)

Benzerine Burdur'da rastlanmayan seyir terası 160x969cm. boyutlarındadır (Şekil G9). Döşemesi çinko kaplı olan mekân, 101 No'lu mekânda anlatılan sirkülasyon alanının üzerinde yer almaktadır (Şekil G5). Mekâna sofadan açılan ve daha önce sofanın tanımıyla bahsedilen K24 kapısından çıkılmaktadır. Terasın batı duvarında K24 kapısından başka, P27, P28, P29, P210 pencereleri yer almaktadır (Şekil D28, D30). Pembe boyalı batı duvarında, pencerelerin etrafında yer alan farklı kalınlılardaki mavi renkli çerçeveler dikkat çekmektedir (Şekil D31).

4.2. Cephe Özellikleri

4.2.1. Hacı Ömer Sokak Cephesi (Güney Cephesi)

Konağın selamlık bölümünün en gösterişli cephesi olan güney cephesi 1502.5cm. uzunluğunda olup, zemin ve birinci katı yığma, üst katı ahşap karkas sistemle inşa edilmiştir (Şekil D4).

Cephenin en belirgin ögesi anıtsal avlu girişidir (Şekil D10). Giriş kotu bugünkü yol kotundan bir basamak yüksekliği kadar yukarıdadır.¹³ Kapı içerlek olup, önünde taş

¹³ Yol kaplaması değiştirildiğinden, gerçek yol seviyesi değişikliğe uğramıştır.

giriş sahanlığı bulunmaktadır. Sahanlığın derinliği 74cm.dir. Ön yüzeyi 255cm. genişliğinde olan bu sahanlık, kapı yüzeyinde 188cm'ye kadar düşmektedir (Şekil G3). Bir kanadı 80.5cm., diğer kanadı 84cm. olan 164.5cm. genişliğindeki tablalı, çift kanatlı ahşap kapı, kalınlığı 11-14cm. arasında değişen ahşap söve (Şekil D10) ile çevrelenmektedir. Bu ahşap sövenin üst seviyesi +2.425 kotundadır. Kapı üzeri kemerli olup, kemer altta ahşap sövenin üst kotundan başlamakta, orta noktasında +3.145 kotuna ulaşmaktadır. Kemer içindeki boşluk demir parmaklıklıdır (Şekil D10). Bu içerlek giriş düzgün kesme taştan yapılmış olup, yapının diğer duvarlarından bir taş çerçeve ile ayrılmaktadır. Taş çerçevenin genişliği sahanlığın doğu tarafında 77.5cm, batı tarafında ise 77cm.dir. En dışta 16cm. kalınlığında bir taş sırası, taş yüzeyinden 2cm.lik bir çıkıntı yapmakta, doğu kenarında +4.295, batı kenarında ise +4.345 kotuna kadar çıkmakta ve giriş etrafında ince bir taş çerçeve oluşturmaktadır (Şekil D10). Çerçevenin üst yatay sırasını oluşturan taşların yüksekliği ise 8cm.dir. Giriş üzerindeki kemerin etrafında da doğuda 18.5cm., batıda ise 15.5cm. genişliğinde başlayan ince taş sırası kemer eğrisi boyunca devam etmektedir. Bu taş çerçevenin üst iki iç köşesinde de kabartma bir hilal ve ortasında kabartma çiçek motifi bulunmaktadır (Şekil D14). Bunlardan doğudaki çiçeğin alt kotu +3.505, batıdakinin ise +3.525'tir. 14 yapraktan oluşan çiçek motifinin çapı 27cm. olup, göbek çapı ise 10cm.dir. Bu taş çerçevenin bitiminde, kalınlığı 10cm. olan yatay taş profil bulunmaktadır (Şekil D14). Taş çerçevenin doğu üst köşesine yakın olan beden duvarlarında sıva üzerine taş taklidi boya izleri (Şekil D15) gözlenmektedir.

Güney cephesinin zemin ve birinci katını oluşturan kargir duvarı, giriş tarafı olan doğu ucunda +5.025 kotunda, cephenin bitimine yakın olan batı ucunda ise +3.075 kotunda olan yaklaşık 12-12.5cm. kalınlığındaki taş kornişe kadar devam etmektedir (Şekil D5). Bu kornişin alt seviyesinde yer alan kemerli pencereler, kullanım yerlerine göre boyutları değişen, dikdörtgen kesitli, düzgün taşlar (Şekil D5) ile çevrelenmiştir. Düşey taş sövelerin kalınlıkları aynı olup, 23.5cm.dir. Kemerini oluşturan taş söve üzerinde, ikinci bir taş sırası (Şekil D6) daha bu söveyi çevrelemektedir. Bu pencereler doğudan batıya doğru sırasıyla P19, P112 ve P113 pencereleridir (Şekil D5). Bunlardan P112 ve P113 pencereleri demir parmaklı olup, bu demir parmaklıklar bir ahşap çerçeve (Şekil D5, D6) içerisindedir (Şekil G83).

84cm. genişliğindeki P19 penceresi (Şekil G5) doğu kenarında +3.125, batı kenarında ise +3.12 kotunda başlamaktadır (Şekil G16). Pencere üzerindeki kemer başlangıcı doğuda +4.325, batıda ise +4.355 kotunda olup, kemer orta noktası +4.68 kotundadır. Pencere altında, yatay olarak, 24cm. yüksekliğinde ve 107cm. uzunluğunda uzun bir taş söve ile iki yanında yine aynı yükseklikte ve 47cm. uzunluğunda birer taş söve bulunmaktadır. Pencere üzerindeki kemer 17.5cm. kalınlığında taş söve ile oluşturulmaktadır (Şekil D6) (Şekil G83).

77.5cm. genişliğindeki P112 penceresinin (Şekil G5) parapeti +3.155 kotundadır (Şekil G16). Kemer başlangıcı +4.355 kotunda olup, kemer orta noktası ise +4.705 kotundadır. Pencere altında yine 24cm. yüksekliğinde ve 105.5cm. uzunluğunda uzun taş söve ve sövenin doğusunda 42cm., batısında 41cm. uzunluğunda iki küçük taş söve bulunmaktadır. Pencere kemerini oluşturan taş sövenin yüksekliği 19cm.dir.

Aynı seviyedeki bir diğer pencere de 82cm. genişliğindeki P113 penceresidir (Şekil G5, G16). Parapet yüksekliği doğu kenarında +3.145 ve batı kenarında +3.14 kotunda olup, kemer başlangıcı doğu kenarında +4.365 ve batı kenarında +4.335 kotundadır. Kemer orta noktası ise +4.70 kotundadır. Pencere altında diğerlerinden farklı olarak 23cm. yüksekliğinde ve 105cm. uzunluğundaki taş sövenin doğu ucunda aynı yükseklikte ve 42cm. uzunluğunda bir başka taş bulunmaktadır. Pencere üzerindeki kemeri oluşturan taş sövenin kalınlığı 17.5cm.dir.

Cephenin kargir olan bu kısmında sıvalar büyük oranda dökülmüş (Şekil D5), yapının beden duvarlarını oluşturan ince taş sıraları (Şekil D6) açığa çıkmıştır. Pencereilerin etrafındaki taş sövelerde de sıva kalıntıları bulunmaktadır.

Yapının kışık katı, cepheyi ikiye bölen yatay silme ile son bulmakta ve bol pencereli yazlık kat başlamaktadır (Şekil D8) (Şekil G16). Bu kısım ahşap iskelet üzerine bağdadi çıtalı ve sıvalı olarak inşa edilmiş olup, yapının anıtsal girişi aksında yer alan köşk odanın çıkması ile hareket kazanmaktadır. Bu kattaki pencereler batıdan doğuya doğru sırasıyla P218, P219, P25, P26 ve P212 pencereleridir (Şekil G8). Pencereler dikdörtgen, ahşap söveli, çift kanatlı pencerelerdir (Şekil G16). Pencere sövelerinin kalınlıkları değişmekle birlikte, denizlikleri 2cm. kalınlığındadır. Bu pencerelerin dışında, cephe boyunca, P218 ile P219 pencereleri arasında (Şekil D8) ve çıkma üzerindeki P212 penceresinin iki yanında (Şekil D9) olmak üzere toplam

üç adet pencere izi görülmektedir (Şekil G16). Bu katın cephe sıvası oldukça büyük oranlarda dökülmüş olduğundan, sıva altındaki bağdadi çıtalar ortaya çıkmıştır.

86.5cm. genişliğindeki P218 penceresinin (Şekil G8, G15, G16) parapeti doğu kenarında +6.455, batı kenarında +6.42 kotundadır. Yüksekliği doğu kenarında 174.5cm., batı kenarında ise 176cm.dir. 6cm. kalınlığındaki ahşap söve pencereyi üç yönde çevrelemektedir (Şekil G16).

P218 ile aynı odaya ait olan P219 penceresi (Şekil G8, G15, G16) ise 82cm. kalınlığında olup, parapeti doğu kenarında +6.42, batı kenarında +6.425 kotundadır. Pencere yüksekliği 175.5cm.dir. 8cm. kalınlığındaki ahşap sövenin doğu kenarındaki parçası yok olmuştur (Şekil D8).

Üst sofa (201) mekânına ait P25 ve P26 pencerelerinden (Şekil G8), 87cm. genişliğinde ve 175cm. yüksekliğindeki P25 penceresinin parapeti +6.415 kotundadır (Şekil G15, G16). Pencereyi çevreleyen 7cm. kalınlığındaki ahşap sövenin doğu kenarındaki parçası kaybolmuştur (Şekil D8) (Şekil G16).

P26 penceresi 83cm. genişliğindedir (Şekil G8). Parapet kotu doğu kenarında +6.415 olup, batıda ise +6.425'tur (Şekil G15, G16). Yüksekliği doğu kenarında 177cm., batısında ise 176cm.dir. 7.5cm. kalınlığındaki ahşap söve pencereyi üç yönde çevrelemektedir (Şekil G16) (Şekil D8).

Saçak kotu P218 penceresi aksında +8.695 kotunda olup, yükselerek P219 penceresi aksında +8.745 kotuna ve P25 penceresi aksında da +8.78 kotuna çıkmakta; P26 penceresinin doğu kenarı aksında ise +8.765 kotuna düşmektedir.

Üst kat cephesine hareket kazandıran çıkma üzerinde yer alan P212 penceresi köşk odanın yola bakan tek penceresidir (Şekil G16) (Şekil D9). 96cm. genişliğinde olan bu pencerenin parapeti doğu kenarında +6.225 ve batı kenarında +6.24 kotundadır. Yüksekliği doğu kenarında 188.5cm. ve batı kenarında 188cm.dir. 8cm. kalınlığındaki ahşap söve ile üç yönde çevrelenmektedir. Saçak kotu pencerenin doğu kenarı aksında +8.645 ve batı kenarı aksında ise +8.625'tir. Çıkma altı batı ucunda +5.405 kotunda olup, doğuya doğru oldukça meyillenerek düşmektedir.

Çıkma kenarından 25cm. içeride başlayan, 26cm. kalınlığında, üzerinde kalem işi saç örgüsü motifi (Şekil D13) bulunan yüzeyin iki ucu dışbükey olarak (Şekil D11) köşesi 27cm. daha içeride bulunan 6cm. yüksekliğindeki ara geçiş elemanında son bulmaktadır. Bu ara yüzeyden sonra içbükey çıkma altı dolgusu yer almaktadır (Şekil

D11, D12). Bu dolgu daha önce bahsi geçen giriş kapısı üzerinde son bulmaktadır (Şekil D10). Dolgu üzerinde kuş, yaprak ve çiçek motiflerinden oluşan kalem işi bezeme kompozisyonu bulunmaktadır (Şekil D13). Bu eğrisel yüzeyin kenarları ince ve kalın kalem işi çizgilerle çevrelenmiştir (Şekil D12, D13). Dolgunun her iki yanında, yine ince ve kalın çizgilerle çevrelenmiş, içbükey üçgensel yüzeyler mevcuttur (Şekil D12).

4.2.2. Yeni Hamam Caddesi Cephesi (Batı Cephesi)

Yapının Yeni Hamam Caddesi tarafındaki cephesi olan batı cephesi 10.99m. uzunluğunda, alt kısmı taş duvar üstü kerpiç sıvalı, üst kısmı ahşap iskelet üzeri bağdadi çıtalı ve sıvalı olmak üzere iki ayrı sistemle inşa edilmiştir (Şekil D18). Bağdadi çıtaların üzerindeki sıva ve büyük oranda dökülmüştür (Şekil D18, D20).

Cephe, kalınlıkları güneyden kuzeye doğru sırasıyla 13, 20, 15cm. arasında değişen üç ana dikme ile dörde bölünmüştür. Bu dikmeler üzerinde, doğu-batı doğrultusunda (cepheye dik doğrultuda), çapları 19cm. olan üç adet kiriş yer almaktadır. Kirişler üzerinde ise, 11.5cm. yüksekliğindeki ahşap kiriş, tüm cephe boyunca (kuzey-güney doğrultusunda) devam etmektedir. +5.515 kotundaki bu kirişe kadar ahşap iskelet arası kerpiç dolgulu olarak inşa edilmiş cephenin kiriş üzerinde kalan bölümü, ahşap iskelet üzeri bağdadi sistemle tamamlanmıştır. Yapıyı iki ayrı sisteme ayıran ana kirişin altında yükseklikleri 9-12cm. arasında değişen iki sıra ahşap hatıl yer almaktadır. Hatıllar +1.725 ve +3.855 kotundadır.

Cephe üzerinde ikinci kat oda pencereleri yer almaktadır (Şekil G8). Bu pencereler kuzeyden güneye sırasıyla P220 ve P217 pencereleridir. Pencerelerin etrafı 7cm. kalınlığındaki ahşap söve ile çevrilidir.

Pencerelerin bulunduğu seviyede tamamına yakını ahşap iskelet üzeri bağdadi sistemle oluşturulan cephenin P217 penceresinin güneyinde kalan yüzey kısmen kerpiç dolgulu olarak inşa edilmiştir (Şekil D18). Pencereler üzerinde yer alan yüzeyde sıva tamamen dökülmüş olup, bağdadi çıtalar ortaya çıkmıştır.

4.3. Yapı Bileşenleri

4.3.1. Kapılar

Murtazaaliler Evi'nin selamlık bölümünde, yapının ilk yapımına ait özgün kapıların yanı sıra yapıya sonradan eklenmiş duvarlar üzerinde yer alan kapılar da bulunmaktadır. Kapılar içinde özgün olanları KZ1 (Şekil D10, G2), K15 (Şekil D105, G5), K21 (Şekil D123, G8), K23 (Şekil D157, G8) ve K24 (Şekil D187, D188, G8) kapılarıdır. Bunlardan KZ1 ve K24 kapıları dış kapılar olup, diğerleri iç kapılardır. K15 kapısının sofa tarafındaki ikinci kanadı (Şekil D105), aşırı soğuk geçen kış dönemlerinden birinde soğuktan korunma amacıyla eklenmiştir. K24 kapısının ise, geç dönemde pencereden dönüştürülmüş olduğu tahmin edilmektedir. Yapının ilk yapıldığı döneme ait olmamakla birlikte her iki kapı da yapıldıkları dönemin niteliklerini taşıyan kapılardır.

Özgün iç kapıların kilit ve kapı kolları değiştirilmiş olup, kapı kanatlarının üzerlerinde özgün kilit ve aksamına yönelik izler mevcuttur (Şekil D106, D128, D158). Bu kapıların etrafındaki ahşap söveler yapının tümünde aynı profil ve aynı renge; kapı kanatları ise, farklı kompozisyonlara sahiptir.

KZ1 kapısı avlu girişidir (Şekil D10, G2). Bu kapı boşluğunun dış cephe tarafındaki açıklık boyutları detaylı olarak Bölüm 3.4.1'de anlatılmıştır. Kapı kanadının kalınlığı 4cm.dir. Kapıyı, avlu tarafında, içte 4cm., dışta 7cm. olmak üzere toplam kalınlığı 11cm. olan ahşap söve çevrelemektedir (Şekil G70-G72). Kapının özgün kilit ve tokmakları günümüze kısmen gelebilmiştir (Şekil D17).

K15 kapısı 104 no'lu mekânın sofa ile bağlantısını sağlayan kapı olup (Şekil D105, G5), içte ve dışta olmak üzere iki kanattan oluşmaktadır (Şekil G79). Bu kanatlardan sadece sofa tarafındaki özgün kanattır (Şekil D105). Diğer kanat değiştirilmiştir. Özgün kanat camlı olup, kanadın genişliği 102.5cm., yüksekliği 220cm. ve kalınlığı 3cm.dir. Eşiğin sofa tarafındaki yüzüne oturan kanadın menteşe tarafında 3x6cm. boyutlarında bir ahşap dikme bulunmaktadır. Kanadın menteşelerinin takılı olduğu bu dikmenin üst ucu profil olarak bitmektedir. Kapının diğer yanında, kapı yüksekliğinde 1.5x3cm. boyutlarında bir başka dikme bulunmaktadır. Kapandığı zaman kanadın arkasında kalan kapı sövesi profillidir.

204 no'lu mekânın girişi olan K21 kapısı (Şekil D157, G8), 4x95.5x213.5cm. boyutlarına sahiptir (Şekil G80). Eşik ve kapı sövesi K23 ile aynı özelliklere sahiptir.

K23 kapısı, köşk odanın (202) kapısı olup (Şekil D123, G8), kapı kanadının kalınlığı 3.5cm., genişliği 99cm., yüksekliği 218.5cm.dir (Şekil G80). İki yatay ve bir düşey kayıt ile dört parçaya bölünmüştür (Şekil D123). Kapı sövesi profilli ahşaptır. 7cm. yüksekliğinde, sofa tarafı profilli ahşap eşikten geçilerek iç mekâna ulaşılır. Kapı arkasındaki duvarda, kapı kanadının içine oturabileceği boyutlarda profilli ahşap pervaz bulunmaktadır (Şekil D124). Bununla birlikte, duvar yüzeyinde kilidin içine girebileceği büyüklükte bir yuva da bırakılmıştır (Şekil D129).

K24 kapısı seyir terasına (205) çıkan kapı olup (Şekil D187, D188, G8), çift kanatlı ahşap kapıdır. Kalınlıkları 3.5cm. olan kanatların genişlikleri 52cm. ve yükseklikleri ise 195cm.dir. Üzeri camlı olan kapının eşiği 3cm. yüksekliğindedir (Şekil G81).

4.3.2. Pencereler

Konakta ilk yapılış dönemine ait iki tip pencere görülmektedir. Bunlar kargir duvar üzerinde yer alan geniş parapet yüzeyli, kemerli pencereler (Şekil D5, G16) ile iç ve dış ahşap karkas duvarlarda yer alan dikdörtgen pencerelerdir (Şekil D94, G13, G16). Aynı tip pencerelerde aynı tip detaylar uygulanmış olmakla birlikte, pencere açıklıklarının boyutlarında ufak farklılıklar mevcuttur (bkz. Bölüm 4). İlk yapılış dönemine ait pencerelerden farklı olarak, 101 No'lu sofanın doğu cephesinde, yapıya sonradan eklenen (Şekil D82, G27) giyotin pencereler yapıda görülen bir diğer pencere tipidir.

Zemin katı oluşturan kargir duvar üzerinde yer alan kemerli pencereler, üstte sabit camlı yüzey ve altta hareketli iki kanat olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır (Şekil D6, D95, G82). Kemer iç yüzeyinde bulunan sabit kanat, toplam 4-4.5cm. yüksekliğinde ve 5.5cm. kalınlığındadır. Bu sabit kısım, 5x5.5cm. boyutlarında düşey bir kayıtle ortasından ikiye bölünmektedir. 3cm. yüksekliğinde ve toplam 5.5cm. kalınlığındaki yatay kayıt, hareketli bölüm ile sabit bölümü birbirinden ayırmaktadır. Hareketli kanatlarda ise, doğrama kalınlığı 3cm., yüksekliği ise 3.5-4cm.dir. Bu kanatlar 4x5.5cm. boyutlarındaki sabit kasaya ikişer adet menteşe ile tutturulmuştur. Doğrama, iç parapet kotundan 17-20cm. yukarıda başlamaktadır. Doğramalar iç yüzeyde olup, içeri açılmaktadır. Dış yüzeyde, pencere demirlerinin

monte edildiği 9cm. kalınlığındaki ahşap çerçeve, pencere boşluğunun içini çevrelemektedir (Şekil D6).

Konağın dış cephesi üzerinde yer alan ikinci tip pencere ise, ahşap karkas duvarlar üzerinde yer alan dikdörtgen pencerelerdir (Şekil D8, D9). Açıklıklarının boyutları ufak farklılıklar gösteren pencerelerde, tek tip detay uygulanmıştır. Altta ve üstte açılan ikişer kanattan oluşan pencerelerin etrafında, boyutları 8-9x1cm. arasında değişen ahşap söve bulunmaktadır. Pencere boşluğu, dış yüksekliği 7cm. ve iç yüksekliği 4.5cm. olan yatay bir ara kayıtle ikiye bölünmektedir. Sövenin iç tarafından takılan menteşelerle kasaya tutturulan hareketli kanatlar 4.5x4cm. boyutlarındadır. Kasa ile aynı yüzde olan kanatların her biri 3cm. kalınlığındaki yatay bir kayıtle iki parçaya bölünmüştür. Kayıtların her birinde 1.5cm.lik yivler mevcuttur. Pencere altlarında, kalınlığı toplam 21.5cm. olan duvarın dış yüzeyinden 2cm. dışarıya taşan ahşap denizlikler bulunmaktadır. Denizliklerin iki ucu profilli olarak bitmektedir.

Konağın iç duvarlarında görülen pencereler ise (Şekil D94), dış duvarlarda yer alan dikdörtgen pencerelerle benzer özelliklere sahiptir. Aralarındaki bir fark ise, doğramaların, etrafındaki ahşap kasaya bindirme tekniği ile oturtulmasıdır. Diğer fark ise, açıklığı ikiye bölen yatay kayıtların üstünde yer alan kısmın tek parçalı kanat olmasıdır. Kanatları, etrafındaki sövenin oda tarafına takılan pencereler, oda yönünde açılmaktadır. Sofa tarafında demir parmaklıklar vardır.

Türk evlerinde giyotin pencere kullanımı 17.yy. sonu, daha çok 18.yy.dan itibaren kullanılmıştır (Eldem, 1987b). İlk sürgülü pencereler, bu konakta da görülen tipte, yani açıklığın yarısına kadar açılabilen tarzdadır.

4.3.3. Bezeme Özellikleri¹⁴

Yapıda yer alan dekoratif öğeleri genel olarak ahşap tavan pasaları, tavan-duvar birleşimlerindeki profiller, kalem işleri, ahşap ve kireç esaslı kabartma tavan motifleri, şerbetlik ve lambalıklar üzerinde yer alan çeşitli bezemeler ve profiller, kapı ve pencere söveleri, dolap kapakları, niş kenarları olarak sayılabilir.

¹⁴ Yapı bezemelerinde kullanılan teknikler ve motif isimleri konusunda, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Ahmet Ersen'in bilgilerinden yararlanılmış; malzeme analizleri, yine Prof. Dr. Ahmet Ersen tarafından laboratuvar ortamında yapılmıştır.

4.3.3.1. Dış Bezeme Özellikleri

Konağın Hacı Ömer Sokak cephesi olan güney cephesindeki en belirgin özellik kesme taştan yapılmış bir çerçeve içerisinde yer alan kemerli, içerlek avlu girişidir (Şekil D10). Giriş kapısının üst iki köşesinde taş işçiliğinin ince örneklerinden olan ve ay-yıldız motifini andıran, kabartma olarak işlenmiş, birer ay ve ortasında birer çiçek motifi yer almaktadır (Şekil D11, D14). 14 yapraktan oluşan çiçek motifinin çapı 27cm. olup, göbek çapı ise 10cm.dir. Ay-yıldız motifinin çeşitli örneklerine Selçuklu ve Osmanlı dönemi eserlerinde ve yaşamında rastlanmaktadır. Bu motifin kullanımına ilk olarak M.Ö. 1028-281 yılları arasında varlığı bilinen eski proto-Türk devirlerinde rastlanmıştır ve o devirlerden itibaren ay-yıldız kompozisyonun farklı versiyonları karşımıza çıkmaktadır (Esin, 1972). Doğu Karadeniz evlerinde de bu motif kullanılmıştır (İskender, 1996).

Kapı etrafındaki taş çerçeve, yine kesme taştan yapılmış olan yatay bir silme ile sonlanmaktadır (Şekil D11).

Ahşap giriş kapısı üzerindeki kıvrımlı demir parmaklıklar da dikkat çekmektedir (Şekil D32). Dökme kapı tokmağı aynası ve tokmak halkasının vurduğu kabarası da incelemeye değer özelliktedir (Şekil D17). Her iki kanatta da bulunan (Şekil D10) yuvarlak bronz kapı tokmağı aynasının içinde yapının genel bezeme kompozisyonlarında görülen yaprak motiflerine rastlanmaktadır. Aynanın altında yer alan kabara sekizgen tabanlı olup, üzerinde üç farklı çapta daireler bulunmaktadır. Tokmağı günümüzde mevcut değildir.

Anıtsal girişin üzerinde yer alan köşk odanın çıkma altında yer alan dışbükey dolgu yüzeyinde saç örgüsü kalem işi motifi bulunmaktadır (Şekil D11). Bu kompozisyon, Türk evlerinde en sık rastlanan renklerden olan mavi ve pembe renklerden oluşmaktadır. Altında yer alan içbükey çıkmaaltı dolgusunda ise kıvrık dal ve çiçek motifleri ile kuş motiflerinin yer aldığı başka bir kalem işi görülmektedir (Şekil D13, G78). Bu kompozisyonda da benzer renkler kullanılmıştır.

Giriş kapısının doğu kenarındaki duvar parçasının üzerinde, özgün mavi boya kalıntıları ve taş taklidi bezeme parçası görülmektedir (Şekil D11). Bu tür bezemeye Burdur evlerinde oldukça sık rastlanmaktadır (bkz. Bölüm 5.).

Zemin katta yer alan kemerli pencerelerin üzerindeki kemerler de kesme taştan olup, yüzeyleri duvar yüzeyinden 1.5cm. içeridedir (Şekil D5, D6).

Yapının kışık katı ile bol pencereli yazlık katı bir yatay silme ile ikiye bölünmektedir (Şekil D5, G16). Kesme taştan yapılmış olan bu yatay silme, giriş kapısı üzerindeki yatay silme ile (Şekil D11) aynı profile sahiptir.

Köşk odanın doğu cephesinde pembe boya üzerinde kalem işi motifler görülmektedir (Şekil D24, D197, D198). Bu motifler, ön cephede yer alan taş taklidi işlemlerin (Şekil D11) bir başka şeklidir. Yine bu cephede, P213 penceresinin üzerinde, kalın bir toz tabakası altında kalmış olduğundan görülmekte zorlanan (Şekil D195), boya ile yapılmış “maşallah” yazısı ve etrafında kalem işi kıvrık dal ve yaprak motifleri bulunmaktadır (Şekil D196). Çıkma altında yer alan Bursa kemerinin üzerinde ise yine mavi renkli kalem işi çerçeve görülmektedir (Şekil D199). Çıkma altındaki bu çerçeve, köşk odanın kuzey cephesi altındaki kemerde de devam etmektedir (Şekil D200).

İkinci katın avluya bakan pencereleri etrafında da biri ince, biri kalın olmak üzere mavi renkli kalem işi çerçeveler bulunmaktadır (Şekil D28, D31). Bu çerçeveler de çıkma altında yer alan Bursa kemeri ve devamındaki giriş üzerindeki çerçeveler ile aynı niteliktedir (Şekil D199, D200).

Avlu cephesinde yer alan bir başka özellik de, sarnıcın su seviyesini ölçmeye yarayan salyangoz motifli su çıkışıdır (Şekil D41, D53).

4.3.3.2. İç Bezeme Özellikleri

Oldukça zengin iç bezeme kompozisyonlarına ve çeşitlerine sahip konağın, özellikle odalarının içinde, ahşap, kalem işi ve kireç esaslı bezemelere rastlanmaktadır. Bu bezemelerin en fazla rastlandığı yerler tavan kaplamaları, dolap kapakları ve kapı kanatları, nişler, şerbetlik ve lambalıklardır.

Konağın birinci ve ikinci katında yer alan odaların ve sofaların tavanları, çeşitli motifler ve profilli çıtalardan oluşan ahşap pasalı tavanlardır. Bu tavanların strüktürel oluşumlarından detaylı olarak Bölüm 3.6.4’de bahsedilmiştir. Tavan kompozisyonlarını oluşturan motifler, Burdur evlerinde çok sık rastlanan motiflerdendir. Duvar yüzeyi ile tavana geçişi sağlayan eğrisel yüzeylerin birleşimlerinde, her oda içinde farklı kesitlere sahip profiller kullanılmıştır. Eğrisel yüzeylerin tavan kaplamaları ile birleşimlerinde de farklı özelliklerde bordürlere rastlanmaktadır. Ahşap çatalı tavanlardan en dikkat çekici olanı 103 No’lu odanın

tavanıdır. Burdur ilinde sık rastlanan kıvrımlı motiflerden oluşan tavanda (Şekil D103, D104) kot farkı yapılarak göbek oluşturulmuştur.

Ahşap tavanlardan farklı olarak, köşk odanın tavanındaki kabartma bezemeler, konağın dikkat çeken diğer bezemesel öğelerindendir (Şekil D140, D141). Gerek kullanılan renkler, gerekse motifler yönünden oldukça zengin bir tavan kompozisyonu görülmektedir. Tavan – duvar geçişleri eğrisel yüzeylerle sağlanmış, bu yüzeyler üzeri altın varaklı ay-yıldız motifleri ile bezenmiştir (Şekil D137). Tavan göbeğinde ise kabartma kıvrık dal, akant yaprağı ve hatmi çiçeği motiflerinden oluşan bir kompozisyon uygulanmıştır (Şekil D141, G78). Bu kompozisyonun çeyrek parçası mevcuttur (Şekil D139). Akant yapraklarında altın varak, hatmi çiçeği motiflerinde kırmızı, kompozisyonun zemini oluşturan iç yüzeylerde ise yeşil renk kullanılmıştır. Tavan kenarlarında ise sarı ve iki farklı tonda olan mavi renklere boyalı profilli tavan geçişi bulunmaktadır (Şekil D138). Tavan köşelerinde bir noktadan fışkıran, kurdele motifi ile bağlanan altın varaklı dal ve akant yaprağı motifi uygulanmıştır (Şekil D140, G78). Tavan bezemeleri de dahil olmak üzere, konaktaki tüm kabartma bezemelerde hayvani tutkal katılmış, agregasız kireç kullanılmıştır.

Konakta tutkallı kirecin kullanıldığı bir diğer öğe, köşk odanın doğu duvarının iki köşesinde yer alan eğrisel örtülü iki adet lambalıktır (Şekil D125, D136). Çeyrek daire kesitli bu lambalıkların eğrisel üst örtüleri altın varaklıdır (Şekil G78). Üzerlerinde oyma çiçek motifleri bulunmaktadır. Aynı tür bezemeye yine köşk odanın batı duvarında yer alan şerbetliğin iki yanındaki lambalıklarda da rastlanmaktadır (Şekil D135, G77).

Şerbetliğin iç yüzeyinde konak genelinde görülen motiflerden olan kıvrık dal ve yaprak motiflerinden oluşan kalem işi bezeme bulunmaktadır (Şekil D132). Bu bezeme altın sarısı renkli yüzey üzerine uygulanmış olup, kompozisyona koyu sarı ve koyu mavi renkler hakimdir. Yine aynı yüzeyde, koyu mavi renkle, Osmanlıca olarak yazılmış ve “muhafız, koruyucu” anlamına gelen “Ya Hafız” yazısı bulunmaktadır (Şekil D133, G77). Şerbetliğin üzerinde yer alan kemer iç yüzeyinde ise, tutkallı kireç kullanılarak yapılmış, kabartma çiçek, dal ve yaprak üçlüsü bulunmaktadır (Şekil D133, G77). Koyu yeşil zemin üzerinde altın varaklı yapraklar bir vazodan fışkırmakta ve ortada kırmızı renkli hatmi çiçeği motifi görülmektedir. Bu üçlünün farklı kompozisyonlarına konağın diğer odalarından 103 (Şekil D98),

203 (Şekil D153, D154) ve 204 (Şekil D165) No'lu odalarında yer alan şerbetliklerin kemerlerinde de rastlanmaktadır. 103 ve 204 No'lu odalardaki bezemeler beyaz badana ile boyandığı için, gerçek renkleri bilinmemektedir (Şekil D98, D165).

Konağın 103, 104, 203 ve 204 no'lu mekânlarında iç dekoru oluşturan en önemli öğelerden biri de yeşil, sarı ve mavi renklerin hakim olduğu yüklük ve dolaplardır (Şekil D108, D142, D162). Dolap altlarında sabit zarlar bulunmaktadır. Sabit zarların şerbetlik altına gelen bölümünde ise dolap kapağı görülür (Şekil D99). Hareketli dolap kapaklarının bitiminde yatay bir ahşap bölücü yer alır (Şekil D142, D163, G73, G74). Çeşitli modüllerden oluşan geçmeli yüklük ve dolap kapaklarından 103 mekânındaki kapakların profil ve göbekleri (Şekil D99) diğer mekânların dolap kapaklarında uygulanan profil ve göbeklerden farklıdır (Şekil D148). Tek dolapların (d203f, d203g, d204e, d204f, d204g) içlerinde yer alan ahşap kaplamalar diyagonal olarak yerleştirilirken (Şekil D146), şerbetlik yanındaki dolap içi kaplamaları ise düşey doğrultuda yerleştirilmiştir (Şekil D147). 203 ve 204 No'lu mekânlardaki dolap kapaklarının aynaları üzerinde gri tonda mermer görünümü veren, su bazlı boya ile yapılan ve marmarino adı verilen fırça darbeleri mevcuttur (Şekil D148). Aynı tür bezemeye 204 No'lu odanın giriş kapısı üzerinde de rastlanmaktadır (Şekil D157). Kapakların kulpları farklı boyutlardaki porselen, üzeri çiçek motifli kulplardır. Bu kulplardan pek azı yerindedir.

4.4. Strüktürel Özellikler ve Malzeme Özellikleri¹⁵

Murtazaaliler Evi Selamlık Bölümü taşıyıcı sistemi alt ve üst yapıda farklılıklar göstermektedir. Zemin katın tamamının ve birinci katın dış duvarlarının bulunduğu altyapı yığma sistemle, ikinci katı içeren üstyapı ise ahşap karkas üzeri bağdadi sıvalı olarak inşa edilmiştir. Ayrıca birinci katın iç duvarları da, ikinci kat gibi ahşap karkas üzeri bağdadi sıvalıdır.

4.4.1. Temeller

Gerek yapının zemininde, gerekse avlu mekânlarında sondaj ve kazı çalışmaları yapılamadığı için yapı temelleri ile ilgili ayrıntılı bilgi elde edilememiştir.

¹⁵ Yapıya ilişkin tüm malzeme analizleri, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Ahmet Ersen tarafından, laboratuvar ortamında, mikroskop altında yapılmıştır.

4.4.2. Duvarlar

4.4.2.1. Sürekli Taşıyıcı Duvarlar

Selamlık bölümünün altyapı sistemini oluşturan kargir taşıyıcı duvarlar 80-95cm. arasında değişen kalınlıklarda olup, ahşap karkas sistemle inşa edilmiş olan üstyapıdan gelen düşey yükleri yapı temellerine aktaran en önemli strüktürel elemanlardan biridir. İkinci katın taşıyıcı sistemini oluşturan karkas yapıya kadar yığma taş olan duvarlar üstyapı için bir kaide görevi görmektedir. Duvarlar üzerindeki sıvalar büyük oranda döküldüğü için duvarları oluşturan kabayonu ve moloz taş malzeme hakkında veriler elde edilebilmektedir (Şekil D5, D6). Duvar örgüsünü oluşturan, iç ve dış yüzeylerde harçlı ve ince derz aralıklı olan taşlar ince olup, farklı boyutlarda ve kil oranı %19.5 olan marnlı (killi) kalker taşıdır. Hacı Ömer Sokak ve Yeni Hamam Caddesi tarafındaki cephelerinin her ikisinde de, taş derzlerinde dolgu malzemesi olarak, agregasız yerel kil kullanılmıştır. İç mekânlarda, taş sıralarının aralarında, duvar boyunca, yüksekliği 10-12cm. arasında değişen iki sıra ahşap hatıl yer almaktadır (Şekil D72, D73).

Alt yapıda yer alan pencere boşlukları, boşlukların bulunduğu noktalarda duvar dayanımının azalması nedeniyle, bu noktalara gelen kuvvetlerin iki yana aktarılabilmesi için kemerlerle geçilmiştir (Şekil D5, G16). Duvar kalınlığından dolayı, pencere boşluklarının bulunduğu yerlerde geniş iç parapet yüzeyleri elde edilmiştir (Şekil D95, D102, G36). Bu yüzeyler ahşap kaplanmıştır. Pencerelerin iki yanında ve kemerlerinin üzengi noktalarında ise farklı boyutlarda kullanılan taşlar ise (Şekil D5) volkanik tüflerdir (Şekil G43). Bu taşlar düzgün pencere boşluklarını oluşturmaktadır. Anıtsal avlu girişi etrafındaki taş çerçevede de, duvarı oluşturan moloz çekirdeğin üzerinde taş kaplama olarak volkanik tüf kullanılmıştır (Şekil G43). Aynı çekirdeğin avlu tarafında kalan iç yüzeyi ise sıvalıdır (Şekil D27).

Yeni Hamam Caddesi cephesinde ise, kargir duvar yüzeyi, yerel toprak ve kil karışımından oluşan, agregasız dolgu malzemesi ile sıvalıdır (Şekil D18).

Yapının beden duvarlarından bağımsız olarak, avluya inşa edilmiş olan tek katlı mutfak mekânının (Şekil D34) taşıyıcı sistemi farklılık göstermektedir. Taşıyıcı sistemi oluşturan elemanlardan biri olan ahşap hatılların arası kerpiç dolgu ile doldurulmuş, üzeri sıvanmıştır (Şekil D34). Mekânın içerisine eklenen banyo mekânının duvarları ise ateş tuğlası ile örülerek oluşturulmuştur (Şekil D35, G35).

4.4.2.2. Ahşap Taşıyıcı Öğeler

Üst yapı taşıyıcı sistemini ahşap dikme ve kirişler oluşturmaktadır. Belirli aralıklarla yerleştirilen ana taşıyıcı ahşap dikmeler altyapıyı oluşturan kaide niteliğindeki yığma duvarlar üzerine oturmaktadır. Ahşap dikmelerin üzeri bağdadi çıtalarla kapatılmıştır (Şekil D8, D9, D126). 1-1.5cm. kalınlığında ve yaklaşık 5cm. yüksekliğindeki çıtalar ana ve ara ahşap dikmelere 1'er cm. aralıklarla ve yatay konumda yerleştirilerek, çivilerle sabitlenmiş olup, çıtaların araları ve üzeri sıva ile kapatılmıştır. Yapıda özgün sıva olarak saman lifli kireç sıvası kullanılmıştır. Ağırlıkça %4.6 oranında dövülmüş buğday sapı katkılı sıvanın bağlayıcı agrega oranı yaklaşık 1/3'dür. Agrega cinsi %40 oranında kil ve %60 oranında 1mm. elek çapı altı dere kumdur.

Ahşap karkas üzerinde uygulanmış onarım sıvası olarak ise, karışımında 2-4mm. kalınlığında buğday sapı bulunan, %7 ağırlıkça saman katkılı agregasız, kireç bağlayıcılı harç karışımı kullanılmıştır.

Yapının batı cephesi olan Yeni Hamam Caddesi cephesini oluşturan ahşap karkas duvarlarda, duvarı oluşturan ahşap taşıyıcı öğeler arasına kerpiç malzeme ile dolgu yapılmıştır (Şekil D18).

4.4.3. Döşeme Sistemi

Konağın birinci katının döşeme sistemini oluşturan ahşap kirişlemeler zemin kat mekânlarından oldukça rahat bir şekilde gözlemlenebilmektedir. Bu katın genel döşeme sistemi ana ahşap dikmeler üzerine oturan ahşap kirişler ve bu ana kirişlerin de üzerine oturan ara ahşap kirişlemelerden oluşmaktadır. Ahşap kirişlemelerin üzeri, kirişlere dik doğrultuda yerleştirilen 2.5cm. kalınlığındaki ahşap kaplama ile örtülüdür. Kaplamaların genişlikleri 20-25cm. arasında değişmektedir.

Z03 mekânında, mekânın karşısında bulunan sarnıcın (Z06) avlu tarafındaki köşesinden mekânın doğu duvarının üzerine doğru gelen taşıyıcı ahşap kiriş bulunmaktadır (Şekil D48, G4). Ayrıca yine sarnıcın batı kenarına yakın olan ve 15x15cm. boyutlarındaki ahşap dikmeye (Şekil D49) oturan ana taşıyıcı ahşap kiriş Z03 mekânının içine devam etmekte (Şekil D59) ve mekân içinde bulunan 15x17cm. ve 9.5x10cm. boyutlarındaki iki ahşap dikme ile desteklenmektedir (Şekil D57, D58, G4). Kirişin diğer ucu mekânın kuzey duvarına oturmaktadır. Sarnıç tarafındaki ve mekân içerisindeki dikmeler (bkz. Bölüm 4.1.1), birer taş kaide üzerine oturmaktadır (Şekil D49, D57). Ana kirişlerin üzerine, kirişlere dik yönde, daha küçük kesitli

(yaklaşık 12cm. çapında) 8 adet ara kiriş yerleştirilmiştir (Şekil D58, D59). Bu kirişlerin üzerine ise ahşap döşeme kaplaması gelmektedir.

Z04 mekânında 16.5cm. çapında, biri mekânın ortasında, diğeri ise mekânın kuzey duvarına yakın iki ahşap dikme (Şekil D65), doğu-batı doğrultusunda uzanan ve ortadaki 24cm. ve kuzey kenarındaki 26cm. çaplarında olan iki ahşap kirişi desteklemektedir (Şekil G4). Bu ana kirişler iki ucunda da taş duvarlara oturmaktadır (Şekil D64, D66, D67). Bu kirişler üzerine de kirişlere dik doğrultuda 16 adet ara ahşap kiriş yerleştirilmiştir (Şekil D64-69).

Z05 mekânının tavanında iki ana taşıyıcı kiriş görülmektedir (Şekil G4). Bunlardan doğu-batı doğrultusunda uzanan kirişin çapı 25cm.dir (Şekil D73). Bu kiriş batı ucunda mekânın batı duvarı üzerine, doğu ucunda ise, biri 17cm. çapında daire kesitli bir dikme ve diğeri 18x18.5cm. boyutlarında dikdörtgen kesitli bir dikme olmak üzere iki ahşap dikme üzerine oturmaktadır (Şekil D75, G16). Aynı kiriş, ortasından da 16cm. çapındaki bir başka dikme ile de desteklenmiştir. Bu kiriş üzerinde 21.5cm. çapında, kuzey-güney doğrultusunda uzanan ikinci bir ana kiriş yer almaktadır (Şekil D73, D75, G4). Bu kiriş iki ucunda taş duvarlar üzerine oturmaktadır (Şekil D71). Doğru-batı doğrultusundaki kirişin üzerine daha küçük çaplı, çapları yaklaşık 15cm. olan 15 adet ara kiriş, kuzey-güney doğrultusundaki kirişe paralel olarak yerleştirilmiştir (Şekil D73, G4). Bu kirişlerin üzeri çamur-saman karışımından oluşan bir dolgu ile doldurularak üst mekânın yalıtılması sağlanmıştır. Bu özellik yapının diğer bölümlerinde görülmemektedir. Diğer bölümlerde ahşap kirişlerin üzerine doğrudan ahşap kaplamalar yerleştirilmiştir. Yapının birinci kat sofası (101) altına gelen kirişlemeler ise, kuzey-güney doğrultusundaki ana kirişin üzerine ve kirişe dik yönde yerleştirilmiştir (Şekil D75, G14). Sofadaki kot farklılıkları da bu mekândan rahatlıkla gözlenebilmektedir.

Yapının ikinci katının zemin ve tavan kaplamalarının altında yer alan döşeme sistemi hakkında bilgi edinilememiştir.

4.4.4. Tavanlar

Tavanlar Türk evlerinde yaygın olarak görülen (Eldem, 1955) sistem olan ahşap kirişleme üzerine ahşap kaplama tekniği ile inşa edilmiştir. Sıvalı duvar yüzeylerinden tavana geçiş yine bağdadi üzerine sıvalı eğrisel içbükey yüzeylerle yapılmaktadır. Bu eğrisel yüzeylerin duvar ve tavanla birleştiği noktalarda, birleşim

boyunca çeşitli kesitlere sahip profiller görülmektedir. Tavan etrafında ise farklı tavan bordürleri mevcuttur (bkz. Bölüm 4.3.3.2).

Düz ve sade ahşap tavanlarda, tavan kaplamalarının üzerine, kaplamaların birleşim yerlerini kapatmak amacıyla, kaplama doğrultusunda yerleştirilen pasalar çakılmıştır. Bu tür tavan sınıfına birinci kat sirkülasyon alanının tavanı (Şekil D84), 104 mekânının tavanı (Şekil D110) ve ikinci kat sofa tavanı (Şekil D119) örnek olarak gösterilebilir.

Konakta görülen bir diğer tavan çeşidi de ince kesitli pasaların tavan kaplamalarının üzerine diyagonal bir şekilde çakılmasıyla, diyagonal yerleştirilmiş kareler oluşturulan tavanlardır. Birinci kat sofa tavanı (Şekil D89) ve ikinci katta yer alan 203 No'lu mekânın tavanı (Şekil D155) bu tür tavanlardandır.

Bu tavanlardan farklı olarak 103 No'lu mekânda, kıvrımlı motiflerden oluşan bir başka tavan çeşidi görülmektedir (Şekil D103, D104). Tavanda kot farkı yapılarak göbek oluşturulmuştur.

Konağın en önemli odası olan köşk odanın (202) tavanında ise, diğerlerinden farklı olarak, kabartma bezemeli tavan dikkat çekmektedir (Şekil D139) (bkz. Bölüm 4.3.3.2). Bu tavan, kirişlemelerin üzerine çakılan ince bağdadi çıtaların üzeri sıvanarak oluşturulan yüzey üzerine kabartma ve tutkallı kireç esaslı bezemelerin çivilerle sabitlenmesiyle oluşturulmuştur.

4.4.5. Örtü sistemi

Eski Türk evlerinde en sık rastlanılan çatı sistemi olan oturtma çatı sistemi uygulanmıştır. Çatı dikmeleri kalın döşeme kirişlerine taşınmaktadır. Çatı sistemi tavanı çökmüş olan 202 No'lu mekânda oldukça rahat bir şekilde gözlenmektedir (Şekil D168-D172). Çatının büyük bir yüzeyinin avlu yönünde tek meyilli olması (Şekil G11) oldukça büyük bir çatı arası mekânının doğmasına neden olmuştur.

Tavan kirişlerinin beden duvarlarının dışına taşınması ile oluşturulan saçaklar ise eğimli saçaklardır. Bu saçak türüne Burdur evlerinde oldukça sık rastlanmaktadır. Kiriş altları ahşap kaplama ile kapatılmış, kaplamaların birleşim noktaları ise ahşap pasalar yardımıyla kapatılmıştır.

5. SELAMLİK BÖLÜMÜ - BOZULMALAR

Yapı bünyesinde fiziksel ve kimyasal nedenlerle meydana gelen malzeme ve strüktür bozulmalarının yanı sıra, kullanıcı ve fonksiyon değişikliklerinin neden olduğu bozulmalar da gözlenmektedir.

Burdur ilinde 1971 yılında meydana gelen şiddetli deprem, yapıya en büyük strüktürel zararları vermiş, bazı duvarlarının yıkılmasına, bazı tavanlarının çökmesine neden olmuştur.

Yapının Yeni Hamam Caddesi tarafında, bitişiğinde yer alan tek katlı konutun çökmesi sonucunda boş kalan arsanın otopark olarak kullanımı sırasında, araçların park ederken yapıya çarpmaları sonucunda da yapıda, özellikle Yeni Hamam Caddesi tarafındaki cephesi olan yan cephesinde, hasarlar meydana gelmiştir.

Yapının ulaşılabilen ilk sahipleri, borçlarını ödemek amacıyla, bir kısım özgün yapı elemanlarını satmıştır. Yapıya yeni kullanıcılarının eklediği mekânlar ise yapının plan özelliklerinde değişikliklere sebep olmuştur.

Mahalleden genellikle çocukların saldırıları ve vandalizm sonucu, meydana gelen cam kırılmaları, taş koparılması vb. bozulmalar da yapının ömrünü kısaltmaktadır.

Dış cephe sıvaları zamanla dökülen yapının dış etkilere maruz kalması da yapıya zarar vermekte, yapının ömrünü kısaltmaktadır. Uzun süredir kullanılmayan yapı, artık tamamen bakımsızlaşmış, yok olmaya terkedilmiştir. Yapının onarım gören yüzeylerinde ise tekrar sıva çatlakları oluşmuş, onarım sıvaları büyük oranda dökülmüştür. Yapıyı tamamlayıcı elemanlarda da (taşıyıcı özelliği olmayan kemerler, süpürgelik, ahşap profiller vb.) yine bakımsızlıktan dolayı çürüme, kopma ve parçalanma görülmektedir.

5.1. Kullanıcı ve Fonksiyon Değişikliklerinin Neden Olduğu Bozulmalar

Konak, uzun bir süre ev sahipliği yaptığı ailenin borçlarından dolayı, Murtazaaliler ailesinden Hüseyin oğlu Talip ve Ali Uysal'a satılmıştır (bkz. Bölüm 3.1). Böylece

satılış tarihine kadar aynı aileye ev sahipliği yapmış konak sakinleri, konağın satılması üzerine değişikliğe uğramıştır. Yapı el değiştirmeden önce, eski sahipleri, yapının özgün elemanları olan bazı kapı kanatlarını, yüklük ve dolap kapaklarını, porselen kapı kulpları gibi küçük parçalarını satmıştır. Konağın 1942'den sonraki sahipleri eksilen yapı elemanlarının yerine özgün parçalara benzer oranlara sahip yeni kapı kanatlarını ve dolap kapaklarını monte etmiştir.

Ayrıca konak satılmadan önceki dönemde, bazı pencereler iptal edilmiş, pencere boşlukları ahşap çıtalarla kapatılarak üzeri sıvanmıştır. Bu sonradan kapatılan yüzeylerdeki sıvalar zamanla tekrar dökülmüş (Şekil D8, D9, D24) ve dökülmeyen kısımlarda ise, pencere boşluğunun bulunması gereken yerlerde sıva çatlakları oluşmuştur (Şekil D28).

Avlu, harem tarafında yer alan kısmında özgün taş döşemeleri ve tahta perdenin hemen arkasındaki çiçekliği ile özgünlüğünü korumakla birlikte, selamlık tarafında kalan kısmında zeminine dökülen beton nedeniyle özgünlüğünü yitirmiştir (Şekil G35).

Avluda yapılan değişikliklerden bir diğeri ise, tahta perdenin her iki yanına eklenmiş olan mutfak mekânlarıdır (Şekil G26). Avlunun kuzeyinde bulunan bu mekânların her ikisi de tek katlı olup, girişleri avludandır. Selamlık tarafına hizmet eden mutfak mekânı içinde, ayrıca mekân içine sonradan eklenmiş bir banyo mekânı bulunmaktadır (Şekil D35, G26).

Konağın selamlık bölümünün avluya bakan bol pencereli doğu cephesi, açık dış sofanın (101) direklik kısmının, geç dönemlerde, ihtiyaçtan dolayı kapatılmasıyla oluşturulmuştur (Şekil D39, D83, G27). Bu cephenin 1942 senesinde, yeni sahiplerine satıldığı sıralarda kapatılmaya çalışıldığı, doğramaların sipariş edildiği, fakat daha sonra parası ödenemediği için satın alınıp takılamadığı bilinmektedir. Konak satıldıktan birkaç ay sonra, doğramaları hazırlayan marangozun kapıya gelerek, doğramaların takılmak istenip istenmediğini sorması üzerine, satın alınıp daha önce hazırlanan pencere boşluklarına takılmıştır.¹⁶

Birinci kat sofası (101) iki sekilikli olup, güney ucunda yer alan ve Türk evinde mekânı zenginleştiren öğelerden biri olarak kabul edilen köşk şeklindeki sekilik, seki hizasından kapatılarak oda haline getirilmiştir (Şekil D93, G27).

¹⁶ Bu bölümü 1942 senesindeki sahiplerinden, Murtazaaliler ailesine mensup Melek Uysal anlatmıştır.

Konağın ikinci katı, 1942 senesinden sonra bir süre kullanılmış, mülkiyet bölünmesinden sonra kullanıcı sayısının azalması ile, bu kat terkedilmiş, ufak tefek onarımlar dışında ilgisiz bırakılmıştır. Bu nedenle bozulmaların en çok rastlandığı kat ikinci kattır. Halıcılıkla uğraşan ev sahiplerinin konağın en özel odalarından biri olan köşk odayı (202) (Şekil F8, G8) iplik deposu olarak kullanması da odanın bozulma sürecini hızlandırmıştır. Ayrıca üst katın terk edildiği dönemlerde bu odada güvercin beslenmesi de bozulmaya neden olan sebepler arasındadır.

5.2. Strüktürel Bozulmalar

Yapının taşıyıcı olan kargir alt yapı duvarları taşıyıcı özelliğini yitirmemiştir. Yapının dış etkilere karşı korunmasız olmasına rağmen, yapının ahşap karkas üst yapı mekânlarını taşıyan ve zemin kat tavanından gözlemlenebilen ahşap girişlemelerde (Şekil D64, D70, D75) strüktürel anlamda çürüme gözlenmemiştir.

Konağın anıtsal girişinde, giriş sahanlığının her iki yanındaki duvar parçasında da oldukça büyük ve taş kaplama içindeki dolguda da devam eden ayrılmalar görülmektedir (Şekil D178, D179, G25). Bu tür bozulmalar deprem etkisi ile ve zeminin sağlam olmayışı ile meydana gelmektedir. Ayrılmalar sadece derz aralarında olmayıp, taşları da parçalamıştır (Şekil D180). Ayrılma sonucu meydana gelen boşluklar çimento harçla doldurulmaya çalışılmış, fakat taşın bünyesi bu harcı kabul etmediği için, harç yer yer dökülmüş ve dökülmeye devam etmektedir (Şekil D178-D180). Benzer çatlaklara ve onarımlara giriş etrafındaki taş çerçeve üzerinde de rastlanmaktadır (Şekil D181, G25). Taş çerçevenin harem tarafındaki kenarında, duvar bünyesinde, deprem etkilerine bağlı olarak, sokak tarafında doğru şişme (Şekil D181) ve düşey çatlak mevcuttur (Şekil G25). Aynı duvarın iç yüzeyinde de sıva çatlakları ve büyük oranda sıva dökülmeleri (Şekil D27) gözlenmektedir.

Zemin kat mekânlarından tek katlı olan Z02 mekânı (Şekil G2) yapının en harap mekânlarından biridir (Şekil D34). Çatı kiremitlerinin kırılması, çatı saçağının parçalanmış olması, yağmur oluğunun da parçalanarak işlevini yitirmesi (Şekil D34) ve çatının su alması nedeniyle, bu mekânda kullanılan ahşap malzemelerde çürüme ve mantarlaşma görülmektedir. Bunun yanında ahşap hatılların arasının kerpiç dolgu ile doldurulmasıyla oluşturulan mekân duvarlarında, yapıya çatıdan işleyen sudan dolayı rutubetlenme, sıva dökülmeleri ve kerpiç dolguda çözünmeler meydana gelmiştir. Bu tür bozulmalar özellikle mekânın avlu cephesi olan güney cephesinin

doğu ucunda içte ve dışta gözlenmektedir (Şekil D175, D176). Ayrıca mekânın yine güney cephesinde, giriş açıklıklarının üzerinde içte ve dışta sıva dökülmeleri ve deformasyon (Şekil D34, D37) görülmektedir. Mekânın batısında bulunan helâ tarafında, üst mekândaki tuvaletin giderinin bulunduğu bölgede giderde meydana gelen kaçaktan dolayı çürüme ve bakteri oluşumlarının yarattığı renk ve doku değişimleri (Şekil D37) mevcuttur.

Konağın tüm cephelerinde, özellikle 101 No'lu sofanın avluya bakan cephesi (Şekil D39, G21) ve sokak cepheleri olan güney (Şekil D5, D8, D9, G25) ve batı cephelerinde (Şekil D18), görülen sıva dökülmeleri büyük oranlarda olup, yapının taşıyıcı konstrüksiyonunun dış hava koşullarından ve özellikle Burdur'un kışın sert geçen iklim koşullarından kolayca etkilenmesine olanak vermektedir. Bağdadi sıva altı ahşap çıtalar yer yer parçalanmış, çürümüş ve dökülmüştür. Yapının pencere camlarının çoğunun kırık olması da yapıyı olumsuz etkilemekte, içeriye su girmesine neden olmaktadır. Üst katlarda, yapı içinde, özellikle pencere önlerinde, su birikmelerinden doğan nem ahşap döşemelere zamanla zarar vermeye başlamıştır.

101 mekânının avlu cephesinde, bağdadi sıva altı ahşap çıtaları çürümüş, yine bu cephede görülen ve bir zamanlar içinde el ve yüz yıkama amacıyla kullanılan ahşap konsoldan (Şekil D38) akan sular, konsol altında bulunan ana kirişin çürümesine ve küflenmeye sebep olmuştur (Şekil G21).

Yapıda gözlemlenen en önemli hasarlar 1971 depreminden sonra meydana gelen hasarlardır. Bu depremten sonra yapının kuzey duvarı büyük oranda çökmüş ve yeniden inşa edilmiştir (Şekil G26). Bu duvarın özgün kısımları da, dışarıdan ayrıca bir briket duvarla da desteklenmek istenmiştir (Şekil D19, D20). Yapı içinde ise, kuzey duvarı tarafında yer alan bütün mekânlarda bu hasarın izlerini gözlemek mümkündür. Zemin katta yer alan Z04 mekânındaki (Şekil F2) duvar yapıları incelendiğinde, kuzey duvarının yapının diğer duvar örgülerinden farklı olduğu görülmektedir. Duvarın örgüsü, özgün duvarlara nazaran oldukça düzensizdir (Şekil D63, D67). Batı duvarında bulunan, yerden 198.5cm. yukarıda ve 12cm. yüksekliğindeki ahşap hatıl, güney duvarında da devam etmekte (Şekil D69), fakat kuzey duvarında kesintiye uğramaktadır (Şekil D67).

Birinci kat mekânlarından olan 104 No'lu odanın (Şekil F5) kuzey duvarında yer alan dolap düzeni (Şekil D108), konağın diğer mekânlarındaki dolap düzenlerine

göre ele alındığında, farklılıklar göstermektedir. Ayrıca şerbetliğin sadece kemerli bir niş şeklinde olması (Şekil D108), daha önce burada bulunan şerbetliği temsilen yapılmış olduğunu, bu da bu duvarın büyük bir onarım geçirdiğini göstermektedir. Doğu duvarının tavan geçişi noktasındaki profilin kuzey duvarında devam etmemesi (Şekil D109) de bu onarımı doğrulamaktadır. Duvar yüzeyinde özgün sıvadan ayırdedilebilir nitelikte olan onarım sıvası (Şekil D108) ise yapının bu bölümünde daha küçük çapta ikinci bir onarımın yapıldığına yönelik bilgi vermektedir. İkinci onarımın yapıldığı yerlerde oluşan yeni çatlaklar da dikkat çekmektedir.

İkinci kattaki en hasarlı bölümler, yine 1971 depreminde hasar gören 202 ve 204 No'lu mekânlar (Şekil F8) olmuştur.

202 No'lu mekân olan köşk odada, yol tarafına doğru (kuzey güney doğrultusunda), doğu duvarı hizasında 14cm.lik; batı duvarı ile güney duvarı birleşiminden, yine doğu duvarı ile güney duvarının birleşimine doğru 8.5cm.lik bir sehim görülmektedir (Şekil G12). Bu sehim yoldan bakıldığında da gözle hissedilecek kadar büyüktür. Odanın tüm duvar yüzeylerinde sıva dökülmeleri ve sıva çatlakları görülmektedir (Şekil D124, D128). Tavan sıvası, üzerindeki meyve sepeti kompozisyonlu bezemeleri ile birlikte, 1971 depreminde düşmüş ve parçalanmıştır (Şekil D139).

204 No'lu odada (Şekil F8) görülebilen en büyük hasar ise, tavanının tamamen düşmüş olmasıdır (Şekil D168-D172). Çatı konstrüksiyonunun bütün çıplaklığı ile ortaya çıktığı bu mekânın batı duvarı tarafında görülen çatı alınlığından (Şekil D170) dışarıya oldukça rahat bir şekilde algılanmaktadır. Dış hava koşullarına karşı oldukça korunmasız bir mekân haline gelen odanın kuzey duvarı ile batı duvarı birleşiminde, duvar yüksekliği boyunca oldukça büyük bir ayrılma (Şekil D161, G19, G22) gözlenmektedir. Benzer nitelikte bir ayrılma, yine kuzey duvarı tarafında, birinci kattan ikinci kata ulaşmayı sağlayan ahşap merdivenin ikinci kat sahanlığında (Şekil D182, G19, G22) görülmektedir. Yine bu katta merdiven üzerindeki tavanda, gözle görülebilecek kadar büyük bir sarkma (Şekil D119, G22) oluşmuştur.

Üst kat mekânlarında, pencere, kapı ve dolap köşelerinde 45 derecelik köşe çatlakları da tüm mekânlarda görülmektedir.

Özellikle 101 No'lu üst sofanın ve 102 No'lu köşk odanın avlu cephesi tarafındaki saçaklarında dökülmeler, parçalanmalar ve çürümeler mevcuttur (Şekil D28, D30,

D39). İç mekânlarda çatı akması problemi yalnızca sofanın çürüyen saçağı (Şekil D30) tarafında görülmektedir.

Yapının birinci katını ikinci katına bağlayan ahşap merdiven girişindeki kemerde (Şekil D114, D115) ve köşk oda altındaki taşıyıcı amaçlı olmayan Bursa kemerinde (Şekil D25, D29) deformasyon mevcuttur.

5.3. Malzeme Bozulmaları

Konağın selamlık bölümünde kullanılan başlıca yapı elemanları taş, ahşap, kerpiç dolgu, demir, bronz ve kireç olarak tespit edilmiştir. 1971 depremi sonrasında yapıda bozulmalar gözlenmiş, bu bozulmalar 1990 sonrasında yapının terk edilmesiyle hızlanmıştır. Bu süreç içerisinde malzeme bünyesinde fiziksel ve kimyasal sebeplerle bozulmalar meydana gelmiştir.

5.3.1. Taş Malzemelerde Görülen Bozulmalar

Taş yüzeylerde görülen temel bozulmalar taşın cinsine bağlı olarak değişmektedir. Konağın anıtsal girişi etrafındaki taş çerçevede ve zemin katta yer alan kemerli pencerelerde kullanılan volkanik tüf yüzeylerde (Şekil G43) ise kirlenme mevcuttur.

Konağın önemli öğelerinden biri olan sarnıcın avlu tarafındaki duvarını oluşturan taş kaplama yüzeyinde rutubet ve yosunlaşma görülmektedir (Şekil G21). Aynı yüzeyde yer alan salyangoz motifli su çıkışı yüzeyinde, cepheden akan paslı suların neden olduğu sanılan pas lekeleri vardır (Şekil D53, G21). Avlunun kuzeydoğu köşesinde yer alan taş yalakta da yosunlaşmaya rastlanmıştır (Şekil D44).

Sarnıç önünden Z06 mekânına geçişte yer alan taş basamaklar yerinden oynamış, bir kısmı ise kaybolmuştur (Şekil D50, G17). Yine aynı mekânda bulunan yer kaplamasını oluşturan taşların bir kısmı mevcut olup, büyük bir bölümü yok olmuştur (Şekil D61, G17). Avlu zemininde yer aldığı söylenen küçük çakıl taşları ise zamanla dökülmüş, daha sonra kalan bölümünün üzerine beton dökülmüştür (Şekil G35).

Yapının zemin katını birinci katına bağlayan taş basamaklarda ise aşınma ve yüzey kayıpları mevcuttur (Şekil D38, G36, G39). Gusülhane olarak kullanılan yüklük içinde, ahşap kaplamaların altında yer alan taş kaplamalar parçalanmıştır (Şekil D152).

5.3.2. Ahşap Malzemelerde Görülen Bozulmalar

Üst yapısı ahşap karkas üzeri bağdadi sıvalı olarak inşa edilmiş olan konağın selamlık bölümünün dış ve iç sıvalarında görülen bozulmalar ve dökülmeler (Şekil G21-G25) nedeniyle, ahşap çıtalar ve yapının ahşap konstrüksiyonu dış etkilere maruz kalmıştır. Yüzeyden ve çatının az da olsa akan belirli bölümlerinden gelen suyun etkisi ile ahşap yapı elemanlarında çürüme, küflenme ve mantarlaşma oluşmuştur. Bağdadi sıva altı ahşap çıtaların dış etkilere maruz kalması, bu çıtaların zamanla çürümesine, deformasyona uğramasına ve bir kısmının da bağlantı yerlerinden koparak kaybolmasına neden olmaktadır. Yapının önce bir kısmının, sonra da tümünün terk edilmesi bozulma sürecini hızlandırmaktadır.

Ahşap pencere doğramaları kısmen kaybolmuş (Şekil D8, D125), kısmen de bağlantı yerlerinden ayrılmış ve parçalanmaya yüz tutmuştur. Bu doğramalar ve boşlukları deformasyona uğramış olduğundan açık olanlar kapanmamakta (Şekil D127), kapalı olanlar ise, sıkışmış olduğundan, açılmamaktadır. Özgün ahşap kapı kasa ve kanatları kullanılabilir olmakla birlikte, kanatlarda sarkmalar görülmektedir. Kapı eşiklerinde az da olsa aşınma mevcuttur. Dolap içlerindeki kaplama tahtalarının bir kısmı düşmüş (Şekil D151), bir kısmı ise kaybolmuştur (Şekil D166, D167). Döşeme kaplamalarında bozulma söz konusu değildir.

Konağın en hasarlı odalarından olan köşk odanın üç parçadan oluşan ahşap sekisi iki ucundan parçalanmış ve çökmüş, ortada tek parça konumuna gelmiştir (Şekil D125, G19).

5.3.3. Demir ve Bronz Malzemelerde Görülen Bozulmalar

Demir malzeme kullanımı kapı, pencere kanat ve şebekelerinde görülmektedir. Demir öğelerin bozulmaları onlarla ilişkili olan diğer yapı elemanlarına da etki etmektedir. Üst kat pencerelerindeki demir parmaklıklar tamamen sökülmüş, boşlukları kalmıştır (Şekil D184, D121). Pencerelerdeki menteşelerde paslanmalar gözlenmektedir. Bronz kapı tokmağında ise patina oluşmuştur (Şekil D17).

5.3.4. Kerpiç Malzemelerde Görülen Bozulmalar

Yapının batı cephesi olan Yeni Hamam Caddesi cephesinde kullanılan kerpiç malzemede (Şekil D18) görülen bozulmalar arasında ufalanmalar, aşınma, çok ince kılcal çatlaklar, bölgesel kabarmalar ve renk değişimleri sayılabilir. Kerpiç

malzemenin bozulmasına yol açan en önemli etkenler sıcaklık, su ve biyolojik nedenlerdir (Gündüz, 1999). Malzemede meydana gelen kılcal çatlaklardan malzeme bünyesine işleyen su, malzeme bünyesindeki bağlayıcıların kimyasal yapılarını bozmaktadır.

5.3.5. Kireç Esaslı Malzemelerde Görülen Bozulmalar

Yapının şerbetlik, lambalık ve kabartma bezemelerinde kullanılan tutkallı kireç esaslı malzemede yüzey aşınmaları ve parça kopmaları görülmektedir. Köşk oda tavanında yer alan kabartma bezemelerden oluşan kompozisyonun büyük bir bölümü 1971 depremi sonrasında dökülmüş ve kaybolmuştur (Şekil D139, D141, G10). Şerbetliklerin üzerlerinde yer alan kabartma bezemelerde de parça kopmaları ve eksilmeleri mevcuttur (Şekil D133, D153, D154, D165). Kireç esaslı bezemelerin duvar ile birleştiği arka yüzeylerinde böcek larvalarına rastlanmıştır. Ayrıca, kabartma bezemelerin yüzeye tutturulmasında kullanılan çivilerde paslanma görülmüştür.

6. TİPOLOJİK KARŞILAŞTIRMA

6.1. Plan Özellikleri Açısından

S.H.Eldem'in Türk evi sınıflandırmasında Ege ve Batı Anadolu sınıfına giren Burdur evleri (Eldem, (1987a), genellikle iki katlı olup, plan olarak iç ve dış sofalı plan örneklerine rastlanmaktadır. Murtazaaliler Evi'ne benzer, üç katlı evler yok denecek kadar azdır ya da günümüze gelememiş, doğal afetler ve sürekli yenilenen imar faaliyetleri (bkz. Bölüm 2.2) sırasında yok olmuştur.

İç sofalı evler genellikle bitişik nizam olup, evlere giriş ya doğrudan doğruya sokaktan yapılmakta, ya da önce avluya girildikten sonra eve ulaşılabilir (Şekil F41). İç sofalı plan tipine sahip olan Mısırlılar Evi'nde ise (Şekil F11), diğerlerinden farklı olarak, sokaktan taşlığa girilmekte (Şekil F12), buradan geçilerek üst kat sofasına ulaşılmaktadır (Şekil F13). Bu evlerin zemin katlarında depo, ahır gibi hizmet mekânlarının yanı sıra, dış sofalı evlerden farklı olarak, yaşama mekânları olan odalar da bulunmaktadır. Üst katları ise bir orta sofa ve sofaya açılan odalar oluşturmaktadır.

Dış sofalı evlerde, esas kat olan üst kat, altı boşaltılıp ahşap dikmeler üzerinde yükseltilmiştir (Şekil F2, F4, F56). Avlu sınırlarını oluşturan ve aynı zamanda esas katı taşıyan bu ahşap dikmeler taş kaideler üzerine oturmaktadır. Üst katın ı ışık, güneş, hava ve manzara vermek amacıyla direkler üzerinde yükseltilmesi ile oluşturulan zemin katta taşlık, depo, ahır, samanlık gibi servis mekânları yer almaktadır. Kuyu, sarnıç¹⁷ ve ocaklar bu mekânların ayrılmaz parçalarıdır. Sarnıçlar yapının beden duvarlarının altında olabildiği gibi (Şekil D141), beden duvarlarından bağımsız olarak, avlu içerisinde de yer alabilmektedir (Şekil F11, F24). Ayrıca yapının sokak cephelerinde yer alan çeşmeler de yapının belirleyici özelliklerindendir (Şekil F24, F40, F59). Avlu zemini toprak ya da, Murtazaaliler Evi'nde olduğu gibi, iri taşlarla döşelidir (Şekil D43). Bu iri taşlara çıkmaz

¹⁷ Sarnıçların Burdur halkı üzerinde söz sahibi olan beylerin konaklarında bulunduğu söylenmektedir. Bu halk arasında bir ayrıcalık olarak bilinmektedir.

sokaklarda da rastlanmaktadır (Şekil F46). Günlük hayatın en büyük bölümünün geçtiği avlu, sokak yönünde yüksek duvarlarla çevrelenmiş ve bu şekilde içe dönük yaşam biçimi oluşturulmuştur (Şekil F4, F11, F28, F36).

Esas kat olan üst katı oluşturan üç ana öge, diğer Türk evlerinde de görüldüğü gibi, odalar, odalar arası ulaşımı sağlayan sofa ve katlar arası ulaşımı sağlayan geçit ve merdivenlerdir.

Murtazaaliler Evi gibi dış sofalı plan tipine sahip evlerde, sofanın avluya bakan bölümü erken dönemlerde açık olup, direklerle bölünmüş ve direklerin araları “zavrak” adı verilen ahşap korkuluklar (Şekil F8, F57, F64) ya da ahşap kafeslerle (Şekil F4, F14) kapatılmıştır. Üzeri ise yine bu direklerle desteklenen çatı ile örtülmüştür. Bazı örneklerde ise bu ahşap direkler, Murtazaaliler Evi’nde olduğu gibi, sofa ön yüzeyinden yaklaşık 1.00m. kadar geride olup (Şekil F81, F64), zavraklar ya da pencere boşlukları sofa ön yüzeyinde bulunmaktadır (Şekil F81, F64). Açık sofalı plan tipine sahip evlerde, sofanın açık olan avlu cephesi, zamanla ihtiyaçtan dolayı¹⁸ pencerelerle kapatılmıştır (Murtazaaliler Evi, Şekil F79). Bunun yanında açık sofalı plan tipi özelliklerini koruyan örneklerle de rastlanmaktadır (Şekil F4, F8, F14, F35, F56, F64).

Burdur’da, ev içerisindeki sirkülasyonun merkezi konumunda olan sofaların iki tarafı odalarla çevrili olan örneklerinin (Şekil F13) yanı sıra, Murtazaaliler Evi’nde de görülen plan tipi özelliklerinden tek tarafında oda sıralarının yer aldığı plan şemasına sahip örneklerle de sık rastlanmaktadır. Burdur için en önemli iki yapı konumunda olan Taşoda (Şekil F4) ve Bakibeyler Konağı (Şekil F6) dışında, bu plan özelliklerine sahip konutlardan Huzur evi arkasındaki ev (Şekil F57), Atabey Caddesi’ndeki ev (Şekil F64) ve Dereboyu Caddesi’ndeki ev (Şekil F79) sayılabilir.

Dış sofalı plan şemasına sahip olan konutlardan Atabey Caddesi üzerindeki konutta da, sofanın bir ucu Murtazaaliler Evi’ndeki gibi yükseltiyle köşk haline getirilmiştir (Şekil F69). Köşkün karşısında yine aynı yükseklikte ikinci bir sekilik bulunmaktadır (Şekil F68). Aynı özelliğe Taşoda (Şekil F5), Bakibey Konağı (Şekil F6) ve Dereboyu Caddesi üzerinde yer alan konutta (Şekil F83) da rastlanmaktadır. Sofa mekânını tanımlayan ahşap dikmeler arası taşıyıcı özelliği olmayan kemerlerle

¹⁸ Sofanın kapatılmasına en bilinen sebep olarak Burdur’un geçmişteki bazı dönemlerde geçirmiş olduğu oldukça şiddetli kış mevsimleridir. Bu soğukların dayanılmaz soğuklar olduğu halk arasında anlatılmaktadır.

bağlanmıştır (Şekil F5, F14, F36, F70, F81). Bu özellikten S.H.Eldem'in Türk Evi adlı eserinde de bahsedildiği gibi, Murtazaaliler Evi'nde de görülen kemer tipi oldukça yaygındır.

Sofadan ayrı ayrı girişleri olan odalar hem kendi içlerinde, hem de diğer konutların odaları arasında benzer niteliklere sahiptir. Her oda yeme, içme, yatma, yıkanma ve oturma eylemlerini içinde barındıracak şekilde tasarlanmıştır. Odaların en dikkat çekici özellikleri arasında ahşap tavanlar, kapılar ve yüklük, dolap kapaklarıdır. Yüklük içlerinde gusülhane yer almaktadır.

Bu odalardan farklı olarak, konuk ağırlama amacıyla kullanılan ve baş oda, köşk oda gibi isimlerle adlandırılan özel bir oda daha bulunmaktadır (Şekil F6). Türk evlerinde evin en önemli ve özenli odası olan bu oda, evin en önemli kişisi olarak görülen erkek için ayrılmıştır (Küçükerman, 1985). Genellikle üst katta ve evin en görkemli bölümünde konumlanan odanın eylemleri arasında en önemli olanı, diğer odalardan farklı olarak, erkeklerin bir araya toplanmasıdır. Taş oda ve Bakibey Konağı'nın baş odası da bütün bu özellikleri bünyesinde barındıran bir oda olup, yapının en görkemli odası konumundadır. Murtazaaliler Evi'nin en görkemli köşesinde yer alan köşk oda da, yapının en önemli ve en gösterişli odasıdır (Şekil 23).

Burdur evlerinde yaygın olarak görülen açık sofalı plan şemasına sahip benzer yapılara Anadolu'nun bir çok yerinde rastlanmaktadır. Türk evi plan şemasının kaynağı, göçebe çadırlarındaki yaşama birimlerinin düzenidir (Küçükerman, 1985). Ailece birlikte kullanılan ya da yan yana düzenlenen yaşama birimlerinden oluşan çadırlar, Türk evi plan şemasındaki odalardır. Her oda avlu ya da sofaya tek bir kapı vasıtasıyla bağlanır. Birbirleriyle bağlantıları ya olmayan ya da aralarında bulunan tek bir kapı ile sağlanan odalar bağımsız birimler olarak düşünülmüş ve kullanılmıştır.

Anadolu'da, Murtazaaliler Evi'nin sahip olduğu plan şemasının özelliklerinden, dış sofalı ve sofaya açılan iki odalı plan şemasına sahip yapılara örnek olarak Bursa Akbıyık Caddesi'ndeki ev (Şekil F132), Muradiye Caddesi'ndeki ev (Şekil F133), Antalya Kapıağzı'ndaki ev (Şekil F134) verilebilir. Dış sofalı, iki odalı, tek sekilikli olanlara örnek olarak Antalya, Barbaros Mahallesi'ndeki, 18.yy. başında inşa edilmiş olan Derviş Kulaksız Evi örnek olarak gösterilebilir (Şekil F120). Benzer plan şemasına sahip iki sekilikli örneklerle ise, yine 18.yy. başına tarihlenen Kula Sofular

Evi (Şekil F137), 17.yy. yapısı olan Mudanya Kenan Doğruöz Evi (Şekil F141) örnek verilebilir. Bütün bu örneklerde sofaya açılan odaların, Murtazaaliler Evi'nde olduğu gibi, sofa yönünde pencereleri vardır.

Murtazaaliler Evi'nde de rastlanılan, toplantı ve oturma eylemleri için ayrılmış olan köşk odalı plan şemasının farklı bir yorumu olan sofa yönünde dikmelerle ayrılmış şekline örnek olarak, Kula'da 18.yy. yapısı olan Çolakzadeler Evi (Şekil F138) ve Hacı Yusufiler Evi (Şekil F139) verilebilir. Murtazaaliler Evi'ndeki gibi duvarlarla sofadan tamamen ayrılarak ayrı bir oda haline getirilen köşk odalı plan şemasına ise, Kula'da 18.yy.a tarihlenen, hapishane yanındaki ev (Şekil F140), Eskişehir'de yine 18.yy. yapısı olan ev (Şekil F135) ve Antalya, Kılınçarslan Mahallesi, Zafer Sokak'taki ev (Şekil F122) örnek olarak gösterilebilir. Murtazaaliler Evi'nin ikinci kat sofasında rastlanan abdestliğe Isparta'da üç ayrı konutun sofasında da rastlanmıştır (Şekil F142, F143, F144).

Murtazaaliler Evi'nin avlu zemininde bulunduğu söylenen, fakat günümüze kadar gelememiş, küçük ve renkli çakıl taşlarından oluşan kompozisyonlara Antalya'daki konakların avlu zeminlerinde oldukça sık rastlanmaktadır (Şekil F124, F126).

6.2. Cephe Özellikleri Açısından

Genellikle iki katlı olan Burdur evlerinin zemin katları kargir, üst katları ise ahşap karkas üzeri bağdadi sıva tekniği ile inşa edilmiştir. Bu özellik tez konusu olarak seçilen Murtazaaliler Evi'nde de görülmektedir (Şekil D18). Zemin katı oluşturan küçük boyutlu taşların üzeri sıvalıdır (Şekil F10, F18, F35, F39, F47, F48). Aynı inşa tekniği ile yapılan yapılardan bir kısmının zemin katları ise kesme taş kadar düzgün taşlarla kaplanmıştır (Şekil F27, F38, F49, F52, F53, F58, F59).

Cepheyi tanımlayan en önemli özelliklerden bir diğeri de çıkmalardır. Tamamen ahşap olan çıkmalar oldukça yaygındır (Şekil F16, F27, 48, F50, F52, F53). Genellikle ön cephelerde yer alan çıkmaların, yapının çatısından ayrı olarak, kendi çatıları vardır (Şekil F44, F47, F50, F52, F53). Ahşap çıkmaların yanı sıra, Murtazaaliler Evi'nde görülen çıkma benzeri (Şekil D7), ahşap karkas üzeri bağdadi sıvalı örneklerle de sıkça rastlanmaktadır (Şekil F9, F10, F18, F25, F29, F32, F37, F39, F41, F44, F47, F49, F52, F58, F60, F84). Bu tip çıkmaların, Murtazaaliler Evi'nde olduğu gibi (Şekil D11), altı bağdadi dolgulu örnekleri de mevcuttur (Şekil F84).

Cepheyi oluşturan bir diğer yapı elemanı ise girişler ve giriş kapılarıdır. Avlu girişindeki kapılar ahşap, düz tablalı veya 3-4 düz tahtanın arkada bulunan yatay ahşap parçaya mıhlarla çakılmasıyla oluşan ahşap, iki kanatlı kapılardır (Şekil F62). Bu kapı tipi oldukça yaygın olarak görülmektedir. Bu tip kapıların yanı sıra ahşap, düz tablalı giriş kapılarına da rastlanmaktadır. Yapı girişleri Murtazaaliler Evi'nde olduğu gibi kemerli ve içerlek olabildiği gibi (Şekil F10, F25, F32, F44, F47, F60), merdivenli (Şekil F59), düz girişlere de rastlanmaktadır.

Burdur evlerinin cephe düzenini oluşturan bir diğer özellik de pencerelerdir. Zemin katı kargir olan yapılarda zemin kat pencereleri genellikle kemerli, taş söveli ve demir parmaklıklıdır. Üst kat pencereleri ise genellikle Murtazaaliler Evi'ndeki gibi çift kanatlı ya da giyotindir.

Yapıların tamamlayıcı elemanlarından olan çatı saçakları ise yine Murtazaaliler Evi saçakları gibi eğimli veya düz saçaklardır.

Anadolu'da, Burdur evlerinin cephe düzenlerine benzer özellikler taşıyan örneklerle rastlamak mümkündür. Özellikle gerek cephe düzenleri, gerekse cepheyi oluşturan öğeler açısından Antalya Kaleiçi yapıları ile büyük benzerlikler göstermektedir. Burdur evlerinde olduğu gibi, zemin katları kargir, üst katları ahşap karkas üzeri bağdadi sıva yapım tekniği ile inşa edilen Antalya Kaleiçi konutlarında görülen en önemli benzerliklerden bir diğeri de, çıkma altının dolgulu ve bağdadi sıvalı oluşudur (Şekil F123, F125). Bu özellik Murtazaaliler Evi'nde görülmektedir (Şekil D7).

6.3. Bezeme Özellikleri Açısından

6.3.1. Dış Bezeme Özellikleri

Konağın Hacı Ömer Sokak cephesi olan güney cephesindeki en belirgin özellik olan anıtsal avlu girişinin (Şekil D10) benzerine Burdur evleri içerisinde rastlanmamıştır. Avlu giriş kapısına benzer nitelikte kemerli girişler ve üzerindeki demir parmaklıkların farklı kompozisyonlarına ise oldukça sık rastlanmaktadır (Şekil F10, F11, F44, F47, F50, F53, F60). Avlu kapısının ayrılmaz elemanlarından olan kapı tokmakları arasında ise en yaygın olarak görüleni el şeklindeki tokmaklardır (Şekil F111). Bunun dışında farklı örnekler de mevcuttur (Şekil F112).

Anıtsal girişin üzerinde yer alan çıkma altında görülen dolgu tekniği (Şekil D11) en çok Antalya, Kaleiçi konutlarında görülmektedir. Murtazaaliler Evi'nin çıkma altı

dolgusu yüzeyinde görülen tarzda kalem işi bezemenin bir benzeri de, Burdur'da bir evin çıkma altında iz olarak mevcuttur (Şekil F83). Dolgu yüzeyinde yer alan kıvrık dal ve çiçek motifleri ile kuş motiflerinin (Şekil D13) aynısına ise, Isparta'da bir konutta rastlanmıştır (Şekil F145). Benzer kalem işlerine ise Şekil F130 ve F146'daki konut cephelerinde rastlanmıştır. Burdur evlerinin cephelerinde de kabartma tekniği ile uygulanmış ve benzer motiflerin kullanıldığı türde bezemelere rastlanmıştır (Şekil F42). Murtazaaliler Evi'nin anıtsal girişi üzerinde yer alan ay-yıldız motifine (Şekil D14) benzer bir örneğe ise Antalya'da bir konutun girişinde rastlanmıştır (Şekil F129).

Giriş kapısının doğu kenarındaki duvar parçasının üzerinde yer alan özgün mavi boya kalıntıları üzerindeki taş taklidi bezeme parçasının (Şekil D11) benzer örnekleri, şimdiki Cumhuriyet Meydanı etrafındaki yer alan, fakat büyük bir yangın sonrası yok olan evlerde (Şekil C10) ve yine şimdiki müzenin olduğu yerde yer alan bir yapıda (Şekil 14) görülmektedir. Halen ayakta olan iki yapıda (Şekil F16, F19) da bu tarz cephe bezemesi mevcuttur.

Köşk odanın doğu cephesinde boya ile yapılmış "maşallah" yazısının farklı şekillerine ise Anadolu'nun bir çok yerindeki sivil mimarlık örneklerinde rastlanmaktadır (Şekil F131).

Antalya Kaleiçi'nde rastlanan bir konutun dış cephesinde, pencerelerin etrafında görülen kalem işleri (Şekil F122) ile Murtazaaliler Evi'nin ikinci katının avluya bakan pencerelerinin etrafındaki kalem işleri (Şekil D28) arasındaki benzerlik de dikkat çekicidir.

6.3.2. İç Bezeme Özellikleri

Murtazaaliler Evi'nin iç bezeme özelliklerinden birini oluşturan dolap düzenleri ve kapaklarının benzerlerine Burdur evleri içinde çokça rastlanmaktadır. Bu örneklerden en önemlisi iki tanesi, tez konusu konağa bir çok yönden benzeyen Üçdibek Mahallesi, Atabey Caddesi, 420 ada, No.20'deki ve Divanbaba Caddesi'ndeki konutlardır (Şekil F72, F87, F100, F107). Aynı konutlardaki şerbetlikler (Şekil F73, F74, F88, F94, F101, F107) ile konağın odalarında yer alan şerbetlikler arasındaki benzerlikler de dikkat çekicidir. Benzer şerbetlik örneklerine Eğridir, Ahmet Uysal Evi'nde (Şekil F134) ve Isparta'daki bir konutta (Şekil F147) rastlanmıştır.

Murtazaaliler Evi'nin köşk oda (Şekil D123) ve 204 No'lu oda kapılarının (Şekil D157) benzer kompozisyonlarına da daha önce benzerliklerine dikkat çekilen iki konutta rastlanmıştır (Şekil F70, Şekil F106). Genellikle ahşap, tek kanatlı olan oda kapılarının, köşk oda kapısına benzeyen, fakat harem bölümü oda kapıları gibi (Şekil E11) daha basit olan örneklerine de Burdur evlerinde sıkça rastlanmaktadır (Şekil F56).

Burdur evlerinde kabartma bezemeler, genellikle oda kapılarının üstlerinde (Şekil F71), şerbetliklerde (Şekil F73, F74, F101, F106), köşk oda tavanlarında (Şekil F103, F104) ve az da olsa çıkma altlarında (Şekil F42) yer almaktadır. Bu bezemelerde kullanılan yaprak, dal, çiçek gibi öğeler Murtazaaliler Evi'nde görülen öğelerle benzerlik taşımaktadır. Özellikle, Murtazaaliler Evi ile benzerlikler taşıyan Divanbaba Caddesi'ndeki konutun köşk odasının tavanı ve şerbetliği üzerinde yer alan kabartma bezemeler gerek renkleri, gerek biçimleri ile aynı dönemi simgelemektedir. Köşk odanın duvar ve tavan birleşimlerini sağlayan eğrisel yüzeylerdeki ay-yıldız motifleri ve kenar profilleri (Şekil F102) Murtazaaliler Evi köşk odasındaki ile (Şekil D137) oldukça benzerdir. Aynı odaların tavan köşelerindeki kıvrık dal ve kurdele motifleri de (Şekil D140, F103) benzerlikleri açısından dikkat çekicidir. Aynı konutun sofa tavanı kenarlarında görülen üç dal, kurdele ve ay-yıldız motifinin yerini alan çiçek motifi de (Şekil F97) aynı dönemin eseridir. Murtazaaliler Evi'nin köşk odasının tavan göbeğinde olduğu bilinen ve kabartma figürlerden oluşan meyve sepeti kompozisyonunun daha küçük örneklerine ise eski arastada yer alan iki dükkanın tavanında rastlanmıştır (Şekil F115, F116).

Konağın köşk odasında görülen lambalıkların (Şekil D135) daha sade yorumlarına ise aynı sokakta bulunan bir evde (Şekil F114) ve başka bir konutta (Şekil F11) rastlanmıştır.

Burdur evlerinde, bir başka iç bezeme özelliğini oluşturan ahşap, çıtalı oda tavanları oldukça çeşitlidir (Şekil F76, F89, F90, F91, F92, F94, F96, F109, F113). Bunlardan Şekil F76, F92, F96 ve F113'deki tavan örnekleri Murtazaaliler Evi'nin zemin katında yer alan 103 No'lu odasındaki tavanla (Şekil D103) benzer özelliklere sahiptir. Şekil F89 ve F91'deki tavanlar 101 No'lu sofa tavanına (Şekil D89), Şekil F109'daki tavan ise 201 No'lu sofa tavanına (Şekil D119) benzemektedir. Şekil F113'deki tavan, 103 ve 101 No'lu mekânların tavanlarının bir arada bulunduğu bir örnektir.

Murtazaaliler Evi'nin zemin kat odalarının çift kanatlı olma özelliğine Şekil F61'deki konutta da rastlanmıştır. Aynı konutun odalarında rastlanan nişler (Şekil F77) de tez konusu konakla benzer özellikler taşımaktadır.

Burdur dışındaki konutların içlerinde de, Burdur evlerinde görülen bezeme özelliklerine benzer özelliklere rastlanmaktadır. Özellikle şerbetlik üzerlerinde ve duvar – tavan birleşimlerinde yer alan eğrisel yüzeyler üzerinde görülen kabartma bezemeler benzerlikleri ile dikkat çekicidir (Şekil F134, F147). Isparta Karakirazlar Evi'nde oda kapısı üzerinde yer alan ve kuş, çiçek, kıvrık dal ve yaprak motiflerinden oluşan bezeme kompozisyonu (Şekil F148), Murtazaaliler Evi'nin çıkma altında yer alan kalem işi motife (Şekil D13) oldukça benzer motiflerden oluşmaktadır. Konağın iç bezeme kompozisyonlarını oluşturan kıvrık dal, yaprak, çiçek ve vazo motifleri de benzer özellikler taşımaktadır (bkz. Bölüm 4.3.3.2).

7. RESTİTÜSYON

Burdur il merkezi içerisindeki geleneksel konut dokusu içerisinde yer alan ve benzer nitelikler taşıyan iki önemli örnekten (bkz. Bölüm 6) biri olan Murtazaaliler Evi tespit edilen tarihinden (1895) günümüze kadar konut olarak kullanılmıştır. Kullanımı sırasında yapı bünyesinde çeşitli nedenlerle bozulmalar meydana gelmiştir (bkz. Bölüm 5). Özellikle 1971 depreminden sonra yapı kısmen de olsa yeniden inşa edilmiştir (bkz. Bölüm 5.2). Bu tür müdahalelerin yanı sıra, kullanıcı ve işlev değişikliklerinin neden olduğu müdahaleler de yapının plan ve cephe düzeninin değişmesine yol açmıştır (bkz. Bölüm 5.1).

Yapının mevcut durumunun ayrıntılı olarak incelenmesi, yapıda meydana gelen değişikliklerin dönemine göre sınıflandırılması ve Burdur geleneksel konut dokusunu oluşturan yapı örneklerinin her yönü ile incelenmesi ile, analogik verilerle de desteklenerek Murtazaaliler Evi'nin restitüsyon önerisi geliştirilmiştir (bkz. Bölüm 6).

Yapıda plan özellikleri açısından en önemli değişiklik özgün durumunda açık olarak bilinen 101 No'lu dış sofanın direklik kısmının, geç dönemlerde, pencerelerle kapatılarak (Şekil D39, D83) camekânlı hale getirilmesidir (Bölüm 5.1) (Şekil G27). Bu değişikliğin en büyük nedeninin Burdur'da zaman zaman meydana gelen ve halk arasında da halen konuşulagelen aşırı soğuklar olduğu sanılmaktadır. Yine bu dönemde, sofaya açılan odalara da sofa yönünde açılan ikinci kapı kanadı eklenmiştir (Şekil D105). Bu kanatlar yapıldığı dönemin üslup ve tasarım özelliklerini yansıtmaktadır.

Cepheyi oluşturan yapı elemanlarına ve genel yapı tipolojisinde açık sofalı evlerin çokluğuna bakıldığında, açık olan sofa cephesinin, sonradan camekânlı hale getirildiği somut olarak doğrulanmaktadır. Özellikle giriş üzerinde yer alan kemer parçası (Şekil D40), altındaki duvarın daha geç bir dönemde inşa edildiğini doğrular niteliktedir. Sofanın döşeme kaplamalarının altında, odaların döşeme kaplamalarının altındaki saman-çamur karışımından oluşan ve yalıtım amaçlı kullanılan dolgunun

bulunmaması ve kaplama tahtalarının doğrudan ahşap kirişlemelerin üzerine oturması, sofanın ısıtılmaya ihtiyacı olmayan açık bir mekân olarak tasarlandığını göstermektedir.

Kentteki geleneksel konut tiplerinden biri olan açık sofalı evlerde, genellikle sofa sonradan pencerelerle kapatılmış olmakla birlikte, halen özgün şeklini koruyan örneklerle de rastlanmaktadır (bkz. Bölüm 6.1). Restitüsyon sırasında bu örnekler dikkate alınarak doğru çözümlerlerin yapılmasına çalışılmıştır. Tespit edilen açık sofalı örneklerde, plan şeması itibarıyla sofa genellikle Murtazaaliler Evi'nin selamlık bölümü sofasında bulunan dikmeler hizasında sonlanmaktadır (Taşoda, Bakibeyler Konağı, vb.). Murtazaaliler Evi'nde ise bu dikmelerden sonra 100cm. açıklığında bir sirkülasyon alanı bulunmaktadır (Şekil D84, Şekil G2). Bu, konağı diğer örneklerden ayıran en önemli özelliktir. Döşeme kaplamalarının sürekliliği ve plan şeması dikkate alındığında, bu sirkülasyon alanının, konağa sonradan eklenmiş olma olasılığını ortadan kaldırmaktadır.

Bu alanın yapının ilk yapıldığı dönemde mevcut olmaması ihtimali ele alındığında, altında yer alan sarnıcın da (Şekil D41, D47, Şekil G13, G15) sonradan yapıya eklendiği olasılığını ortaya çıkarmaktadır. Sarnıcın Burdur'daki konutlarda yapının önemini belirleyici özellikte bir yapı ögesi olması ve özgün olmamasını gerektirecek bir sebep bulunamaması nedeniyle bu olasılık ortadan kalkmaktadır.

Bütün bu sebepler incelendiğinde ortaya çıkan çözüm, mevcut sirkülasyon alanının üzerinin çatı ile örtülü bir mekân olduğu ve bu mekânın avlu tarafında, çatıyı taşıyan bir sıra dikme ile sınırlandırıldığı (Şekil G52). Benzer örnekler incelendiğinde (bkz. Bölüm 6.1) ve yapının taşıyıcı sistemi dikkate alındığında, bu dikmelerin sofa içerisindeki dikmelerle aynı özelliklere sahip dikmeler olması ve diğerleriyle aynı aksta yer alması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Şekil G47). Dikmelerin arası, yine benzer örnekler dikkate alınarak, "zavrak" adı verilen ahşap korkuluklarla kapatılmış olmalıdır (Şekil G52).

İki sekilikli olan birinci kat sofasının (101), güney ucunda yer alan (Şekil G5) ve 1942 sonrasında seki hizasından eklenen (Şekil G26), aynı zamanda ahşap sofa tavanın sürekliliğini bozan duvar (Şekil D91) kaldırılarak Türk evinde mekânı zenginleştiren öğelerden biri olarak kabul edilen köşk bölümü ortaya çıkarılmalıdır (Şekil G47).

Konağın alt katta açık sofalı plan tipinde olmasına rağmen, üst katta sofanın pencereli ve kapalı bir plan şemasına sahip olması nedeniyle, alt kat ile üst kat arasındaki bağlantıyı sağlayan ahşap merdiven sahanlığında, iki kat arasındaki hava akımını önleyecek bir kapıya gerek duyulmaktadır (Şekil G47). Merdiven sahanlığında bulunan menteşe izleri (Şekil D193, D194) bu düşünceyi desteklemektedir. Sahanlık genişliği dikkate alındığında bu kapının çift kanatlı olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca konak satılmadan önceki dönemde, yapının strüktürüne uygun olarak, ahşap çıtalar çakıldıktan sonra üzeri sıvanarak kapatılan pencereler (Şekil G26-G34) yeniden açılarak, yapının özgün cephe düzeni ortaya çıkarılmıştır (Şekil G45, G56). Bu pencerelerin varlığı; iç mekânda sıva çatlaklarından, cephede ise sıva tümüyle döküldüğü için pencerenin yerinin ortaya çıkmasından anlaşılmıştır (Şekil D8, D9, D28).

Ayrıca ikinci kat sofasının Hacı Ömer Sokak tarafına açılan pencerelerinde görülen kafes yuvaları (Şekil D184) bu pencerelerin, diğer pencerelerden farklı olarak kafesli pencereler olduğunu göstermektedir (Şekil G56).

Konağın Hacı Ömer Sokak görünüşünü oluşturan ön cephesinde, kemerli zemin kat pencere sövelerinin üzerinde bulunan sıva parçaları (Şekil D6), kârgir olan zemin katın tümüyle sıvalı olduğunu göstermektedir.

Anıtsal giriş kapısının doğu üst köşesinde yer alan taş taklidi sıva işlemleri ise (Şekil D11), Burdur ve Antalya evlerinde görülen taş taklidi sıva işlemlerinin (bkz. Bölüm 6.2), bu cephede de var olduğunu göstermektedir. Konağın Hacı Ömer Sokak üzerindeki ön cephesinin restitüsyon önerisi bu veriler dikkate alınarak hazırlanmıştır (Şekil G56).

Konağın Yeni Hamam Caddesi cephesinde bulunan pencereler (Şekil D18), incelendiğinde, pencere boşluklarının etrafındaki sövelerin farklı boyutlarda ve renklerdeki ahşap parçalardan oluşturulmuş olmasına (Şekil D145, D160) ve pencere seviyelerinin birbirini tutmamasına dayanarak, bu pencerelerin daha geç bir dönemde açıldığı sonucuna varılmıştır (Şekil G28). Restitüsyon önerisinde bu pencereler kapatılmıştır (Şekil G49).

Bezeme restitüsyonunda ise, en önemli müdahale 202 No'lu köşk odanın tavanında yapılmıştır. 1971 depremi sonrasında dökülen tavan göbeğini oluşturan bezeme

kompozisyonunun çeyrek parçası mevcuttur (Şekil D139, G10). Bu parçadan yola çıkılarak tavan göbeği kısmen tamamlanmıştır (Şekil G50). Fakat göbeğin ortasında bulunduğu bilinen meyve sepeti kompozisyonunun tam şekli bilinemediğinden restitüe edilememiştir. Burdur evlerinde yapılan araştırmalar sonucunda bu tarzda bir tavana rastlanmıştır (Şekil F103, F104), kompozisyonu farklı olduğundan restitüsyonda kullanılamamıştır. Tavanın ortasında olduğu bilinen meyve sepeti kompozisyonunun daha küçük boyuttaki yorumlarına ise Burdur'da eski arastada yer alan iki dükkanın tavanında rastlanmıştır (Şekil F115, F116).

Yok olan bezemelerin restitüsyonu kapsamında geliştirilen bir diğer öneri, 204 No'lu odanın 1971 depreminde tamamen düşen tavanıyla ilgilidir. Bu tavan, Murtazaaliler ailesi büyüklerinin söyledikleri doğrultusunda, ahşap çıtalı tavan olarak restitüe edilmiştir (Şekil G50).

Avluda yapılan ilk öneri, mülkiyet bölünmesi ile yapıya eklenerek avluyu ortadan ikiye bölen tahta perdenin (Şekil D33, G2) kaldırılması olmuştur (Şekil G45).

Avluda yapılan müdahalelerden biri, 1942 sonrası dönemlerde, ihtiyaçtan dolayı tahta perdenin her iki yanına da eklenmiş olan mutfak mekânlarıdır (Şekil D34, Şekil G2). Avlu bu eklerden temizlenmiş, değişikliği yapan konak sakinlerinden elde edilen veriler doğrultusunda restitüe edilmiştir (Şekil G45). Selamlık bölümü tarafındaki mutfağın içerisinde yer alan ocağın yerinde başka bir ocak olduğu, geri kalan bölümün avlu döşemesinde rastlanan iri taşlarla döşeli bir açık alan olduğu öğrenilmiştir; bunu doğrulayan bir aile fotoğrafı da mevcuttur (Şekil C22).

Avlunun en fazla müdahale gören tarafı selamlık bölümüdür. Halen avlu zeminini örten betonun (Şekil G35) altında küçük ve renkli çakıl taşlarından oluşan bir kompozisyonun bulunduğu Murtazaaliler ailesi büyüklerinden öğrenilmiştir. Beton döşemenin ortasında yer alan toprak kısımda (Şekil G2) harem bölümündeki toprak bölümü de içine alan bir havuz bulunduğu bilinmektedir. Bu öğrenilenler dikkate alınarak, avluda tespit edilen taşlara da uyularak, havuzun olası şekli ortaya çıkarılmıştır (Şekil G45).

Ayrıca, sarnıcın avlu tarafındaki cephesinde yer alan ve sarnıç içerisindeki su seviyesini ölçmeye yarayan su çıkışlarının (Şekil D41) önünde bir savak bulunduğu, bu savağın mutfak mekânının önünde yer alan savak (Şekil D44) olduğu tespit edilmiştir.

Konağın zemin katında bulunan Z05 No'lu mekânın döşemesi, mekânın kuzeybatı köşesinde bulunan taş döşeme parçasından (Şekil D61) yola çıkılarak tamamlanmış, ahır bölümü kullanım açısından toprak olarak bırakılmıştır (Şekil G45). Aynı mekâna sarnıç yönünden girişte yer alan ve bir kısmı kaybolmuş, bir kısmı ise yerinden oynamış basamaklar (Şekil G17) da mevcut boyutları korunarak, aslına uygun olarak restitüe edilmiştir (Şekil G45). Avluda özgün konumu kesin olarak bilinen ve avludan kullanılan hela, özgün konumu kesin olarak bilinen yerinde gösterilmiştir. (Şekil G45).

8. RESTORASYON

8.1. Yapının Kullanımına İlişkin Öneriler

Harem ve Selamlık bölümleri iki ayrı aile tarafından kullanılan Murtazaaliler Evi'nin Harem bölümünde çalışmaya izin verilmemesi nedeniyle, Selamlık bölümünün tek başına ele alınması zorunlu hale gelmiştir. Bu nedenle yapıya getirilecek olan kullanım önerileri bugünkü mülkiyet durumu dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Yapıya en uygun işlevin, özgün işlevi olan konut olması gerektiğine karar verilmiştir. Yapının bugünkü sahibi de, gerekli konfor koşulları sağlandığı takdirde, yapıyı konut olarak kullanmak istemektedir. Yapının konut olarak ele alınması halinde bile, yapının özgün bütünlüğünü sağlamak amacıyla, iki bölümün birlikte düşünülmesi esas olması gerekirken, günümüz koşullarında bu gereklilik sağlanamamaktadır. Konut dışında başka bir işlev getirilmek istenmesi durumunda ise, bu amaç göz ardı edilememekte, harem ve selamlık bölümlerinin birlikte ele alınması gerekmektedir. Aksi takdirde restorasyon çalışmaları amacına tam anlamı ile ulaşamayacaktır.

Restorasyon önerileri geliştirilirken, yapının özgün mekânlarının plan şemalarında değişiklik yapılmamış, yapıya sonradan getirilen niteliksiz ekler kaldırılmış, günümüz konfor gereksinimini karşılamak üzere gerekli öneriler getirilmiştir.

Avluda, niteliksiz bir ek olan Z02 No'lu mutfak mekânı kaldırılmış, mevcut ocak iyileştirilerek, yeri eski kullanımı olan ve Burdur'un yöresel yemeklerinden olan çiğ börek, katmer vb. hamur işlerinin yapıldığı bir açık alan olarak kullanılan ocak başına dönüştürülmüştür (Şekil G2, G58). Z04 mekânı yapının tesisat ve ısıtma merkezi olarak kullanıma ayrılmıştır (Şekil G58). Z05 mekânı banyo, wc ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmıştır. Özgün durumunda açık olan 101 No'lu sofa mekânı, gerekli konfor koşullarının sağlanabilmesi için, şimdiki kullanımında olduğu gibi, kapatılacaktır (Şekil G5, G60).

Sofanın güney ucundaki ek duvar (Şekil G5) kaldırılarak, sekilik açığa çıkarılmış, sofa tek bir mekân haline getirilmiş ve bir oturma mekânı olarak özgün işlevine uygun şekilde düzenlenmiştir (Şekil G60).

Birinci katta, mutfak ihtiyacı nedeniyle, sadece sofa tarafından ışık alabilen odası olan 104 No'lu oda mutfak mekânı haline dönüştürülmüştür (Şekil G60). Sofanın kuzey ucundaki sekilik ise, yemek yeme alanı olarak ayrılmıştır. Konağın diğer odalarının özgün işlevlerini sürdürmesi planlanmıştır.

Yapının konut olarak kullanılabilmesi için gereksinim duyulan ıslak hacimlerin çözümü için, yapının birinci kat sofasının kuzeyindeki merdiven altı mekânı tuvalet kullanımına ayrılmıştır (Şekil G60). Yapıya sonradan eklenmiş olan niteliksiz 106 No'lu hela mekânı kaldırılmıştır.

8.2. Yapının Onarımına İlişkin Müdahaleler¹⁹

Yapının sağlamlaştırılması ve günümüz konfor koşullarında işlevini sürdürebilmesi için bazı müdahaleler gerekmektedir. Bu müdahaleler şu başlıklar altında toplanmaktadır:

- Temizleme
 - a. Malzeme temizliği
 - b. Yapının ek duvar ve niteliksiz eklerden temizlenmesi
- Sağlamlaştırma
- Bütünleme
- Yeniden Yapma
- Yenileme
- Yeni Ekler

8.2.1. Temizleme

8.2.1.1. Malzeme Temizliği

Sarnıç duvarı (Şekil D41) ve önünde yer alacak olan taş yalağın (Şekil D44, G58) üzerinde görülen yosunlaşmanın giderilmesi için, duvar yüzeyine algiside sınıfından olan bir çeşit yosun ilacı ya da amonyak ve su karışımı uygulanacaktır.

Anıtsal girişin sahanlık duvarlarında görülen ve çimentolu harçla doldurulan çatlaklardaki (Şekil D178-180), harç söküldükten sonra, duvarı oluşturan taşları

¹⁹ Restorasyon teknikleri ve kullanılabilecek kimyasal malzemeler konusunda, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Ahmet Ersen'in bilgilerinden yararlanılmıştır.

derzlemede kullanılan özgün harç bileşenleri incelenip, aynı karakterde harç hazırlanmalı ve boşluklar hazırlanan harç ile doldurulmalıdır.

Paslanmış metal yapı elemanları (demir parmaklıklar, menteşeler vs.) pas sökücü ile temizlendikten sonra, üzerlerine koruyucu sürülecektir. Kullanılmayacak durumda olan paslanmış yapı elemanları ise yenileri ile değiştirilecektir.

Altlarında böcek larvaları tespit edilen kabartma bezemeler (Şekil D165) ilaçlanarak temizlenecektir. Yüzey üzerine çivi ile tutturulan bezemelerin paslanmış çivileri pas sökücü ile temizlenecek, tekrar paslanmasını önlemek amacıyla koruyucu sürülecektir.

Bezeme üzerindeki özgün olmayan boya tabakaları mekanik temizleme yöntemi ile temizlenecektir. Bezemelerde kullanılan özgün boyanın niteliğine göre (su, yağ ya da tutkal bazlı) temizleme tekniği seçilmelidir. Eğer su bazlı boya kullanılmışsa solvent bazlı kimyasallar ile temizleme işlemi yapılabilir.

8.2.1.2. Ek Duvar ve Niteliksiz Eklerin Temizlenmesi

Avlu kotunda, avlunun kuzeyine sonradan eklenen mutfak mekânı (Şekil G26) ile selamlık bölümünün birinci katında ahşap merdiven sahanlığına sonradan eklenen tuvalet mekânı kaldırılarak (Şekil G27), yapı niteliksiz eklerden temizlenecektir (Şekil G58, G60). İlk yapımında tek bir mekân olan 101 No'lu sofayı ikiye bölerek sofanın güneyinde yeni bir oda oluşturan duvar kaldırılacaktır (Şekil G5, G60).

Zemin katta Z03 mekânını ikiye bölen ve mekâna sonradan eklenen tahta perde sökülerek mekân özgünlüğüne kavuşturulacaktır (Şekil G26, G58).

Yeni Hamam Caddesi cephesinin kuzeyinde yer alan ve duvarı desteklemek amacıyla yapılan briket duvarlar kaldırılacaktır (Şekil G2, G58).

8.2.2. Sağlamaştırma

Yapıda dış etkilere maruz kalarak çürüyen taş duvarlardaki ahşap hatillar, döşeme kirişleri ve ahşap karkası oluşturan dikmeler emprenye edilerek yerinde sağlamaştırılacaktır. Birbirlerine dik yönde olan ahşap karkas duvarların birleşimleri kontrol edilecek, bağlantıların zayıf olduğu noktalarda sağlamaştırma yapılacaktır. Özellikle 1971 depreminden sonra kısmen yenilenen ve bağlantıları zayıf olan kuzey duvarında bu teknik uygulanacaktır.

Yapının 1. derece deprem bölgesinde bulunması nedeniyle, Yeni Hamam Caddesi cephesini oluşturan ahşap karkasın oluşumunda ilk tasarımından bu yana eksik olduğu gözlemlenen çaprazlamalar (Şekil D18) konularak strüktür güçlendirilecektir. Üst örtüyü oluşturan ahşap çatının mertek, kaplama tahtası ve makaslarını oluşturan ahşap yapı elemanları incelenecek, gerekiyorsa sağlamlaştırılacaktır.

Yeni Hamam Caddesi cephesinin kuzeyindeki briket duvarların kaldırılması ile açığa çıkan duvar örgüsü özgün malzeme ve teknik kullanılarak sağlamlaştırılacaktır.

Hacı Ömer Sokak cephesinde gözlemlenen boşalmış taş derzlerine ve önemsiz çatlaklara, özgün taş duvar harcı bileşenlerinden oluşan harçla derzleme yapılarak müdahale edilecektir.

Köşk odanın altında yer alan kargir duvar yüzeyindeki şişme ve oluşturduğu çatlağa (Şekil D181, G25) karşı alınacak önlem ise, duvarın, iç dolgusu dahil, bozulan örgüsünün yeniden örülerek sağlamlaştırılması olmalıdır. Giriş kapısının iki yanında görülen ayrılmaların (Şekil G25) duvar iç dolgusunda devam edip etmediği araştırılacak ve ediyorsa moloz çekirdek sağlamlaştırılacak, buna bağlı olarak, ayrılma sonucunda parçalanan taş kaplamalar, özgün boyut ve özelliklerde yeni taşlarla değiştirilecektir.

Konakta en büyük deformasyonun meydana geldiği mekânlardan biri olan 202 No'lu köşk odanın döşeme kirişleri kontrol edildikten sonra, sağlamsa gönyesine getirilecek, ahşap karkası oluşturan duvarların dikme ve çaprazlamaları ile bağdadi çıtalar yenilenecek ve deformasyon dondurulacaktır. Döşeme kirişlerinin sağlam olmaması durumunda ise, ikincil tercih olarak, oda tümüyle yeniden yapılacaktır (bkz. Bölüm 8.2.5).

Ahşap yapı elemanları, mantarlaşma ve böceğe karşı, permethrine grubu böcek ilacı ve kimyasal uyumlu mantar ilacı ile ilaçlanmalıdır. Bu tür ilaçların temin edilemediği kırsal alanlarda, mantar (fungusit) ve böceğe (insektisit) karşı kullanılan tarım ilaçları ile mazot karıştırılarak ilaçlama yapılabilir. Karışıma az miktarda vernik karıştırılarak, karışım yapışkan hale getirilir ve çatı araları gibi yapının görünmeyen kısımlarında uygulanabilir. Tarım ilaçlarının bazıları çok fazla kullanıldığında insan sağlığını tehdit edici özelliklere sahip olmaktadır, bu nedenle karışım içerisindeki toksin dozlarına dikkat edilmelidir.

Çıkma altı bağdadi dolgusu (Şekil D11, G16), köşk odanın döşemesi açılarak ilaçlanacaktır. Bağdadi çürümüşse, paslanmaz çelik ağlarla desteklenecek, sıvaya yukarıdan aşağıya doğru, yerçekiminin tersi yönde, akrilik emülsiyonu (Toluende %2,5 ve %5 sırasıyla Paraloid B72) emdirilerek sağlamlaştırılacaktır. Bu yöntem, yapının üzerinde kalem işi bulunan bütün sıvalı yüzeylerinde uygulanacaktır. Böylece sıva üzerinde yer alan kalem işi bezemelere zarar verilmeyecektir. Kopan bezemeli sıva parçaları (Şekil D11), yine açılan yerden girilerek, paslanmaz çelik vidalarla sağlamlaştırılacaktır.

8.2.3. Bütünleme

Bağdadi çıtaları ve kırıklı sıvaları dökülen ikinci kat ahşap karkas duvarlarının eksik kısımları (Şekil G21-G25) tamamlanacaktır (Şekil G65, G69). Eksik parçalar tamamlanmadan önce, ahşap karkas duvar arasına yalıtım esaslı dolgu malzemesi konulacaktır.

Zemin katta yer alan Z05 mekânının eksik döşeme kaplamaları ile, mekâna sarnıç yönünden girişte yer alan taş basamakların eksik parçaları, mevcut taşlardan tespit edilen boyutlara uygun olarak tamamlanacaktır (Şekil G17, G58).

Köşk odanın tavanında yer alan eksik tavan göbeği, rölöve (Şekil G10) ve restitüsyon (Şekil G50) çizimleri dikkate alınarak tamamlanacaktır (Şekil G63). Bütünleme yapılırken, yapı bezemelerinde kullanılan boyaların hangi çeşit olduğu (su bazlı, yağ (beziryağı) ya da tutkal bazlı) analiz edilmelidir. Örneğin, dolap kapaklarında ve kapılarda su bazlı boya kullanılmıştır.

Yapı genelinde, ahşap çıtalı tavanlarda, tavan kompozisyonunu oluşturan eksik parçalarda bütünleme yapılacaktır. Duvar ile tavan birleşimlerinde yer alan geçiş profillerinin eksik ve parçalanmış olan bölümleri, özgün biçimine uygun olarak tamamlanacaktır.

Çatının çürüyen saçakları (Şekil D28, D30), özgün saçak detaylarına uyularak yenilenecektir.

8.2.4. Yenileme

Dış hava koşullarından etkilenecek çürüyen ahşap karkas yapıyı oluşturan tüm kiriş ve kaplamalar, bağdadi çıtalar yenilenecektir. Yapıda tekrar kullanılması mümkün olmayan ahşap doğramalar yenileri ile değiştirilecektir.

Kırılmış alaturka kiremitler yenilenecektir. İkinci katta yer alan Burdur manzarasına hakim terasın çinko kaplamaları ve gerekiyorsa altında yer alan ahşap kaplamalar (Şekil D189) yenilenecektir.

8.2.5. Yeniden Yapma

Yerinde mevcut olmayan pencere ve kapı doğramaları, pencere kafesleri, demir parmaklıklar, renkli camlar mevcut olan özgün yapı elemanları dikkate alınarak yeniden yapılacaktır.

204 No'lu odanın 1971 depreminde çöken tavanı, aslına uygun olarak yeniden yapılacaktır (Şekil G63).

Sıvalı yüzeylerde, dökülen sıvalar yeniden yapılacak; aslına uygun renklerde boyanacaktır.

Yeni Hamam Caddesi üzerindeki batı cephesinde taş yüzey üzeri yerel toprak ve sönmüş kireç ile iki kısım dere kumundan oluşan karışımla sıvanacaktır. Aynı harçla taş aralarındaki derzler doldurulacak, cephenin kerpiç dolgusu yeniden yapılacaktır. Karışımındaki agrega miktarı arttıkça ağırlık da artacağından, ahşap karkas üzerindeki bağdadili kısımların sıvasındaki agrega miktarı, taş yüzeyler üzerine uygulanacak sıvadaki agrega miktarından daha düşük tutulmalıdır.

Avluda mevcut olduğu bilinen ve zamanla yerlerinden çıktığı için üzerine beton dökülen (Şekil G35) çakıl taşlarından oluşan döşeme, özgün kompozisyonu bilinmediğinden, düz çakıl döşeme ile yeniden oluşturulacak ve böylece özgün durumunda, zeminde küçük çakıl taşlarının bulunduğu ifade edilecektir (Şekil G58).

Köşk odanın döşeme kirişleri çürümüşse ve sağlamlaştırma yöntemleri yetersiz kalıyorsa, oda tümüyle yeniden yapılacaktır. Odayı çevreleyen duvar yüzeylerindeki bezemeli sıva yüzeyleri “facing” yöntemiyle sökülecek ve yenilenen yüzeyler üzerine, özgün konumlarına uygun olarak, çelik ağılar ve paslanmaz çelik vidalarla tutturulacaktır. Yenileme sırasında sökülen kabartma bezemeler de özgün konumlarına uygun olarak yerleştirilecektir.

8.2.6. Yeni Ekler

Yapıda ısıtma sistemi olarak sıvı yakıtlı (fuel-oil) sistem kullanılacaktır. Bu sistem için ayrılan ısı merkezine yerleştirilecek yakıt tankının boyutları 1.20x1.20m.

olacaktır. Mekânın havalandırması için doğu duvarındaki pencere kullanılacaktır. Ayrıca tesisat için gerekli olan duman bacası ve temiz hava bacası en uygun yer olan arka cepheden yapının en yüksek noktasına ulaştırılacaktır. Çift cidarlı baca sistemi kullanılacak, iç içe iki daire kesitli baca birbirleri ile temas etmeyecek şekilde yerleştirilecektir. Yakıt tankının dolumu için, yakıt tankerinin ulaşımı için de uygun olan, Yeni Hamam Caddesi yönündeki yan cephesinden havalık borusu ve dolum yeri ayrılacaktır. Isıtma sistemi olarak panel (radyatör) sistem ya da sıcak ve soğuk hava üfleyebilen sistem kullanılacaktır. Borular tesisat merkezinden çıkarak, odalarda uygun yerlere yerleştirilen radyatörlere duvar içinden geçirilerek ulaştırılacaktır. Borular süpürgelik arkasından geçirildiği takdirde, tesisatın geçtiği yer her zaman bilinecek, böylece tesisata dışarıdan zarar verme yok edilecektir. Radyatörler ise kalın duvarlarda gömme olup, önüne konulacak bir kapakla gizlenecek, kapak üzerinde bırakılan boşluk vasıtasıyla sıcak hava mekâna ulaşacaktır.

Yapının banyo ihtiyacı için, zemin kata banyo ile ilgili tüm ihtiyaçları içeren yeni bir mekân tasarlanarak bu eksiklik çözümlenmeye çalışılmıştır. Yapıya getirilen küçük çaptaki ekler ise, kullanıma yönelik olan, ıslak hacim elemanları (küvet, klozet, lavabo vb. gibi), tezgâh gibi sabit elemanlardır.

Elektrik tesisatı sıva altından geçirilecektir. Elektrik kabloları, yangın tehlikesine karşı özel üretilmiş kablolar olacaktır. Kablolar sürekli olup, boat olmayacak; her katta saçtan yapılmış elektrik panelleri olacaktır. Binanın bütün odalarında yangın tertibatı düzenlenecektir.

Mutfakta ise fırın etrafında fayans kaplama ile yangına karşı koruma sağlanacak, yakıt olarak likit gaz kullanılacaktır. Tüp bodrum katta, üç tarafı sabit, betonarme duvarla kapatılmış, diğer tarafı sabit olmayan ve patlama duvarı adı verilen bir duvarla kapatılmış olan özel bir kabin içine yerleştirilecektir. Böylece patlama anında sabit olmayan duvar açılacak, tüp çevreye zarar vermeyerek patlamış olacaktır. Aspiratör için kirli havayı kendi içinde temizleyerek dışarı temiz hava olarak veren dönüşümlü sistem kullanılacaktır.

8. SONUÇ

Anadolu'da geleneksel konut mimarisi örnekleri gün geçtikçe azalmakta, yerlerini estetikten yoksun, niteliksiz yapılar almaktadır. Yitirilen bu değerlere bir an önce sahip çıkılmalı, gerek yapımındaki incelikler, gerekse varlığı boyunca geçirdiği evreler yeterince anlaşılmalı çalışılmalıdır. Yapının, yapıldığı dönemin sosyo-ekonomik şartlarını, mimari özelliklerini ve estetik anlayışını yansıtan en iyi tarihi belge niteliği taşıdığı unutulmamalıdır. Her türlü yönüyle günümüz konut mimarisine örnek olabilecek bu değerlere gerekli özen gösterilmemektedir.

Bu nedenle, Anadolu'da sivil mimarlık örneklerini, yeni imar faaliyetleri ve duyarsızlık nedeniyle yavaş yavaş yitirmekte olan kentlerimizden biri olan Burdur ili inceleme alanı olarak seçilmiş ve kentte bir eşine daha kolayca rastlanmayan Murtazaaliler Evi tez konusu olarak uygun görülmüştür. Konak niteliği taşıyan bu önemli yapı, Burdur'un tarihi dokusu içerisindeki konumu açısından da önemli bir noktadadır.

Çalışma boyunca, yapının var olan özgün değerlerinin devamının sağlanmasına, yok olmaya yüz tutmuş özelliklerinin ise yaşatılmasına çalışılmış, yapının varlığını sürdürebilmesi için gerekli olan en uygun işlev seçilmiştir.

Geleneksel yapı malzemeleri ve yapım teknikleri dikkate alınarak, yapının plan özelliklerini bozmayacak yeni ekler önerilmiş, yapıya ek bir yük getirilmemesi için uygun çözümler aranmıştır.

Sahip olduğu sivil mimarlık örnekleri ile dünya literatürlerinde önemli bir yer tutan ülkemizde, bu kültür varlıklarına sahip illerimizden biri olan, fakat bugüne kadar bu konuda pek fazla çalışma yapılmamış olan Burdur ili için bu proje, sahip olduğu kültür mirasının gelecek kuşaklara aktarılması, kültür turizmine katkıda bulunulması, mevcut bir potansiyelin en uygun şekilde değerlendirilmesi açısından önemli bir yer tutmaktadır.

Yapılan çalışma sayesinde bir kültür varlığımızın da en iyi şekilde araştırılarak belgelenmesi sağlanmış, böylece gelecek nesillere bir değer daha kazandırılmıştır.

KAYNAKLAR

Akarca, A., 1987. *Şehir ve Savunması*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2. Baskı, Ankara, 78-81.

Akın, F., 2000. "Burdur'da Deprem (3/4 Ekim 1914)", *Toplumsal Tarih Dergisi*, 200007, 38-41.

Akurgal, E., 1995. *Anadolu Uygarlıkları*, Net Turistik Yayınlar A.Ş., 5. Baskı.

Altınay, A. R., 1930. *Anadolu'da Türk Aşiretleri (966-1200)*, İstanbul Devlet Matbaası.

Anonim, tarihsiz a. "Burdur" maddesi, *Hayat Ansiklopedisi*, c. 2, 774-775.

Anonim, tarihsiz b. "Burdur" maddesi, *Meydan Larousse*, İstanbul, c.2, 647-648.

Anonim, tarihsiz c. *Burdur Tarihi ve Tarihi Eserleri*, Burdur Müze Müdürlüğü, yayınlanmamış daktilo metni.

Anonim, tarihsiz d. *Burdur*, T.C. Burdur Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, yayınlanmamış daktilo metni, Burdur.

Anonim, 1939. "Burdur Ne Zamandan Beri Yaşüyor-II", *Burdur Dergisi*, c.1, 3, 3-4,8.

Anonim, 1940. Burdur Vilayeti, *Türkçe ve Fransızca Türkiye Almancağı*, 103-104.

Anonim, 1956. "Burdur" maddesi, *Türk Ansiklopedisi*, Ankara, c.8, 425-426.

Anonim, 1967. *Burdur İl Yıllığı*, Burdur'u Kalkındırma ve Tanıtma Derneği, Ankara.

Anonim, 1973. *Burdur İl Yıllığı*, Burdur'u Kalkındırma ve Tanıtma Derneği, Ankara.

Anonim, 1977. "Burdur", *Türkiye'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler II*, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 389-418.

Anonim, 1982. "Burdur", *Yurt Ansiklopedisi*, İstanbul, c.3, 1535-1608.

Anonim, 1992. *Burdur*, T.C. Burdur Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, yayınlanmamış daktilo metni, Burdur.

Anonim, 1993a. *İlimiz Burdur*, Özgül Yayınları, Eramat Matbaacılık, İstanbul.

Anonim, 1993b. *438 numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Anadolu Defteri, 937/1530, I, Defteri Hakanî Dizisi: I, Kütahya, Kara-hisâr-i Sâhib, Sultan-Önü, Hamîd ve Ankara Livâları*, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yayın no:13, Ankara.

Anonim, 1998. *Burdur*, T.C. Burdur Valiliği Çevre Koruma Vakfı, yayınlanmamış daktilo metni, Burdur.

Aru, K. A., 1948. “Burdur Şehri İmar Planı Kat’i Projesine Ait İzah Notu”, *Arkitekt*, seri IV, 197-198, 116-126.

Atatürk Kitaplığı, 1328. *Burdur (Harita)*, Dersaadet: Erkan-ı Harbiyyeyi Umumiyye Matbaası, Ölçek: 1:200.000, 1 Pafta: Osmanlıca renkli baskı, 43x53 cm. 16x25 cm.’e katlı. (Harita no: 912-562).

Baykara, T., 1988. *Anadolu’nun Tarihi Coğrafyasına Giriş-1, Anadolu’nun İdari Taksimatı*, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları:86, Ankara.

Bayrak, M. O., 1994. “Burdur” maddesi, *Türkiye Tarihi Yerler Kılavuzu*, İnkılap Kitabevi Yayın Sanayi ve Tic. A.Ş., 4. Baskı, İstanbul, 126-128.

Bektaş, C., 1997. “Antalya Kaleiçi”, *Gezi Traveler*, yıl:1, 1, 148-162.

Bektaş, C., 1999. *Selçuklu Kervansarayları Korunmaları, Kullanımları Üzerine Bir Öneri*, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 61-65.

Binan, C.Ş., 1990. “13. Yüzyıl Anadolu Kervansarayları Koruma Ölçütleri Üzerine Bir Araştırma”, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Cuinet, V., 1892. *La Turquie D’Asie*, Geographie Administrative, Paris.

Çetinor, B., 1991. “Burdur Evleri”, *İlgi Dergisi*, yıl:25, 65, 3-7.

Cine, H., 1989. *Burdur’dan Damlalar*. Uvan Matbaası. İzmir.

Eldem, S. H., 1987a. *Türk Evi - Osmanlı Dönemi I*, Türkiye Anıt, Çevre, Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Güzel Sanatlar Matbaası.

Eldem, S. H., 1987b. *Türk Evi - Osmanlı Dönemi III*, Türkiye Anıt, Çevre, Turizm Değerlerini Koruma Vakfı, Güzel Sanatlar Matbaası.

Erbay, İ., 1967. "Burdur İli İskan Tarihi ve Yer Adları", *Yayınlanmamış Umumi Türk Tarihi Sertifikası Mezuniyet Tezi*, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, İstanbul.

Erdem, R., 1939. "Burdur Ne Zamandan Beri Yaşiyor-I", *Burdur Dergisi*, c.1, 1, 3-4.

Erkan, Y., 2000. "Doğanın ve Tarihin Çok Şey Bahsettiği Yer...", *Tombak Dergisi*, 30, 50-61.

Erkazancı, M., 1971. "Burdur'daki Tarihi Eserler", *Yayınlanmamış Tarih Bölümü Tezi*, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, İstanbul.

Erken, S., 1972. "Burdur'da Eski Bir Türk Evi", *Önasya Dergisi*, yıl:7, cilt:7, 74, 9,10,22.

Esin, E., 1972. "KÜN-AY" (Ay-Yıldız motifinin proto-Türk devrinden Hakanlılara kadar ikonografisi)", 7. *Türk Tarih Kongresi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, c.1, 7, 313-359.

Gülyurt, H., 1940a. "Burdur Tarihine Ait Tetkiklerden", *Burdur Dergisi*, c.2, 15-16, 11.

Gülyurt, H., 1940b. "Burdur Tarihine Ait Tetkiklerden", *Burdur Dergisi*, c.2, 17-18, 8.

Gülyurt, H., 1940c. "Burdur Tarihine Ait Tetkiklerden", *Burdur Dergisi*, c.2, 23-24, 6-7.

Gündüz, G.N., 1999. "Kerpiç Yapılarda Sıva İle Dış Yüzey Koruması", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Gündüzalp, A. N., 1989. "Burdur İli Yeşil Alan Planlaması", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Gündüzalp, A. N., 1996. "Burdur Eski Evlerinde Hayat", *Batı Akdeniz Mimarlık Dergisi*, 1, 15-16.

Hamilton, W. J., 1842. *Hamilton's Researches in Asia Minor*, London.

Horsley G.H.R. and Mitchell S., 2000. *The inscriptions of central Pisidia*, Dr. Rudolf Habelt GMBH, BOON, Almanya.

İbn-i Batuta, 1986. *İbn-i Batuta Seyahatnamesi'nden Seçmeler*, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi, Milli Eğitim Basımevi, çev. İsmet Parmaksızoğlu, İstanbul.

- İlgün, Z.**, 1999. Kişisel görüşme.
- İskender, S.**, 1996. "Doğu Karadeniz'de Figüratif Süsleme Örnekleri", *Tarih ve Toplum*, c.26, **152**, 21-28.
- Jeancard, P.**, 1919. *L'Anatolie*, Librairie Française, Paris.
- Kansu, Ş. A.**, 1945. "İsparta ve Burdur İlleri Çevresinde T.T.K. Adına 1944 Haziranında Yapılan Prehistorya Araştırmalarına Dair İlk Rapor", *Belleten*, **9**, 248.
- Kayacan, İ.**, 1989. *Burdur Hatırlatmaları*, Ece Yayınları, 2. Baskı, Ankara.
- Katırcıoğlu, F.M.**, 2000. *Yeryüzü Suretleri, F. Muhtar Katırcıoğlu Harita Koleksiyonu Kataloğu*, Yapı Kredi Kültür, Sanat, Yayıncılık A.Ş., 2. Baskı, İstanbul.
- Köstüklü, N.**, 1990. *Milli Mücadele'de Denizli, Isparta ve Burdur Sancakları*, Kültür Bakanlığı Yayınları / 1217, Ankara.
- Kunt, M., Faroqhi, S., Yurdaydın, H. G., Ödekan, A.**, 1995. *Türkiye Tarihi 2, Osmanlı Devleti 1300-1600*, Cem Yayınevi, İstanbul, 51.
- Küçükerman, Ö.**, 1985. *Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi*, Apa Ofset Basımevi Sanayi ve Ticaret A.Ş., İstanbul.
- Lucas, P.**, 1724. *Voyages Du PS*. Lucas, Paris.
- Mellaart, J.**, 1954. *Preliminary Report on a Survey of Pre-classical Remains in Southern Turkey*, AS, IV, 175-240.
- Nemlioğlu, C.**, 1986. "Kalem İşi Teknikleri", *Antika Dergisi*, **17**, 6-8.
- Oral, M. Z.**, 1960. "Burdur Kütüphaneleri ve Kitap Vakfiyeleri Vesikaları", *Belleten*, **24/94**, 233-261.
- Orkun, H. N.**, 1940. "Burdur Hakkında Araştırmalar-I", *Burdur Dergisi*, c.2, **17-18**, 2-3.
- Önder, M.**, 1972. *Şehirden Şehire I*, İstanbul.
- Özay, İ.**, 1996. "Eski Isparta Evleri", *Batı Akdeniz Mimarlık Dergisi*, **1**, 15-16.
- Özsait, M.**, 1977. "Pisidya Bölgesi'nde Yeni Prehistorik İskan Yerleri (1)", *Anadolu Araştırmaları IV-V*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 71-93.
- Özsait, M.**, 1979. "Burdur Çevresinde Yeni Prehistorik Yerleşmeler", *8. Türk Tarih Kongresi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, **1**, 101-106.

Özsait, M., 1985. *Hellenistik ve Roma Devrinde Pisidia Tarihi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.

Özsait, M., 1990. “1985 yılı Burdur-Bucak Çevresi Tarih Öncesi Araştırmaları”, 10. *Türk Tarih Kongresi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 97-100.

Planholl, X. de, 1958. *De la Plaine Pamphylienne Aux Lacx Pisidiens: Nomadisme et vie Paysanne*, III, Librairie Adrien Moissonneuve, Paris.

Planholl, X. de, 1981. *Nous Partons Pour La Turquie*, Universitaires de France, Paris, 181-184.

Sarre, F., 1998. *Küçükasya Seyahati*, çev. Dârâ Çolakoğlu, İstanbul.

Sevim, A. ve Yücel, Y., 1990. “Hamidoğulları”, *Türkiye Tarihi 1*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 228-230.

Tanyeli, U., 1987. *Anadolu-Türk Kentinde Fiziksel Yapının Evrim Süreci*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Tuğlacı, P., 1985. “Burdur”, *Osmanlı Şehirleri*, Milliyet Yayınları, İstanbul, 66-68.

Urfahoğlu, N., 1995. “Antalya, Isparta ve Burdur Evlerinde Cephe Biçimlenişi”, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Uysal, M., 2000. Kişisel görüşme.

Uzunçarşılı, İ. H., 1988. *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, 4. Baskı, Ankara.

Uzunçarşılı, İ. H., tarihsiz a. *Büyük Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, 7. Baskı, Ankara, c.1, 265, 316.

Uzunçarşılı, İ. H., tarihsiz b. *Büyük Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, 7. Baskı, Ankara, c.2, 230-231.

Uzunçarşılı, İ. H., tarihsiz c. *Büyük Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, 7. Baskı, Ankara, c.3, 99-113.

Ünal, F., 1993. “Burdur Kentsel Ticari Sit Alanı ve Etkileme Geçiş Alanı Koruma Planı”, *Yayınlanmamış Lisans Bitirme Projesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İzmir.

Yıldız, C., Ermiş, R., Erdoğan, S., 1998. *Burdur – Türkiye*, T.C. Burdur Valiliği Çevre Koruma Vakfı, Burdur.

EK A: BURDUR İMAR PLANI AÇIKLAMA RAPORU – 1989

BURDUR İMAR PLÂNI AÇIKLAMA RAPORU :

A) GİRİŞ

1973 yılında mevcut imar planında plan dışı gelişmeler ve çalışmalarındaki tadilatlar nedeniyle İller Bankası'na ihale edilmiş bulunan Burdur kenti revizyon ve ilave imar plânı, 1/5000 ölçekli ve 1/1000 ölçekli imar planının parafından sonra, 1985 yılında tasviye edilmiştir. Bu aşamadan sonra imar planının yeniden ihale edilmesi yerine, emaneten yürütülmesi benimsenmiştir.

Planın ihalesinden tasviye tarihine kadar geçen süre içinde, Belediyesi tarafından belirlenen yeni istekler ve plânın makroformunu etkileyecek yeni girdileri tesbit ederek, çözüme kavuşturmak amacıyla bir ekip kurularak, 1/5000 ve 1/1000 ölçekli planların beraberce yürütülmesi, acil olan isteklerin öncelikle ele alınması ihtiyaçlarına göre etaplar halinde planlama yapmak üzere 1985 yılı sonunda yerinde çalışmalara başlanılmıştır.

-1971 yılında onanmış bulunan mevcut imar plânı 1990 yılı nüfusu 61.136 kişi olacak şekilde planlanmıştır.

Kentin 1980 yılı nüfusu 44.000, 1985 yılı nüfusu da 53.995 kişidir. Revizyon ve ilave imar plânı da, 1980 yılı nüfusu esas alınarak, 2000 yılı için 85.000 olacak şekilde düşünülmüştür. Ancak, plan bütünü etkileyen yeni etkenler gözönünde tutularak yapılan plânlamada bu nüfus baz olarak alınmayıp, doğal ve yapay eşiklerin elverdiği imkanlar değerlendirilmiş ve sonuçta 120-150 bin kişinin barınabileceği bir plan elde edilmiştir.

Ayrıca Devlet Plânlama Teşkilatınca 1980 yılında; 1975 yılı nüfusu (36633 kişi) esas alınarak yapılan projeksiyonda 2000 yılı nüfusu 112.258 kişi bulunmuştur.

- İmar planının yeni makroformunu belirleyen en önemli etken Burdur-Antalya demir yolu güzergahı olmuştur. D.D.Yolları Genel Müdürlüğüne etüd edilen bu güzergah, kentin kuzey-doğusunda küçük sanayi bölgesinin kuzeyinden itibaren mevcut güzergahını terk etmektedir. Tarım alanlarını kat ederek batıya doğru devam ederek, göle 500 m. kadar yaklaştıktan sonra göle paralel olarak güney-batıya devam edip, Burdur-Tefenni yolunu alt geçitle geçtikten sonra plân sınırları dışına çıkmaktadır. Mevcut kentin yaklaşık 1500 m. kuzeyinden geçen yeni demiryolu güzergahı kuzeyde mevcut demiryolu ile sınırlanmış bulunan ve son yıllarda, yerleşme alanlarının sınırlı olması nedeniyle demiryolunu aşarak kuzeye doğru plansız olarak gelişmeye başlayan kentte kuzeyde yeni bir çekim unsuru yaratmış bulunmaktadır. Güneyde ve doğuda askeri alanlar ve dik yamaçlarla çevrili olan kent, kuzeye ve güney-batıya doğru gelişme meyli gösterirken doğuda Ankara-Antalya karayolunun doğusunda da kaçak yapılaşmalar ve konut kooperatifleri şeklinde,

- Topoğrafyanın ve jeolojik yapının elverişli olduğu bölümlerde devam etmektedir. Ayrıca, kuzeyde, karayolu ile demir yolu arasında Akkışla köyünün Burdur Belediye sınırları içine girmesiyle, kentin sınırları küçük sanayi sitesi ve organize sanayi alanlarının damesine taşmış bulunmaktadır. Batıda göle kadar dayandıktan sonra güney batıda Burdur-Tefenni karayolu boyunca devam eden kent Belediyesi motellerinin bulunduğu noktada sona ermektedir.

B) PLANLAMA ESASLARI :

1) Nüfus ve Konut alanları :

Giriş bölümünde de değinildiği gibi plânlama sınırları içinde 120-150 bin, kişinin yaşayabileceği varsayılmıştır.

a) Meskûn konut alanları:

Kent merkezi civarında mevcut planda 3 kat olarak verilmiş olan konut adaları, ada ortalarında gerekli yeşil alanlar ayrılarak 4 katlı hale getirilmiş, bunun dışında mevcut doku ve yoğunluklar aynen korunmuştur. Şeker fabrikası ile askeri alanlar arasındaki mevcut planda inkişaf alanı olarak görülen alanlar uygulama görmüş olduğundan meskûn alan olarak gösterilmiş olup, genel-gele 2 kat verilmiş olan alanlarda geniş yol kenarlarında bina kat adetleri yükseltilmiştir. Mezarlığın doğusundaki inkişaf alanlarında da yine uygulama yapılmış olduğundan meskûn alan olarak gösterilip, bina kat adetlerinde gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Antalya-Ankara karayolunun doğusundaki kaçak yapılaşmalar da meskûn konut alanı statüsünde düşük yoğunluklu olarak plânlanmıştır.

. 24 m.lik ve 80 m.lik Burdur-Antalya eski ve yeni karayolları arasındaki mevcut planda 5 katlı bloklar şeklinde geçeköndü önleme bölgesi ve afet evleri olarak düzenlenmiş bulunan konut alanları da uygulama görmüş ve meskûn hale gelmiş bulunmaktadır.

. Kuzeyde Akkışla mahallesi, mevcut dokusunu koruyacak şekilde aynen korunmuştur.

. Güneybatıda Tefenni yolu ile göl arasında gelişmiş bulunan sayfiye konut alanı da 2 katlı meskun konut alanı olarak aynen korunmuştur. (Göl taşkın alanı içine giren mevcut konutların korunabilmesi için, göl kenarında setleme düşünülmüştür.)

2) Konut Gelişme Alanları :

a) Toplu konut alanı: Güneyde, Tefenni karayolunun kuzeyinde, süt endüstrisi kurumu fabrikasının batısında, yeni demiryolu güzergahına kadar olan hazineye ait yaklaşık 40 hektarlık bir alanda, 5 katlı bloklar halindeki toplu konut alanı, öncelikle plânlanarak uygulamaya geçilmiş bulunmaktadır. Bu bölgede yaklaşık 5-6 bin kişilik bu mitede ayrıca ilk ve orta okul, çarşı-pazar yeri resmi kurum alanları, çay bahçeleri, park ve çocuk bahçeleri düzenlenmiştir.

b) Toplu konut alanı ve süt endüstrisi kurumu fabrikasının kuzeyinde yeni demiryolu güzergahına kadar alan yaklaşık 25 ha.lik alanda 3 katlı konut alanları, gerekli teknik ve sosyal alt yapı alanlarıyla birlikte plânlanmıştır.

c) S.E.K. fabrikası ve tefenni karayolunun güneyinde, mülkiyeti şahıslara ait olan ve çoğu kooperatif alanı olan alanlarda da yine gerekli sosyal ve teknik altyapı alanlarıyla birlikte yaklaşık 30-35 ha.lik bir alan 3 katlı olarak plânlanmıştır.

d) Ayrıca Tefenni karayolunun güneyinde D.S.İ. nin batısında 4 ha.lik bir alan 3 katlı olarak,

Yem fabrikasının doğusu ile batısında 4 ve 2 ha.lik hazine alanları 5 katlı lojman alanları olarak plânlanmıştır.

f) Kentin batısında Tefenni karayolunun kuzeyindeki (Şeker Fabrikasının batısındaki) yaklaşık 140 ve 75 ha.lik ayrı ayrı 2 alan- Büyük bir kısmı mevcut planda da gelişme alanı olarak görülen alanlar 3-4 katlı konut alanları olarak plânlanmıştır. Bu alanların bir kısmı yine konut kooperatiflerine ait olup, gerekli sosye

ve teknik alt yapı ayrılmış, diğer bölümlerde olduğu gibi mülkiyet sınırlarına büyük bir itina gösterilmiştir.

g) Kentin kuzeyinde, mevcut ve öneri demiryolu ve şeker fabrikası arasında kalan, ve kaçak yapılaşmalar şeklinde gelişmekte olan tarımsal niteliği bozulmakta olan 250-300 ha.lık bir alan, çevreyle ve merkezle ilişkileri kurularak, gerekli sosyal ve alt yapı tesisleri ayrılarak, mülkiyet sınırlarına gerekli hassasiyet gösterilerek, ortalama 3 katlı alanlar olarak plânlanmıştır. (Ortalama brüt 220 kişi/ha, net 350 kişi/ha. yaklaşık 50-60 bin kişi)

h) Kuzey-doğuda, mevcut demiryolu ile mevcut 24 m.kik Burdur-Ankara karayolu arasında, mevcut plânda da gelişme alanı olarak ayrılmış bulunan yaklaşık 50-60 ha.lık alan ortalama 3 kat olarak planlanmıştır.

1) Kuzeyde Akkışla mahallesi civarında, yaklaşık 50-55 ha. lık bir alan 2-3 katlı olarak planlanmıştır.

j) Yine kuzeyde Burdur-Ankara karayolunun güneyinde, topografya ve jeolojik yapının elverişli olduğu bölgelerde mülkiyeti bir konut kooperatifine ait olan yaklaşık 20 ha.lık bir alan, DSİ raporu ve jeolojik raporda dikkate alınarak, gerekli sosyal ve teknik alt yapı alanları ayrılarak, 2 katlı konut alanı olarak planlanmıştır. Bu alanlar için ayrı raporlar hazırlanmıştır.

2.) Ticaret:

a) Halen kapalı ekonominin geçerli olduğu kentte, eski geleneksel ticaret merkezi aynen korunarak, Devlet Hastanesinin güneyinden geçiş yaparak batıda Erkek Senat Enstitüsüne kadar uzanan ana yolun her iki yanında, Burdur çayının her iki yanında, hükümetten güney-doğuya ve güney-batıya uzanan ana yollar boyunca geliştirilmiştir. Ayrıca, mevcut demiryolu ile Burdur çayının batısında, merkez ticaret alanları geliştirilmiş olup, çok katlı Belediye işhanı düşünülmüş belediyeye ait alanlar hal ve pazar yeri olarak düzenlenmiştir. Mevcut demir yolunun kuzeye kaydırılmasıyla bölünen bir kısım alanda da yine merkez ticaret alanları geliştirilmiştir. Mevcut ototerminalin bulunduğu alanda da (terminalin kuzeye kaydırılmasıyla) "Belediye otel ve çarşı kompleksleri" olarak düzenlenmiştir.

b) Toptan Pazarlama: Mevcut demiryolu ile Burdur çayı arasındaki bir kısım alanlar, "Belediye pazarlama alanları" (buğday pazarı vb.) olarak düzenlenmiştir. kuzeyde mevcut ve öneri demiryolu güzergahı arasında kalan alanlarda toptancı hali ve hayvan borsası olarak ayrılmış olup, merkez ve çevre yollar ile ilişkileri kurulmuştur.

c) Oto terminal : Oto terminal, kuzeyde 80 m.lık karayolunun eski karayolu ile birleştiği alanda 4-5 ha.lık bir alanda yer almıştır.

3) Küçük sanayi organize sanayi depolama ve konut dışı kentsel çalışma alanları:

Kentteki mevcut şeker fabrikası, S.E.K. fabrikası, gübre fabrikası, et ve balık kurumu aynen korunmuştur. Et ve balık kurumunun güney-batısındaki mevcut planda K.Sanayi alanı olarak görülen alan, mevcut durumu dikkate alınarak revize edilmiş, et ve balık kurumu kuzey-doğusundaki k.sanayi ve organize sanayi alanları demiryolu güzergahı üzerindeki depolama alanlarıyla birlikte zorunlu değişikliklerin dışında aynen korunmuştur.

Konut dışı kentsel çalışma alanı olarak (içinde motel ve lokantada bulunabilen akaryakık ve bakım istasyonları resmi ve sosyal tesisler dumsız, kokusuz atık ve artıkbırakmayan ve çevre

sağlığı yönünden tehlike yaratmayan imalathaneler ile, patlayıcı ve yanıcı maddeler içermeyen depoların yapılabileceği alanlardır.) Öneri demiryolu güzergahı üzerinde iki ayrı alanda düzenleme yapılmıştır.

4.) Yönetim merkezi ve resmi kurum alanları: Hükümet-Belediye, P.T.T. emniyet müdürlüğü, askerlik şubesi, askeri tesis alanları, cezaevi bulundukları yerlerde aynen korunmuş, büyük alan isteyen D.S.İş Karayolları, Y.S.E. toprak-su, Ziraî mücadele vb. alanlar Tefenni-Burdur Karayolu üzerinde yer almıştır. Toprak mahsulleri orası yeri mevcut demir yolunun kuzeyinde, höyüğün batısında gelişmiştir. Yine bir kısım alanlar, tefenni yolu üzerinde, resmi kurum alanı olarak yer almıştır. Ayrıca yeterli miktar ve büyüklükte, Belediye hizmet alanları için de yer ayrılmıştır.

5.) Eğitim ve Öğretim ve Kültür Tesisleri :

a) Burdur ili genelde eğitimde yüksek bir seviyeye sahiptir. Ayrıca kentteki ilk orta ve mesleki öğretim tesisleri, şehir merkezinde olduğu kadar bölgede de bir hizmet potansiyeline sahiptir.

Planda mevcut öğretim tesislerine, gelecekteki nüfus için yeni alanlar ayrılmıştır. Ayrıca kentte açılması düşünülen sağır ve dilsizler okulu için şeker fabrikasının batısında inkişaf alanları içinde yer ayrılmıştır.

Tefenni yolu üzerinde konulanmış olan eğitim enstitüsü ve meslek yüksek okulunun yanı sıra, ileride söz konusu olabilecek yeni yüksek okullar için, kentin kuzey-batısında yaklaşık 130-150 ha. büyüklüğünde bir alan üniversite alanı olarak ayrılmış, bu alan üniversite sosyal tesislerini ve uygulama alanlarını da kapsayabilmesi amacıyla, göle kadar dayandırılmıştır.

b) Kentteki kültür tesisleri yeterli değildir. Anayol üzerindeki mevcut müze binası korunmakla birlikte, mevcut demiryolunun kalkmasıyla boşalacak alanlarda park ve iş merkezlerinin yanında bir de müze binası yeri düzenlenmiştir.

c) Dini tesisler : Mevcut dini tesisler korunurken, inkişaf alanlarında da gerekli alanlar ayrılmıştır.

6.) Sağlık Tesisleri : Kentteki mevcut sağlık tesislerine ilave olarak, güney-batıda, Tefenni karayolunun güneyinde, sosyal sigortalar hastanesi alanı ile, öneri üniversite alanının güneyinde 4.ha.lık yeni bir sağlık tesisi alanı ayrılmıştır.

7.) Açık ve yeşil alanlar, fuarlar, spor tesisleri :

a) Mülkiyetlerden yaklaşık eşdeğerli alanlar ayrılarak, gerekli olan park, çocuk bahçesi ve oyun alanları ayrılmıştır. Ayrıca, güney-batıda, Tefenni karayolunun güneyinde hazineye ait engebeği alanlarda (yaklaşık 15 ha.) çevresindeki konut alanlarına hitap edecek büyüklükte park ve oyun alanları düzenlenmiştir. Güney batıda, Tefenni yolunun kuzeyindeki, göle kadar uzanan bir kısmı alan (Yaklaşık 10 ha.) milli park olarak ayrılmıştır. Mevcut demiryolunun kuzeye kaydırılmasıyla boşalan alanlar da park ve yeşil alan olarak düzenlenirken, çayların etrafında da park ve piknik alanları düzenlenmiştir.

b) Spor alanları: Kent merkezindeki stadyuma ilave olarak 3-4 ayrı yerde mahalle spor alanları ayrıldıktan başka, öneri üniversite alanının kuzey doğusunda (yaklaşık 20-23 ha) genişçe bir alan bölgesel spor tesisleri alanı olarak düzenlenerek, çevreyollarla ve kent merkeziyle direkt ilişkisi sağlanmıştır.

c) Fuar alanı: Kuzey-batıda, yeni demiryolu güzergahı, Üniversite alanı ve göl arasında kalan yaklaşık 15 ha.lık bir alan Fuar

alanı olarak düzenlenmiş ve çevre yollarla ve kent merkeziyle direkt ilişkisi kurulmuştur.

8.) Turistik Tesisler : Kentte, rekreasyon amacıyla fazlaca yararlanılamamaktadır. Güney-batıda, Tefenni yolu ile göl arasında çendik plaj ve motelinden başka kullanılan tesis yoktur. Bunda en büyük etken, Burdur'a yarım saat uzaklıktaki Keçiborlu kükürt fabrikası atıklarının göle karışıyor olmasıdır. Bu nedenle gölden sportif maksatlarla kullanılma olasılığı göz önünde tutularak batıda yeni demiryolu ile göl arasındaki alanlar ile, kuzey batıda bir kısım alan turistik tesis alanı olarak düzenlenmiştir. Bu alanların bölgesel spor tesisleri, fuar ve kent merkezi ile ilişkileri kurulmuştur. Ayrıca, uygun alanlarda da çay bahçeleri düşünülmüştür.

9.) Ulaşım: Burdur Akdeniz bölgesinin 3 önemli limanından biri olan Antalya'yı Türkiye içine bağlayan karayolu üzerinde bulunup, ayrıca Antalya-Izmir karayoluna, Tefenni üzerinden bağlanmaktadır.

Kentın doğusundan geçen 80 m.lik Ankara-Antalya karayolu güneyde, meskün alanların bitiminden itibaren, askeri bölgenin kuzeyinden geçtikten sonra, göle paralel olarak güneye doğru uzanmaktadır. Akkara yönü et ve balık kurumu doğusundan itibaren yeni demir yolu güzergahı boyunca 35 metrelik ömür bir çevre yolu ile ayrıca Tefenni yönüne bağlanmaktadır. Bu çevre yolu, çeşitli noktalardan kent merkezine, Şeker fabrikasına ve konut alanlarına bağlanmaktadır.

Karayollarının dışında, kentte 20 ve 24 m.lik 1. derecede yollar tasarlanarak, inkişaf konut alanlarının birbirleriyle ve kent merkeziyle; fuar ve bölgesel spor alanlarının kent merkezi, konut alanları ve çevreyle ilişkileri sağlanmıştır.

17,15 ve 12 m.lik 2 . derece yollar ve yeşil yaya aksları, ulaşım sisteminin önemli elemanlarını meydana getirir

Ana yolların kesiştiği noktalarda kavşak çözümleri yapılarak, kent merkezinde ve şeker fabrikası civarında geniş otoparklar düzenlenmiştir.

Kentte karayolunun yanında demiryolu da önemli bir etken-dir. Kevcut demir yolu, genellikle yük taşımadılığında önem kazanmaktadır. Öneri demiryolu, kenti kuzeyden çevrelemekte ve ayrılan bir kol ile şehir fabrikasına bağlanmaktadır.

Yeni demiryolu güzergahı gerçekleştiği takdirde, Burdur, dolayısıyla Anadolu, Antalya'ya bağlanmış olacaktır ve kentin ekonomik gelişmesinde de yararlı olacağı varsayılmaktadır.

4.5 1989.
C. T. T. T.

**EK B: T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI ANTALYA KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI KORUMA KURULU'NUN BURDUR MERKEZ,
ULUCAMİİ VE SAAT KULESİ ÇEVRESİNDEKİ KENTSEL DOKUYA
İLİŞKİN KARARI VE KORUNMASI GEREKLİ KÜLTÜR VARLIKLARI
TESCİL LİSTESİ - 1992**

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI

Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Kurulu

K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 28.1.1992/62
Karar Tarihi ve No. : 28.1.1992/1278

Toplantı Yeri
ANTALYA

Burdur İli, Merkez Ulu Camii ve Saat Kulesi çerçevesindeki ticari ve kentsel dokuya ilişkin Antalya Koruma Kurulu'nun 12.11.1991 gün ve 1230 sayılı kararı okundu, ekleri incelendi, kurul üyeleri, Burdur Belediye temsilcisi, Burdur Müzesi ve Antalya Koruma Kurulu uzmanlarından oluşan ekibin yerinde incelemesi yapılan görüşmeler sonunda;

Burdur İli, Merkez, Ulu Camii ve Saat Kulesi çerçevesindeki kararımız eki paftada işaretli alanın Kentsel-Ticari Sit Alan olarak; bu alan çerçevesinde yine kararımız eki paftada işaretlenen alanın Geçiş Etkileme Alanı olarak; kırmızı ile işaretli sokağın ise korunması gerekli sokak olarak belirlenmesinin uygun olduğuna; ilgili belediyesince Koruma Amaçlı İmar Planı yapılıncaya kadar bu alanlarda geçerli olacak Geçici Dönem Yapılanma koşullarının ilgili mevzuata göre hazırlanarak Kurulumuza getirilmesi gerektiğine;

Kentsel-Ticari Sit Alanı ve Geçiş Etkileme Alanı içerisinde kararımız eki paftada işaretlenen ve listede adları, Adresleri ve Koruma Grupları belirlenmiş olan taşınmazların korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmelerinin uygun olduğuna karar verildi.

ENV. No.	Adı	Adresi	Pafta	Ada	Parsel	Koruma Grubu	Notlar
1	Konut	İnönü Mh.Hacı Ömer Cad.Kapı N. 1	10	357	20	IV	Kültür ve Tab. Var. Kur. nun 19-3-1996/2895 sayılı kararı ile I. grup olarak değişti
2	Konut	İnönü Mh.Hacı Ömer Cad. Kapı N. 3	10	357	19	IV	
3	Konut	İnönü mh.Nayıp Sok. No. 4	10	361	12	IV	
4	Çeşme Konut	İnönü Mh.Yeni Hamam Cad.	10	360	23	Anıt	Tescili Dev.Eder
5	Konut	İnönü Mh.Yeni Hamam Cad. No.1	10	360	22	III	
6	Konut	İnönü Mh.Yeni Hamam Cad. N. 3	10	360	21	II	

Aslı Ortadır.

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Kurulu

K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. :28.1.1992/62
Karar Tarihi ve No. :28.1.1992/1278

Toplantı Yeri
ANTALYA

- 2 -

ENV.No.	Adı	Adresi	Pafta	Ada	Parsel	Koruma Grubu	Notlar
7	Konut	İnönü Mh.Yeni Hamam Cad. N.2	11	347	7	II	
8	Konut	İnönü Mh.Yeni Ha- mam C.N.73	11	347	6	II	
9	Konut	Yeni Hamam Cad. Veyis Sok. No.8	11	347	2	II	
10	Konut	Pazar Mh.Şekerci Sok.No.4-5	11	344	1	II	
11	Konut	Pazar Mh.Şekerci Sok.No.6-6/B	11	344	2	III	
12	Konut	Pazar Mh.Özdemir Sok. No. 1	11	346	1	IV	
13	Konut	Pazar Mh.Karagöz Sok. No. 22	11	346	6	II	
14	Konut	Pazar Mh.Özdemir Sok. No. 9	11	349	26	IV	
15	Konut Çeşme	Pazar Mh.Özdemir Sok. No.9/A	11	349	25	III	
16	Konut	Üçdibek Mh.Hamamcı Sok. No. 3	38	422	25	IV	
17	Konut	Üçdibek Mh.Serdar Sok. No. 2-2/A	38	424	2	IV	
18	Konut	Üçdibek Mh.İstiklal Cad. No.43	38	424	17	II	
19	Konut	Üçdibek Mh.Dereboyu Cad. No. 78	38	424	11	II	
20	Konut	Üçdibek Mh.Boyacı Sok. No. 17-19	38	425	27	IV	

Aslı Geliştir.

Tam TOLU 107

./..

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Kurulu

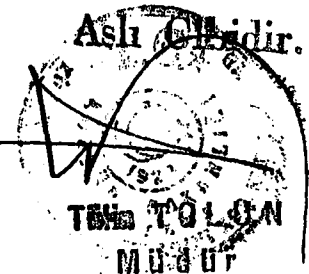
K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. :28.1.1992/62
Karar Tarihi ve No. :28.1.1992/1278

Toplantı Yeri
ANTALYA

- 3 -

ENV.No.	Adı	Adresi	Pafta	Ada	Parsel	Koruma Grubu	Notlar
21	Konut	Üçdibek Mh.Boyacı Sok. No. 25	38	425	24	III	
22	Konut	Üçdibek Mh.Boyacı Sok. No. 44	38	426	5-6	IV	
23	Konut	Üçdibek Mh.Turan Cad. No. 23	38	494	3	II	
24	Konut	Sakarya Mh.Sakarya Cad. No. 38	36	432	1-2	III	
25	Konut	Sakarya Mh.Turan Cad. No. 30	36	432	3	III	
26	Konut	Sakarya Mh.Turan Cad. No.32	36	432	4	II	
27	Konut	Sakarya Mh.Hamamcı Sok. No. 35	36	431	8	IV	
28	Konut	Sakarya Mh.Oluk Altı Cad. No. 1	39	437	4	II	
29	Konut	Sakarya Mh.Oluk Altı Cad. No.	39	437	1-2	II	Tescili Dev.Eden
30	Konut	Sakarya Mh.Yoğurtcu Sok. No.12-12/A	36	433	1	III	
31	Konut	Sakarya Mh.Yoğurtcu Sok. No. 14	36	433	2	IV	
32	Konut	Sakarya Mh.Turan Cad. No. 27/A	36	430	33	II	
33	Konut	Üçdibek Mh.Turan Cad. No.17/A-17/B	38	427	21	II	
34	Konut	Üçdibek Mh.Güngör Sok. No. 11	38	421	7	III	
35	Konut	Üçdibek Mh.Güngör Sok. No. 9	38	421	6	IV	

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Kurulu

K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. :28.1.1992/62
Karar Tarihi ve No. :28.1.1992/1278

Toplantı Yeri
ANTALYA

- 4 -

ENV.No.	Adı	Adresi	Pafta	Ada	Parsel	Koruma Grubu	Notlar
36	Konut	Üçdibek Mh.Atabay Cad. No. 7	38	421	26	IV	
37	Konut	Üçdibek Mh.Atabay Cad. No. 20	38	420	2	IV	
38	Konut	Burç Cad.Burç Mh. No. 18	41	484	9	III	
39	Konut	Çeşmedamı Mh.Çeşmedamı Çıkmaşı No. 5	30	480	35	IV	
40	Konut	Çeşmedamı Mh.Çeşmedamı Çıkmaşı No. 1	30	480	34	IV	
41	Konut	Burç Mh.Çingir Sok. No. 4	34	298	24	IV	
42	Konut	Burç Mh.Hükümet Cad. No. 28	34	297	10	IV	
43	Konut	Burç Mh.Hükümet Cad. No. 24	34	297	8	II	
44	Konut	Burç Mh.Hükümet Cad. No. 22-22/A	34	297	7	II	
45	Konut	Burç Mh.Hükümet Cad.	34	297	3	II	
46	Konut	Burç Mh.Kaya Sok.	34	297	2	IV	
47	Konut	Çeşmedamı Mh.Hükümet Cad. No. 31	30	471	24 25	IV	15.11.1994/2333 nolu karar tarihi ile değişik
48	Konut	Çeşmedamı Mh.Hükümet Cad. No. 27	30	471	26 28	II	
49	Konut	Çeşmedamı Mh.Hükümet Cad. No. 25	30	471	27	IV	
50	Konut	Burç Mh.Hükümet Cad. No. 14	34	296	39	IV	
51	Konut	Burç Mh.Hükümet Cad. No. 12-10	34	296	11	IV	

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Kurulu

K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. :28.1.1992/62
Karar Tarihi ve No. :28.1.1992/1278

Toplantı Yeri

ANTALYA

- 5 -

ENV.No.	Adı	Adresi	Pafta	Ada	Parsel	Koruma Grubu	Notlar
52	Konut	Çeşmedanı Mh.Hükümet Cad. No. 19	30	471	31	IV	
53	Konut	Çeşmedanı Mh.Hükümet Cad. No. 17/A	30	471	32	IV	
54	Konut	Çeşmedanı Mh.Hükümet Cad. No.13-13/A	30	471	34	IV	
55	Konut	Çeşmedanı Mh.Hükümet Cad. No. 9	30	471	36	IV	
56	Konut	Çeşmedanı Mh.Hükümet Cad.	30	471	37	IV	
57	Konut	Taşoda	11	348	7	I	Tescili Dev.Ede:
58	Cami	Ulucami					Tescili Dev.Ede:
59	Saat Kulesi						Tescili Dev.Ede:
60	Mısırlılar Evi		41	462	10	I	Tescili Dev.Eder
61	Konut	Alacacılar Sok.N.8	30	479	4	II	
62	Konut Dükkan	Alacacılar Sok.N.26	30	479	11	II	
63	Dükkan	Eski Belediye Cad.N.8	30	478	4	II	
64	Dükkan	Eski Belediye Cad.N.10	30	478	5	II	
65	Konut Dükkan	Eski Belediye Cad.	30	478	6	II	
66	Konut Dükkan	Eski Belediye Cad.	30	478	7	II	
67	Konut Dükkan	Eski Belediye Cad.	30	478	8	II	
68	Konut Dükkan	Eski Belediye Cad.N.3	30	476	34	II	

Aslı Gıdır.

TUHA TOLU
MİDÜ

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Kurulu

K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. 28.1.1992/62
Karar Tarihi ve No. 28.1.1992/1278

Toplantı Yeri

- 6 -

ENV.No.	Adı	Adresi	Pafta	Ada	Parsel	Koruma Grubu	Notlar
69	Dükkan	Ulu Camii Cad.No.24	30	476	17	II	
70	Dükkan	Eski Belediye Cad. No. 32	30	476	6	II	
71	Dükkan	Eski Belediye Cad. No. 30	30	476	5	II	
72	Dükkan	Eski Belediye Cad. No. 28	30	476	4	II	
73	Dükkan	Bakırcılar Sok. No. 17-1	37	353	19	II	
74	Dükkan	Bakırcılar Sok.N. 15	37	354	20	II	
75	Dükkan	Bakırcılar Sok.N. 13	37	354	21	II	
76	Dükkan	Bakırcılar Sok.N. 11	37	354	22	II	
77	Dükkan	Uzun Çarşı No. 10	30	475	34	II	
78	Dükkan	Uzun Çarşı No. 12	30	475	35	II	
79	Dükkan	Uzun Çarşı No. 14	30	475	3	II	
80	Dükkan	Uzun Çarşı No. 16	30	475	4	II	
81	Dükkan	Uzun Çarşı No. 18	30	475	5	II	
82	Dükkan	Uzun Çarşı No. 20	30	475	6	II	
83	Dükkan	Uzun Çarşı No. 22	30	475	7	II	
84	Dükkan	Uzun Çarşı No. 24	30	475	8	II	
85	Dükkan	Uzun Çarşı No. 26	30	475	9	II	
86	Dükkan	Eski Belediye Cad. No. 7	30	475	28	II	
87	Dükkan	Eski Belediye Cad. No. 11	30	475	26	II	
88	Dükkan	Eski Belediye Cad. No. 13	30	475	25	II	

Aslı Glibidat.

TÜRK FOLK

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Kurulu

K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. 28.1.1992/62
Karar Tarihi ve No. 28.1.1992/1278

Toplantı Yeri
ANTALYA

- 7 -

ENV.No.	Adı	Adresi	Pafta	Ada	Parsel	Koruma Grubu	Notlar
89	Dükkan	Uzun Çarşı No. 40	30	475	16	II	
90	Dükkan	Uzun Çarşı No. 42	30	475	17	II	
91	Dükkan	Uzun Çarşı No. 44	30	475	18	II	
92	Dükkan	Ulu Camii Cad. No.6	30	475	21	II	
93	Dükkan	Uzun Çarşı Cad.No.35	4	324	9	II	Tescil Dev.Ec
94	Dükkan	Uzun Çarşı Cad.No.41	4	323	20	II	
95	Dükkan	Demirciler Çarşısı	4	326	16	II	
96	Dükkan	Demirciler Çarşısı	4	326	11	II	
97	Dükkan	Demirciler Çarşısı	4	326	12	II	
98	Dükkan	2.Yağ Pazarı Sok.N.12-14	37	354	15	II	
99	Dükkan	1.Yağ Pazarı Sok.N.9	37	354	4	II	
100	Dükkan	1.Yağ Pazarı S. No.7	37	354	5	II	
101	Dükkan	1.Yağ Pazarı Sok.No.5	37	354	6	II	
102	Dükkan	1.Yağ Pazarı Sok.No.3	37	354	7	II	
103	Dükkan	Uzun Çarşı Cad. No.44	37	340	1	II	
104	Dükkan	Uzun Çarşı Cad. No.46	37	340	2	II	
105	Dükkan	Uzun Çarşı Cad. No.48	37	340	3	II	
106	Dükkan	Uzun Çarşı Cad. No.50	37	340	4	II	
107	Dükkan	Uzun Çarşı Cad. No.52	37	340	5	II	
108	Dükkan	Uzun Çarşı Cad. No. 54	37	340	6	II	
109	Dükkan	Uzun Çarşı Cad. No. 56	37	340	7	II	
110	Dükkan	Uzun Çarşı Cad. No. 58	37	340	8	II	
111	Dükkan	Belediye Cad. No. 2	37	340	9	II	
112	Dükkan	1.Yağ Pazarı Sok.No.2-4	37	340	10	II	
113	Dükkan	1.Yağ Pazarı Sok.No.6	37	340	11	II	

T.C
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Kurulu

K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. :28.1.1992/62
Karar Tarihi ve No. :28.1.1992/1278

Toplantı Yeri
ANTALYA

- 8 -

ENV.No.	Adı	Adresi	Pafta	Ada	Parsel	Koruma Grubu	Notlar
114	Dükkan	1.Yağ Pazarı Sok.N.8	37	340	12	II	
115	Dükkan Konut	Uzun Çarşı Cad. No. 55	4	323	14	II	
116	Dükkan	Uzun Çarşı Cad.N.57-59	4	323	15	II	
117	Dükkan	Uzun Çarşı Cad.N.61-63	4	323	16	II	
118	Dükkan	Belediye Cad.No. 56	4	323	12	II	
119	Dükkan Konut	Eczane Sokak No. 10	37	355	2	II	
120	Dükkan	Eczane Sok. No. 9	37	341	7	II	
121	Dükkan	Uzun Çarşı Cad. No.76 78-80-82-84-86-88	37	342	3	II	

BAŞKAN

Prof.Dr.Gündüz ATALIK

İMZA

BAŞKAN YARDIMCISI

Yrd.Doç.Erkan UÇKAN

İMZA

Üye

Prof.Dr.Haluk ABBASOĞLU
(BULUNMADI)

Üye

GÜL ASATEKİN
Y.Mimar
(BULUNMADI)

Üye

Kayhan DÖRTLÜK
Antalya Müze Md.

İMZA

Üye

Hasan DUYGULU
Burdur Belediye Tem.

İMZA

Üye

Üye

Ashı Glibidir.

TEM TOLUN

**EK C: BURDUR İL KÜLTÜR MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN MURTAZAALİLER EVİ
HAKKINDA MÜZE MÜDÜRLÜĞÜ'NE HİTABEN YAZMIŞ OLDUĞU
RAPOR - 1996**

-RAPOR-

Müze Müdürlüğüne
BURDUR

İLGİ:a)Burdur İl Kültür Müdürlüğünün 19.10.1995 tarih ve 720-1892 sayılı yazısı.

b)Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüğünün 18.10.1995 tarih ve 15.00.56/2087 sayılı yazısı.

İlgi b yazıda Burdur ili, İnönü Mahallesi, Hacıömer caddesi, 10 pafta, 357 ada, 20 parselde bulunan taşınmazın yıkılma tehlikesi gösterdiğinden gerekli uzman raporu ve fotoğraflar istenmektedir.

"Murtazaaliler evi"olarak bilinen söz konusu ev;Antalya Koruma kurulunun 28.1.1992 gün ve 1278 sayılı kararı ile tescil edilmiştir.Bodrum katıyla birlikte üç katlıdır.Cephe kısmının ilk katı taş yapı, üst katı ahşap örgü.Evin arkasında bitişik olan yapı zamanla yıkılınca,arkadaki evle ortak olan duvar kalkmış ve bu kısma sonradan aşılama biriket duvar yapmışlardır(Resim 6).Hacıömer caddesine açılan anıtsal kemerli kapısı kövke taşından yapılmıştır(Resim 4) Kapı yapısının üst köşeleri hilal ve içi rozet kabartmalı.Kapı yapısından üst kata geçiş pahlı ve bu kısım kırmızı boyalı.Bu kısmın üstü örgü motifli,ortada bitkisel bezeme var(Resim 7)Ön cephe iki kat arası silmeli.Ön cephedeki alt kat üç penceresi kemerli.Ev mailyinhidam durumunda olduğundan içinde oturan yok.Yapı ahşap çatılı, yer yer marsilya,yer yer alaturka kiremit örtülü.Dış sıvalar dökülmüş, üst kat ahşap iskelet çürümüş.

Kapıdan önce iç avluya ulaşıyor.Zeminde ambar ve kiler odaları, merdiven altında Çeşme yapısı(Resim 5)yer alıyor.Taş merdivenden çıkılınca Birinci kat sofasına varılıyor.Sofanın avlu tarafı ahşap direkli ve Bursa kemerli,açık.Tavan çıtalarla baklava dilimi bezemeli.Sofanın diğer yönünde ard arda iki oda ve sofanın önünü kapatan bir küçük odası var.Sokağa bakan,iki kemerli penceresi olan büyük oda "başoda" olarak düzenlenmiş.Bu odanın tavan işlemesi kahverengi renkte ve kare planlı iki kademeli.Arabesk işlemeli çıtalarla baklava dilimi şeklinde bezemeler meğdana getirilmiş(Resim 8).Başodanın ara bölme duvarı üzerinde kemerli niş şeklinde şerbetlik ve yanlarında ahşap yüklük,dolap kısımları var.Başoda arkasındaki oda işlentsiz tavanlı,şerbetlikli,yüklük ve dolaplı.Pencereleri sofaya açılıyor.

Alt kat sofasının arkasındaki merdivenli üst kat sofasına ulaşıyor.Üst kat sofasının doğuya bakan ön ucunda tek olarak yazlık oda var.Bu oda ana giriş kapısı üstünde ve bir köşesi ahşap direk üzerinde.Odanın üç yanı pencereli.Tavanı kıtık sıva üzerine yapılan yaldızlı kabartmalarla süslü(Resim 15-19)ancak göbeğin bir kısmı dökülmüş.Duvarla tavan arası pahlı ve bu kısımların ortasında ayyıldız kabartmaları var.Kapıdan taraftaki kemerli niş içine boya ile bitkisel motifler işlenmiş,kemer kısmındaki bezemeler yaldızlı.Bu kemerli nişin ikiyanında lambalık çıkıntıları var.Bu çıkıntılar yaldız boyalı ve üzerleri rozet bezemeli(Resim 17)

.../.

Yazlık odanın doğu ve kuzey köşelerinde birer köşe şerbetliği (Resim 18) yer alıyor.İç ve dış sıvaların büyük kısmı dökülmüş, pencere çerçeveleri çürümüş.Bu odanın kapısı da(Resim 14) kırma ve işlentili.

Üst kat sofasının batısında uzanan iki odanın ön taraftaki yine başoda şeklinde düzenlenmiş.Tavam baklava dilimi örgülü çıtalı.Ara bölme duvarında kemerli niş ve yanlarda ahşap yüklük,dolaplı.Kemerli nişin üst kısmı yaldızlı bitkisel bezemeli(Resim 10-11)

Üst kat baş odasının arkasındaki odanın tavanı yok.Ana duvarlar köşelerinden ayrılmış(Resim 12-13)Bu odada da üzeri işlemeli bir kemerli niş ve ahşap dolaplar var.Üst kat sofa tavanı işlentisiz.

Özelliklerini anlattığımız"Murtazaaliler evi"gerek mimari,gerekse süslemeler açısından özgündür.

Gereęi için konunun Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma kuruluna iletilmesini arz ederim.4.1.1996

Mustafa Oral ERBAY
ARKEOLOG

**EK D: YEREL HALK DİLİNDE KULLANILAN YAPI İLE İLGİLİ
TERİMLER**

YEREL DİLDE KULLANILAN YAPI İLE İLGİLİ TERİMLER

Fıt: İçinde üzüm ezilen yer.

Gilivat: Üzeri asma ile kaplanmış çardak.

Kıtık yastık: İçi saman doldurulmuş, genellikle seki üzerlerinde kullanılan yastık.

Konsol: Çekmeceli ceviz dolap.

Maket: Ayakları yüksek, tahta oturmalık.

Musandıra: Yüklük üzerinde ya da tavan arasında bulunan ve eşya koymak için kullanılan küçük mekânlar.

Sedir: Sekiye benzeyen, ayakları kısa oturmalık.

Serpin: Sandık benzeri büyük, ahşap malzeme ile geçmeli olarak yapılmış, buğday ve yiyecek depolama amaçlı kullanılan ambar.

Sütlük: Dört ayaklı, süt ve süt ürünlerinin bozulmadan saklanması için kullanılan dolap. Genellikle hava akımının olduğu yerlere konur, buzdolabı vazifesi görür.

Tahtabaşı: Odalarda dört duvarı da boydan boya dolaşan, yüklük üst seviyesinde yer alan, tencere, bakır tabak, ibrik vb. ev eşyalarının konulduğu ahşap raf.

Tura: Yapı cephesinde, üzeri teneke kaplı küçük çıkma.

Burdur kazasının 1312 (1895) senesi şehir-i 'de vukuu bulan hasılat defteridir.

	Sıra numarası	3 4 681
	Kaza ve nahiyesi	41
	Karye (Köy)	
	Mevki	Hacı Ömer
	Mahalle	
	Sokak	
	Rakam ebvap Ev numarası	
Nevi	Mülk	Hane
	Arazi-i emirîye	
	Vakıf	
Nazarat		
Tahriri Evrakın umumî numarası	267	
Hududu		Rakamı ebvap Yahya Murtaza oğlu canip, solu (yesari) mektep, arkası Kara deli oğlu Hacı Mehmet, cephe cihet-i tarik
	Eylek	
	Dönüm	
	Zirağ	300
	Eylek	
Mikyası Aşık	Dönüm	
	İcara-ı muceccile	
	Mukataa-ı zemin	
Bedel-i Öshr ve Resm-i Senevi ile mukataa ve icaraat	Bedel-i öshr ve resm-i senevi	
Cihet-i Ağta-ı Senet		

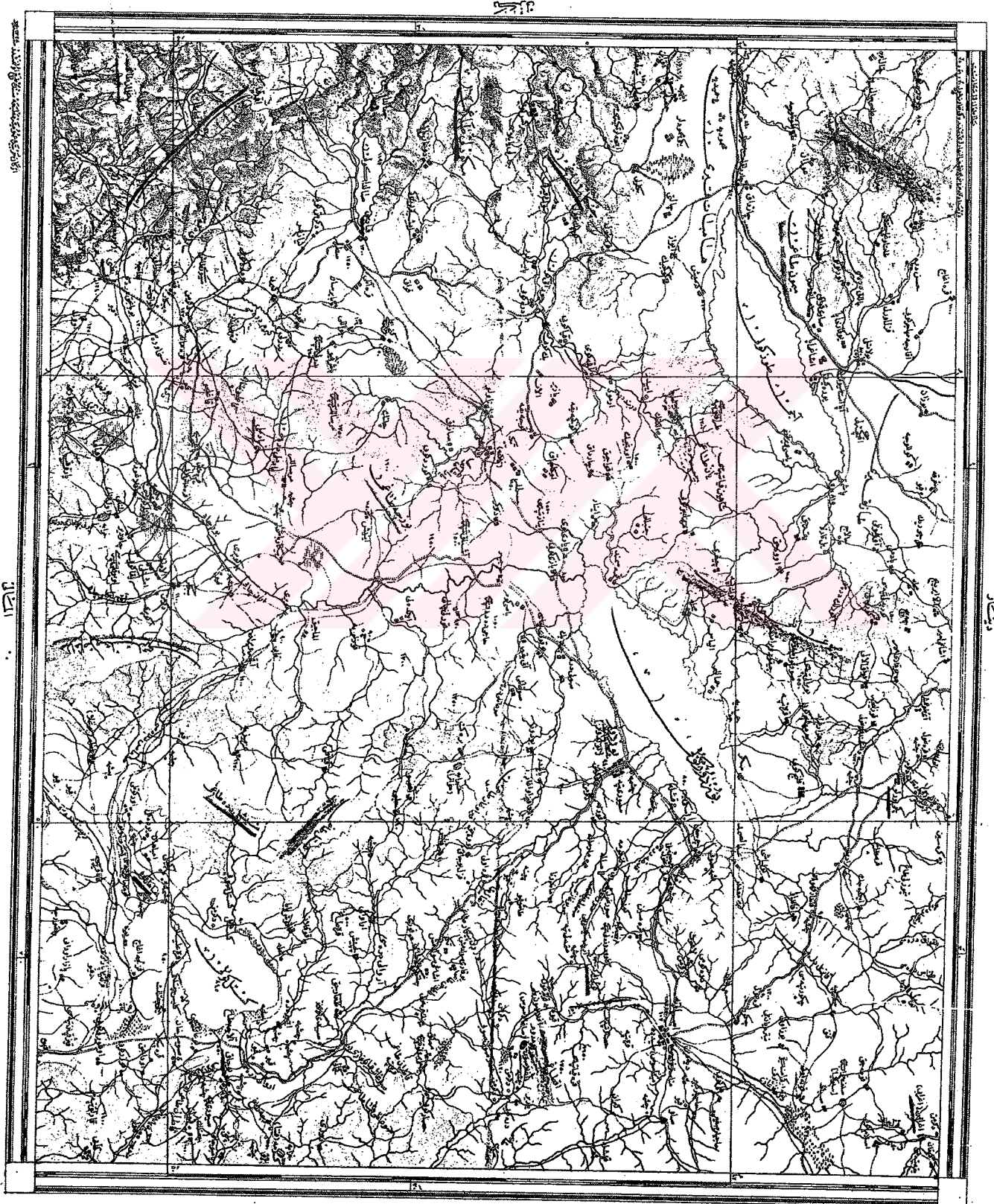
[illegible]

Osmanlıcadan türkçeye çeviren: Burdur İl Halk Kütüphanesi Müdürü Sn. Bekir Şahin

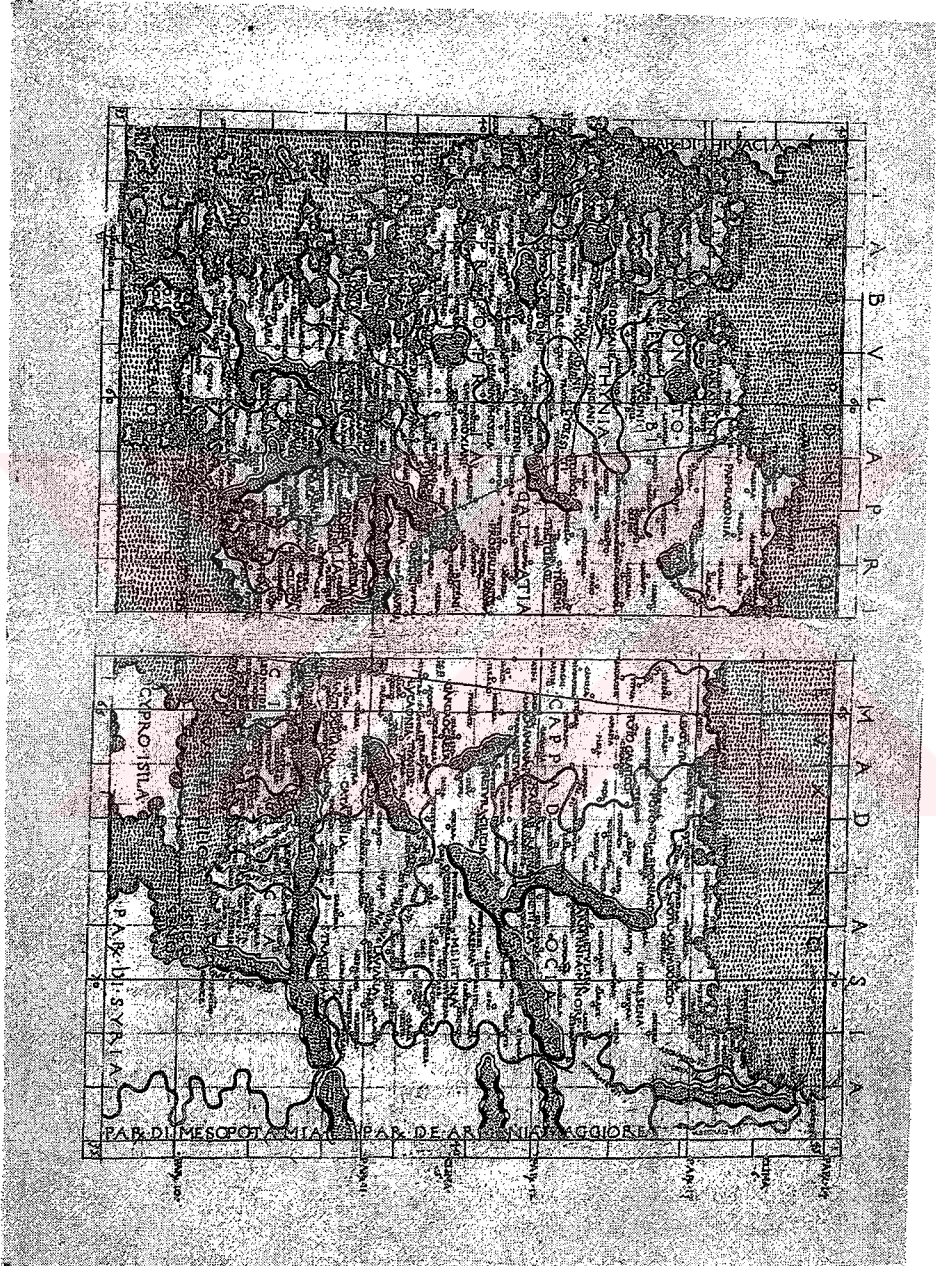

EK E: ŞEKİLLER

ع. بزرگوار
بجایز

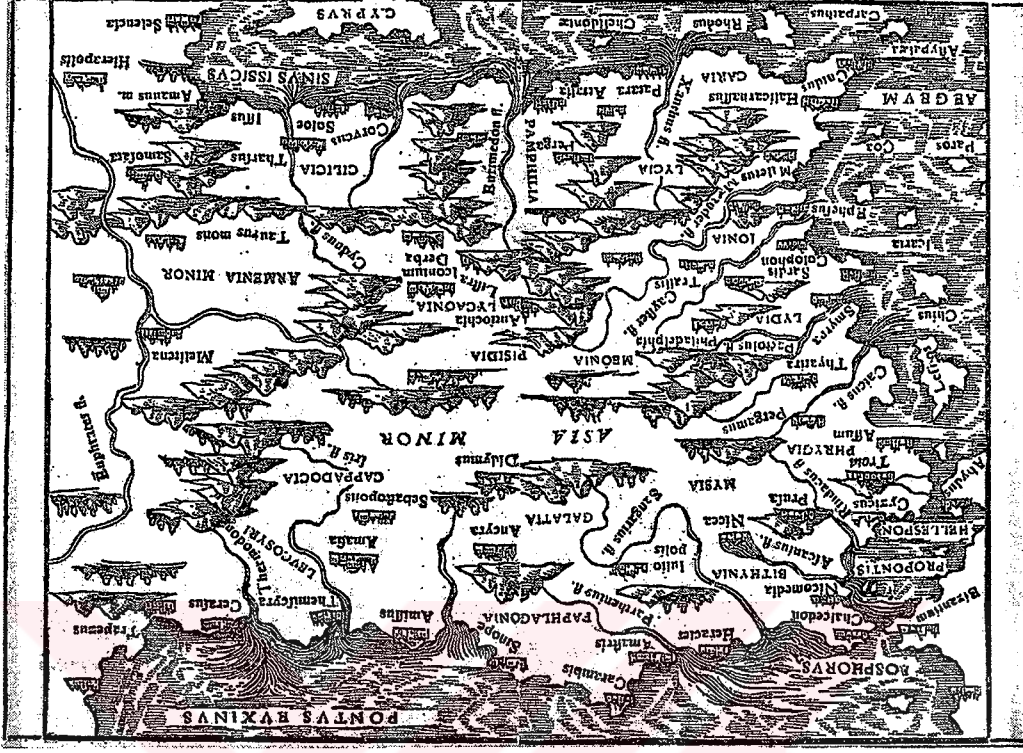

Şekil B1. Burdur İli Haritası, ölçek: 1/250.000 (Atatürk Kitablığı, 1328)

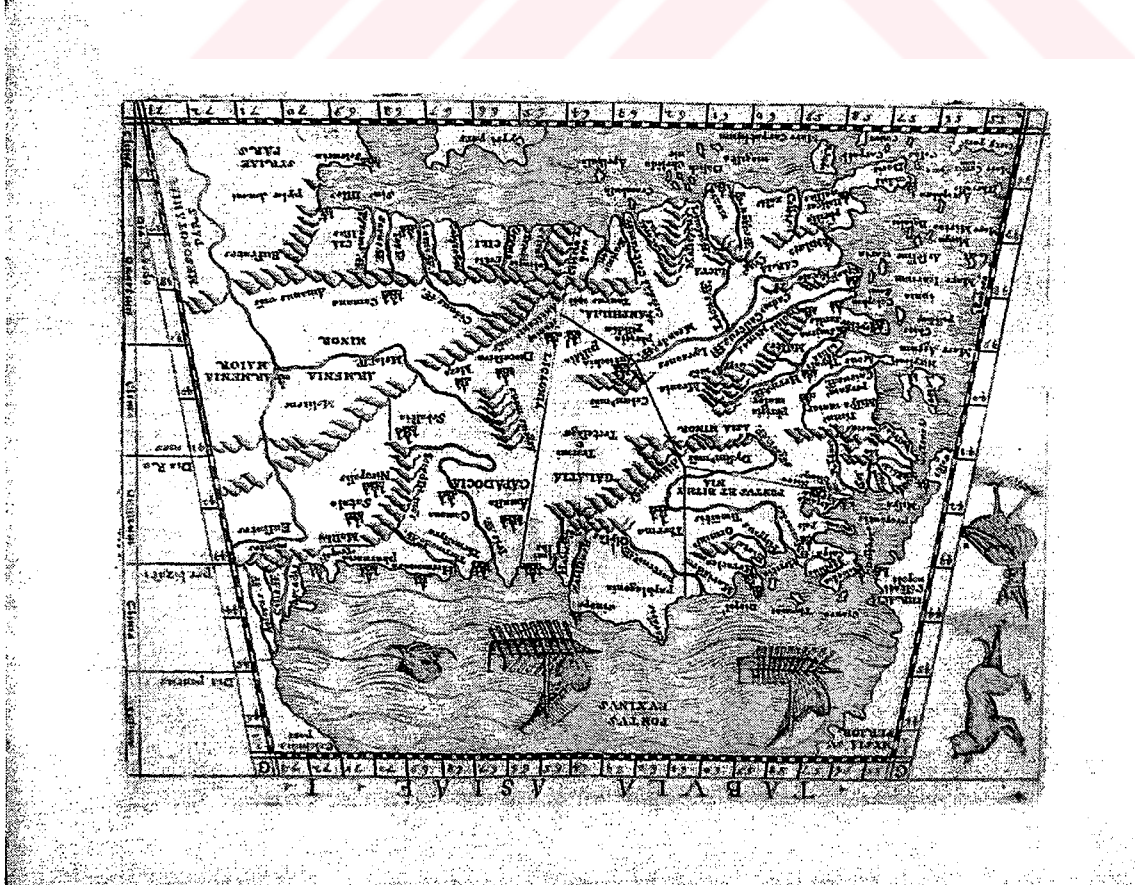

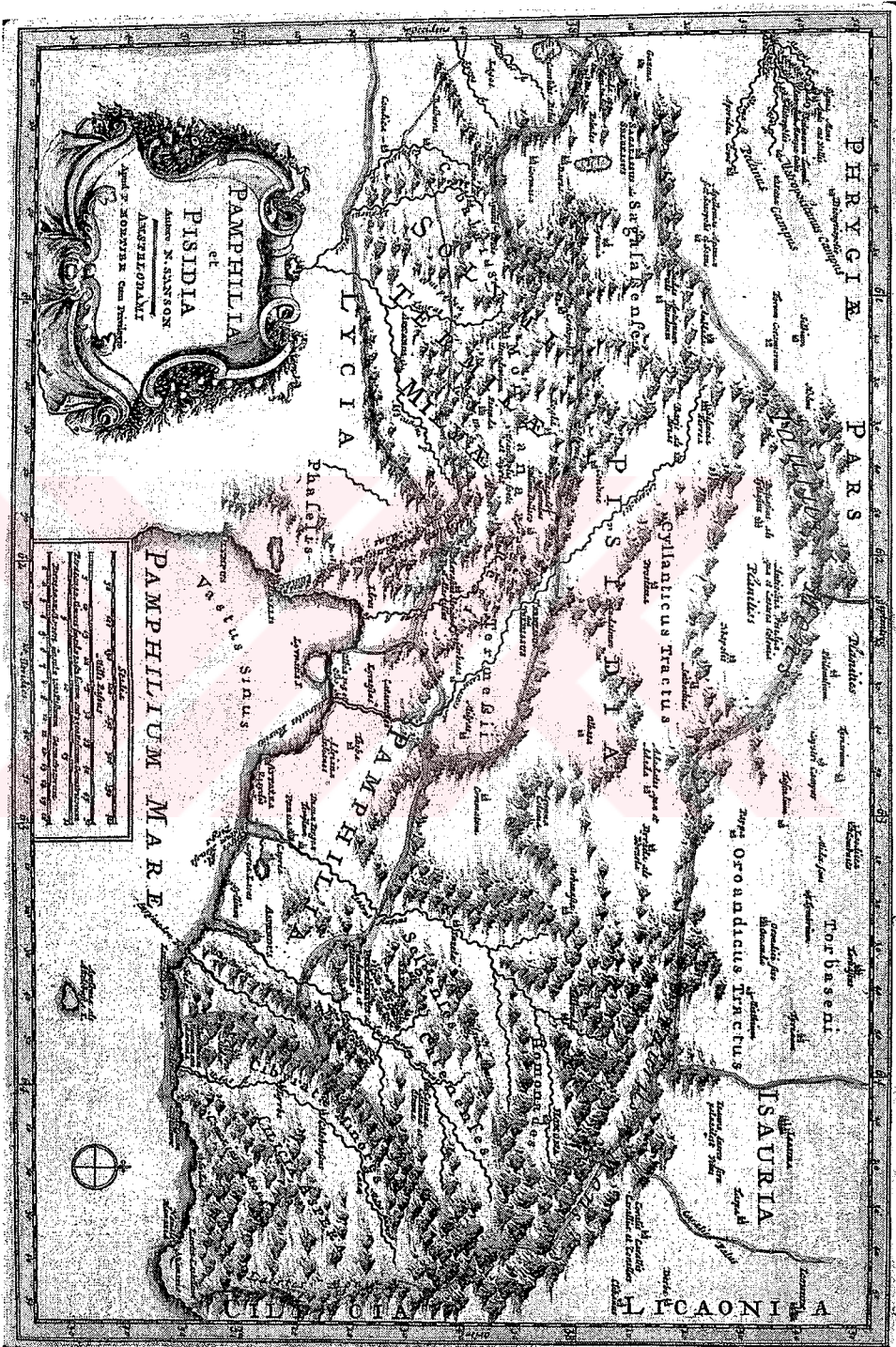
Şekil B2. Anadolu'nun başlıca şehirlerini gösteren, 1482 baskı tarihli Batlamyus haritası (Katircioğlu, 2000)

Şekil B4. Anadolu'da yerleşim alanlarını ve eski dönem kentlerini Latince isimleri ile gösteren harita (Katircioğlu, 2000)

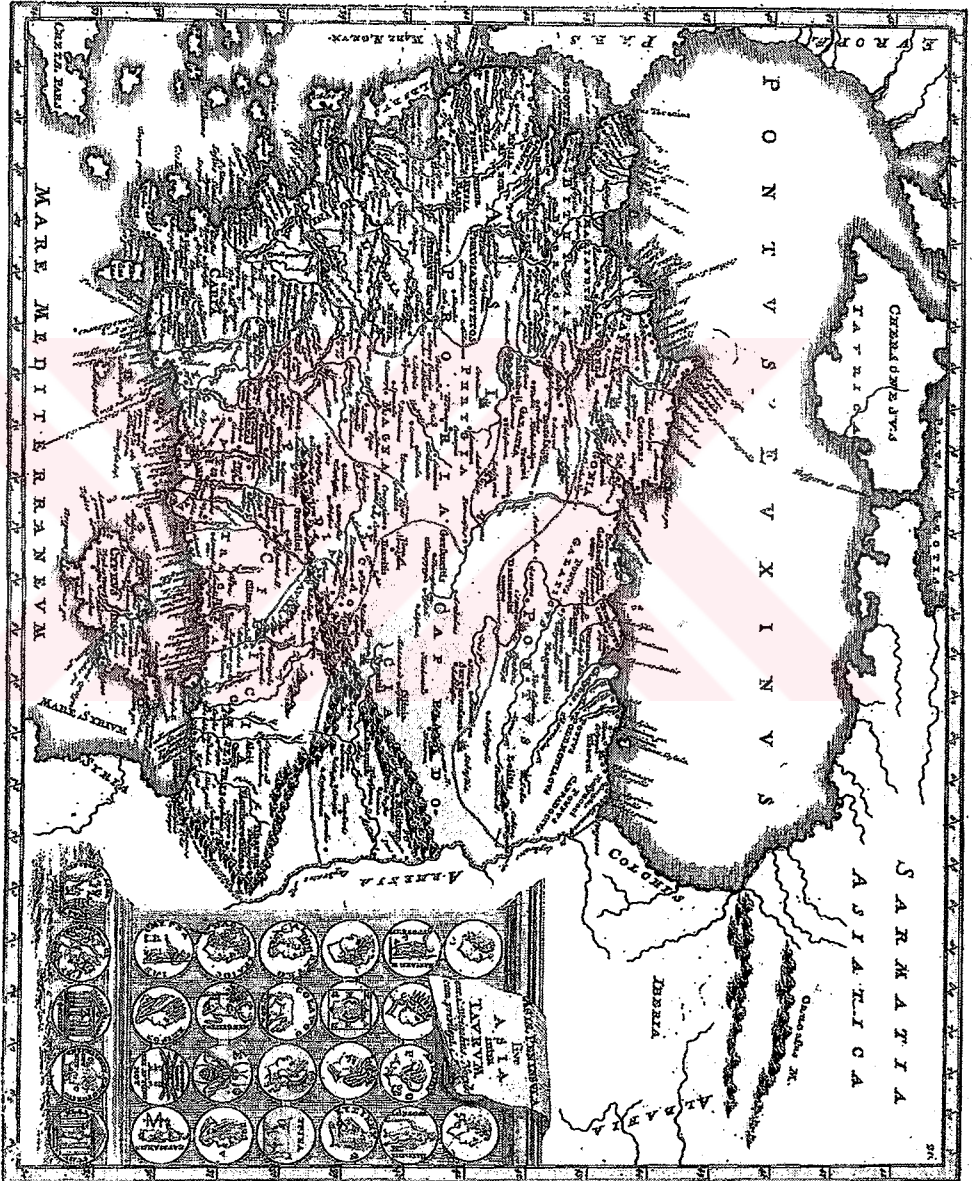

Şekil B3. Anadolu'nun başlıca şehirlerini gösteren, 1548 baskı tarihli Batlamyus haritası (Katircioğlu, 2000)

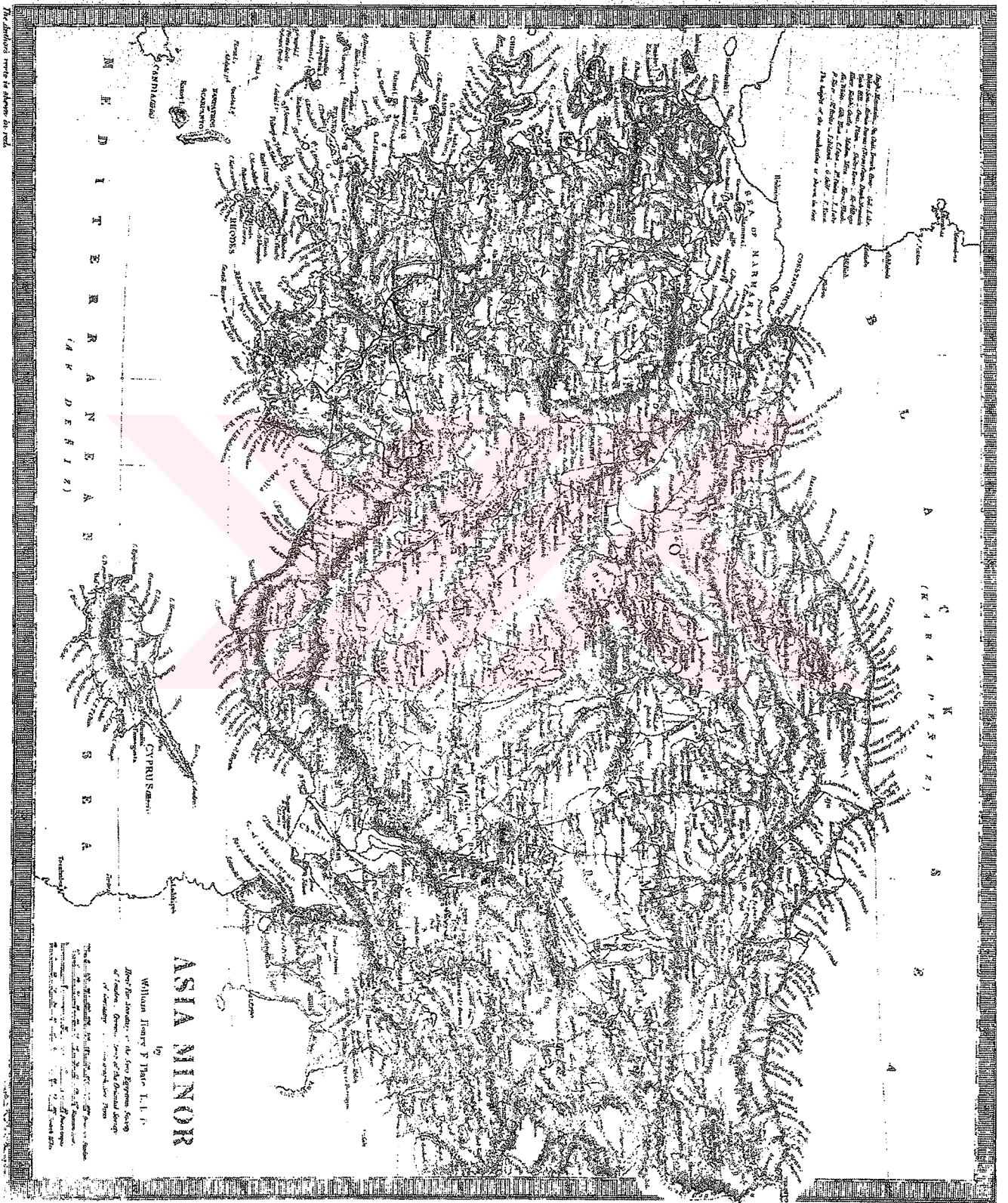

Şekil B5. Antalya Körfezi'nden Anamur'a kadar olan bölgeyi, Roma dönemindeki isimleri ile gösteren, 1705 baskı tarihli Anadolu haritası (Katircioğlu, 2000)

Şekil B6. Eski Yunan ve Romalıların yerleşim merkezlerini gösteren, 1720 baskı tarihli Anadolu haritası (Katurcioglu, 2000)

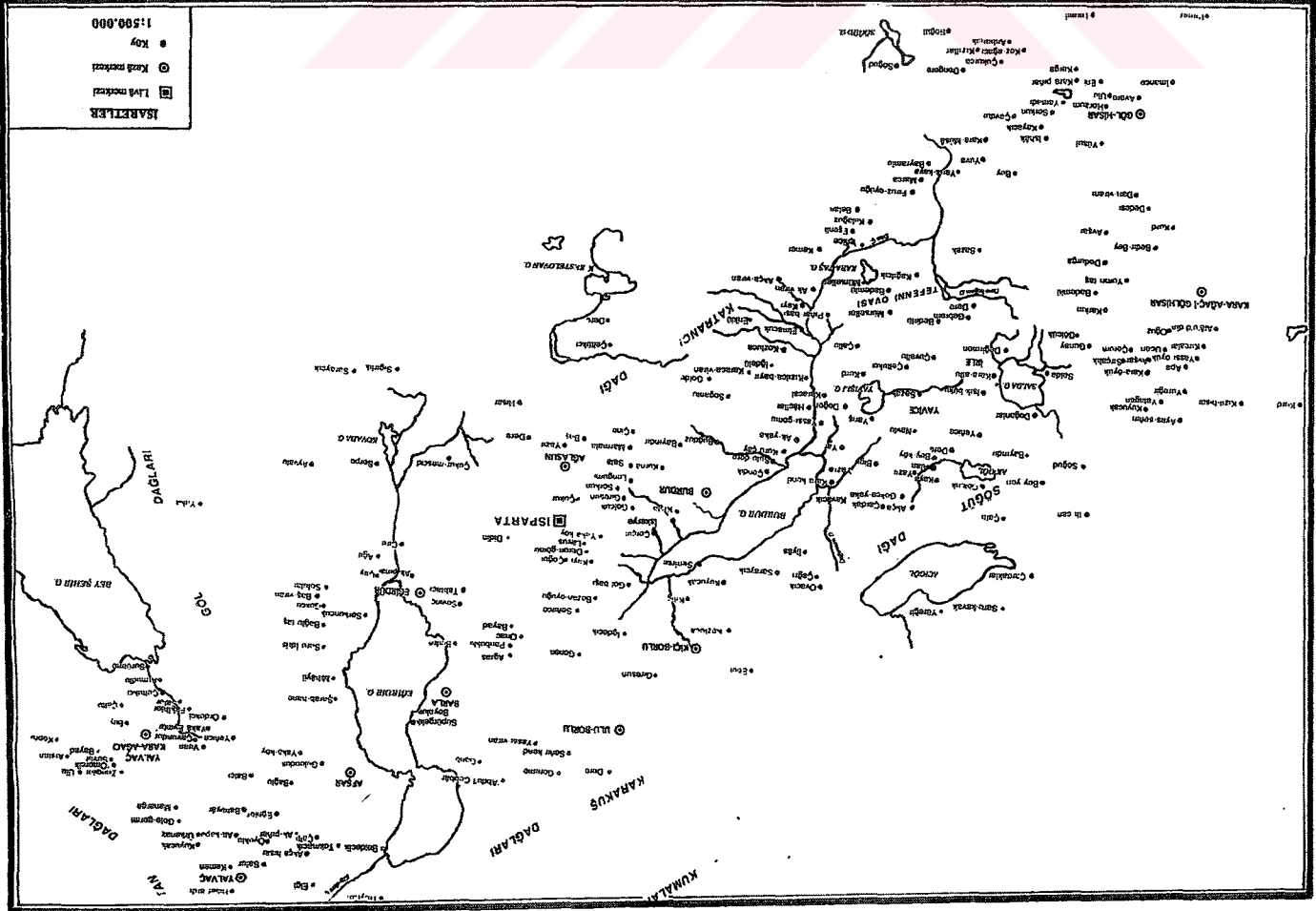

Şekil B7. Anadolu'daki yerleşim merkezlerini gösteren harita (Davis, 1874)

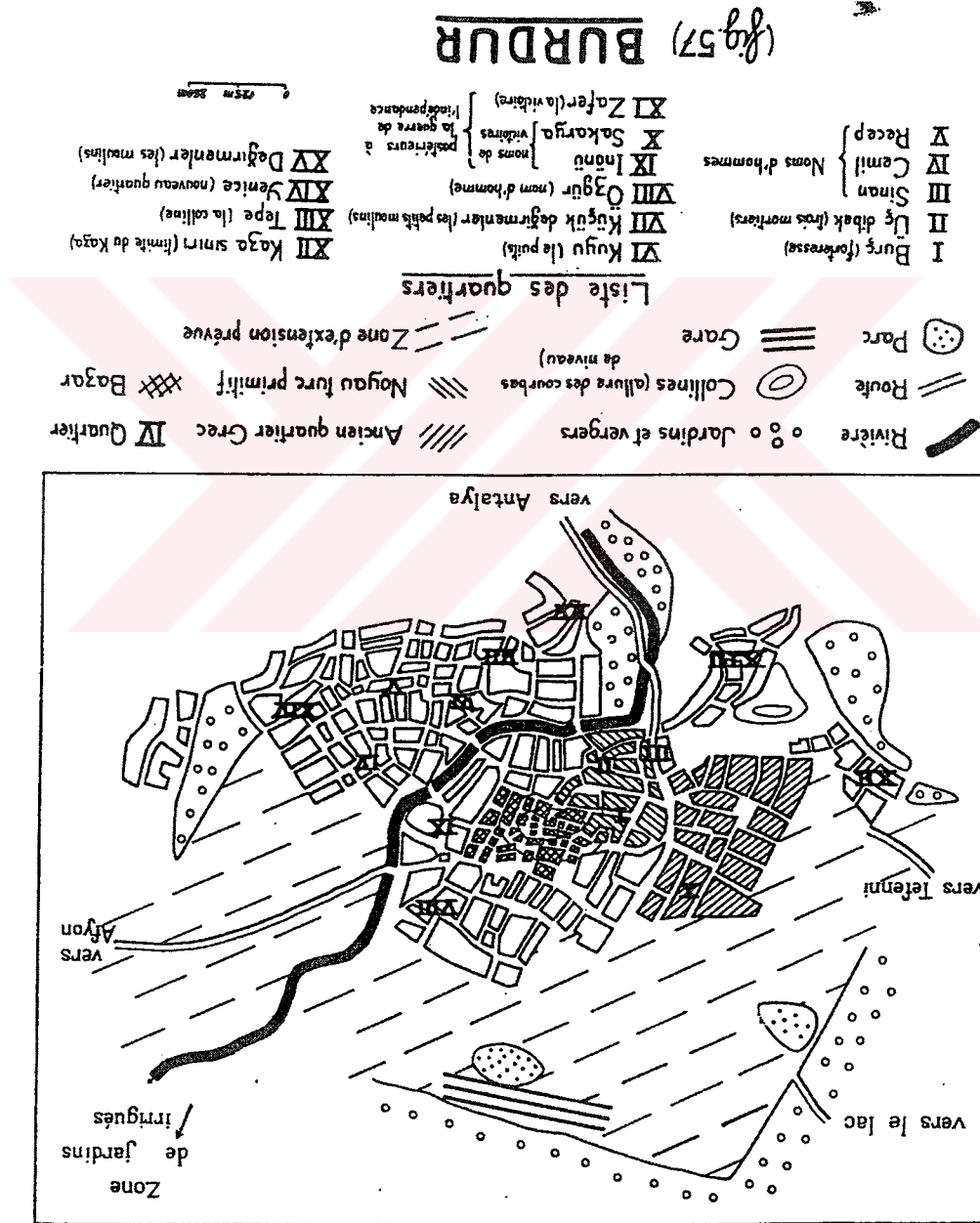
Şekil B9. Osmanlı Dönemi'nde Burdur Vilayeti (Tuğlacı, 1985)

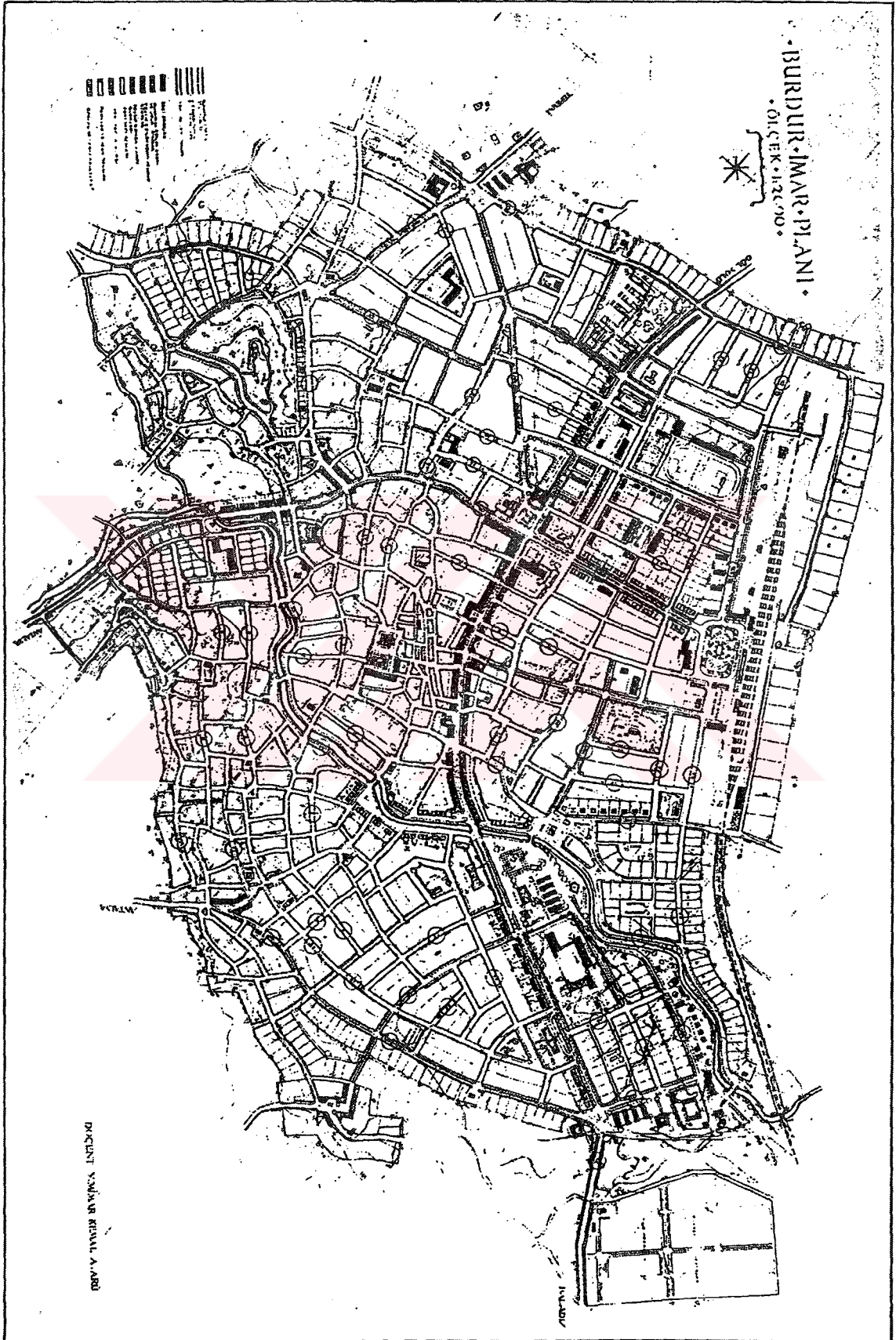

Şekil B8. Osmanlı Dönemi'nde Hamid İli'ni gösteren harita (Anonim, 1993b)

Şekil B10. Burdur'un eski mahallelerini gösteren yerleşim planı krokisi (Planhoil, 1958)

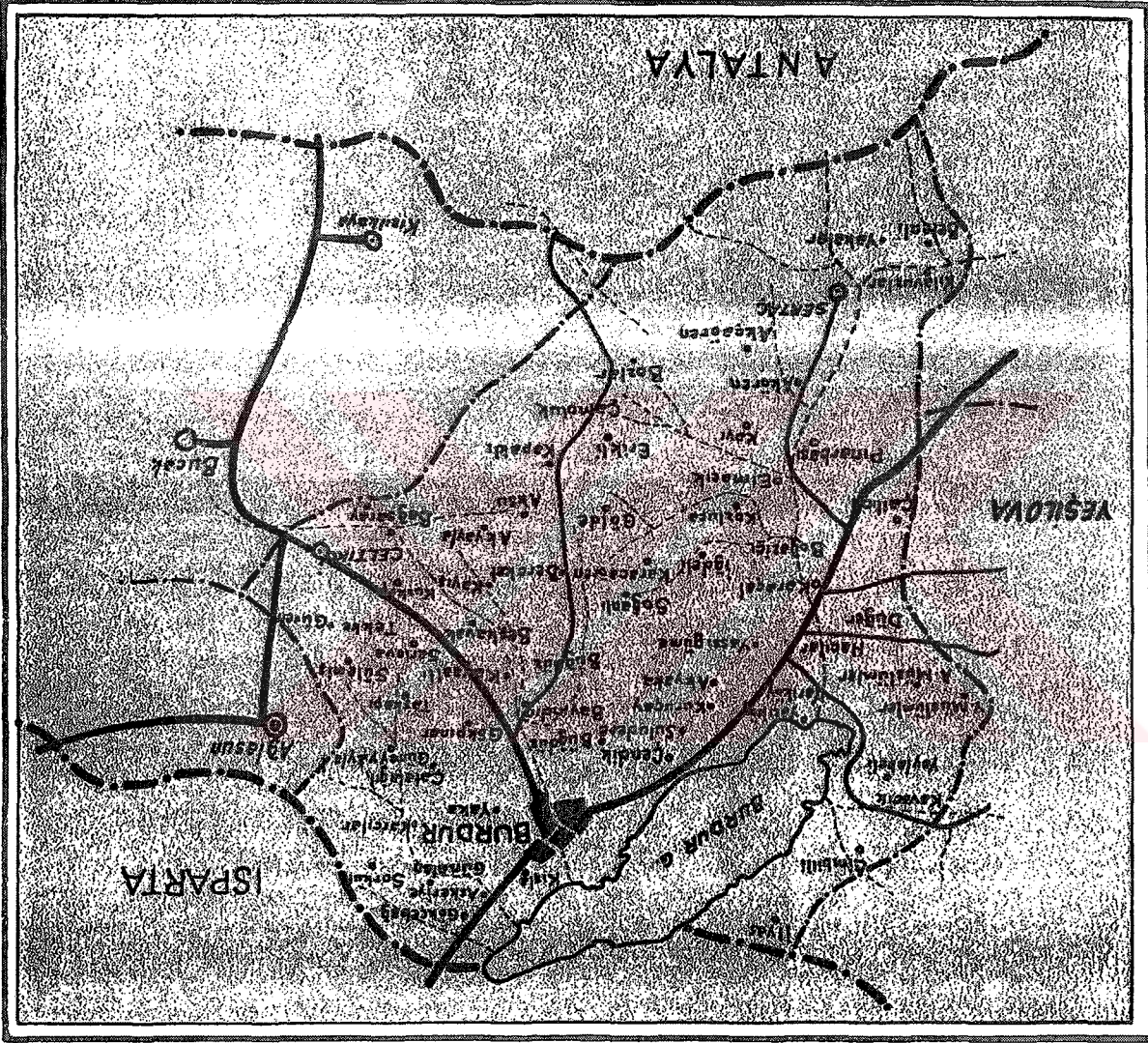

Şekil B11. Burdur İli İmar Planı, 1948 (Aru, 1948)

Şekil B12. Burdur İli Haritası (İl Yılı, 1973)

Şekil B13. Burdur Merkez İlçe Haritası (İl yillığı, 1973)

BURDUR
ULUCAMİİ VE SAAT KULESİ ÇIVARI KENTSEL TİCARİ SİT ALANI
ÇEVRESİ ETİKLEME GEÇİŞ ALANI
KORUMA VE GELİŞTİRME PLANI

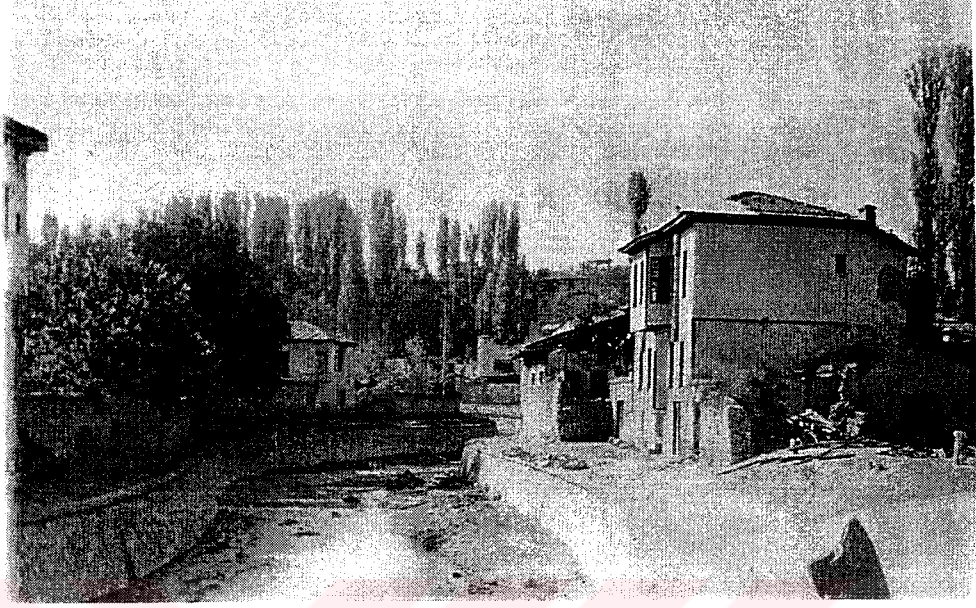

Şekil C1. Burdur ili genel görünümü (Burdur Belediyesi arşivi)

Şekil C2. Burdur ili genel görünümü, 1963 (Burdur Belediyesi arşivi)

Şekil C3. Çay boyunda bir konut (Burdur Belediyesi arşivi)

Şekil C4. Çay boyunda bir konut, 1955 (Burdur Belediyesi arşivi)

Şekil C5. Çay boyunda Hakkı Serdaroglu Evi, 1967
(Burdur Belediyesi arşivi)

Şekil C6. Çay boyu ve etrafındaki ahşap konutlar (Jeancard, 1919)

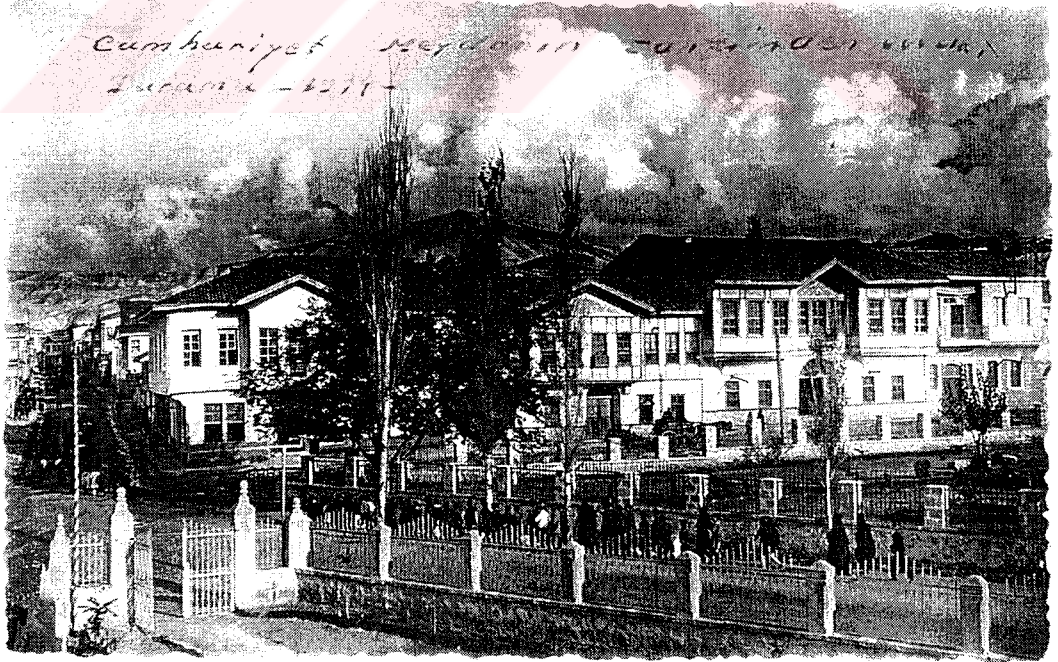
Şekil C7. Pazarda Burdur'a has alaca dokumalar, 1936
(Burdur Belediyesi arşivi)

Şekil C8. Yukarı pazardan dükkan görünümü, 1936
(Burdur Belediyesi arşivi)

Şekil C9. Yukarı pazardan dükkan görünümleri, 1942
(Burdur Belediyesi arşivi)

Şekil C10. Burdur Cumhuriyet Meydanı'nın tanzimden önceki durumu, 1934
(Burdur Belediyesi arşivi)

Şekil C11. Burdur Cumhuriyet Meydanı'nın tanzimden sonraki durumu
(Burdur Belediyesi arşivi)

Şekil C12. Burdur Cumhuriyet Meydanı'nın tanzimden sonraki durumu
(Burdur Belediyesi arşivi)

Şekil C13. Burdur Cumhuriyet Meydanı'ndan Gazi Caddesi'ne bakış
(Burdur Belediyesi arşivi)

Şekil C14. Burdur Gazi Caddesi'nden şimdiki müzenin olduğu sokağa bakış,
1936 (Burdur Belediyesi arşivi)

Şekil C15. Oluklaraltı Mahallesi ve mahalleye adını veren su olukları, 1942
(Burdur Belediyesi arşivi)

Şekil C16. Oluklaraltı Mahallesi'nden Mısırlılar Evi'nin restorasyon öncesi durumu, 1955 (Burdur Belediyesi arşivi)

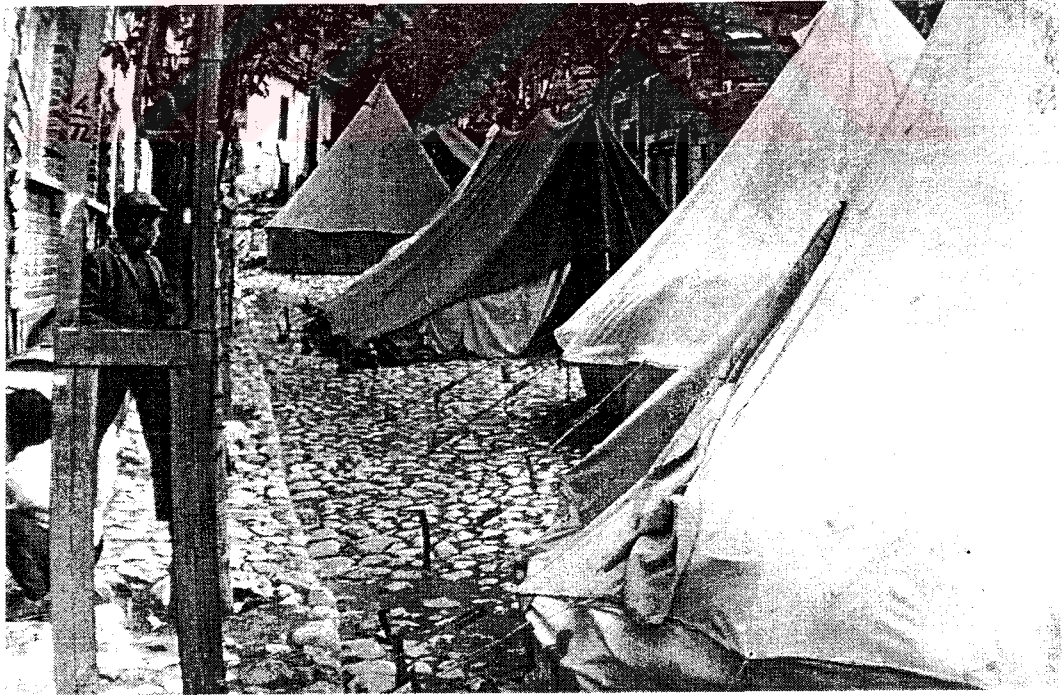
Şekil C17. Cumhuriyet Caddesi'nden Oluklaraltı'na bakış, 1967
(Burdur Belediyesi arşivi)

Şekil C18. Oluklaraltı Mahallesi'nden Antalya yoluna bakış, 1967
(Burdur Belediyesi arşivi)

Şekil C19. 1914 depremi sonrasında yeniden inşa edilmeye başlanan ilin genel görünümü (Akın, 2000)

Şekil C20. 1971 depremi sonrasında sokakların durumu (Burdur Belediyesi arşivi)

Şekil C21. İnönü İlkokulu iç avlusu ve öğrencileri (Murtazaaliler ailesi arşivi)

Şekil C22. Murtazaaliler Evi'nin avlusunda ailenin bir bölümü
(Murtazaaliler ailesi arşivi)

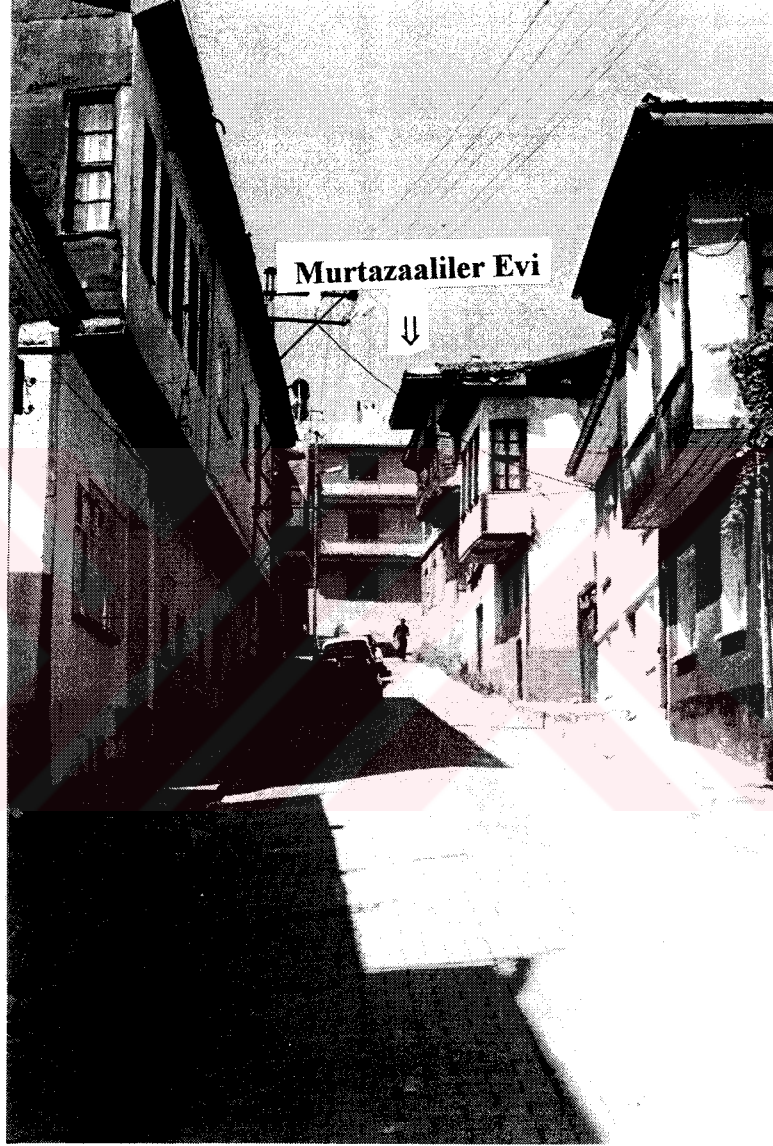

Şekil C23. Harem bölümü
avlusunda, Murtazaaliler
Evi'nin sahibi Talip Uysal
(Murtazaaliler ailesi arşivi)

Şekil C24. Murtazaaliler ailesi büyükleri
(Murtazaaliler ailesi arşivi)

Şekil D1. Murtazaaliler Evi çatısı ve Burdur'un genel görünümü (1999)

Şekil D2: Hacı Ömer Sokak Genel Görünümü

19

Harem Bölümü

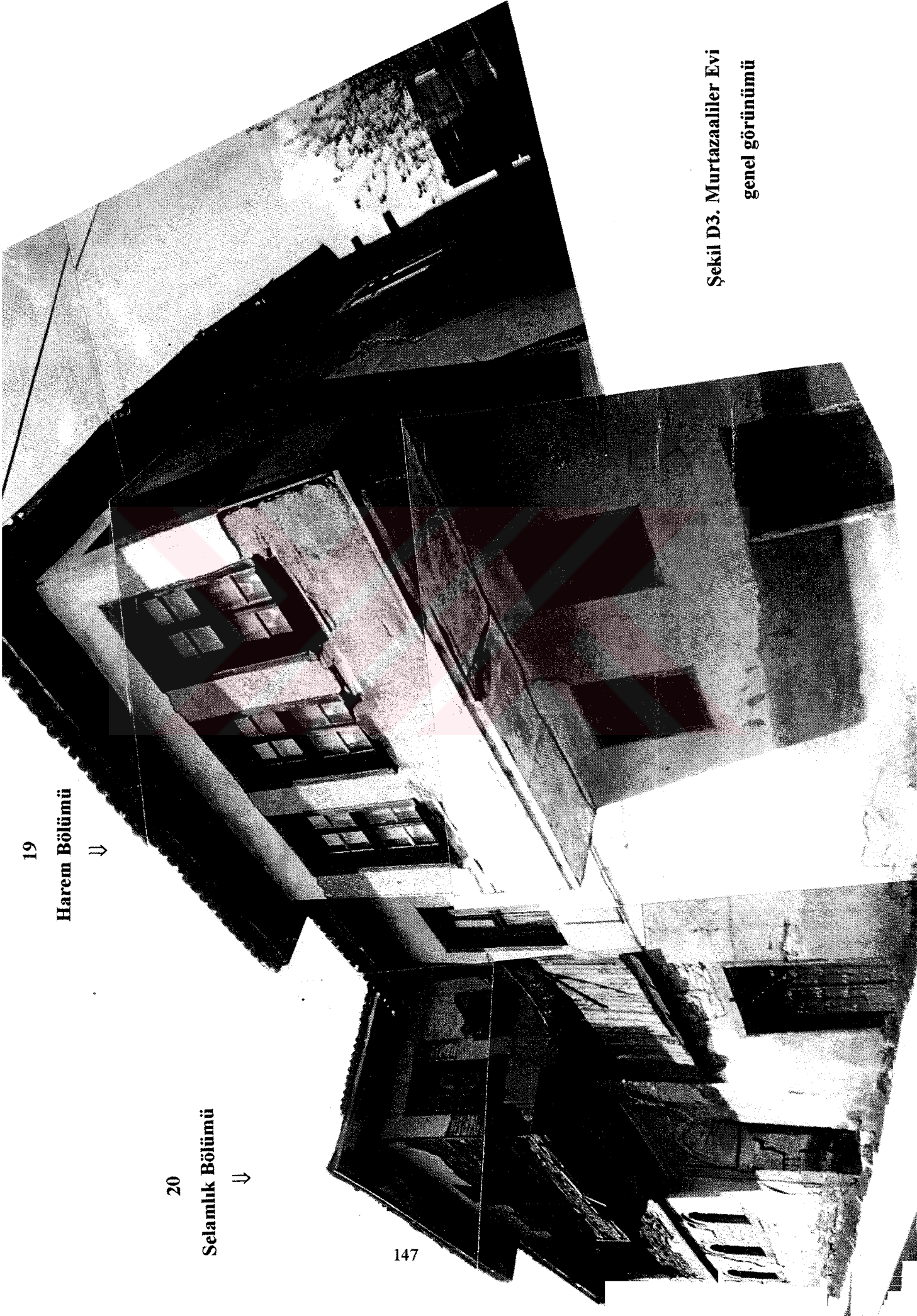

20

Selamlık Bölümü

Şekil D3. Murtazaaliler Evi
genel görünümü

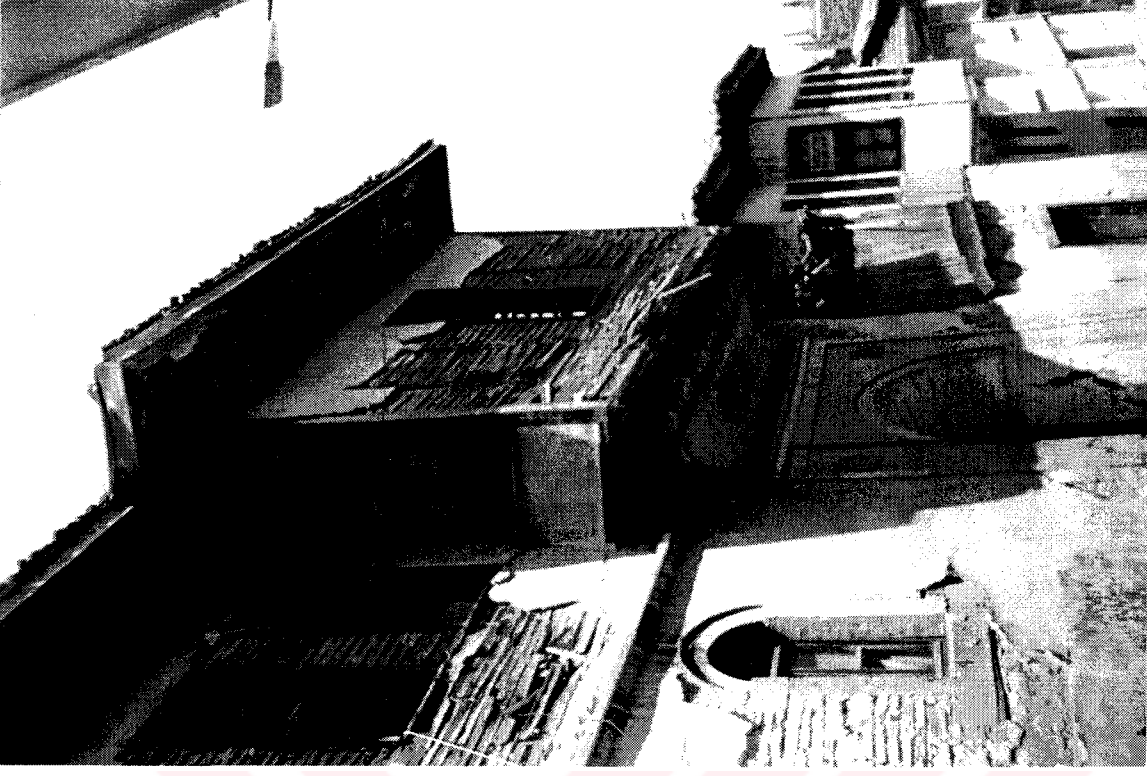
Şekil D4. Murtazaaliler Evi – selamlık bölümü, genel görünümü (2000)

Şekil D5. Selamlık bölümü giriş cephesi birinci kat pencereleri (1999)

Şekil D6. Selamlık bölümü birinci kat kemerli pencere (1999)

Şekil D7. Murtazaaliler Evi giriş cephesi ve selamlık bölümü, köşk odanın sokaktan görünümü (1999)

Şekil D8. Selamlık bölümü, giriş cephesi, normal kat pencereleri (1999)

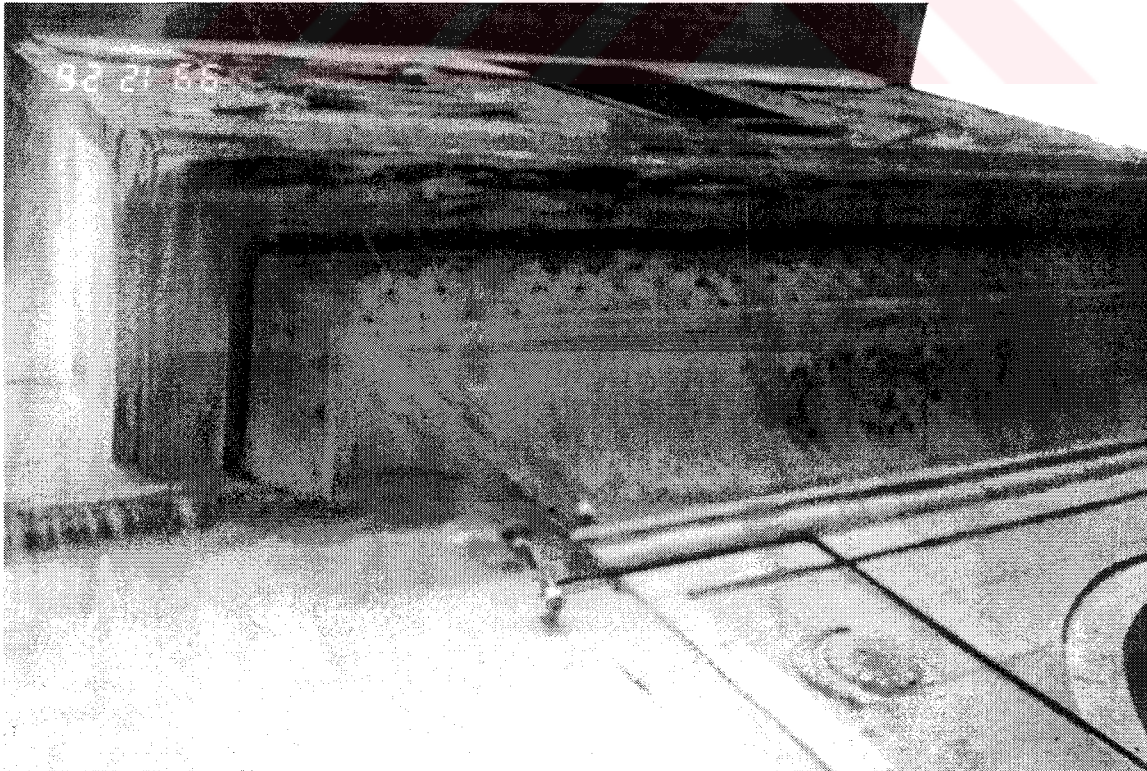
Şekil D9. Selamlık bölümü, köşk odanın (202) sokaktan görünümü (1999)

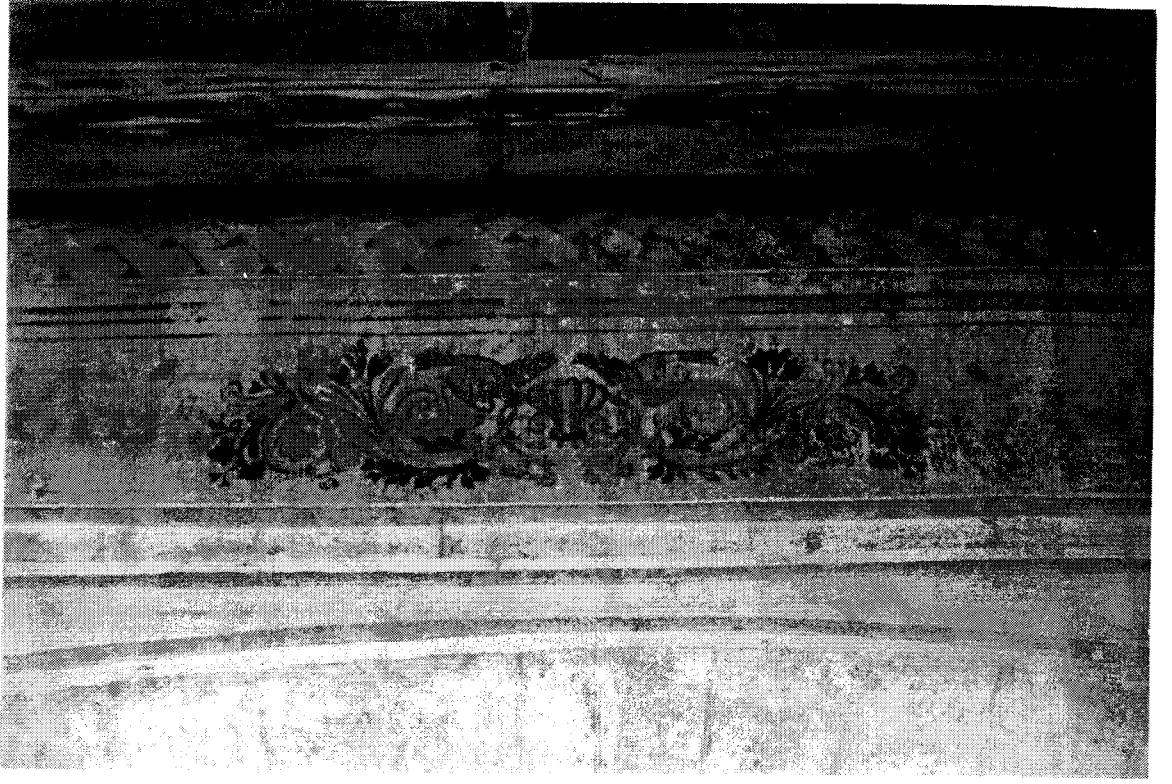
Şekil D10. Selamlık bölümü, avlu giriş kapısı (1999)

Şekil D11. Selamlık bölümü, köşk oda (202) çıkma altı bezemesi

Şekil D12. Selamlık bölümü, köşk oda (202) çıkma altı bezemesi

Şekil D13. Selamlık bölümü, köşk oda (202) çıkma altı kalem işi bezeme (1999)

Şekil D14. Selamlık bölümü, giriş kapısı köşe rozeti (1999)

Şekil D15. Selamlık bölümü, giriş cephesi, özgün sıva ve taş taklidi işlemesi (1999)

Şekil D16. Selamlık bölümü, giriş cephesi özgün sıva ve taş örgü sistemi (1999)

Şekil D17. Selamlık bölümü, kapı tokmağı (2000)

Şekil D18. Selamlık bölümü, Yeni Hamam Caddesi (batı) cephesi (1999)

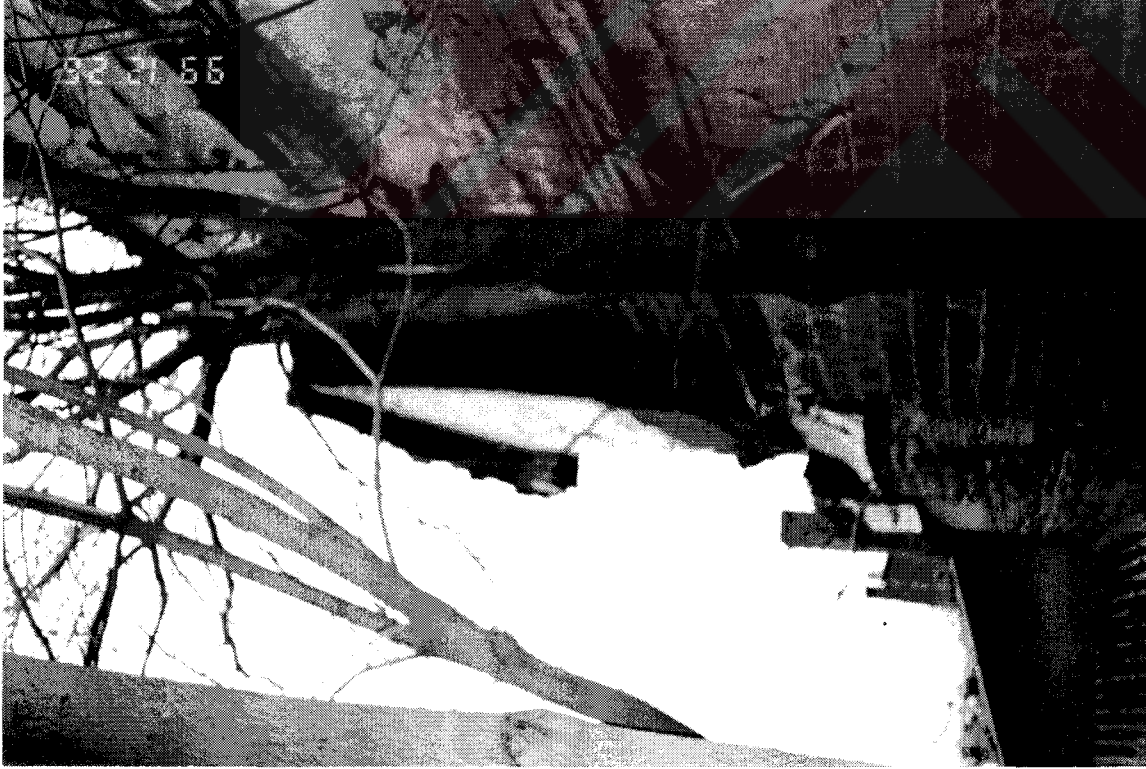
Şekil D20. Selamlık bölümü, Yeni Hamam Caddesi
cephesi, briket duvar ile özgün duvar birleşimi (1999)

Şekil D19. Selamlık bölümü, Yeni Hamam Caddesi
cephesi, briket duvar ile özgün duvar birleşimi (1999)

Şekil D22. Selamlık bölümü, arka (kuzey) cephesi (1999)

Şekil D21. Selamlık bölümü, arka (kuzey) cephesi (1999)

Şekil D23. Selamlık bölümü, köşk oda (202) doğu ve güney cephesi (2000)

Şekil D24. Selamlık bölümü, köşk oda (202) doğu cephesi, sıva üstü bezemesi (2000)

Şekil D25. Selamlık bölümü, köşk oda (202) doğu cephesi, çıkma altı bursa kemeri (2000)

Şekil D26. Selamlık bölümü, köşk oda (202) kuzey (avlu) cephesi

Şekil D27. Selamlık bölümü, avlu (Z01) güney cephesi

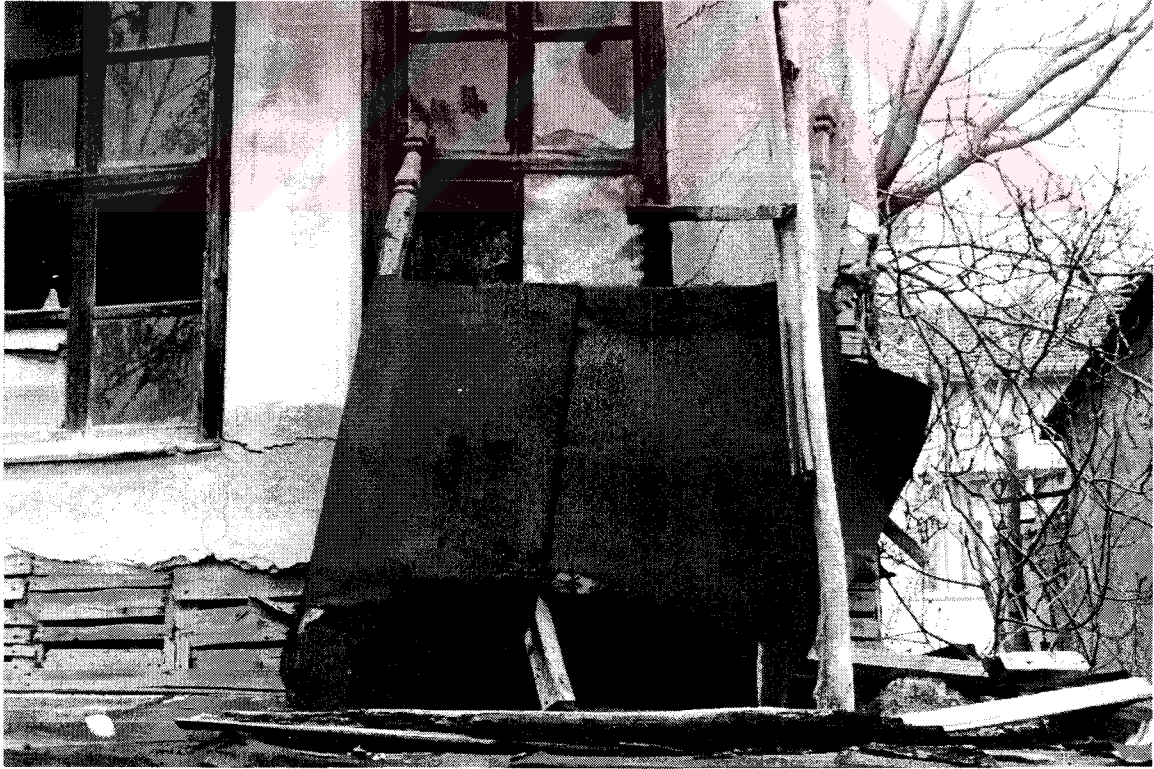
Şekil D28. Selamlık bölümü, köşk oda (202) kuzey (avlu) cephesi (1999)

Şekil D29. Selamlık bölümü, köşk oda (202) doğu cephesi, çıkmaaltı Bursa kemerli avludan görünüşü (1999)

Şekil D30. Selamlık bölümü, üst sofa (201) doğu (avlu) cephesi ve seyir terası (205) (1999)

Şekil D31. Selamlık bölümü, seyir terası (205) ahşap korkuluk parçası (1999)

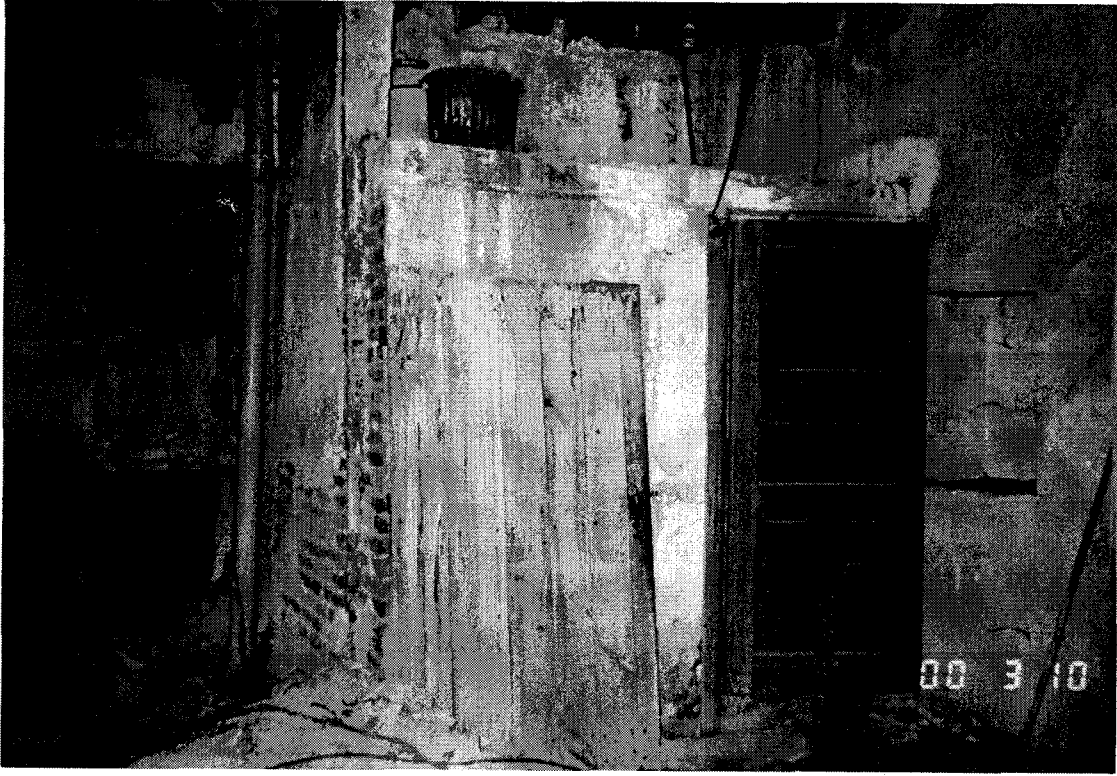
Şekil D32. Selamlık bölümü,
avluya giriş kapısı (1999)

Şekil D33. Selamlık bölümü, tahta perde (1999)

Şekil D34. Selamlık bölümü, mutfak mekânı (Z02) (1999)

Şekil D35. Selamlık bölümü, mutfak mekânı (Z02) içinde yer alan banyo bölümü (1999)

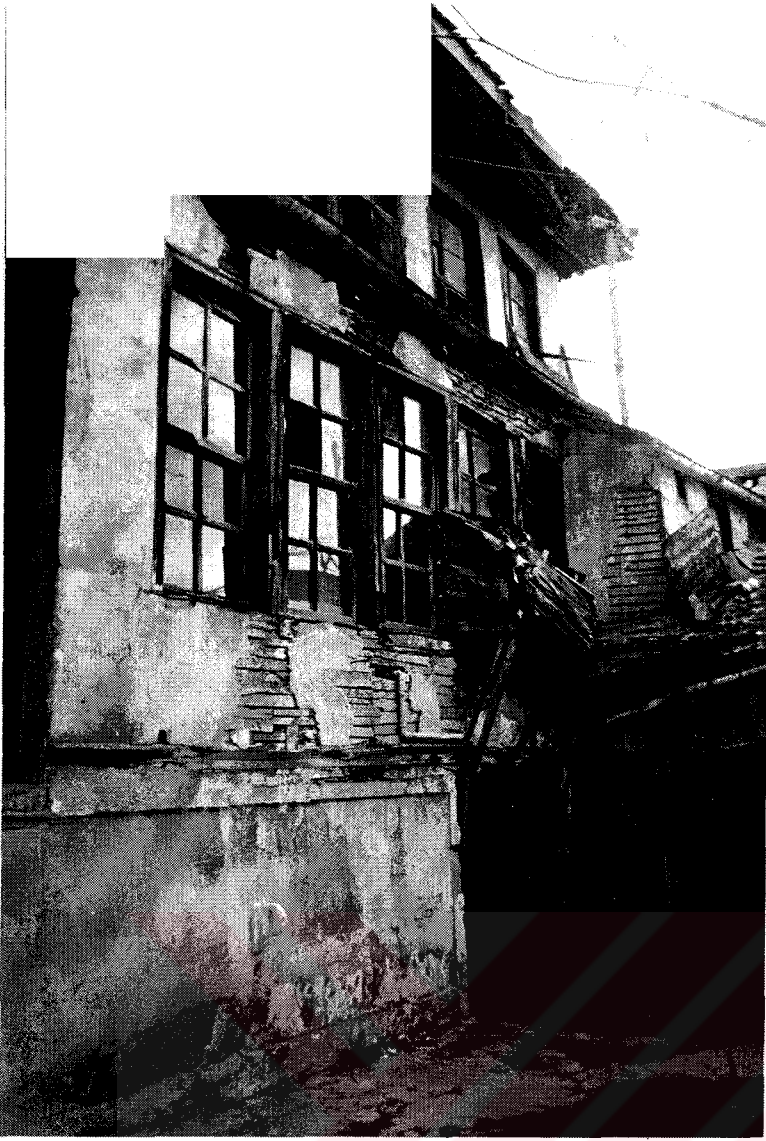
Şekil D36. Selamlık bölümü, mutfak mekânı (Z02) kuzey duvarı (1999)

Şekil D37. Selamlık bölümü, mutfak mekânı (Z02) giriş kapısı ve kiler penceresi (1999)

Şekil D38. Selamlık bölümü, Z05 No'lu mekân girişi ve 102 No'lu mekânın doğu cephesi (1999)

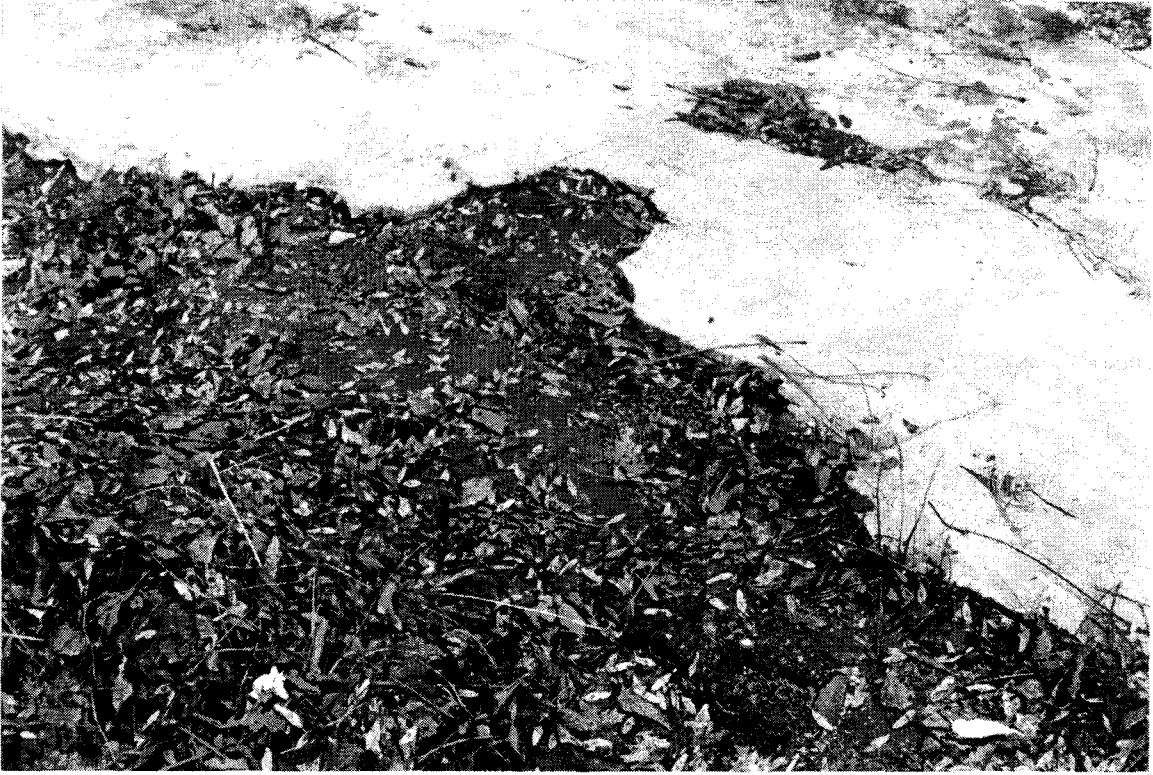
Şekil D39. Selamlık bölümü,
doğu (avlu) cephesi (1999)

Şekil D40. Selamlık bölümü, giriş kapısı üstü Bursa kemer (1999)

Şekil D41. Selamlık bölümü, doğu (avlu) cephesi, sarnıç duvarı (1999)

Şekil D42. Selamlık bölümü, avlu döşemesi (1999)

Şekil D43. Selamlık bölümü, avlu döşemesi (1999)

Şekil D44. Selamlık bölümü, savak (2000)

Şekil D45. Selamlık bölümü, merdiven altı dolgusu (1999)

Şekil D46. Selamlık bölümü, köşk oda (202) taşıyıcı ahşap dikme ve taş kaidesi (1999)

Şekil D47. Selamlık bölümü, sarnıç (Z06) (1999)

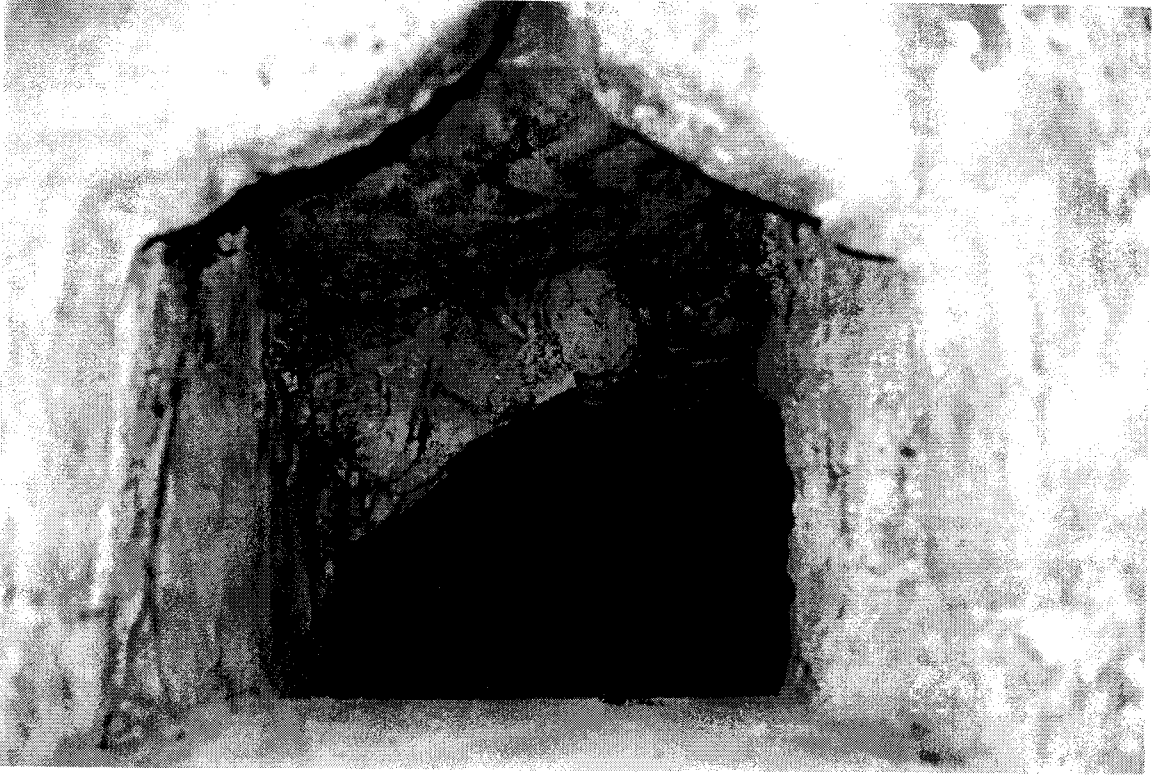
Şekil D48. Selamlık bölümü, sarnıç (Z06) ve üzerindeki konstrüksiyon (2000)

Şekil D49. Selamlık bölümü, sarnıç (Z06) yanı ana taşıyıcı dikme ve taş kaidesi (1999)

Şekil D50. Selamlık bölümü, sarnıç (Z06) önü taşlıktan ahır ve depo mekânına (Z05) geçiş (1999)

Şekil D51. Selamlık bölümü, sarnıcın (Z06) iç görünümü (1999)

Şekil D52. Selamlık bölümü, sarnıç (Z06) önü yalak (2000)

Şekil D53. Selamlık bölümü, sarnıç (Z06) su çıkışı (1999)

Şekil D54. Selamlık bölümü, kiler (Z03) girişi içten görünümü (1999)

Şekil D55. Selamlık bölümü,
kiler (Z03) mekânı ahşap
bölme duvarı (2000)

Şekil D56. Selamlık bölümü, kiler (Z03) mekânı ahşap bölme duvarı altında taş kaide (2000)

Şekil D57. Selamlık bölümü,
kiler (Z03) mekânı, taş kaide
yan görünümü (2000)

Şekil D58. Selamlık bölümü, kiler (Z03) mekânı, tavan kirişlemeleri (2000)

Şekil D59. Selamlık bölümü, kiler (Z03) mekânı sürekli ana giriş (2000)

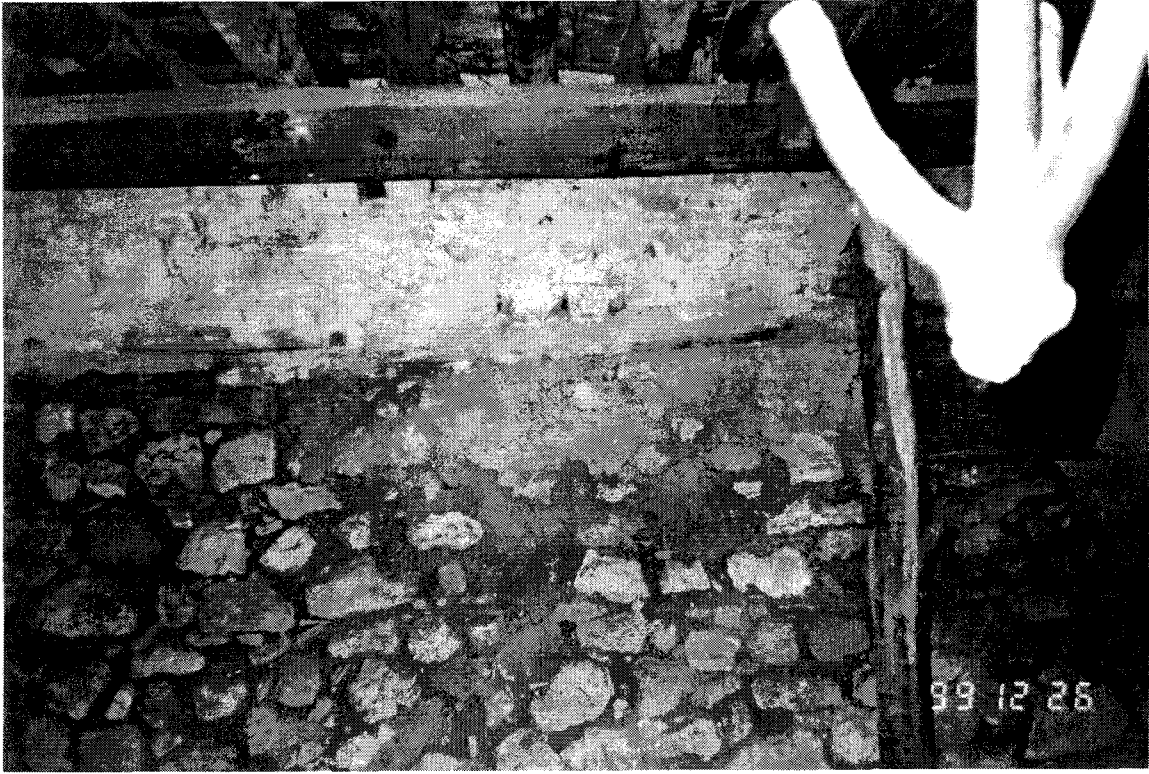
Şekil D60. Selamlık bölümü, kiler (Z03) rafı (2000)

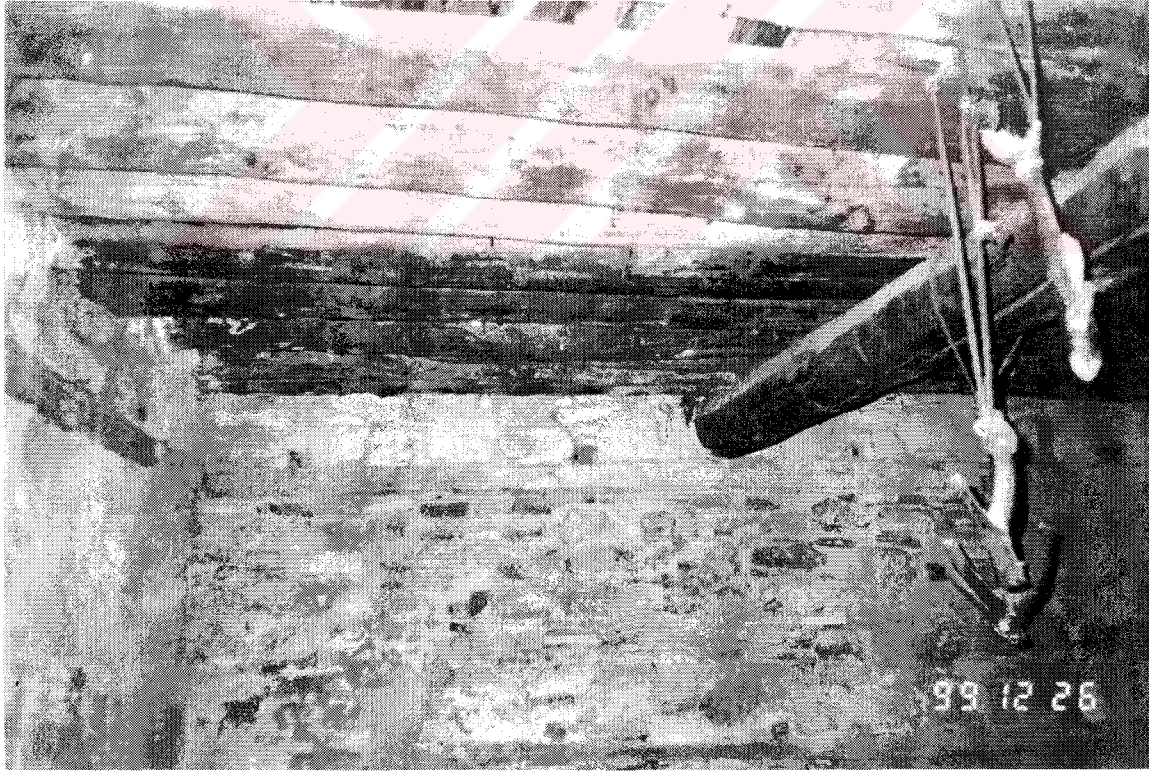
Şekil D61. Selamlık bölümü, zemin kat özgün döşemesi (1999)

Şekil D62. Selamlık bölümü, soğuk depo (Z04) girişi ve penceresi (1999)

Şekil D63. Selamlık bölümü, soğuk depo (Z04) kuzey duvarı (1999)

Şekil D64. Selamlık bölümü, soğuk depo (Z04) batı duvarı ve taşıyıcı sistemi (1999)

Şekil D65. Selamlık bölümü, soğuk depo (Z04) taşıyıcı sistemi (2000)

Şekil D66. Selamlık bölümü, soğuk depo (Z04) doğu ve kuzey duvarı birleşimi (1999)

Şekil D67. Selamlık bölümü, soğuk depo (Z04) batı ve kuzey duvarı birleşimi (1999)

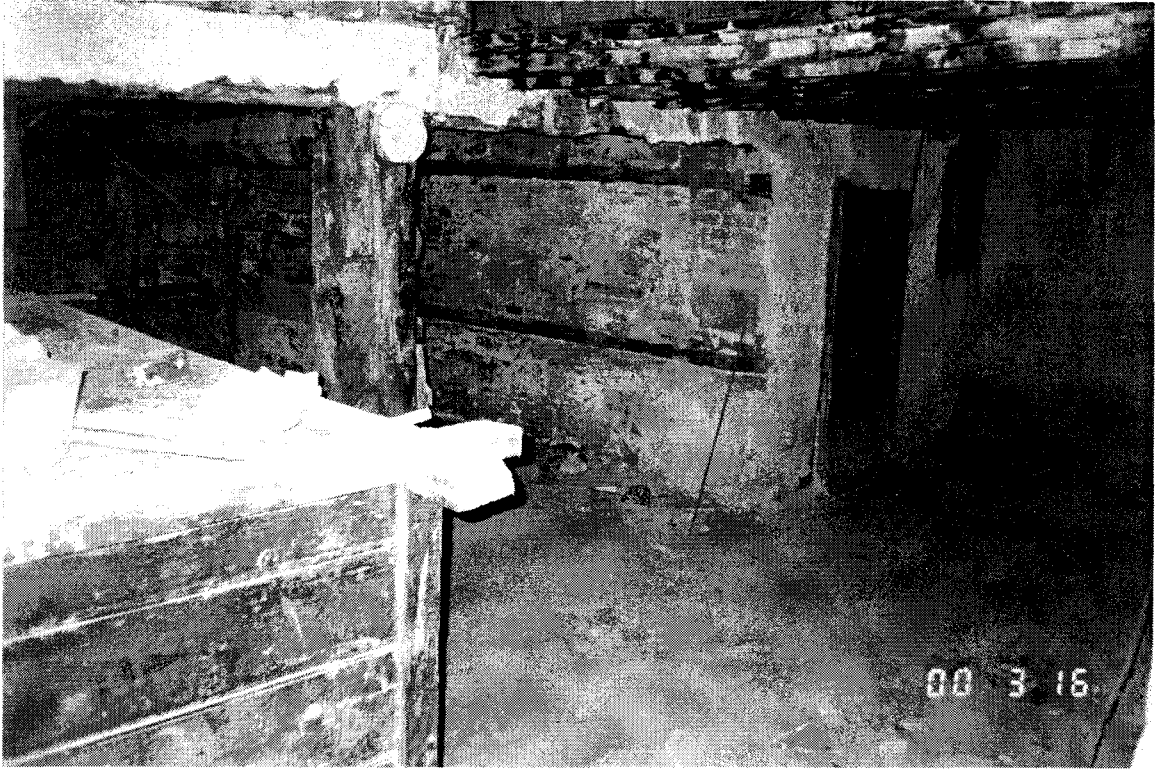
Şekil D68. Selamlık bölümü, soğuk depo (Z04) doğu duvarı (1999)

Şekil D69. Selamlık bölümü, soğuk depo (Z04) batı duvarı (1999)

Şekil D70. Selamlık bölümü, 101 mekânı sekisinin Z05 mekânından görünümü (2000)

Şekil D71. Selamlık bölümü, Z05 mekânından Z04 mekânı girişine bakış (2000)

Şekil D73. Selamlık bölümü, Z05 mekânı batı duvarına bakış ve ahşap kirişler (2000)

Şekil D72. Selamlık bölümü, Z05 mekânı kuzey duvarı (1999)

Şekil D74. Selamlık bölümü, Z05 mekânı batı duvarı, taş yalak (1999)

Şekil D75. Selamlık bölümü, Z05 mekânı taşıyıcı sistemi (1999)

Şekil D76. Selamlık bölümü, Z05 mekânı batı ve güney duvarı birleşimi (1999)

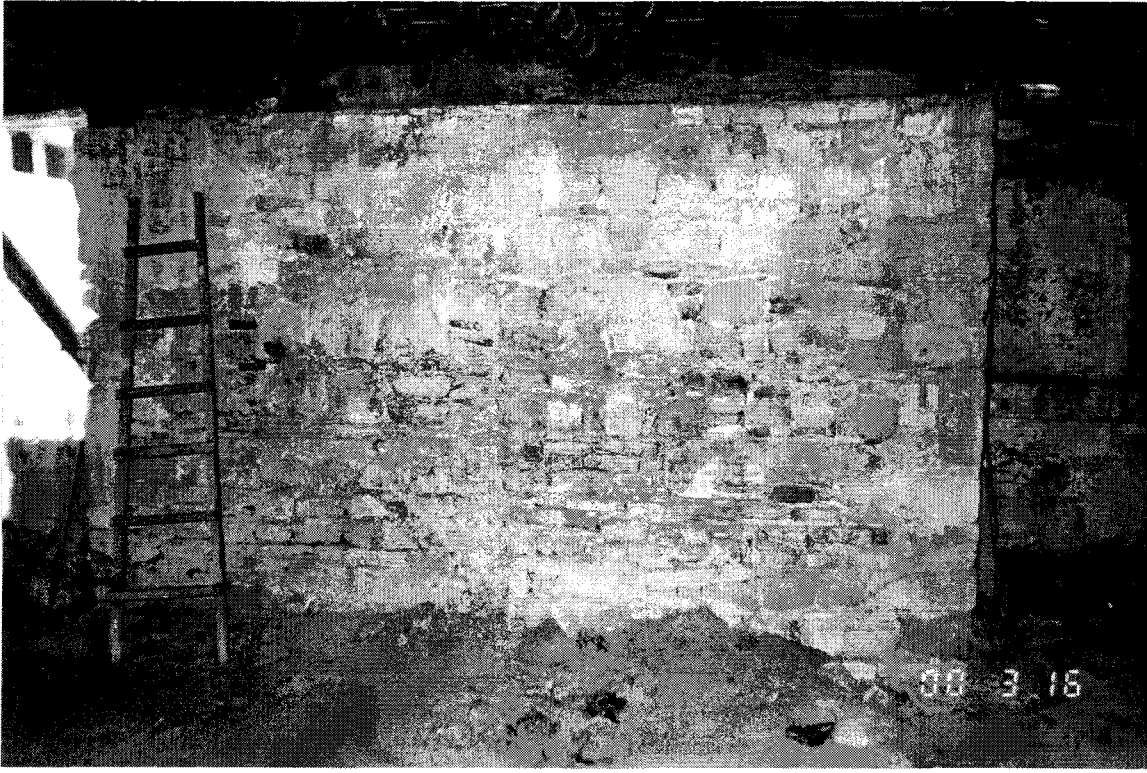
Şekil D77. Selamlık bölümü, Z05 mekânı doğu duvarı, ana taşıyıcı dikme, taş kaide ve merdiven altı dolgusu (1999)

Şekil D78. Selamlık bölümü, sarnıç (Z06) duvarı yan görünüşü ve ahşap dikme (2000)

Şekil D79. Selamlık bölümü, sarnıç (Z06) duvarı yan görünüşü ve taş kaide (2000)

Şekil D80. Selamlık bölümü, Z05 mekânından sarnıç duvarına bakış (2000)

Şekil D81. Selamlık bölümü, Z05 mekânı güney duvarına bakış ve serpinin görünüşü (2000)

Şekil D82. Selamlık bölümü, 101 mekânına giriş ve doğu duvarı (1999)

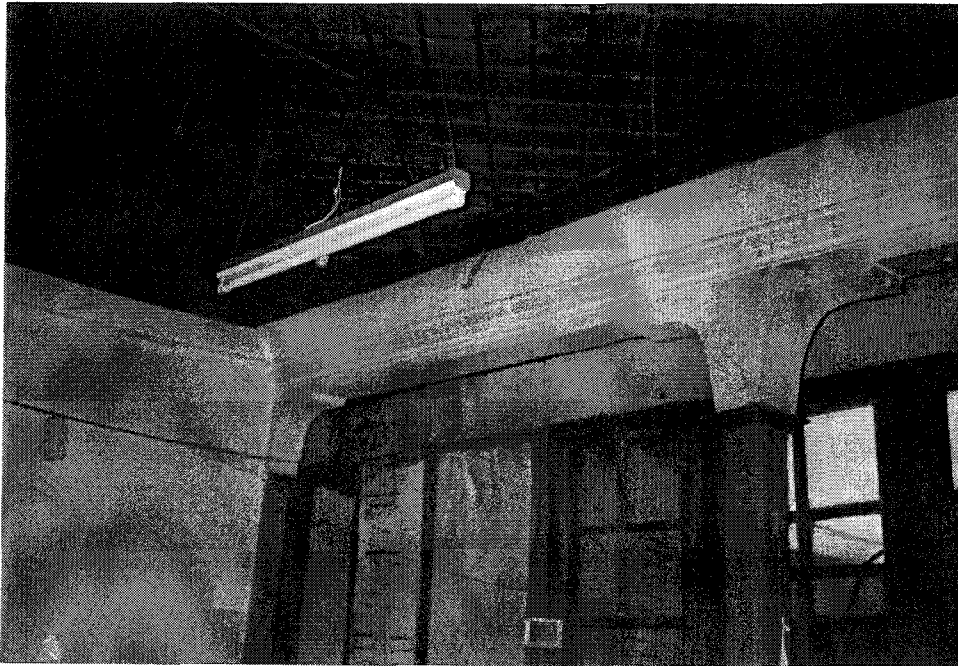
Şekil D83. Selamlık bölümü, 101 mekânı doğu duvarı ve ahşap dikme (2000)

Şekil D84. Selamlık bölümü, 101 mekânı sirkülasyon aksı tavanı (1999)

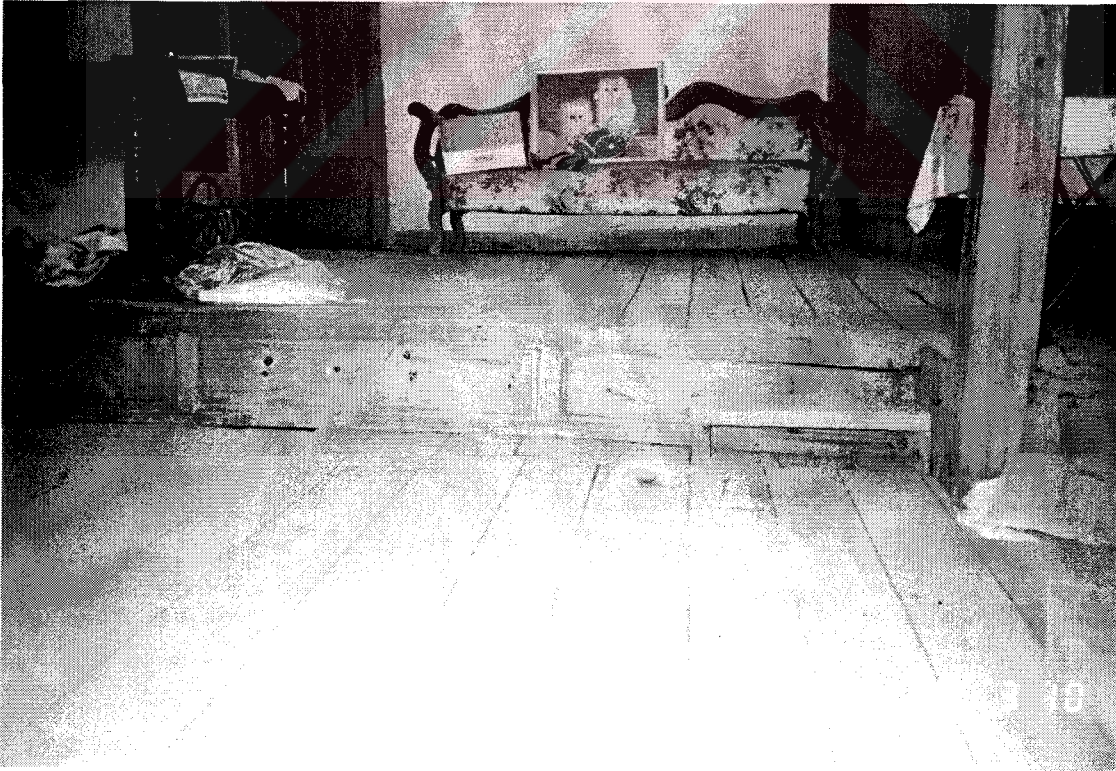
Şekil D85. Selamlık bölümü,
101 mekânı, orta dikme ve
Bursa kemer (1999)

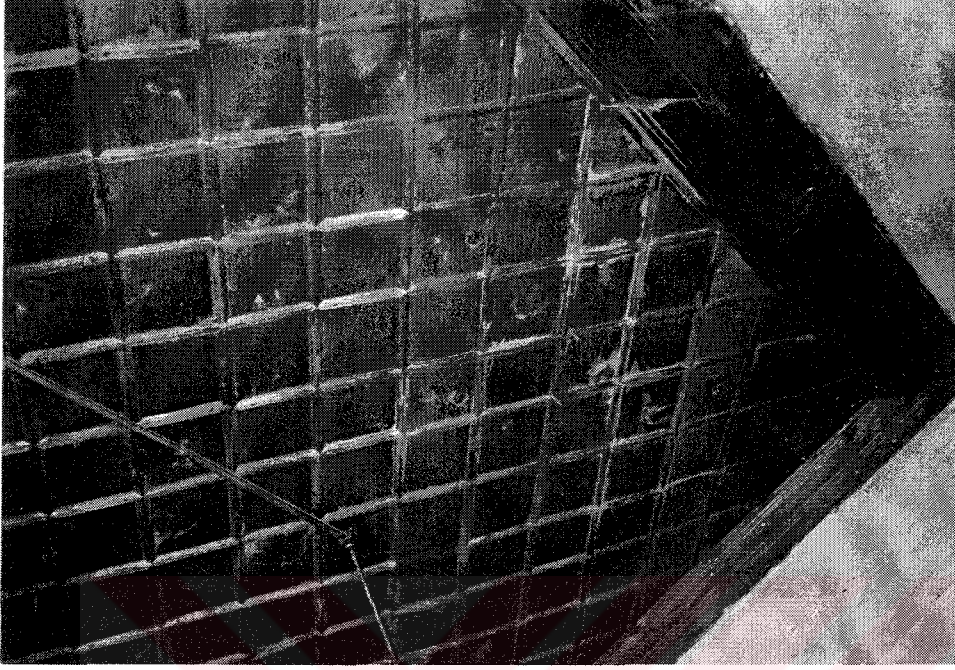
Şekil D86. Selamlık bölümü, 101 mekânı, Bursa kemer - kuzey duvarı birleşimi (1999)

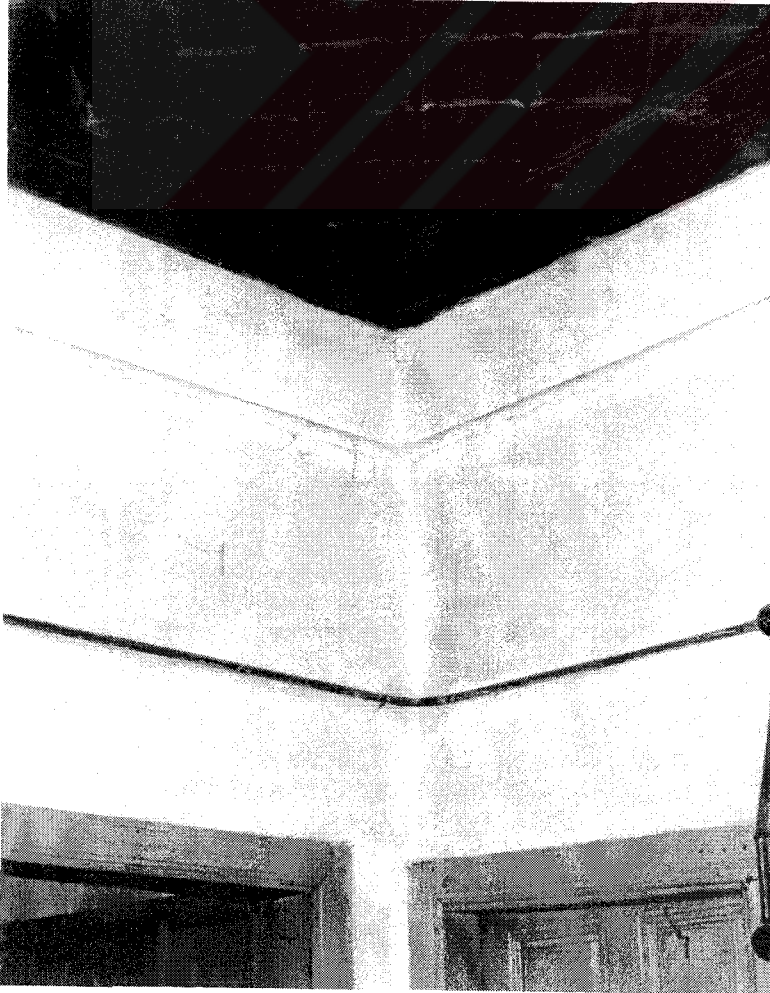
Şekil D87. Selamlık bölümü, 101 mekânı, Bursa kemeri - güney duvarı birleşimi (2000)

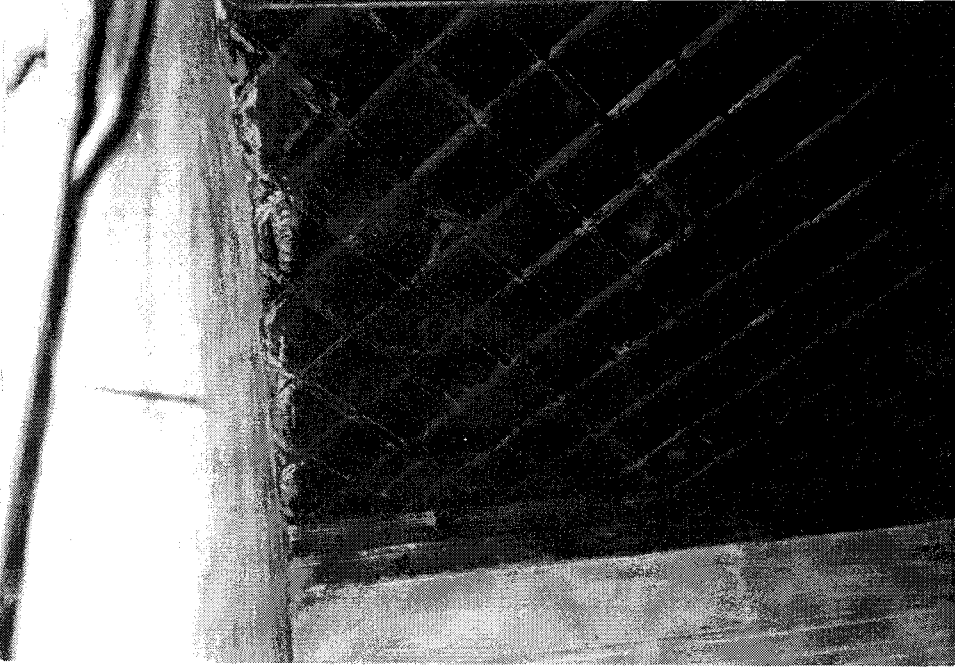
Şekil D88. Selamlık bölümü, 101 mekânı, seki (2000)

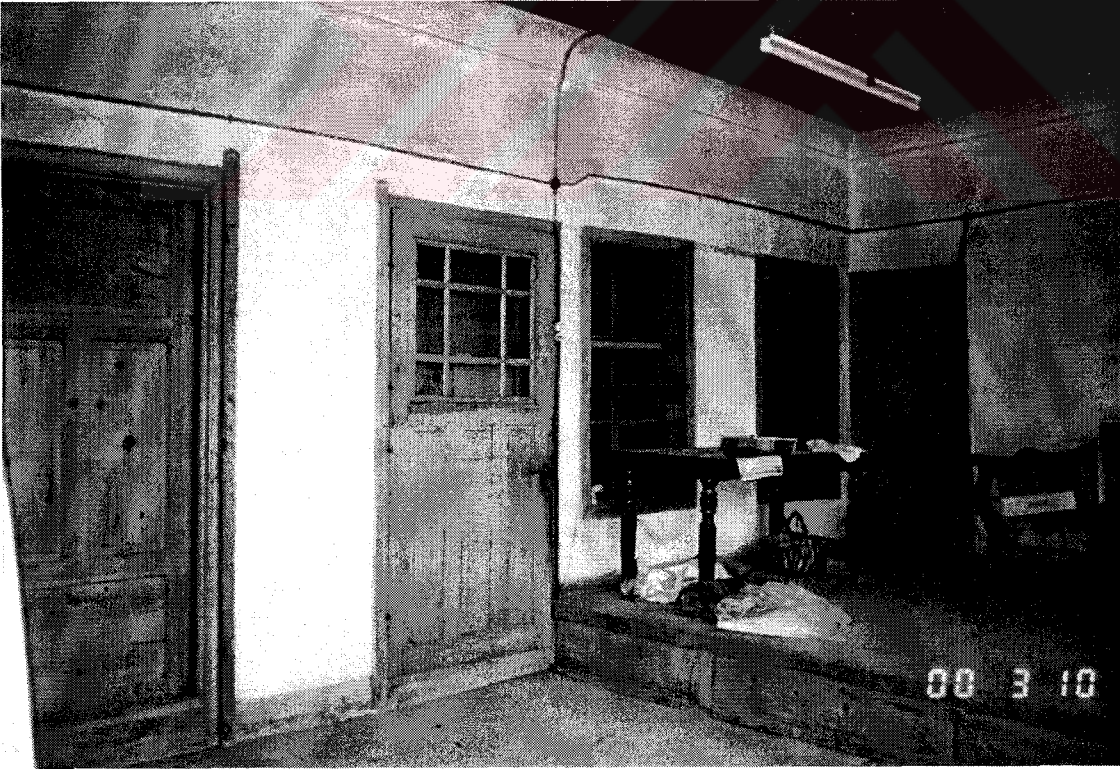
Şekil D89. Selamlık bölümü, 101 mekânı, ahşap tavan (1999)

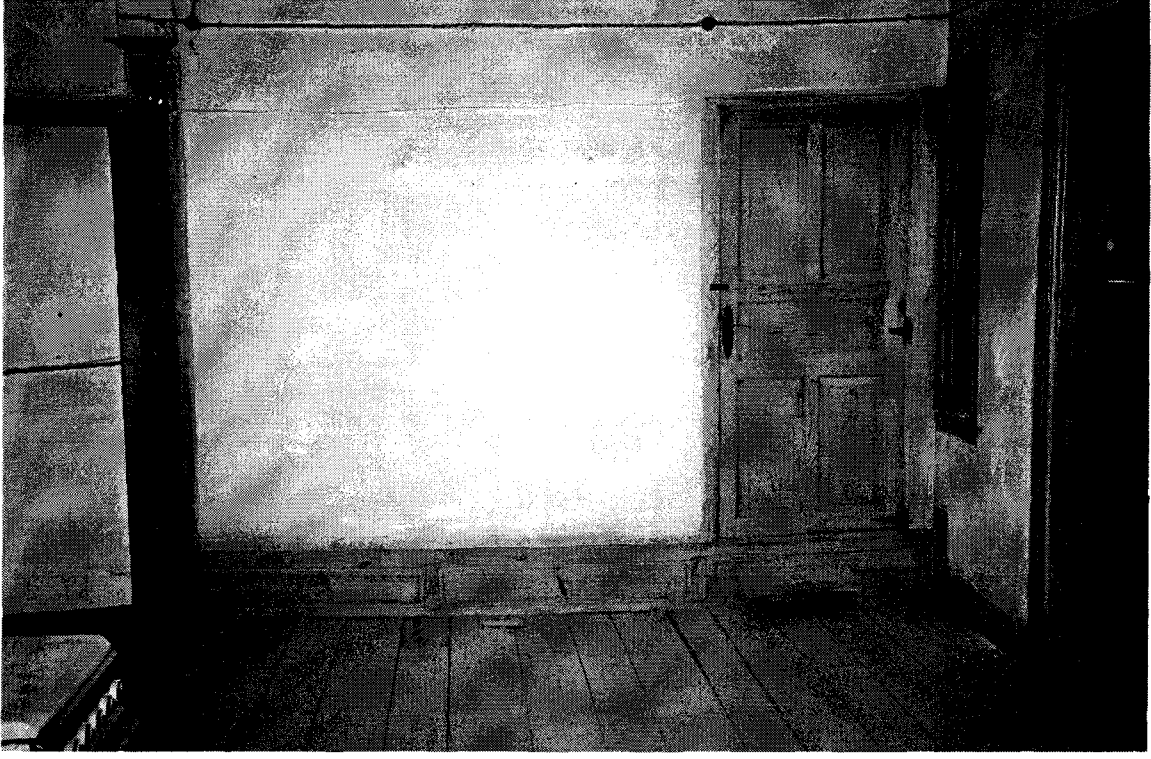
Şekil D90. Selamlık bölümü, 101 mekânı, ahşap tavan kuzey ve batı duvarı birleşimi (1999)

Şekil D91. Selamlık bölümü, 101 mekânı, güney duvarı ve tavan birleşimi (1999)

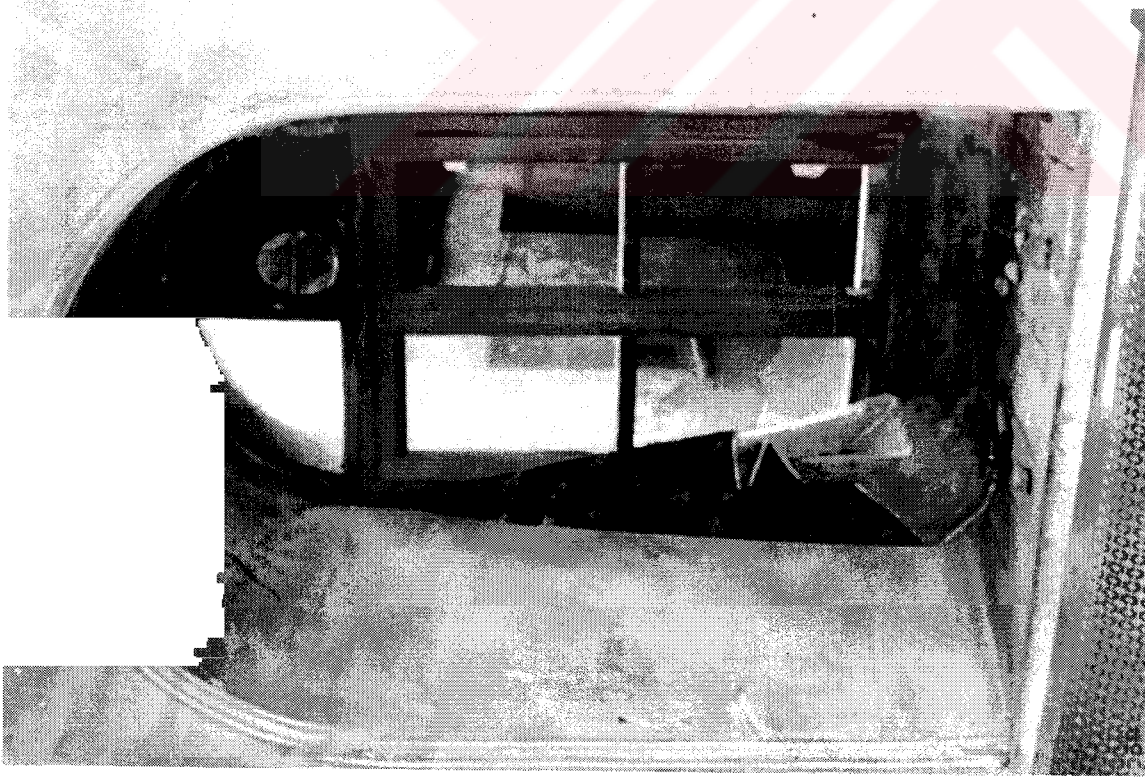
Şekil D92. Selamlık bölümü, 101 mekânı, batı duvarı (2000)

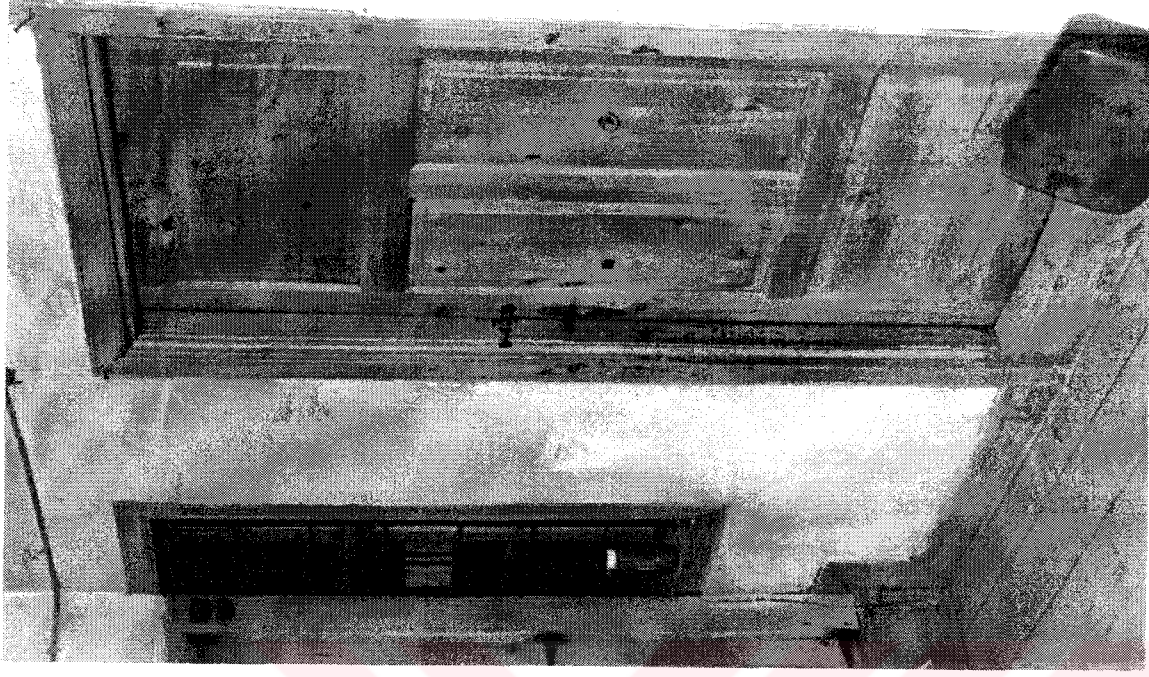
Şekil D93. Selamlık bölümü, 102 mekânına giriş (2000)

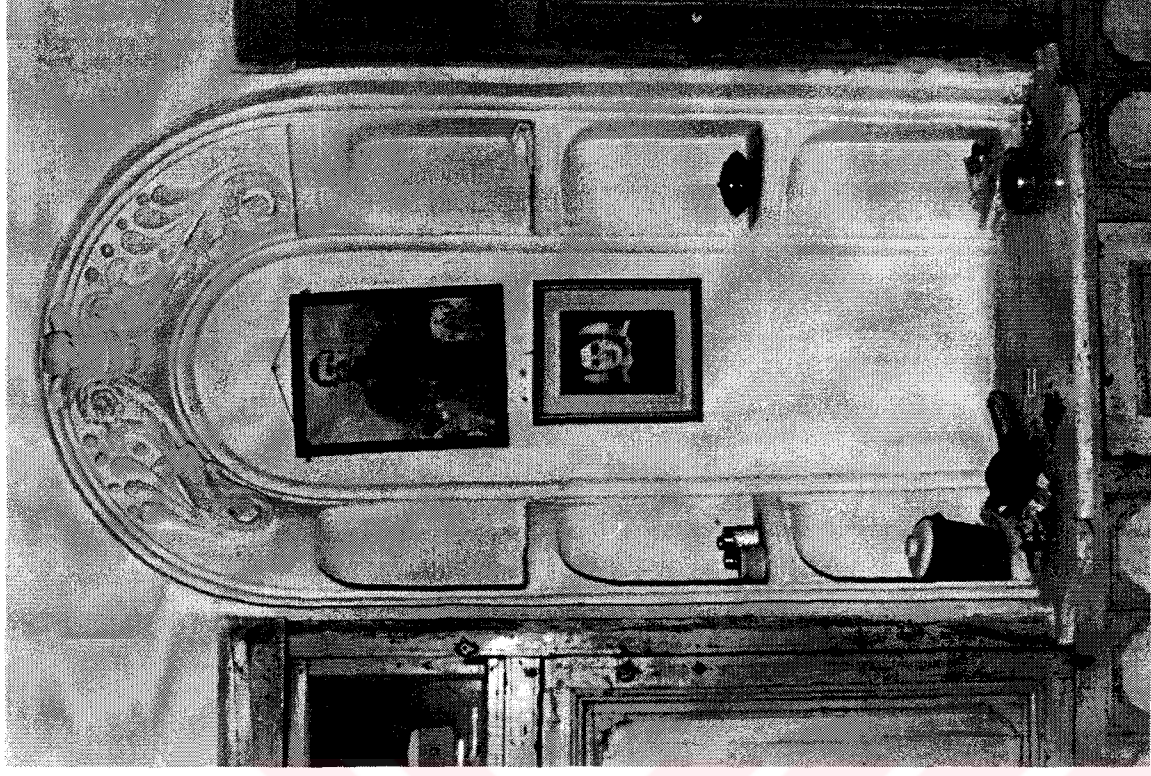
Şekil D94. Selamlık bölümü, 102 mekânının 103 mekânına açılan penceresi (2000)

Şekil D95. Selamlık bölümü, 102 mekânının sokağa açılan penceresi (1999)

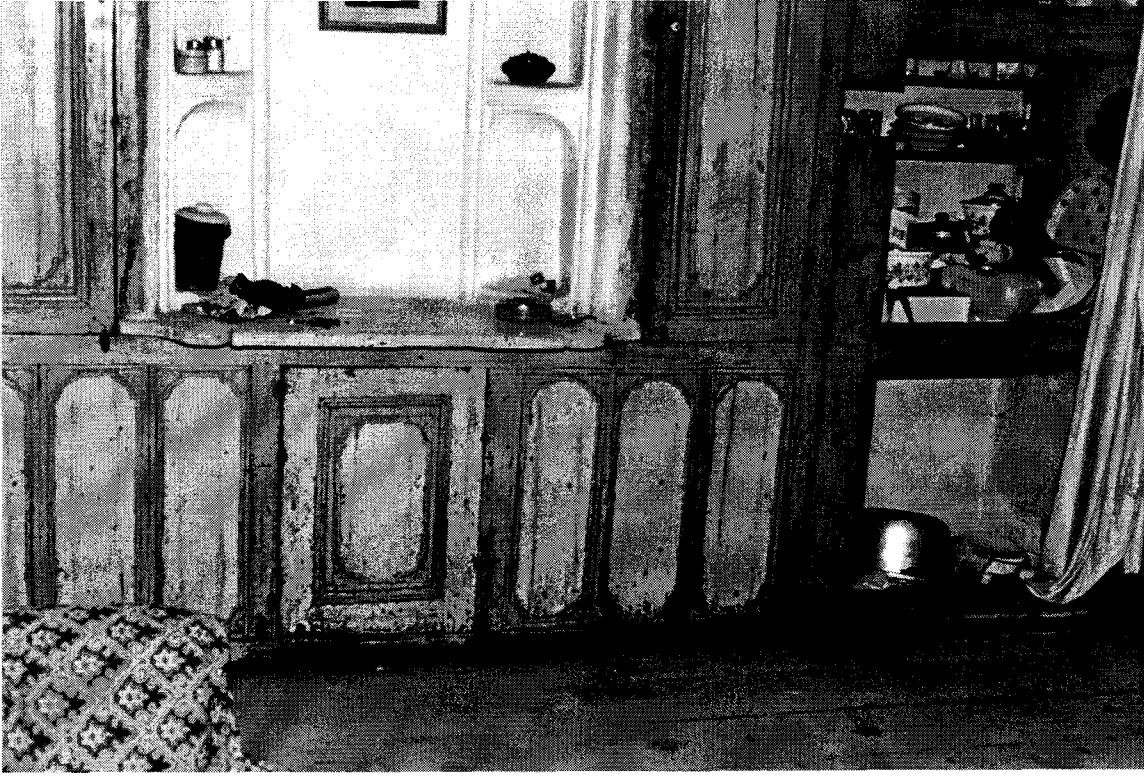
Şekil D96. Selamlık bölümü, 103 mekânına giriş (1999)

Şekil D98. Selamlık bölümü, 103 mekânı şerbetlik (1999)

Şekil D97. Selamlık bölümü, 103 mekânı yüklük (1999)

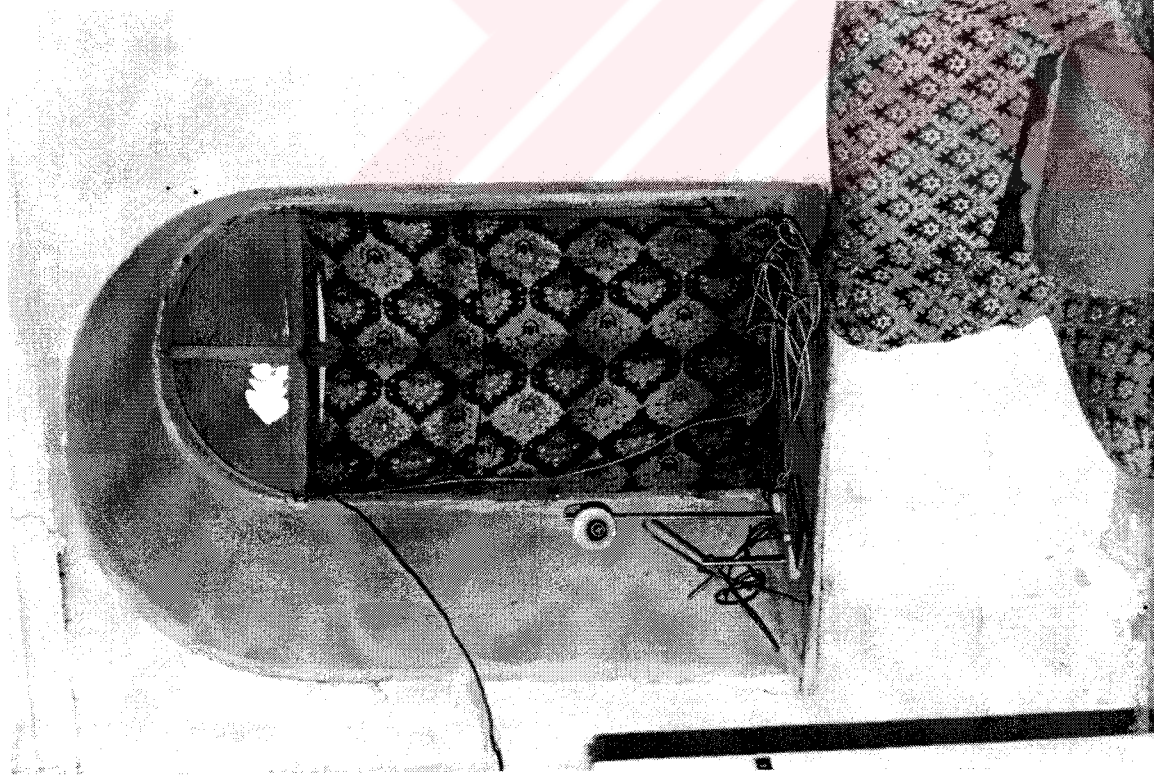
Şekil D99. Selamlık bölümü, 103 mekânı, şerbetlik altı dolap (1999)

Şekil D100. Selamlık bölümü, 103 mekânı, kuzey duvarı, şerbetlik altı dolap içi ve taşıyıcı konstrüksiyonu (1999)

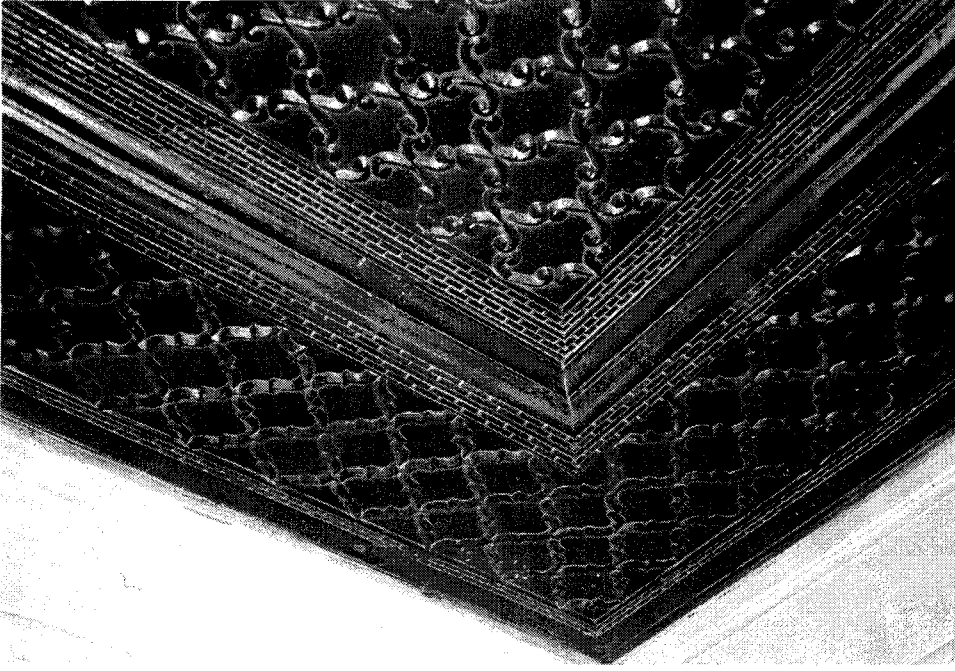
Şekil D101. Selamlık bölümü, 103 mekânı doğu duvarı (1999)

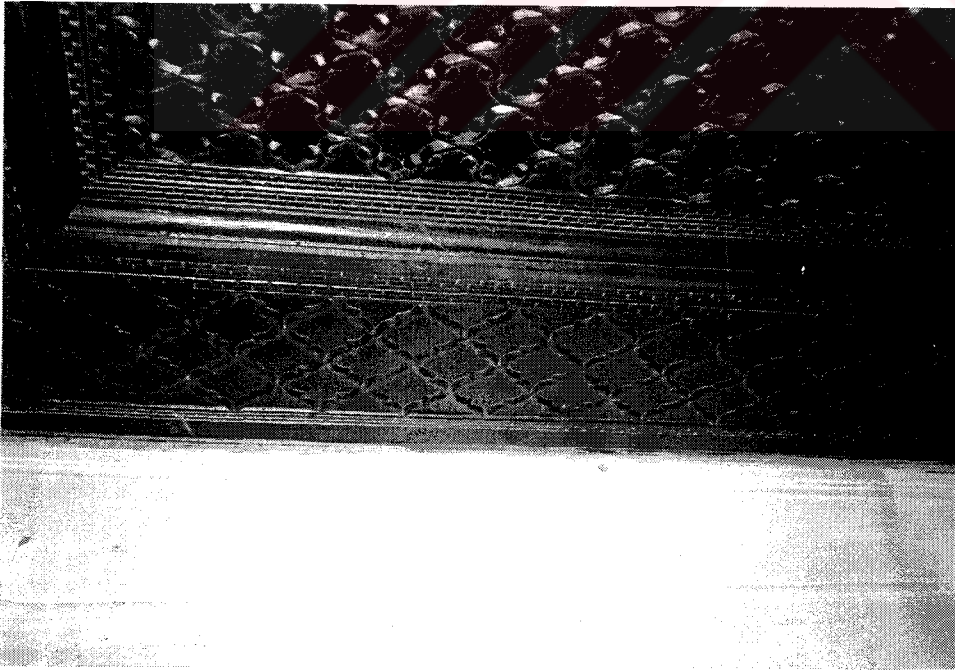
Şekil D102. Selamlık bölümü, 103 mekânı sokak cephesi
kemerli penceresi (1999)

Şekil D105. Selamlık bölümü, 104 mekânna giriş (1999)

Şekil D103. Selamlık bölümü, 103 mekânı, ahşap tavan (1999)

Şekil D104. Selamlık bölümü, 103 mekânı, ahşap tavan (1999)

Şekil D106. Selamlık bölümü, 104 mekânı, niş ve kapı kilit yuvası (1999)

Şekil D107. Selamlık bölümü, 104 mekânı doğu duvarı, pencere ve kapı (1999)

Şekil D108. Selamlık bölümü, 104 mekânı, kuzey duvarı (2000)

Şekil D109. Selamlık bölümü, 104 mekânı, kuzey duvarı, yüklük (2000)

Şekil D110. Selamlık bölümü, 104 mekânı, ahşap tavan
(1999)

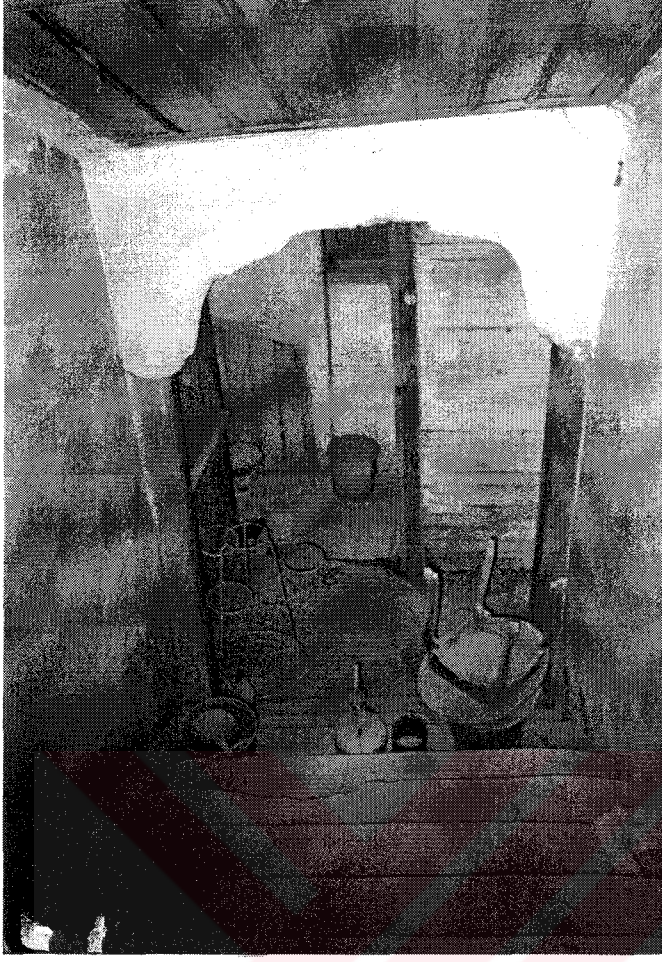
Şekil D111. Selamlık bölümü, 105 mekânına giriş (1999)

Şekil D112. Selamlık bölümü, 105 mekânından merdivan altına bakış (2000)

Şekil D113. Selamlık bölümü, 106 mekânına (helâ) giriş ve çatı arası girişi (1999)

Şekil D114. Selamlık bölümü, merdiven girişi ve arkada 106 mekânının görünümü (1999)

Şekil D115. Selamlık bölümü, merdiven girişi kemerleri (2000)

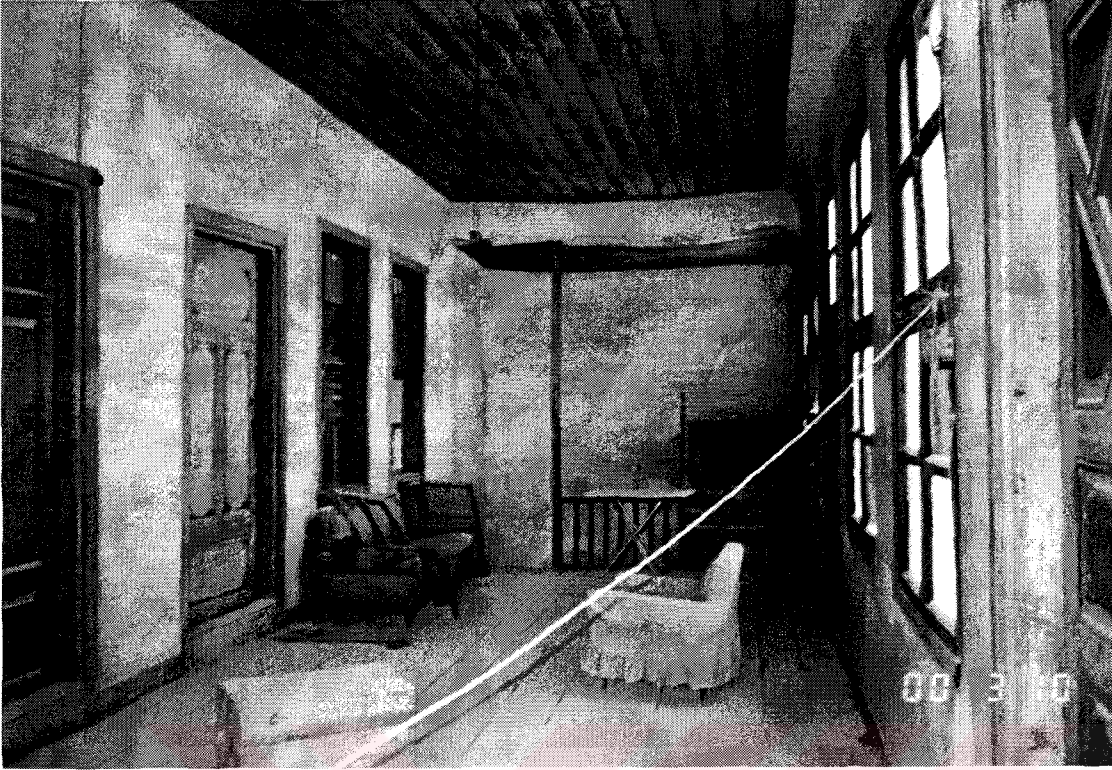
Şekil D116. Selamlık bölümü, ahşap merdiven (2000)

Şekil D117. Selamlık bölümü, 201 mekânından merdiven yönüne bakış (1999)

Şekil D118. Selamlık bölümü, abdestlik ve ahşap korkuluk (1999)

Şekil D119. Selamlık bölümü, 201 mekanı (sofa) kuzey duvarına bakış

Şekil D120. Selamlık bölümü, 201 mekanı (sofa) güney ve doğu duvarı

Şekil D121. Selamlık bölümü, 201 mekanı (sofa) batı duvarı

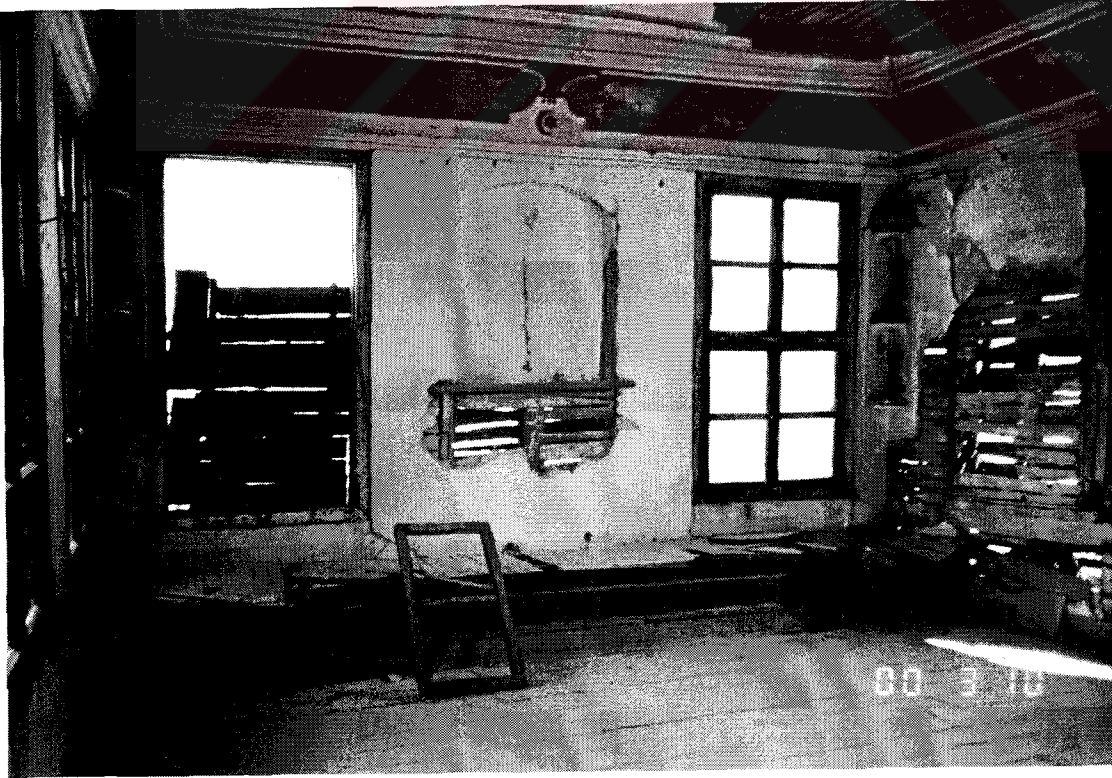
Şekil D122. Selamlık bölümü, 201 mekanı (sofa) güney ve batı duvarı

Şekil D123. Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) giriş kapısı (1999)

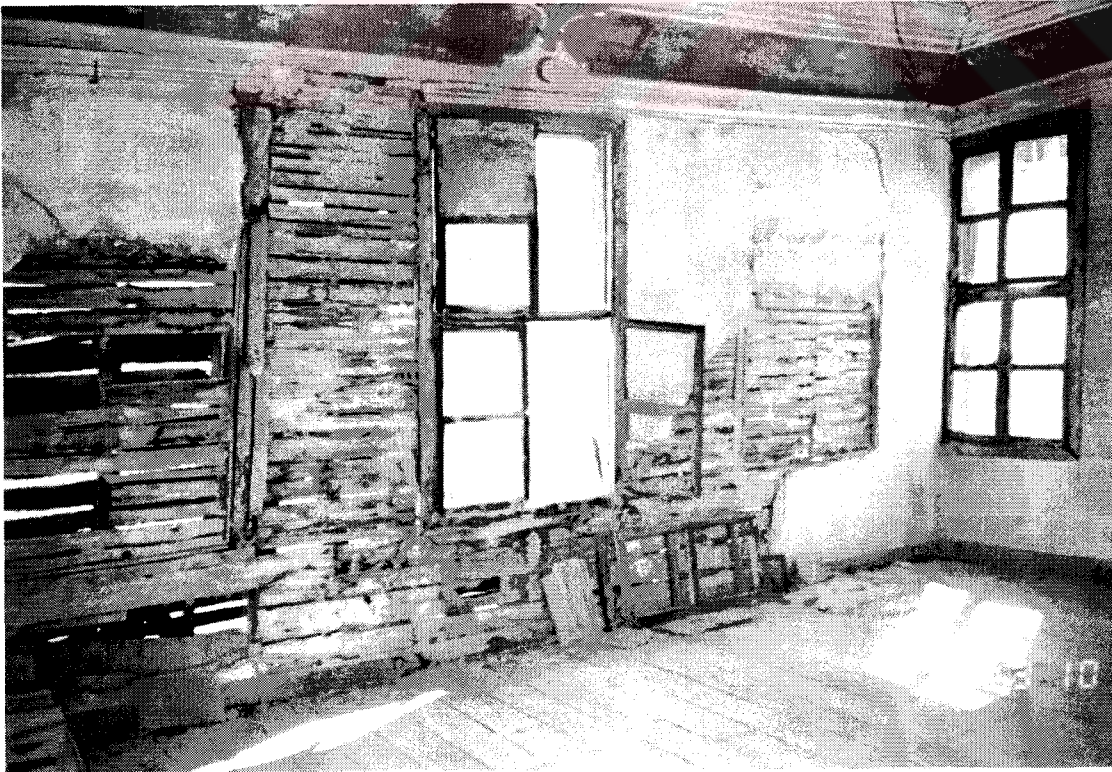
Şekil D124. Selamlık bölümü, 202 mekanı (köşk oda) batı duvarı

Şekil D125. Selamlık bölümü, 202 mekanı (köşk oda) doğu duvarı

Şekil D126. Selamlık bölümü, 202 mekanı (köşk oda) güney duvarı

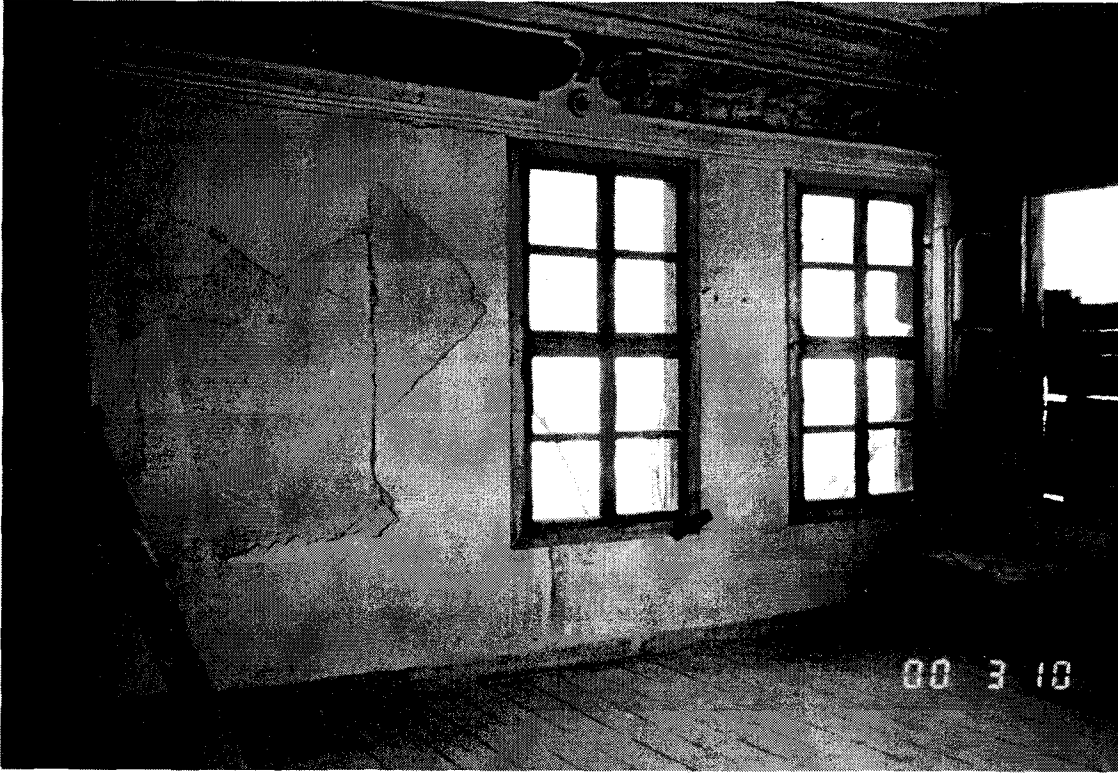
Şekil D127. Selamlık bölümü, 202 mekanı (köşk oda) güney duvarı

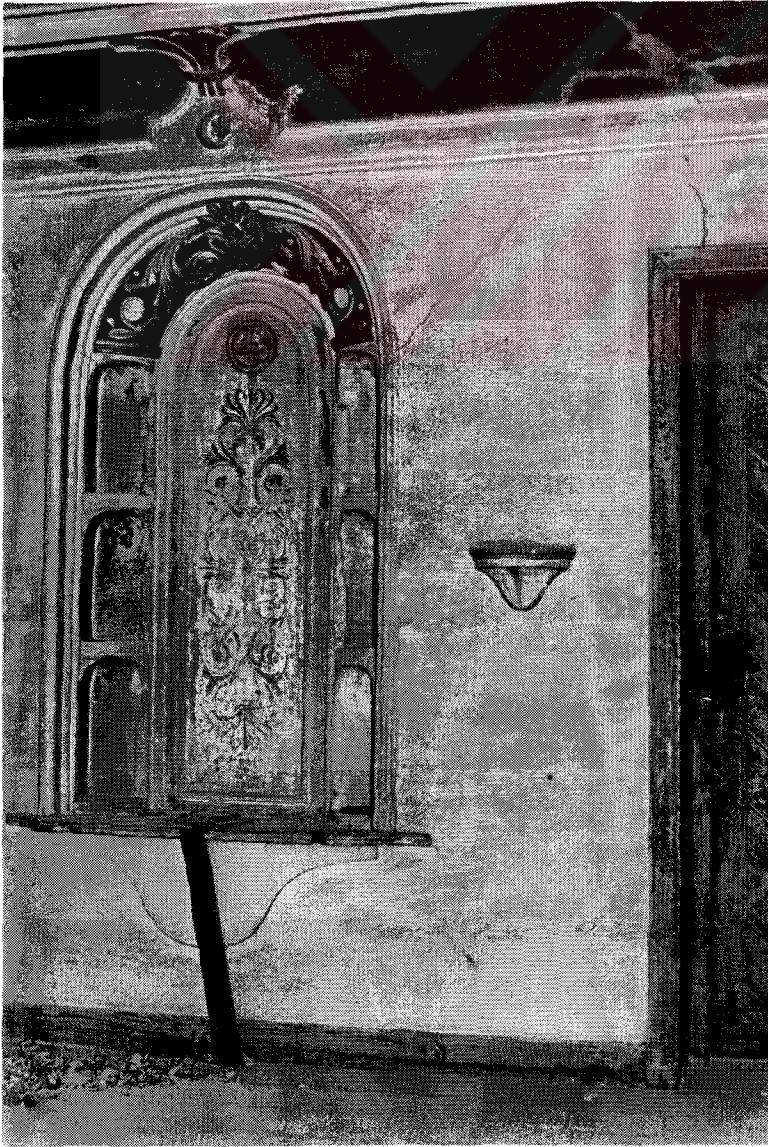
Şekil D128. Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda)
güney duvarı (1999)

Şekil D129. Selamlık bölümü, 202 mekânının (köşk oda)
giriş kapısı arkasında yer alan profil ve kilit yuvası (1999)

Şekil D130. Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) kuzey duvarı (2000)

Şekil D131. Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) batı duvarı, şerbetlik ve lambalık (1999)

Şekil D132. Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) şerbetlik içi kalemişi bezeme (1999)

Şekil D133. Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) şerbetlik kemeri, kıvrık dal, vazo ve çiçek motifleri (1999)

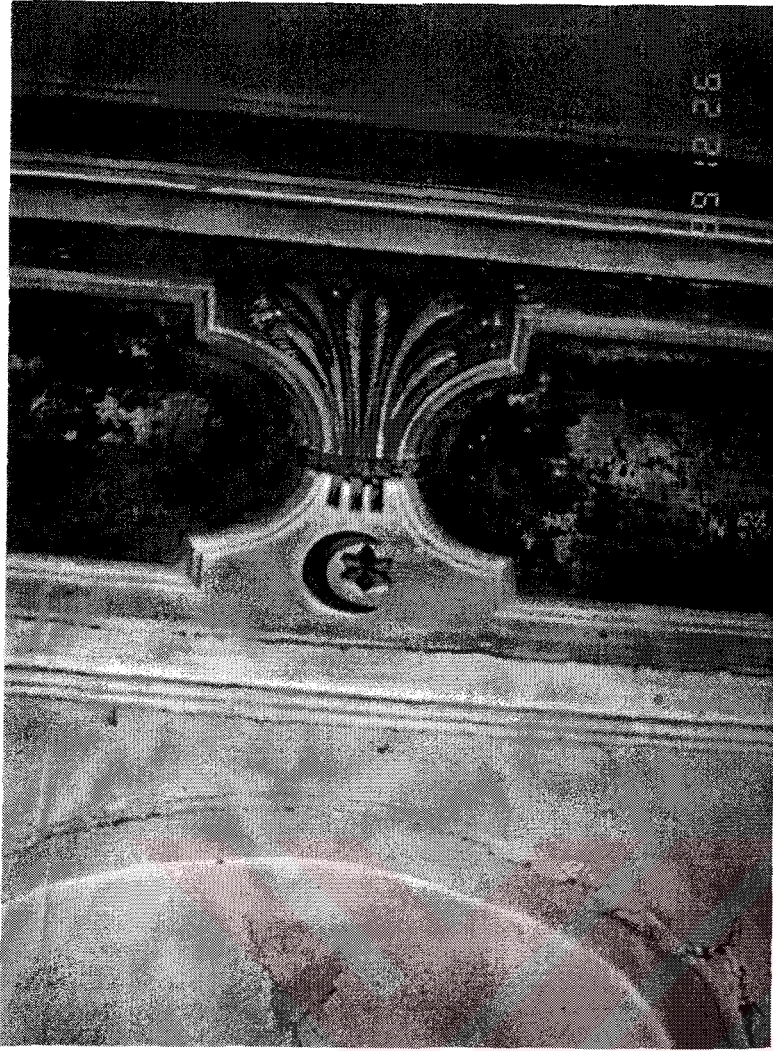
Şekil D134. Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) güneydoğu köşesi tavan ve lambalık (1999)

Şekil D135. Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda)
güneydoğu köşesi, lambalık (1999)

Şekil D136. Selamlık bölümü, 202 mekânının (köşk oda)
batı duvarı, lambalık (1999)

Şekil D137. Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) eğrisel tavan geçişi ve ay-yıldız motifi (1999)

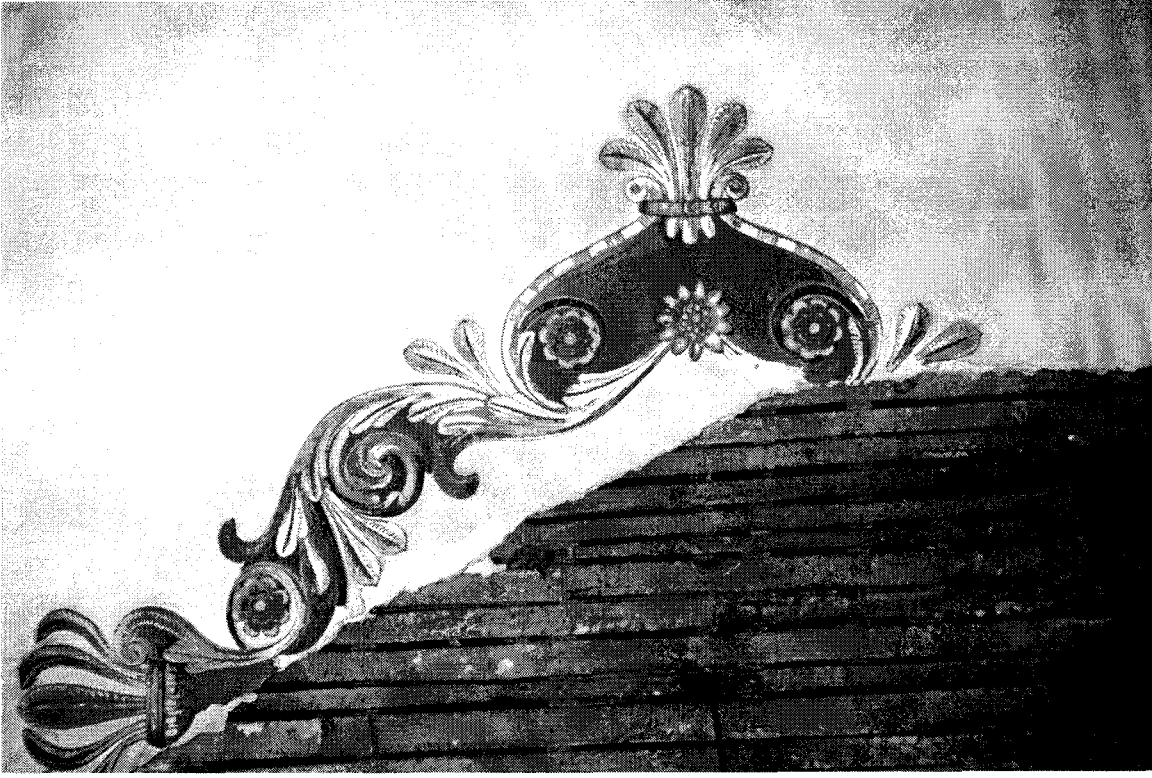
Şekil D138. Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) eğrisel tavan geçişi, ay-yıldız motifi ve tavan profili (1999)

Şekil D139. Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) tavanı, genel görünüm (2000)

Şekil D140. Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) tavanı, köşe motifi (1999)

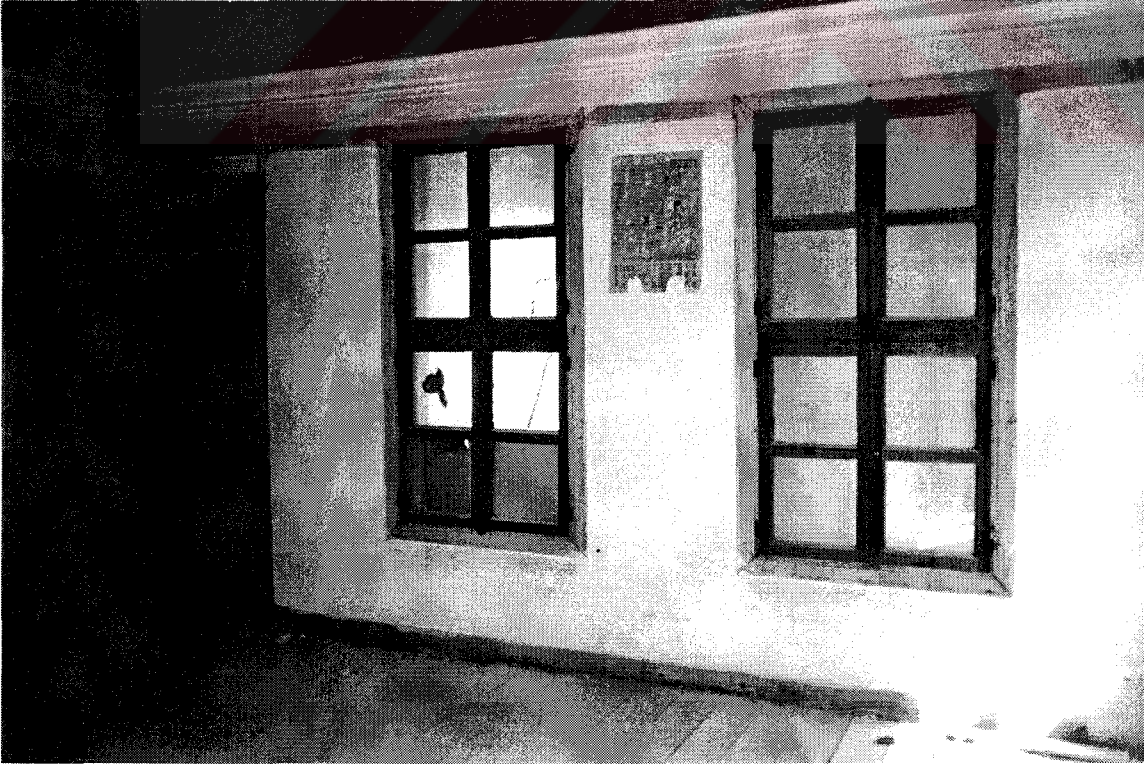
Şekil D141. Selamlık bölümü, 202 mekânı (köşk oda) tavanı, göbek motifi (1999)

Şekil D142. Selamlık bölümü, 203 mekânı kuzey duvarı (2000)

Şekil D143. Selamlık bölümü, 203 mekânı güney duvarı

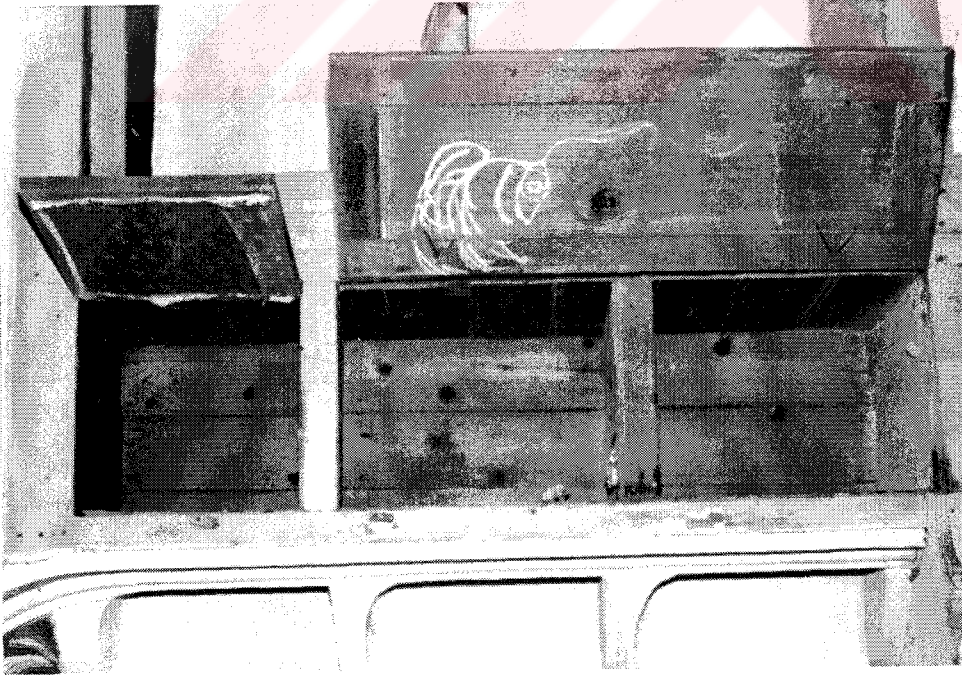
Şekil D144. Selamlık bölümü, 203 mekânı doğu duvarı

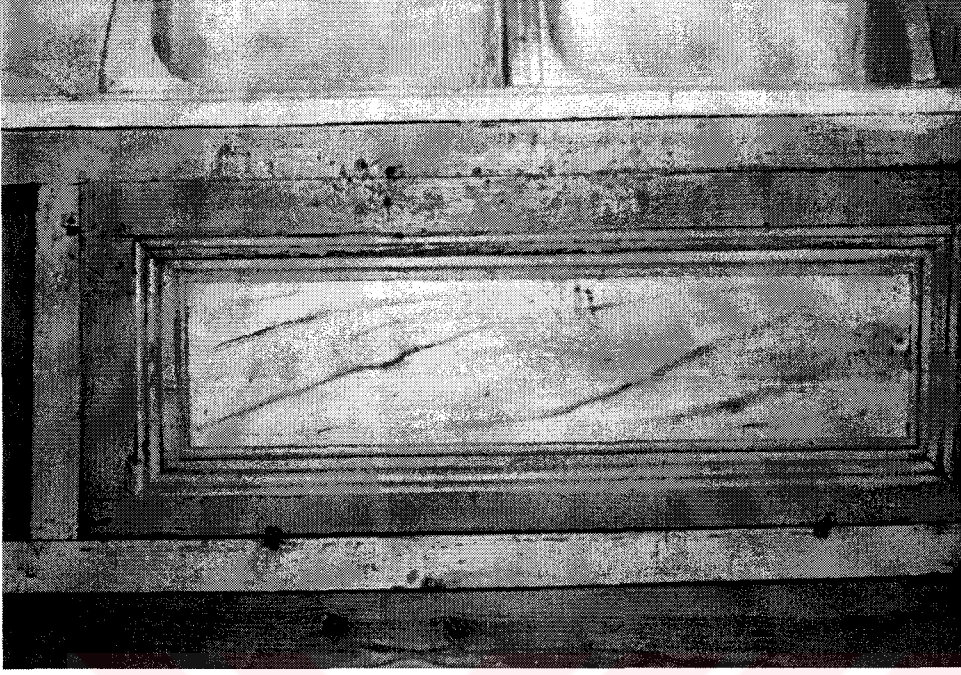
Şekil D145. Selamlık bölümü, 203 mekânı batı duvarı (2000)

Şekil D146. Selamlık bölümü, 203 mekânı batı duvarı, dolaplar (1999)

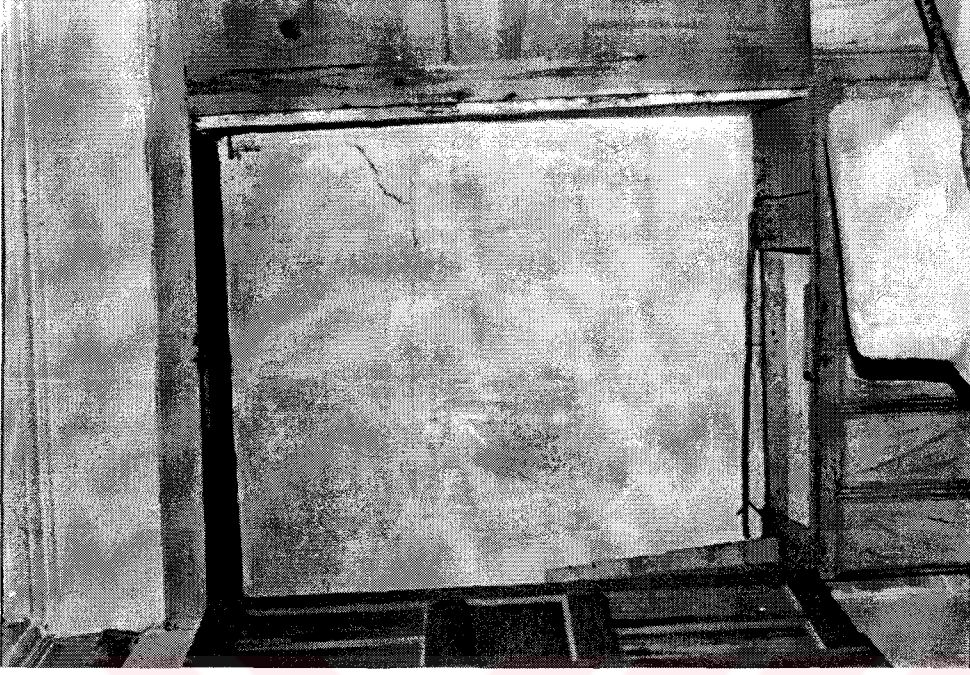
Şekil D147. Selamlık bölümü, 203 mekânı kuzey duvarı, şerbetlik yanı dolap içi (1999)

Şekil D148. Selamlık bölümü, 203 mekânı kuzey duvarı, şerbetlik yanı dolap kapağı (1999)

Şekil D149. Selamlık bölümü, 203 mekânı kuzey duvarı, kapı arkası dolap ve şerbetlik yanı dolap (1999)

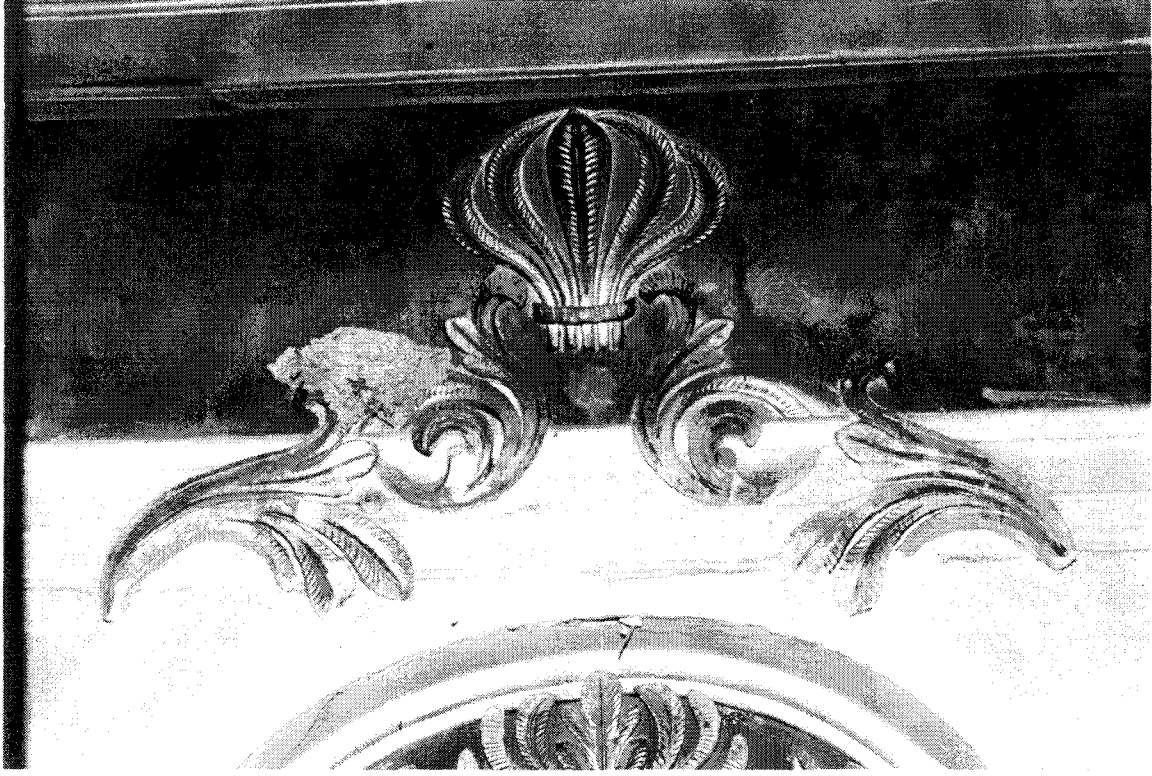
Şekil D150. Selamlık bölümü, 203 mekânı kuzey duvarı, yüklük içi (1999)

Şekil D151. Selamlık bölümü,
203 mekânı kuzey duvarı,
yükçük içi (1999)

Şekil D152. Selamlık bölümü, 203 mekânı kuzey duvarı, yükçük içi zemini (1999)

Şekil D153. Selamlık bölümü, 203 mekânı kuzey duvarı, şerbetlik üstü kıvrık dal motifli bezemesi (1999)

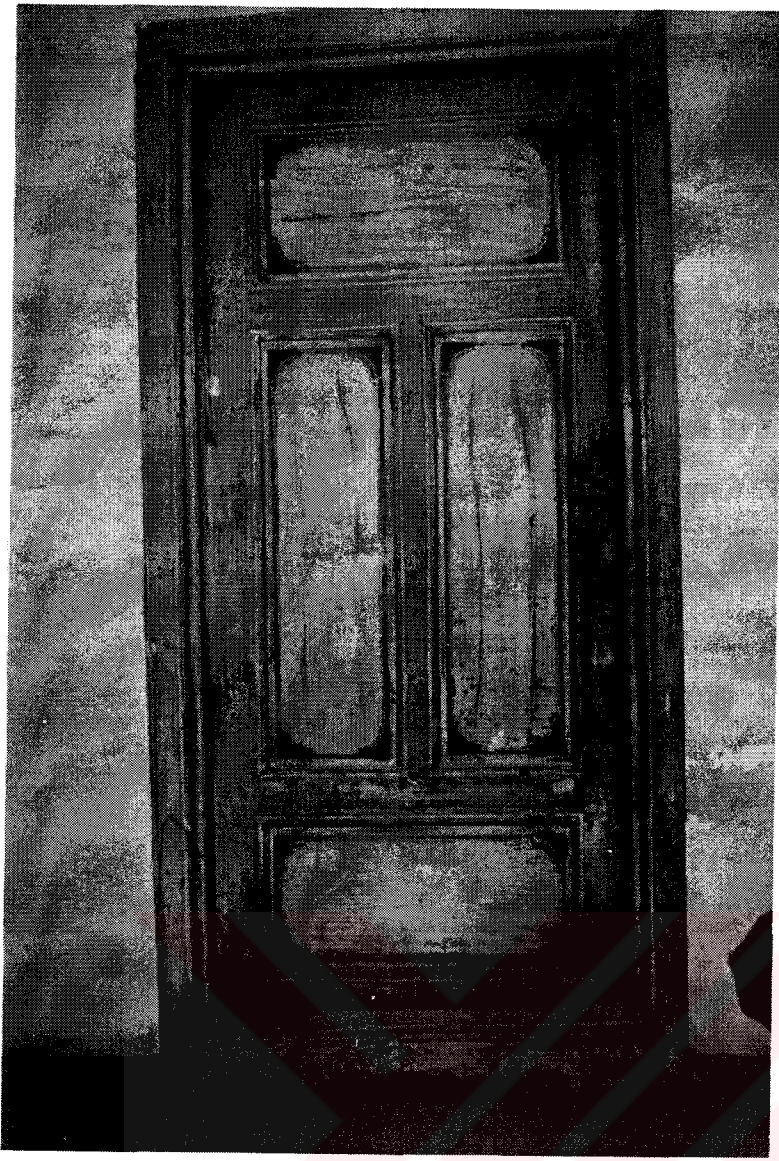
Şekil D154. Selamlık bölümü, 203 mekânı kuzey duvarı, şerbetlik kemeri kıvrık dal ve çiçek motifli bezemesi (1999)

Şekil D155. Selamlık bölümü, 203 mekânı tavanı genel görünümü (2000)

Şekil D156. Selamlık bölümü, 203 mekânı tavanı köşe birleşimi (1999)

Şekil D157. Selamlık bölümü,
204 mekânı giriş kapısı (1999)

Şekil D158. Selamlık bölümü, 204 mekânı doğu duvarı (2000)

Şekil D159. Selamlık bölümü, 204 mekânı güney duvarı ve niş (2000)

Şekil D160. Selamlık bölümü, 204 mekânı batı duvarı (2000)

Şekil D161. Selamlık bölümü, 204 mekânı batı duvarı, köşe dolap ve duvar birleşiminde ayrılma (2000)

Şekil D162. Selamlık bölümü, 204 mekânı kuzey duvarı (2000)

Şekil D163. Selamlık bölümü, 204 mekânı kuzey duvarı (2000)

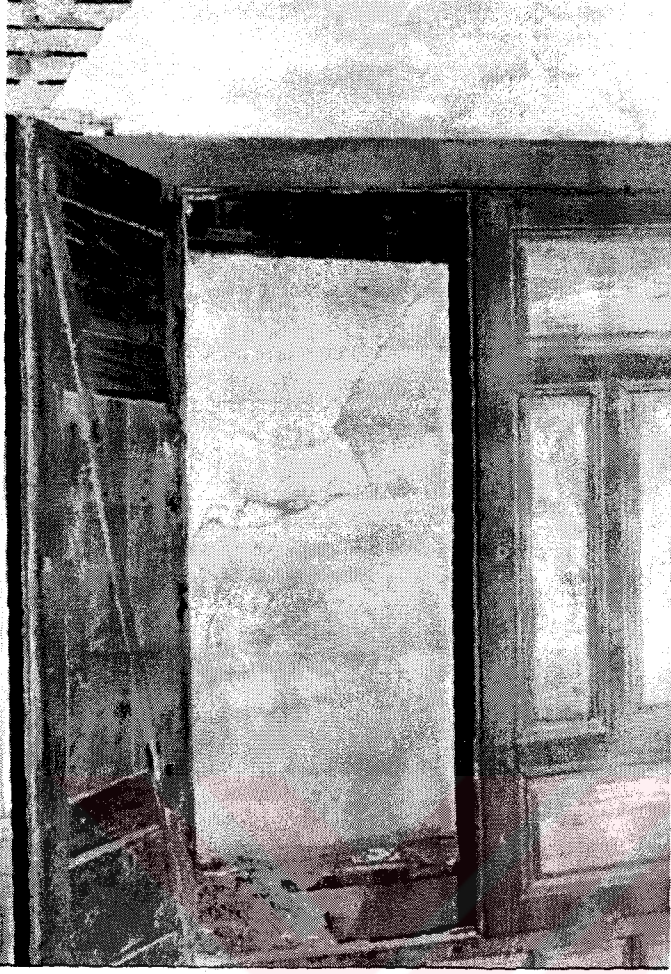
Şekil D164. Selamlık bölümü, 204 mekân, şerbetlik (2000)

Şekil D165. Selamlık bölümü, 204 mekânı kuzey duvarı şerbetlik kemi çiçek ve kıvrık dal motifleri (1999)

Şekil D166. Selamlık bölümü, 204 mekânı, şerbetlik yanı dolap (2000)

Şekil D167. Selamlık bölümü,
204 mekânı yüklük (1999)

Şekil D168. Selamlık bölümü, 204 mekânı doğu duvarı üzeri çatı konstrüksiyonu (2000)

Şekil D169. Selamlık bölümü, 204 mekânı güney duvarı üzeri çatı konstrüksiyonu

Şekil D170. Selamlık bölümü, 204 mekânı batı duvarı üzeri çatı konstrüksiyonu

Şekil D171. Selamlık bölümü, 204 mekânı kuzey duvarı üzeri çatı konstrüksiyonu (2000)

Şekil D172. Selamlık bölümü, 204 mekânı, kuzey ve batı duvarı köşe birleşimi üzeri çatı konstrüksiyonu (2000)

Şekil D175. Selamlık bölümü, mutfak (Z02) cephesi
doğu köşesi (2000)

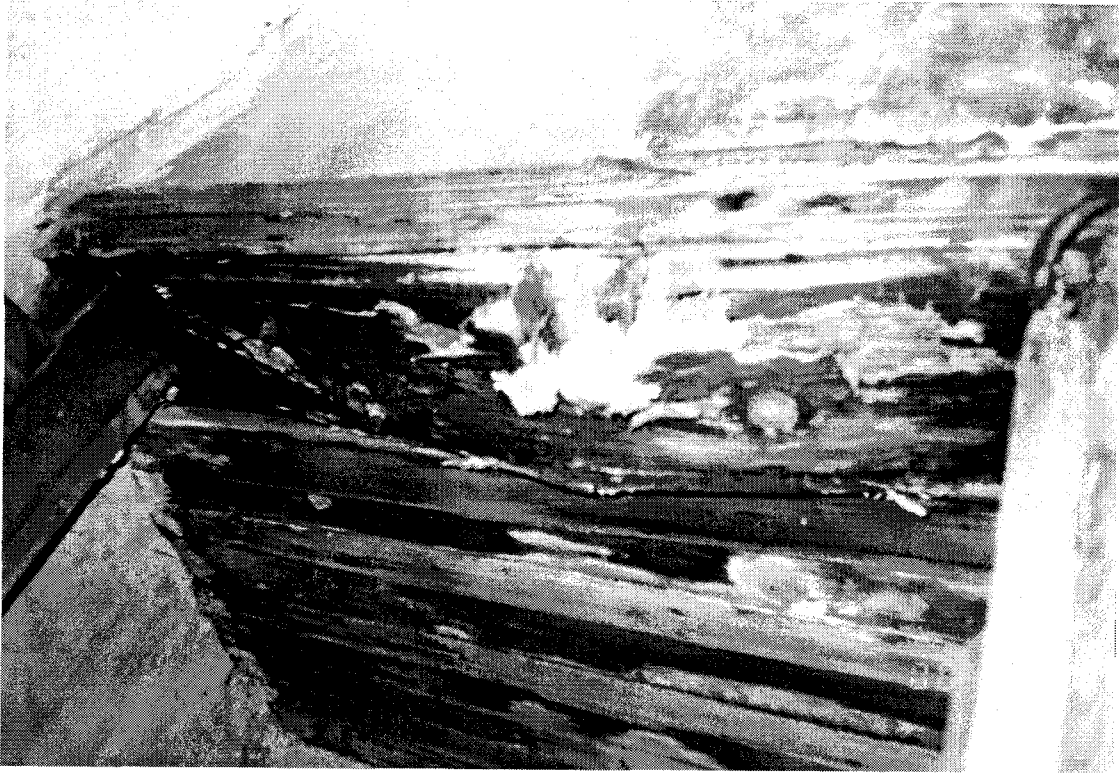
Şekil D176. Selamlık bölümü, mutfak (Z02) mekânı
güneydoğu köşesi (2000)

Şekil D173. Selamlık bölümü doğu cephesi sarnıç duvarı üzeri ahşap hatıl ve ahşap Konstrüksiyon

Şekil D174. Selamlık bölümü, doğu duvarı ile mutfak (Z02) cephesi birleşimi

Şekil D177. Selamlık bölümü, 106 mekânı (hela) giriş kapısı üzerinde yer alan çürümüş ahşap lento

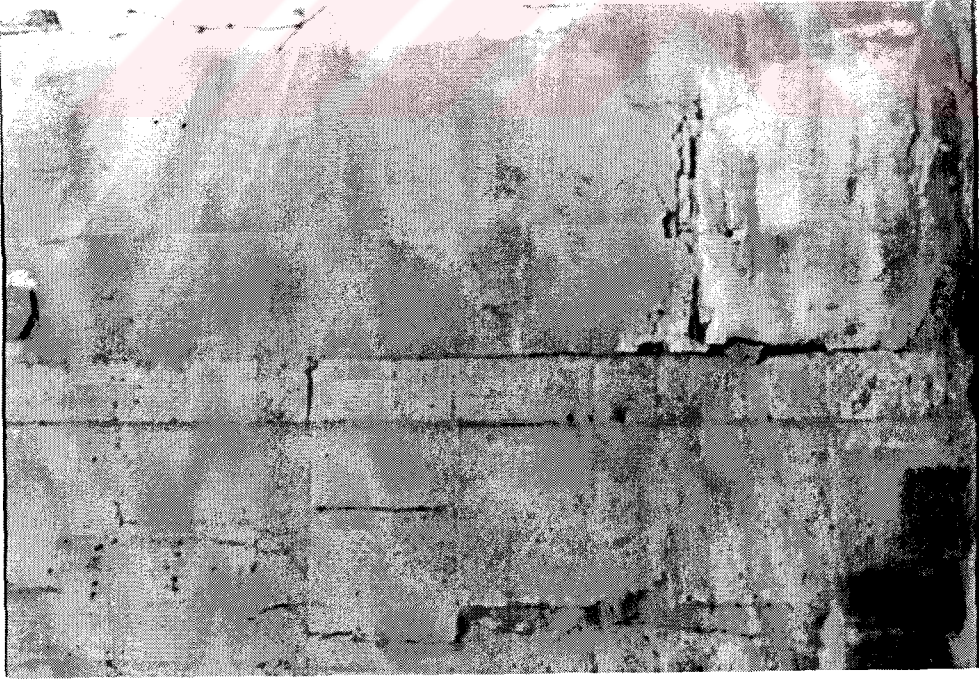
Şekil D178. Selamlık bölümü, avlu girişi, ayrılmalar ve çimentolu onarımlar

Şekil D179. Selamlık bölümü, avlu girişi ayrılmalar ve çimentolu onarımlar

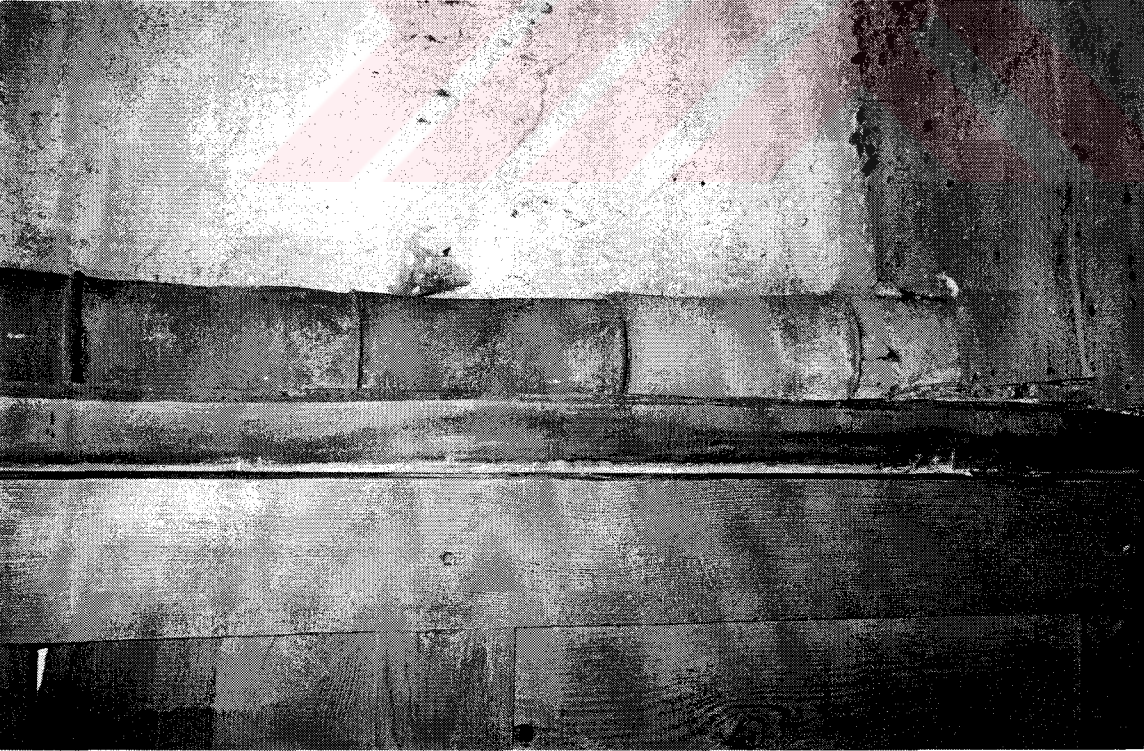
Şekil D180. Selamlık bölümü, avlu girişi taş yüzeyde ayrılma ve çatlaklar

Şekil D181. Selamlık bölümü, avlu girişi taş yüzeyde çimentolu onarımlar ve duvar yüzeyinde şişme

Şekil D182. Selamlık bölümü, ikinci kat sahanlığı kuzey duvarı ile batı duvarı birleşiminde ayrılma

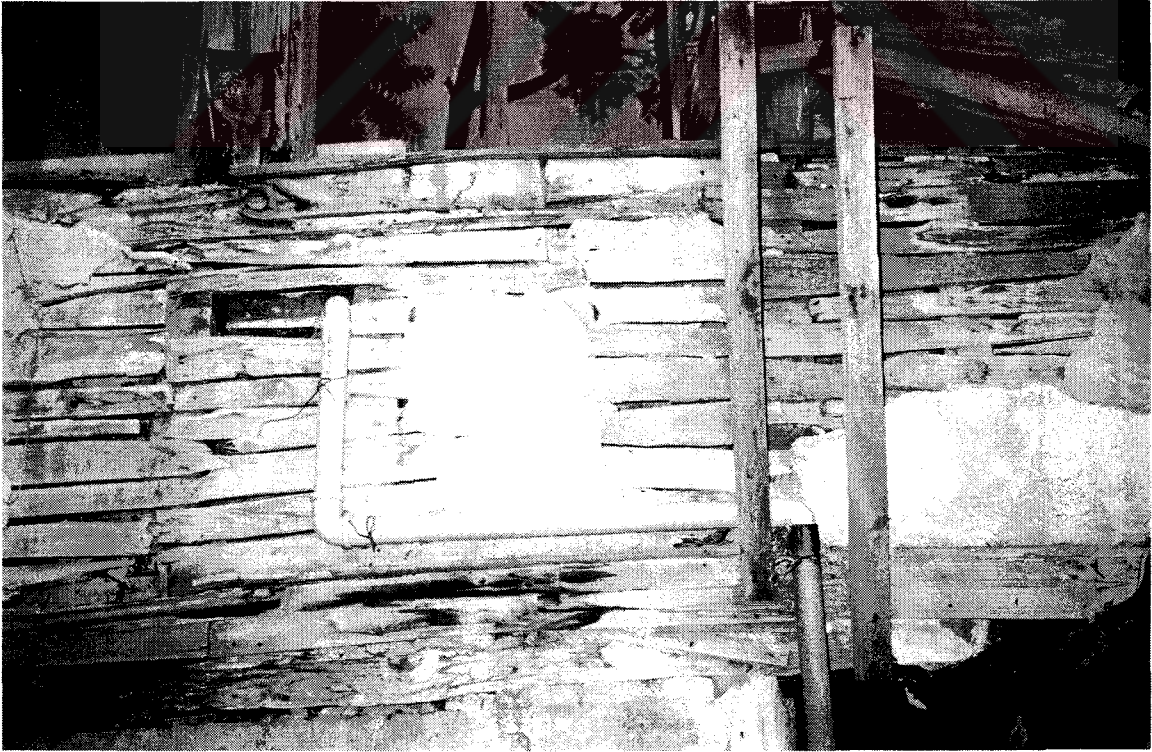
Şekil D183. Selamlık bölümü, 103 mekânındaki
yükçük içinde yer alan gider (2000)

Şekil D184. Selamlık bölümü, ikinci kat sofa
penceresindeki (P26) kafes ve demir parmaklık
izleri (2000)

Şekil D185. Selamlık bölümü, P11-P12 pencereleri altındaki ahşap strüktür (2000)

Şekil D186. Selamlık bölümü, P12-P13-P14 pencereleri altındaki ahşap strüktür (2000)

Şekil D188. Selamlık bölümü, K24 kapısının dış görünümü (2000)

Şekil D187. Selamlık bölümü, K24 kapısının sofadan (201) görünümü (2000)

Şekil D189. Selamlık bölümü, seyir terası (205) kaplamasının altındaki ahşap kaplama (2000)

Şekil D190. Selamlık bölümü, terasta (205) yer alan ahşap korkuluk parçası (2000)

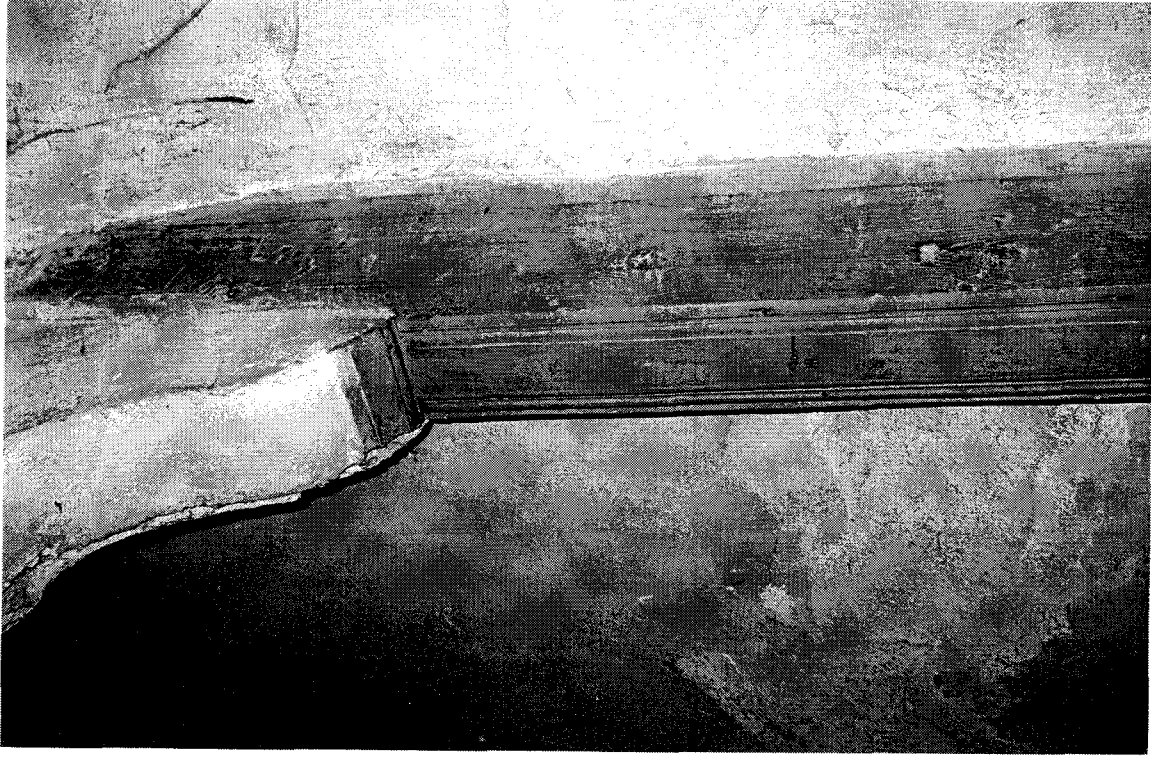
Şekil D191. Selamlık bölümü, terasın kuzey ucunda yer alan ahşap korkuluk izleri (2000)

Şekil D192. Selamlık bölümü, terasın kuzey ucunda yer alan ahşap korkuluk izleri (2000)

Şekil D193. Selamlık bölümü, ahşap merdivenin güneyinde yer alan ahşap dikme üzerindeki kapı izleri (2000)

Şekil D194. Selamlık bölümü, ahşap merdivenin kuzeyinde yer alan ahşap dikme üzerindeki kapı mentşesi izleri (2000)

Şekil D195. Selamlık bölümü, P213 penceresi üzeri (2000)

Şekil D196. Selamlık bölümü, P213 penceresi üzeri yazı ve çiçek motifleri (2000)

Şekil D197. Selamlık bölümü, köşk oda (202) doğu cephesi kalem işi bezemesi (2000)

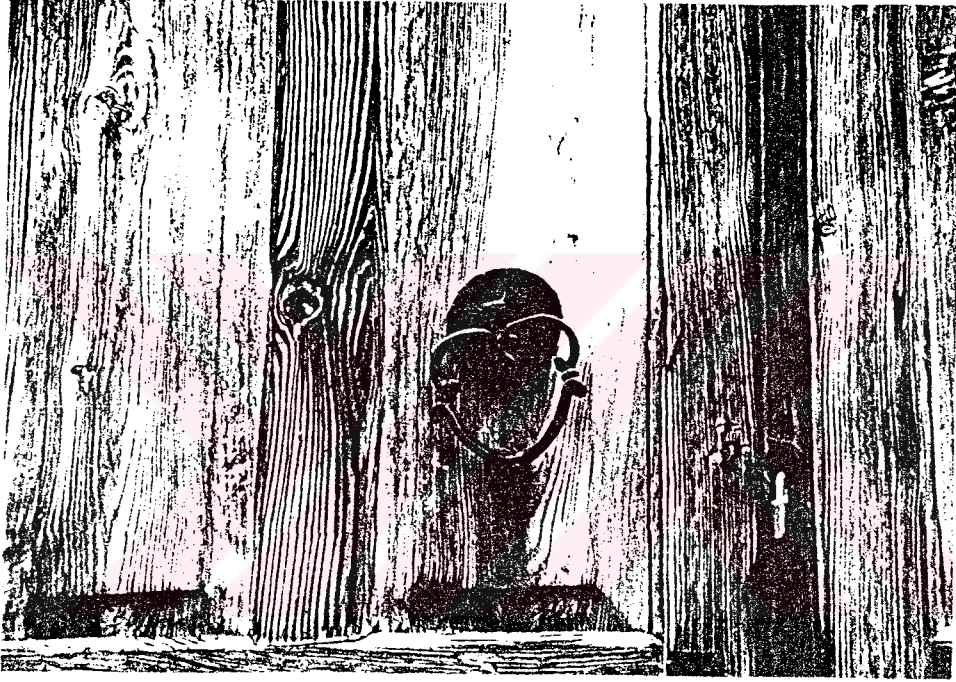
Şekil D198. Selamlık bölümü, köşk oda (202) doğu cephesi kalem işi bezemesi (2000)

Şekil D199. Selamlık bölümü, doğu cephesi köşk oda (202) altında yer alan içbükey dolgu üzeri mavi renkli kalem işi bezeme (2000)

Şekil D200. Selamlık bölümü, köşk odanın (202) kuzey cephesi altında yer alan Bursa kemeri üzeri mavi renkli kalem işi bezeme (2000)

Şekil D201. Selamlık bölümü, avlu girişi kapı tokmağı (Urfalıoğlu, 1995)

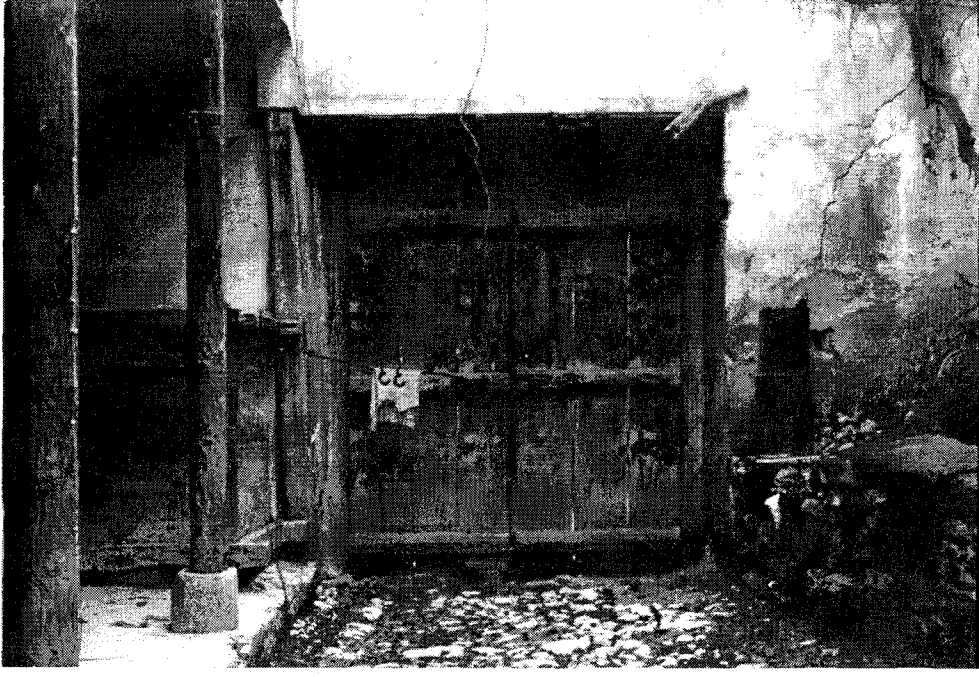
Şekil E1. Selamlık bölümünden harem bölümünün görünümü (1999)

Şekil E2. Harem bölümü, avludan giriş yönüne bakış (1999)

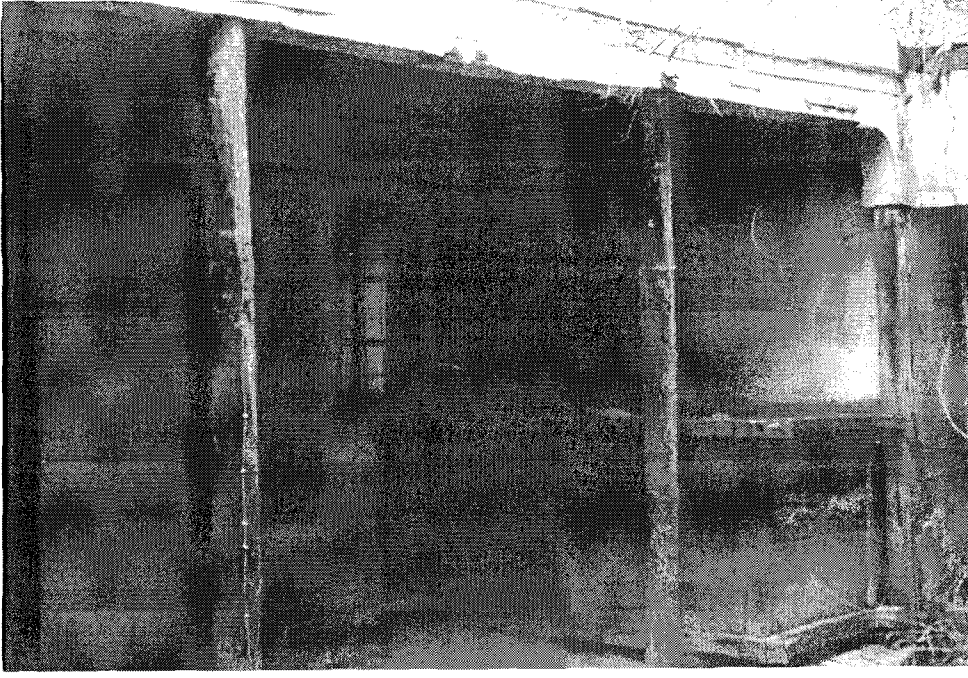
Şekil E3. Harem bölümü, avlunun genel görünümü ve tahta perde (1999)

Şekil E4. Harem bölümü, avlu girişı (1999)

Şekil E5. Harem bölümü, avlu giriş kapısı üzeri kapı halkaları (1999)

Şekil E6. Harem bölümü, avlunun doğu duvarına bakış ve direklik kısmı (1999)

Şekil E7. Harem bölümü, üst kat sofa güney duvarı yönüne bakış (1999)

Şekil E8. Harem bölümü, üst kat sofa kuzey yönüne bakış (1999)

Şekil E9. Harem bölümü, zemin kat özgün oda kapısı (1999)

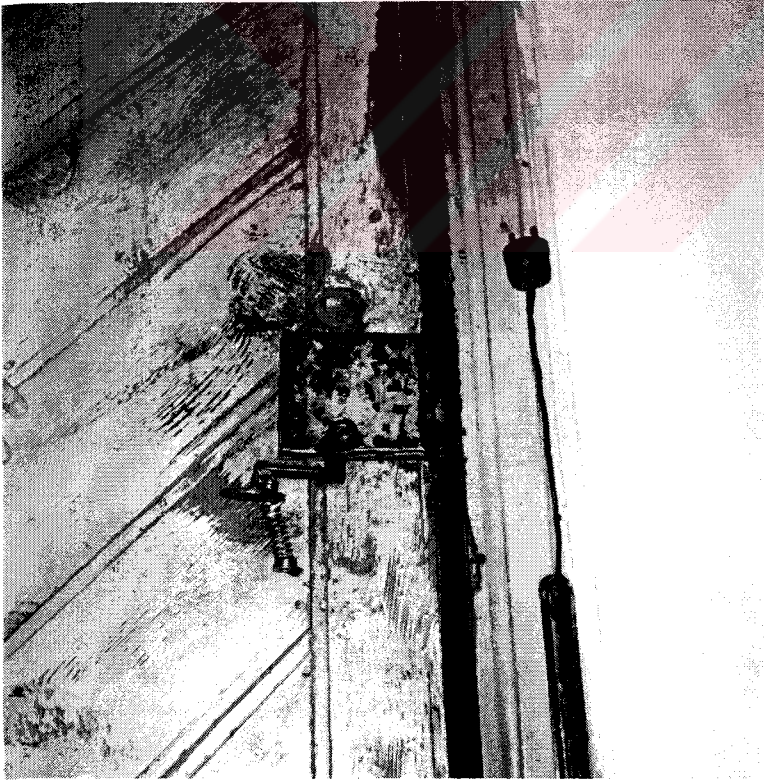
Şekil E10. Harem bölümü, zemin kat özgün oda kapısı (1999)

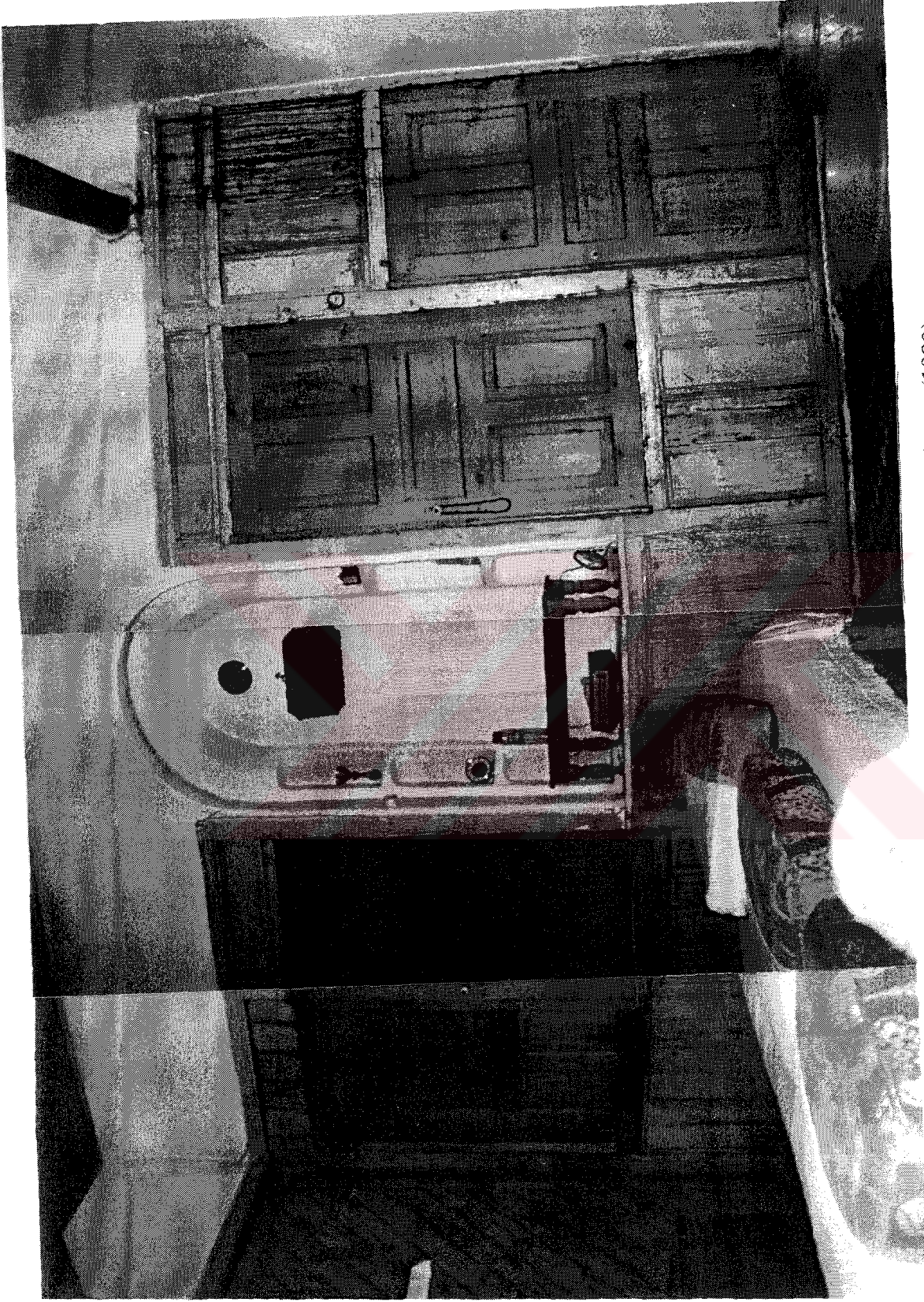
Şekil E11. Harem bölümü, zemin kat özgün oda kapısı (1999)

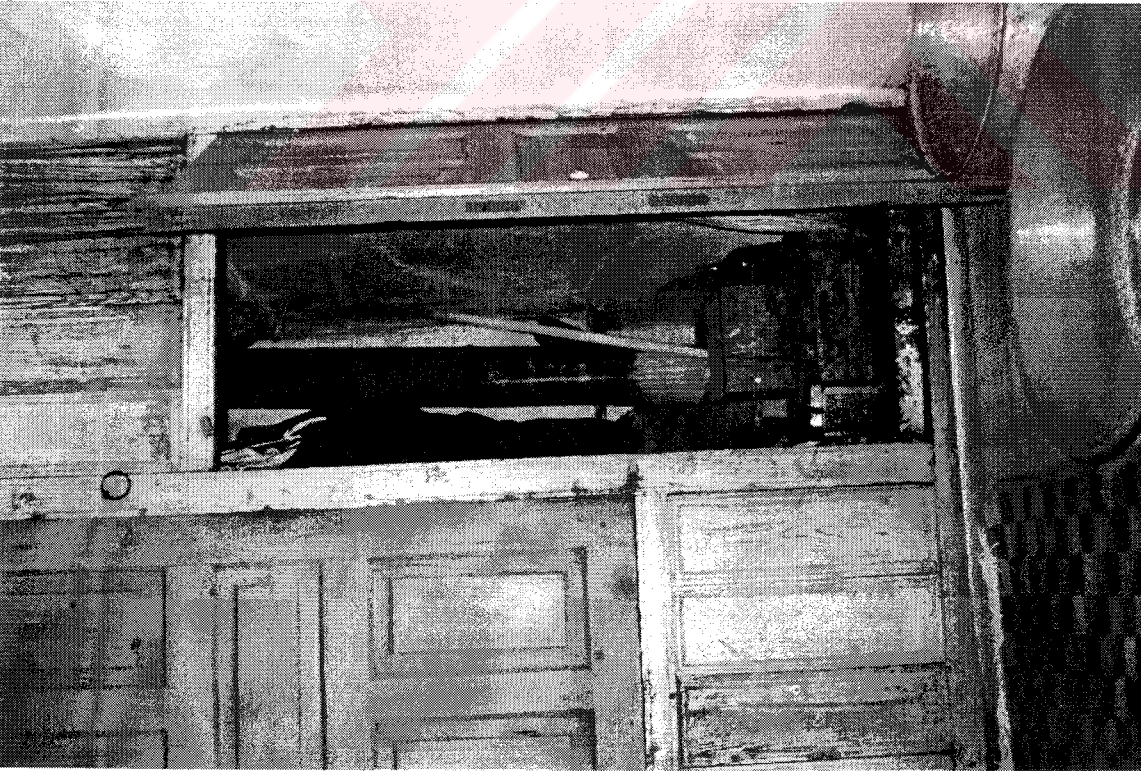
Şekil E12. Harem bölümü, özgün kapı kolu (1999)

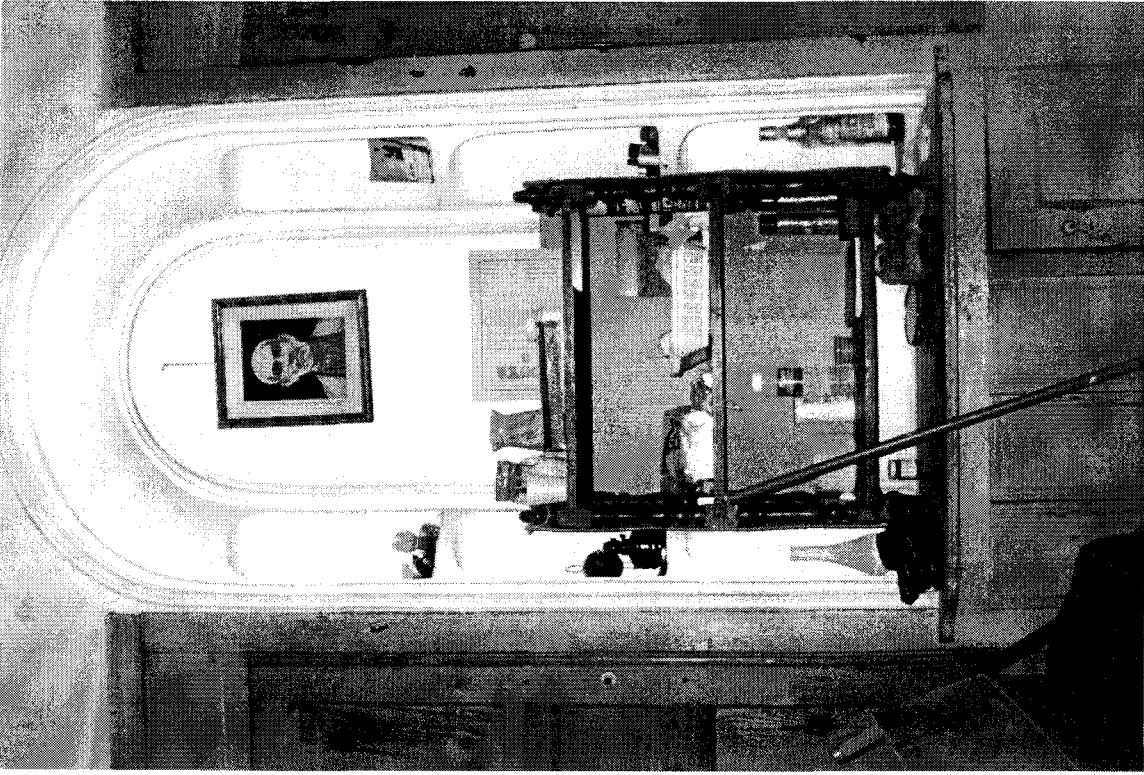
Şekil E13. Harem bölümü, özgün kapı kilidi (1999)

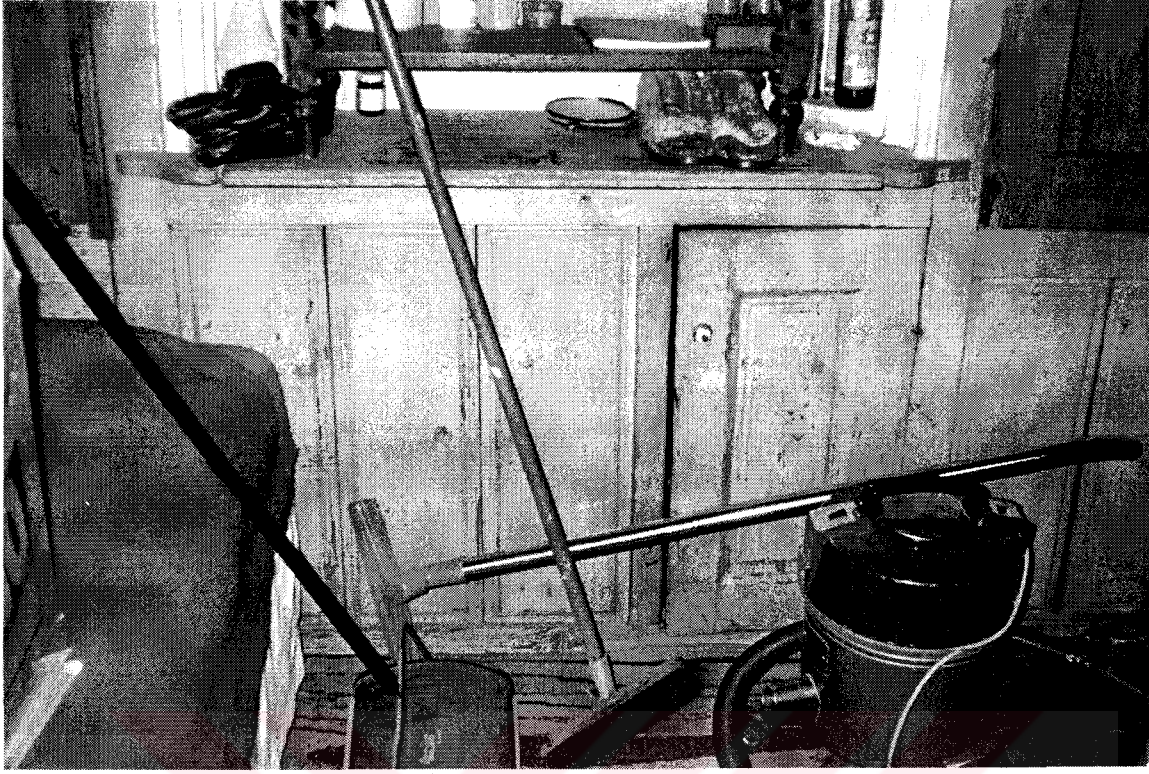
Şekil E14. Harem bölümü, üst kat güney odanın kuzey duvarı (1999)

Şekil E15. Harem bölümü, üst kat güney odanın
kuzey duvarında gusülhane (1999)

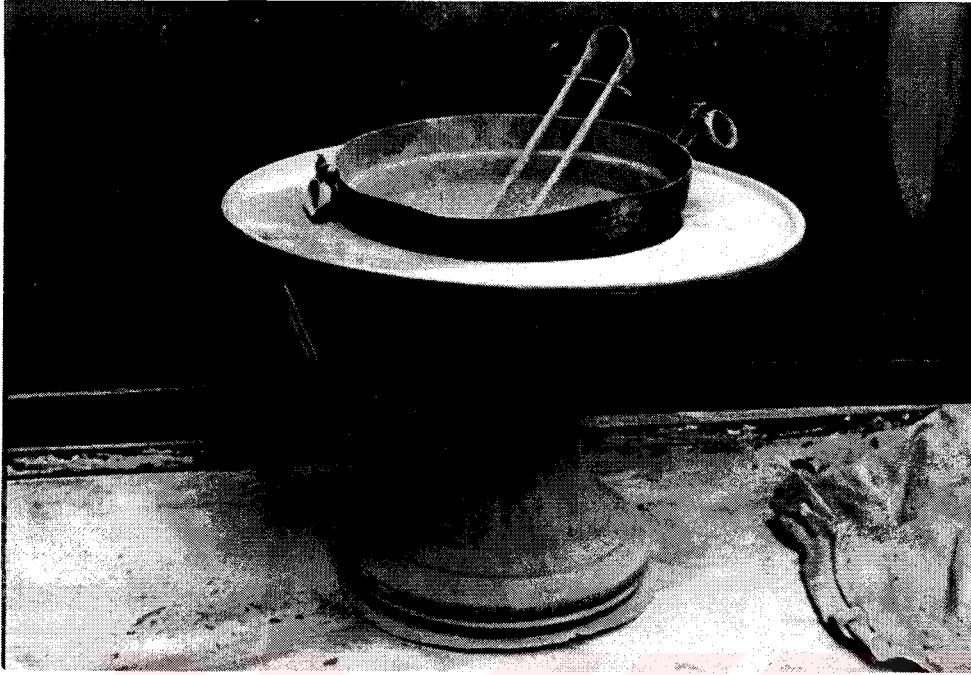
Şekil E16. Harem bölümü, üst kuzey oda, şerbetlik
(1999)

Şekil E17. Harem bölümü, üst kuzey oda, şerbetlik altı dolap (1999)

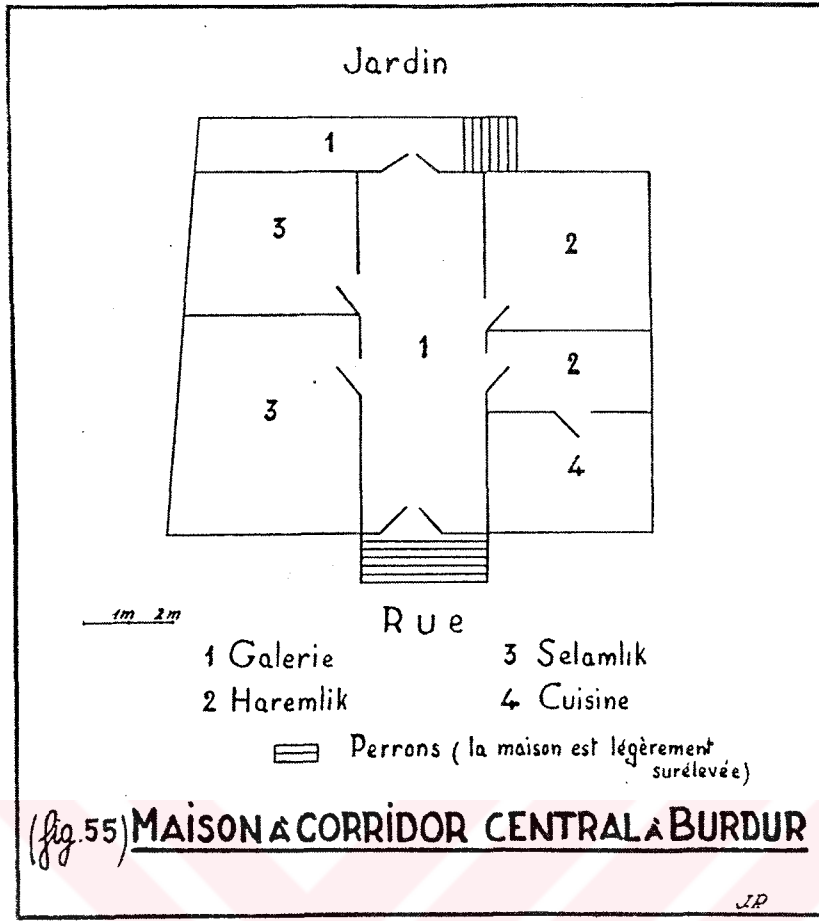
Şekil E18. Harem bölümü, üst kat özgün, porselen kapı kulpu (1999)

Şekil E19. Harem bölümüne ait, ısınma amaçlı kullanılan mangal (1999)

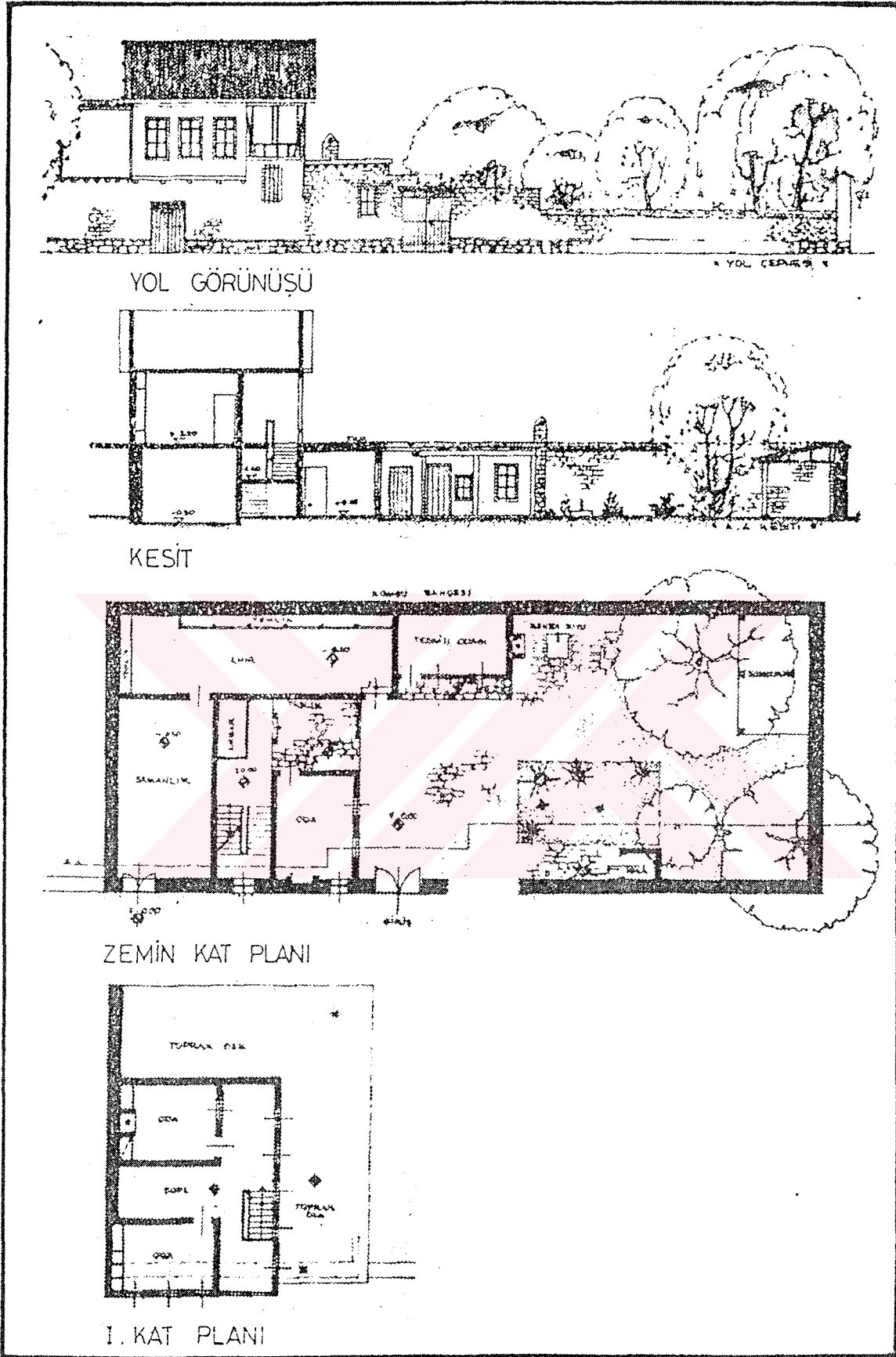
Şekil E20. Harem bölümüne ait, ısınma amaçlı kullanılan mangal (1999)

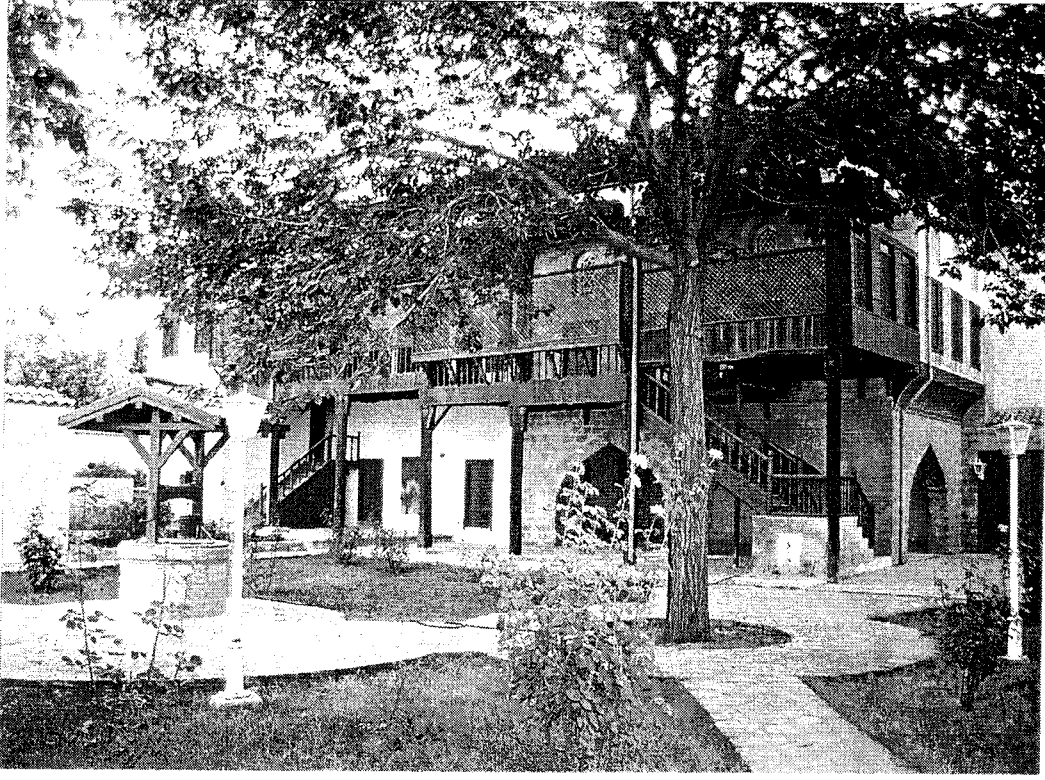
Şekil F1. Burdur’da merkezi koridorlu plan tipi (Planholl, 1958)

Şekil F2. Burdur ili dönemin valisi ve iki merhumun cenaze töreni ve arkada yer alan açık sofalı ahşap konut, 1933 (Burdur Belediyesi arşivi)

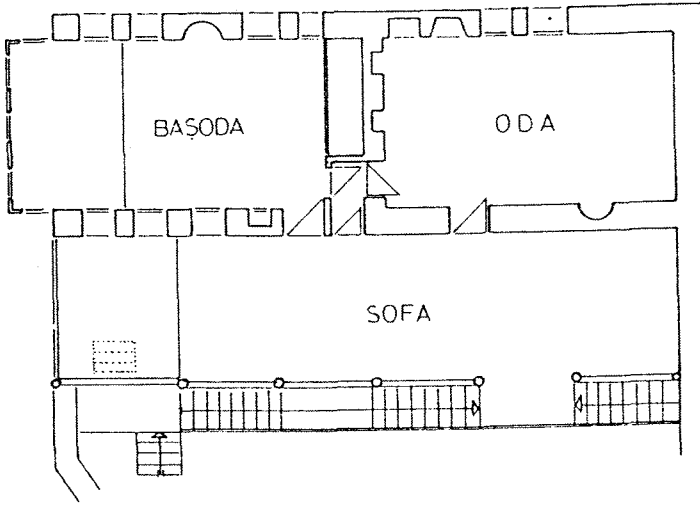
Şekil F3. Burdur'da bir açık sofalı konut rölövesi (Aru, 1948)

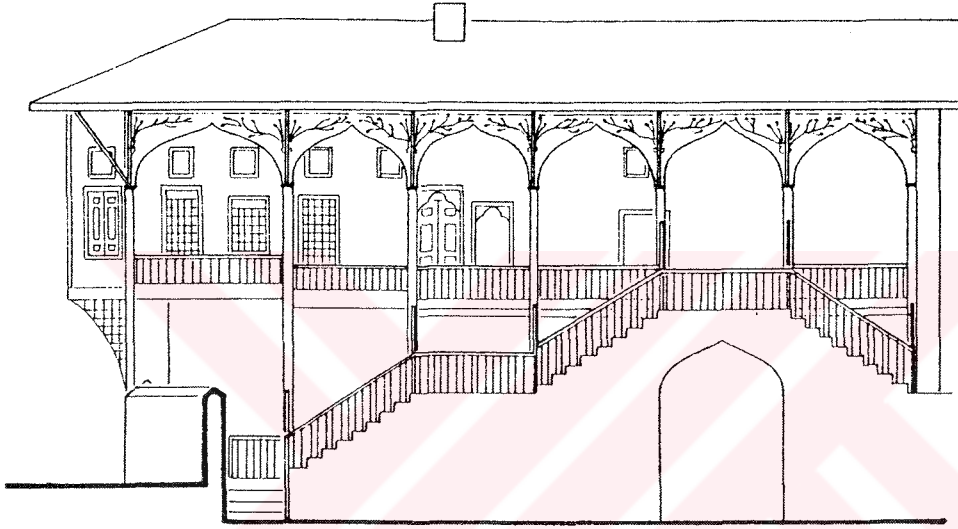
Şekil F4. Taşoda (Burdur Valiliği Çevre Koruma Vakfı, 1998)

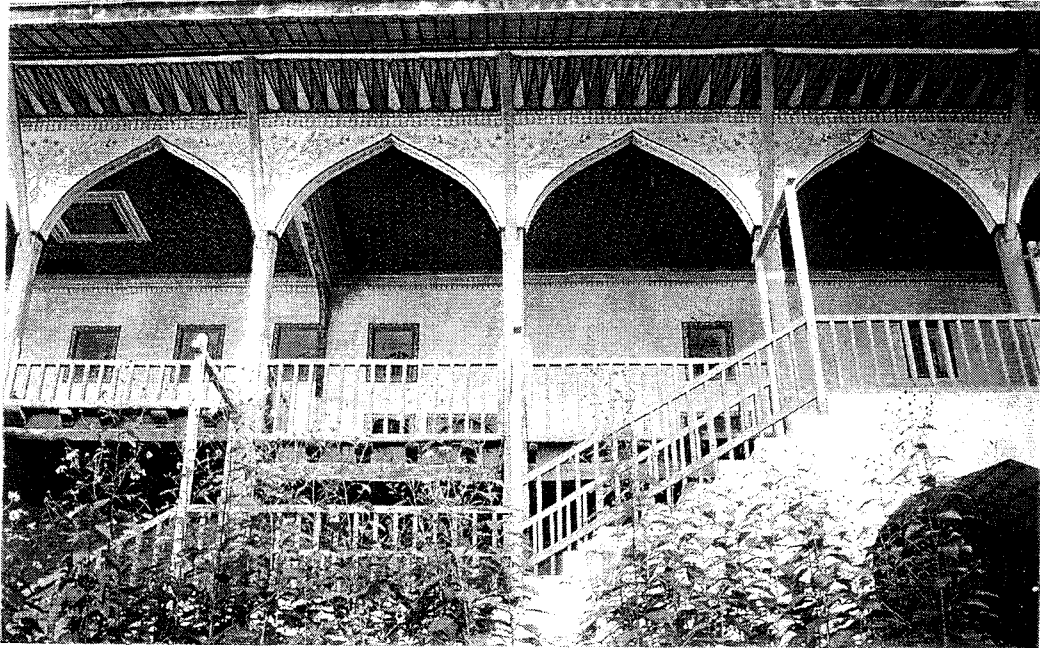
Şekil F5. Taşoda, açık sofadan genel görünüm (B. Başarır, 1999)

Şekil F6. Bakibey Konağı (Kocaoda) birinci kat planı (Urfalıoğlu, 1995)

Şekil F7. Bakibey Konağı (Kocaoda) avlu cephesi (Urfalıoğlu, 1995)

Şekil F8. Bakibey Konağı (Kocaoda) (Burdur Valiliği Çevre Koruma Vakfı, 1998)

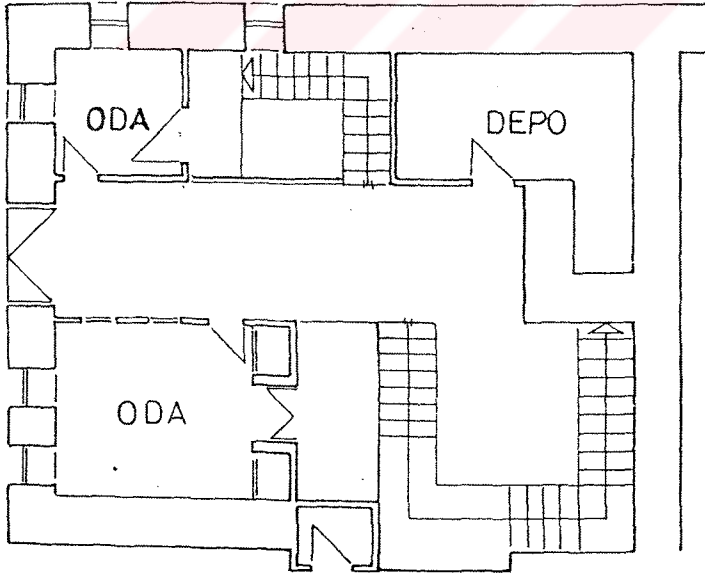
Şekil F9. Mısırlılar Evi ve Piribaşlar Evi genel görünümü (2000)

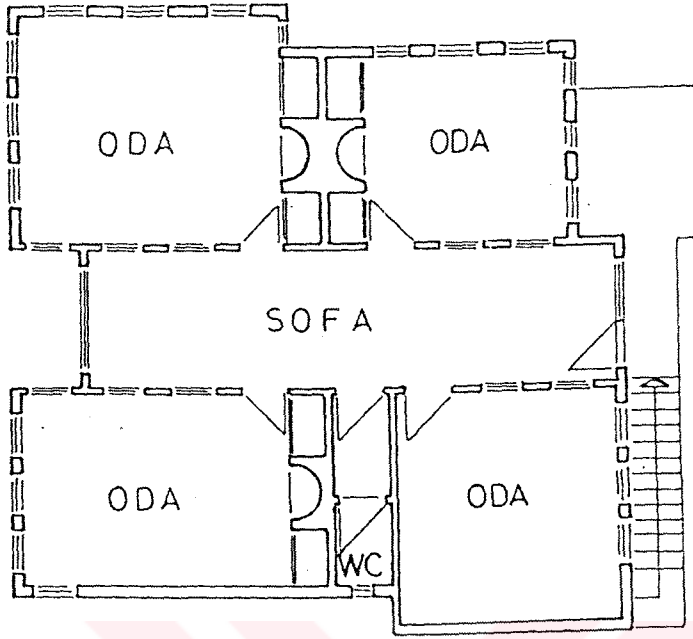
Şekil F10. Piribaşlar Evi (2000)

Şekil F11. Mısırlılar Evi (2000)

Şekil F12. Mısırlılar Evi, zemin kat planı (Urfalıoğlu, 1995)

Şekil F13. Mısırlılar Evi, birinci kat planı (Urfahoglu, 1995)

Şekil F14. Mısırlılar Evi, üst kat açık sofası (2000)

Şekil F15. İnönü Mahallesi, Yeni Hamam Caddesi
genel görünümü, arkada Murtazaaliler Evi (2000)

Şekil F16. İnönü Mahallesi, Yeni Hamam Caddesi
üzerinde bir konut (2000)

Şekil F17. İnönü Mahallesi, genel görünümü (2000)

Şekil F18. İnönü Mahallesi, Veyis Sokak, 347 ada, No.8, konut (2000)

Şekil F19. İnönü Mahallesi, Veyis Sokak, 347 ada, No.8, konut (2000)

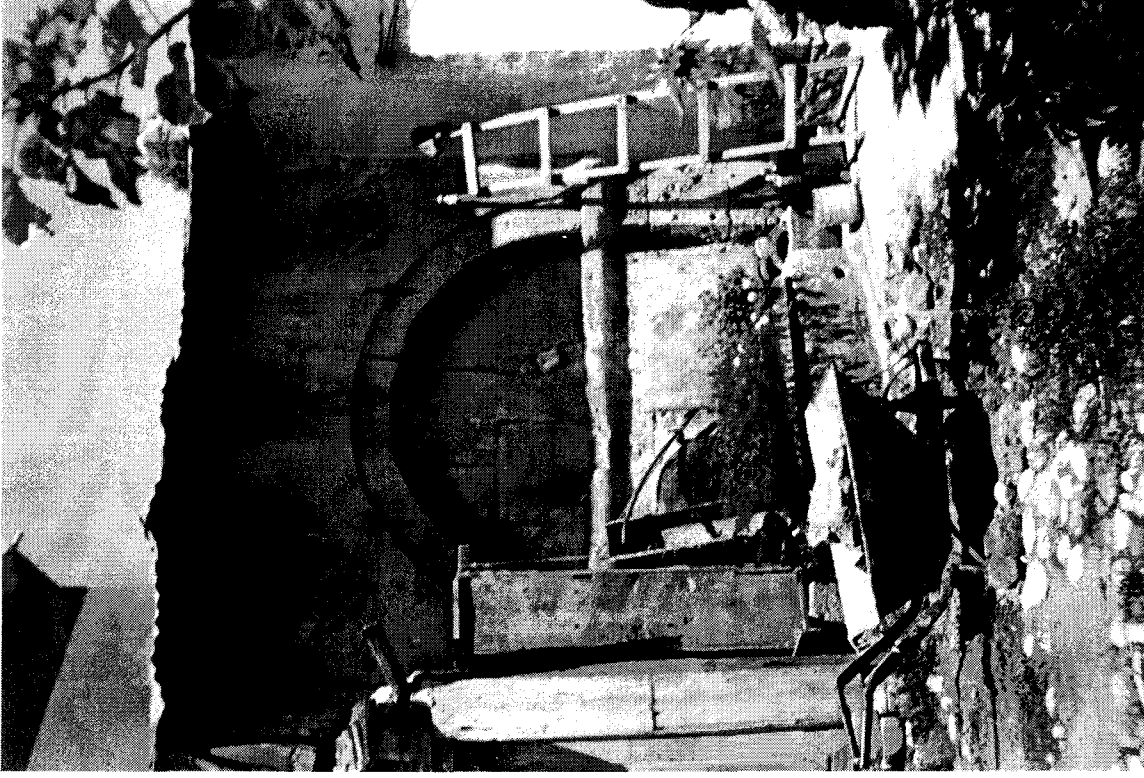
Şekil F20. İnönü Mahallesi, Yeni Hamam Caddesi, 347 ada, No.73, konut (2000)

Şekil F21. İnönü Mahallesi, Yeni Hamam Caddesi, 347 ada, No.2, konut (2000)

Şekil F22. İnönü Mahallesi,
Şekil F21'deki konutun yan
cephesi ve sokak (2000)

Şekil F24. İnönü Mahallesi, Yeni Hamam Caddesi,
360 ada, konut avlusunda yer alan sarnıç (2000)

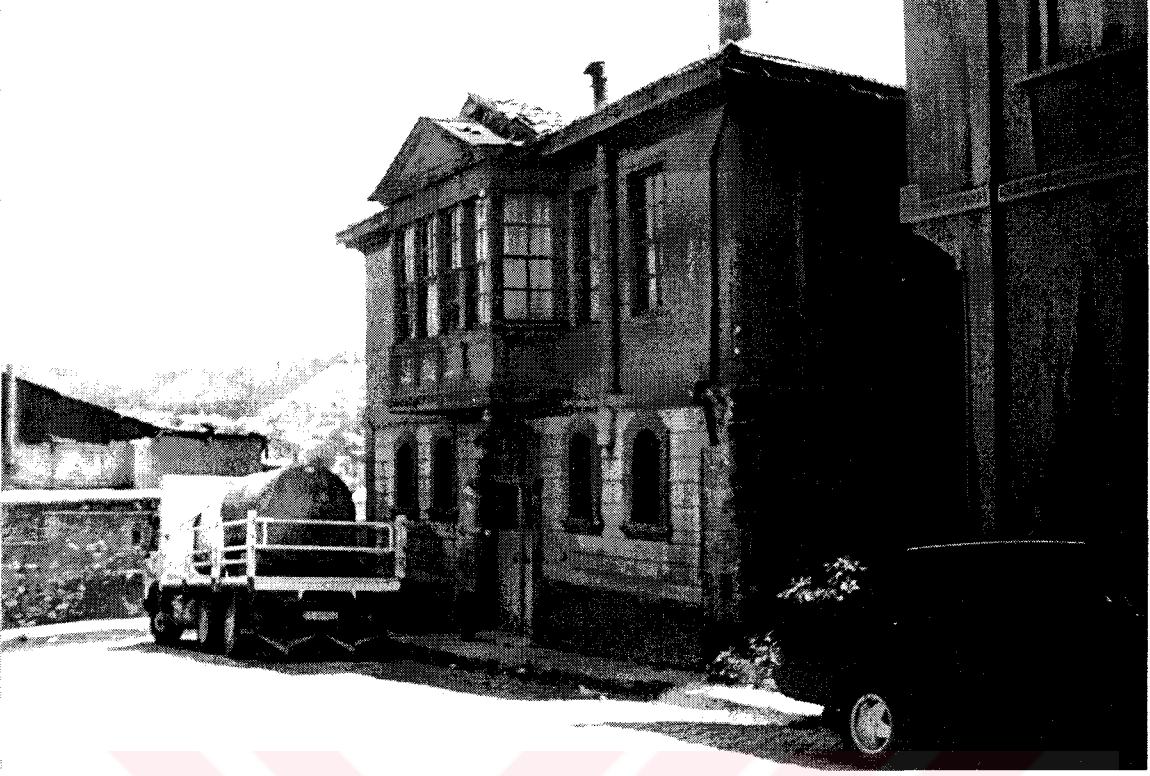
Şekil F23. Şekil F22'daki sokağın aşağıdan görünümü
(2000)

Şekil F25. Pazar Mahallesi, Şekerci Sokak, 344 ada, konutlar (2000)

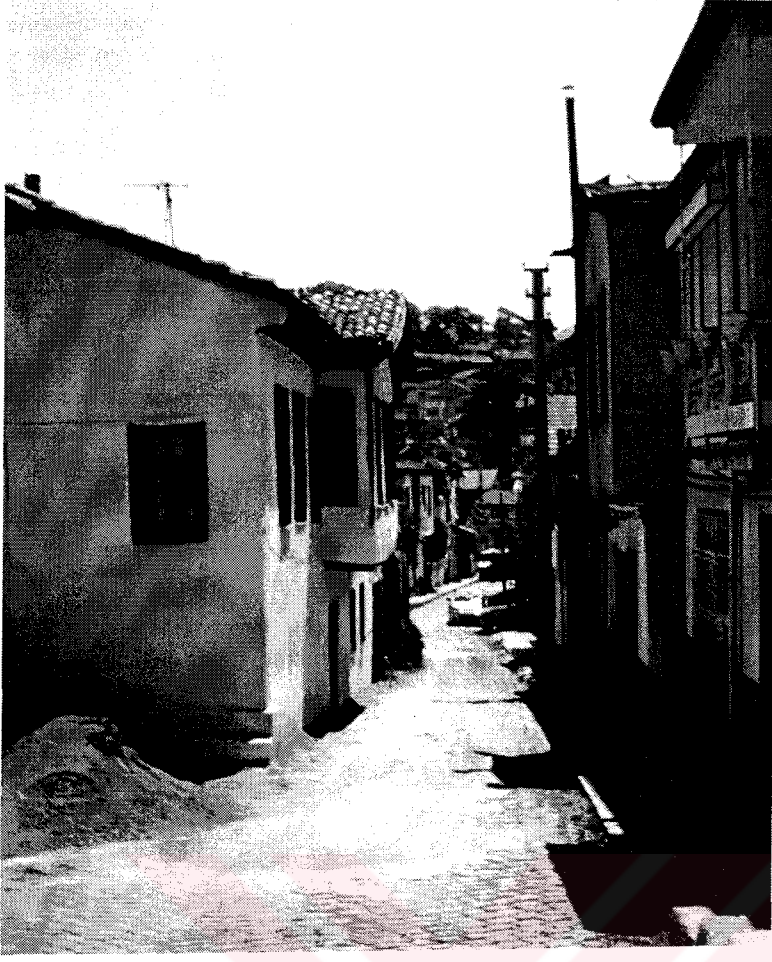
Şekil F26. Pazar Mahallesi, Özdemir Sokak, 346 ada, köşe konut (2000)

Şekil F27. Pazar Mahallesi, Karagöz Sokak, 346 ada, konut (2000)

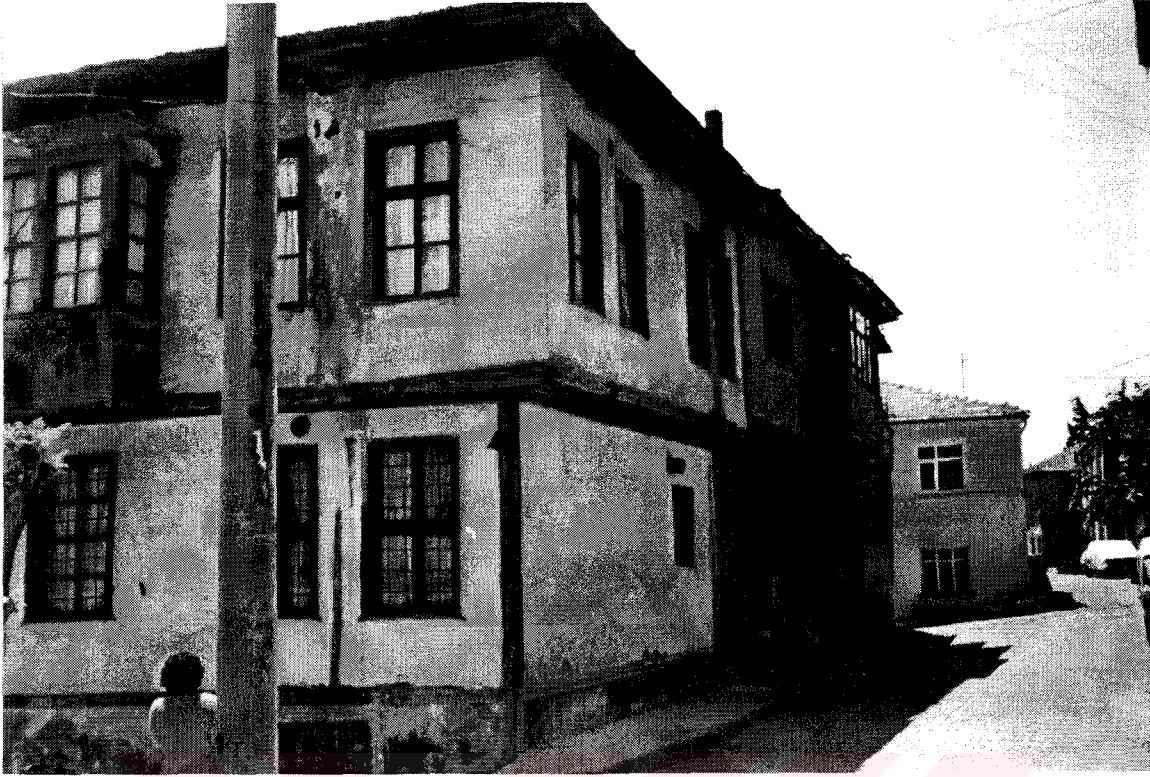
Şekil F28. Pazar Mahallesi, Karagöz Sokak, 346 ada, köşe konut (2000)

Şekil F29. Pazar Mahallesi,
Özdemir Sokak, 349 ada,
konut (2000)

Şekil F30. Pazar Mahallesi, Özdemir Sokak, 349 ada, çeşme (2000)

Şekil F31. Üçdibek Mahallesi, Veyis Sokak, 424 ada, konutlar (2000)

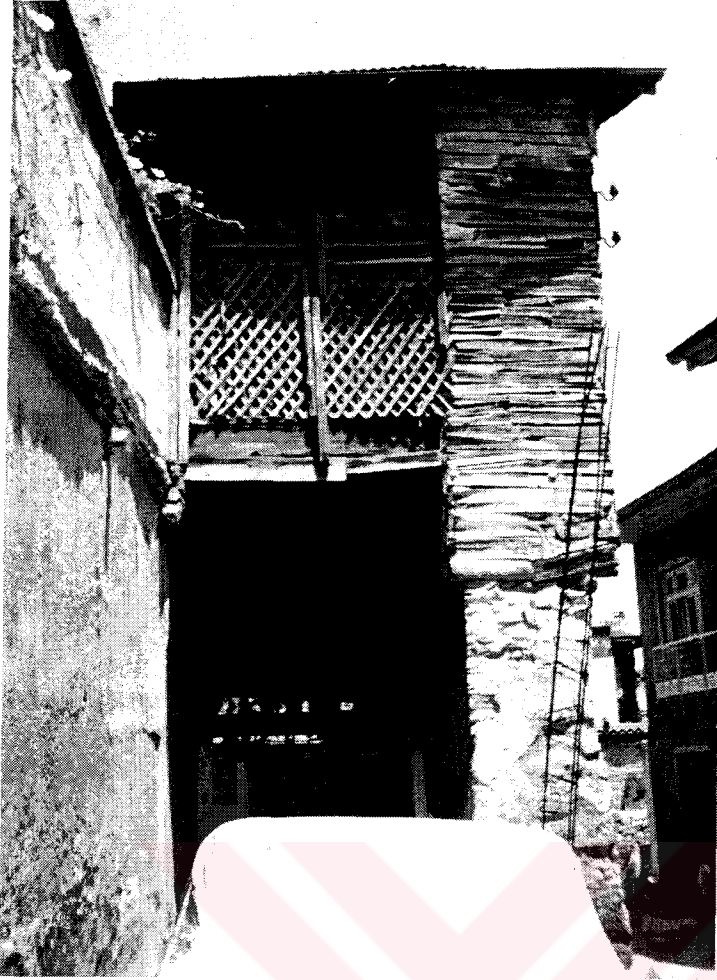
Şekil F32. Üçdibek Mahallesi,
Veyis Sokak, 422 ada, No. 3,
konut (2000)

Şekil F33. Üçdibek Mahallesi, Dereboyu Caddesi genel görünümü (2000)

Şekil F34. Üçdibek Mahallesi, Dereboyu Caddesi, 424 ada, No.78, Hakkı Serdaroğlu Evi (2000)

Şekil F35. Üçdibek Mahallesi,
Boyacı Sokak, no:17-19, 425/27,
konut (2000)

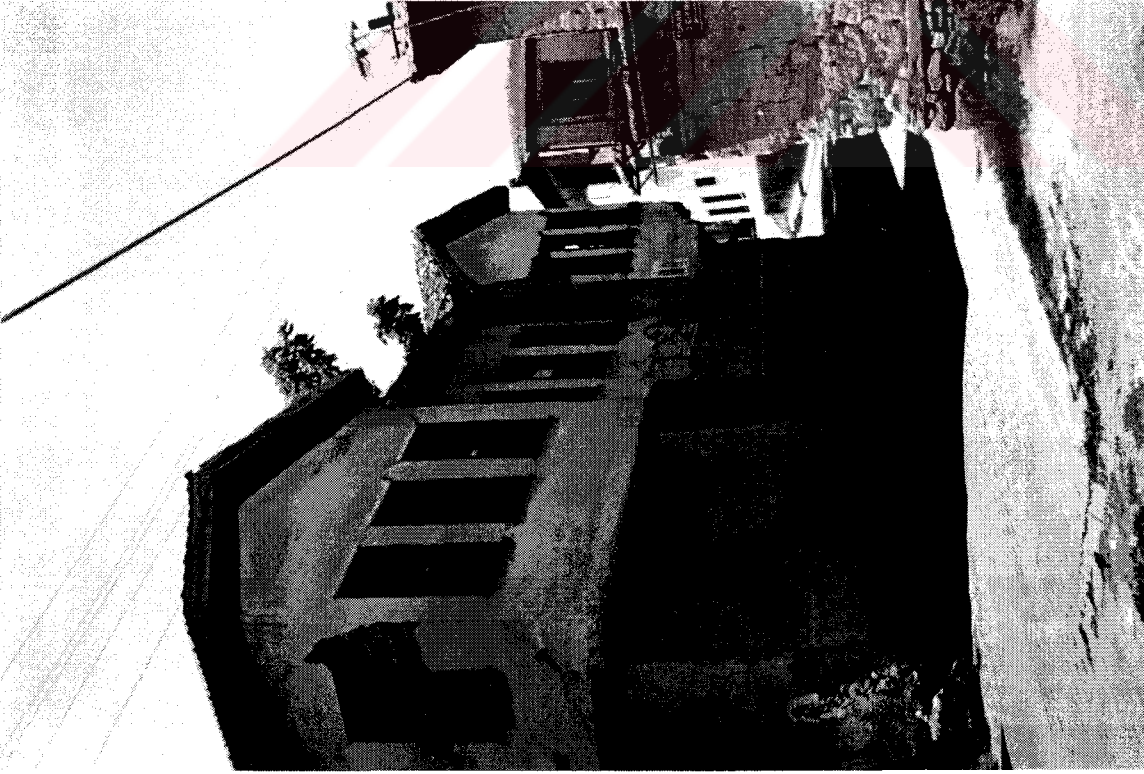
Şekil F36. Üçdibek Mahallesi, Boyacı Sokak, Şekil F35'teki konutun açık sofası
(2000)

Şekil F37. Üçdibek Mahallesi, Boyacı Sokak, 425 ada, No.25, konut (2000)

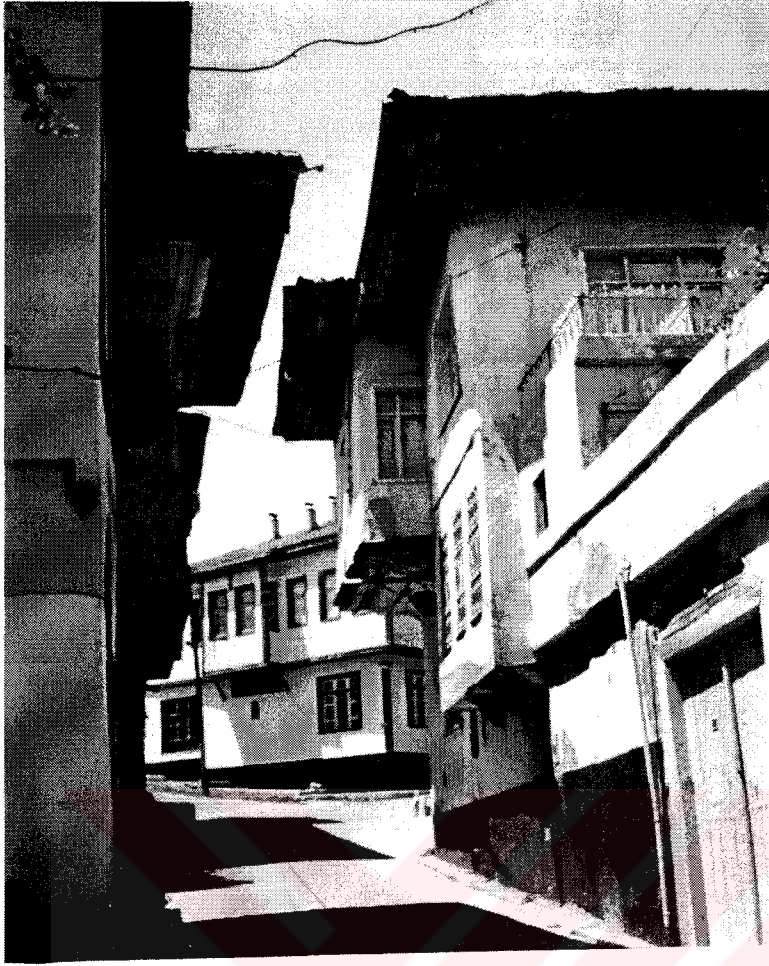
Şekil F38. Üçdibek Mahallesi, Boyacı Sokak, Şekil F37'deki konutun zemin katı (2000)

Şekil F39. Üçdibek Mahallesi, Boyacı Sokak, 426
ada, No.44, konut (2000)

Şekil F40. Üçdibek Mahallesi, Boyacı Sokak, 426
ada, no.44, konut ve çeşmesi (2000)

Şekil F41. Üçdibek Mahallesi,
Turan Caddesi, 494 ada,
No.23, konut (2000)

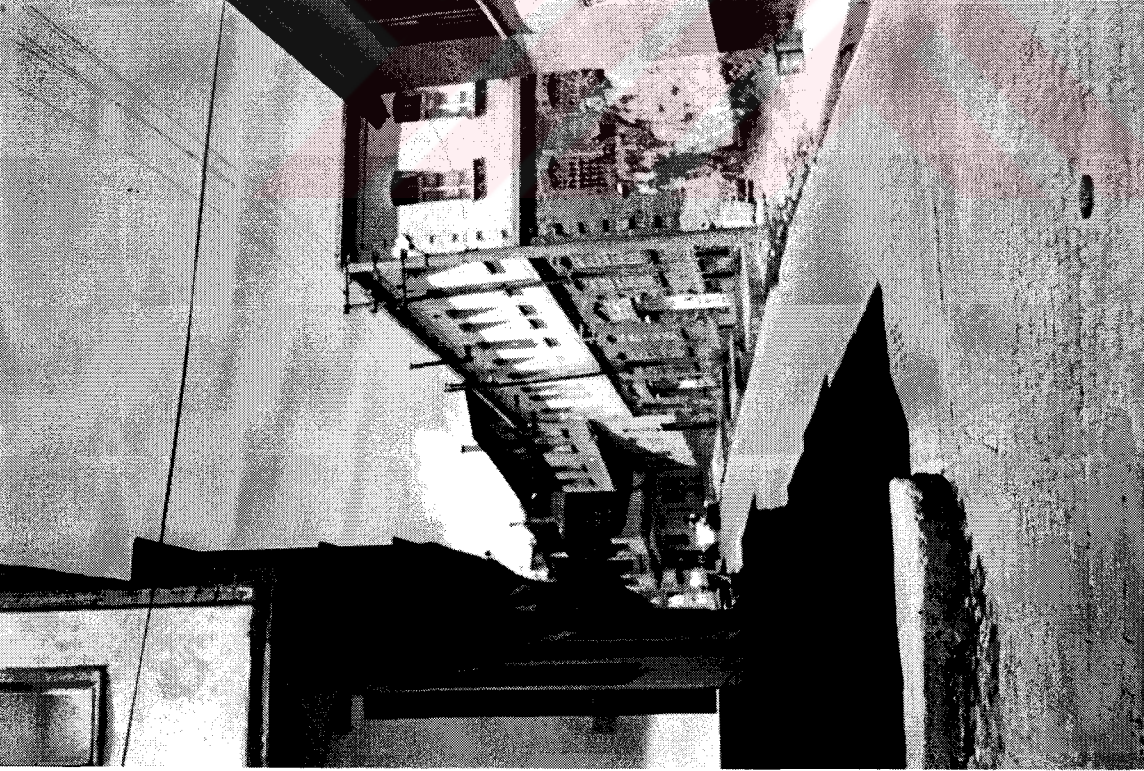
Şekil F42. Üçdibek Mahallesi, Turan Caddesi, Şekil F41'deki konutun çıkma altı bezemesi
(2000)

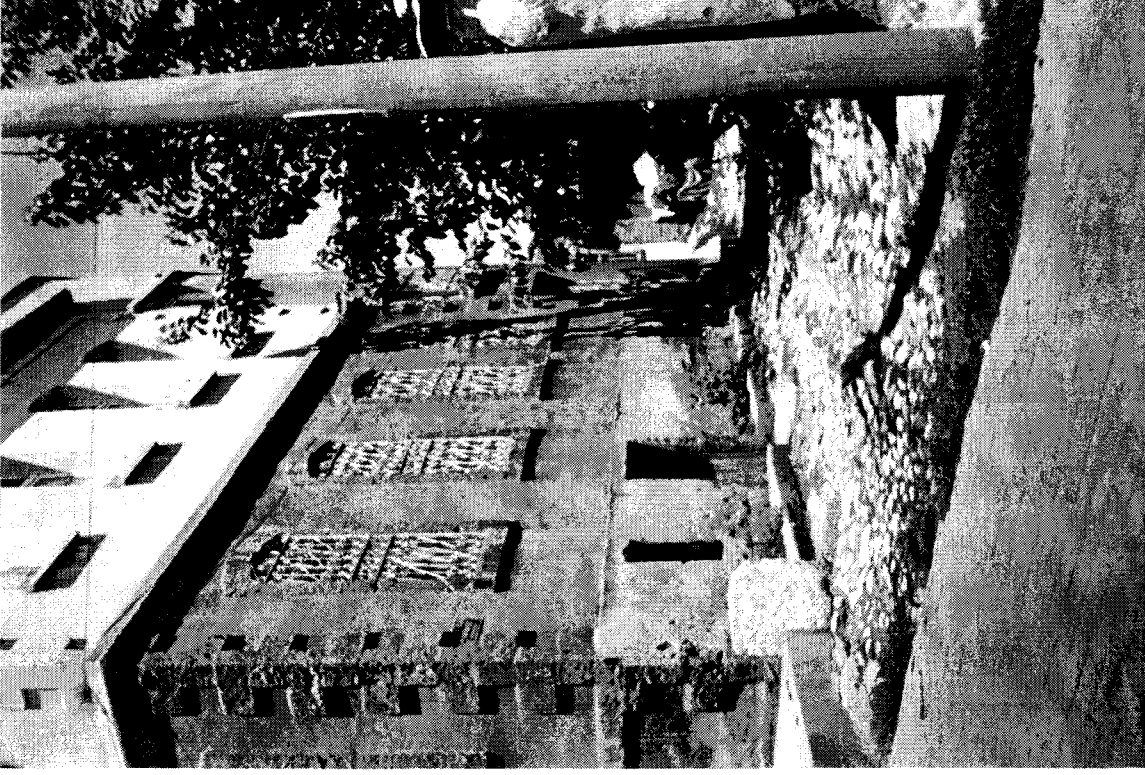
Şekil F43. Sakarya Mahallesi,
Hamamcı Sokak, 431 ve 432
yapı adaları (2000)

Şekil F44. Sakarya Mahallesi, Turan Caddesi, 430 ada, No.27A, konut (2000)

Şekil F45. Üçdibek Mahallesi, Turan Caddesi, 427
ada, No.17A-17B, konut (2000)

Şekil F46. Üçdibek Mahallesi, Turan Caddesi, Şekil
F45'deki konut ve çıkmaz sokak (2000)

Şekil F47. İnönü Mahallesi, Zincirli Sokak, 347 ada, köşe konut (2000)

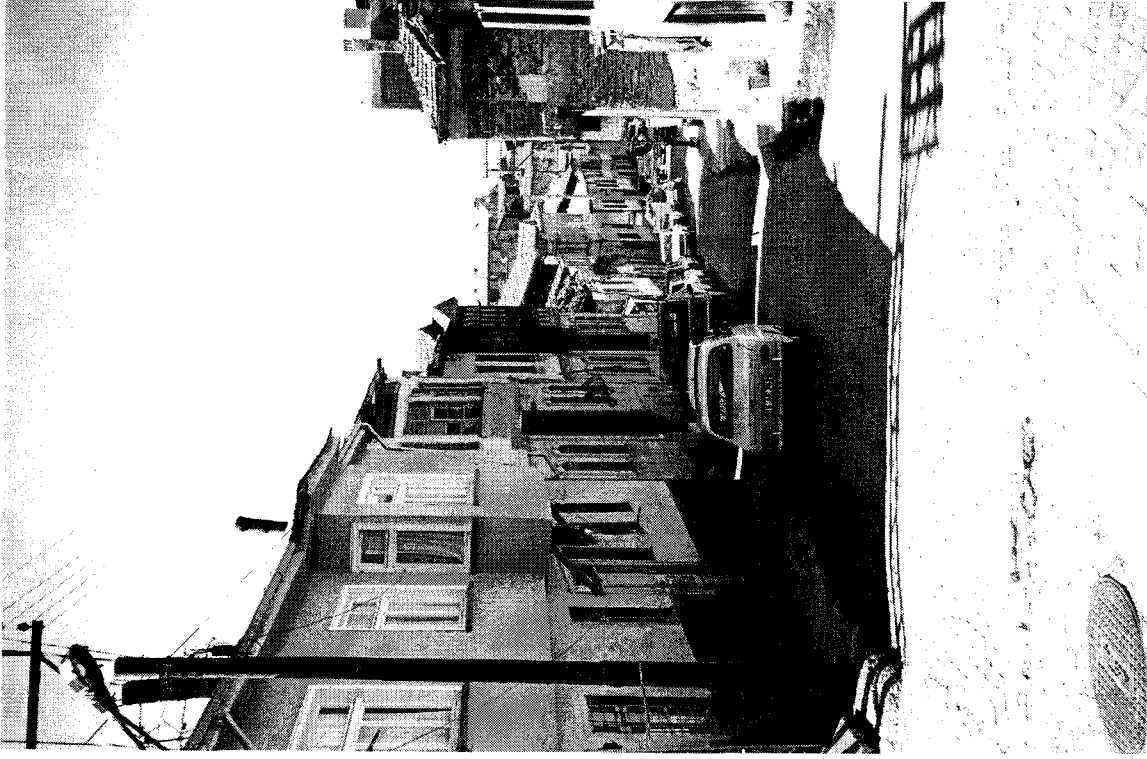
Şekil F48. Sakarya Mahallesi, Yoğurtçu Sokak, 433 ada, konutlar (2000)

Şekil F49. Sakarya Mahallesi, Oluklaraltı Caddesi, 437 ada, No.1, konut (2000)

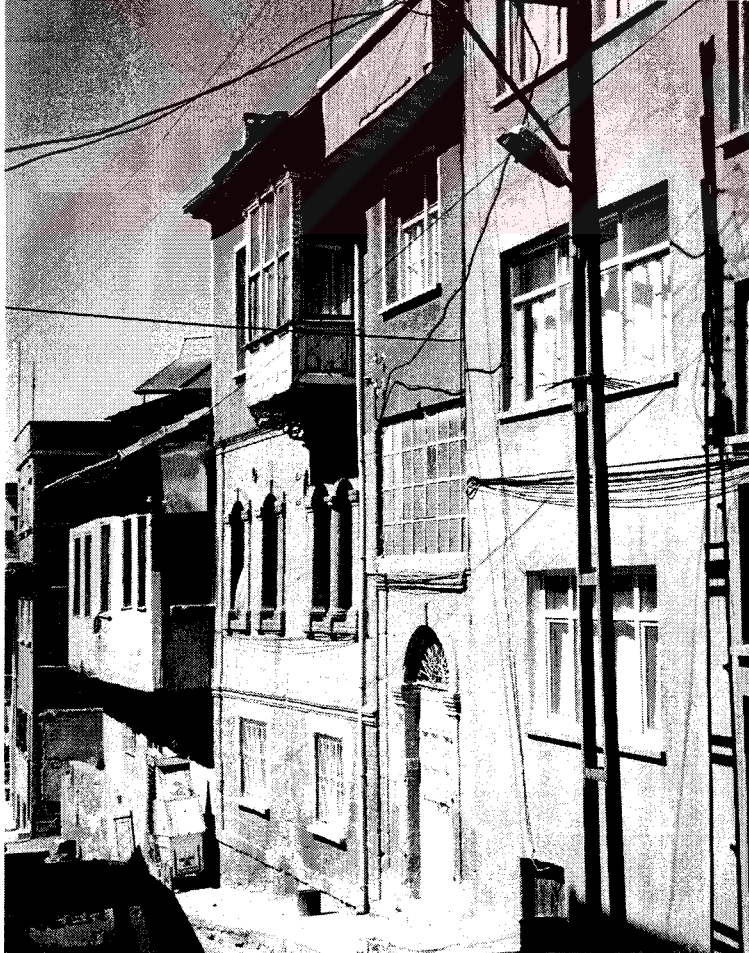
Şekil F50. Burç mahallesi, Çingir Sokak, 298 ada,
No.18, konut (2000)

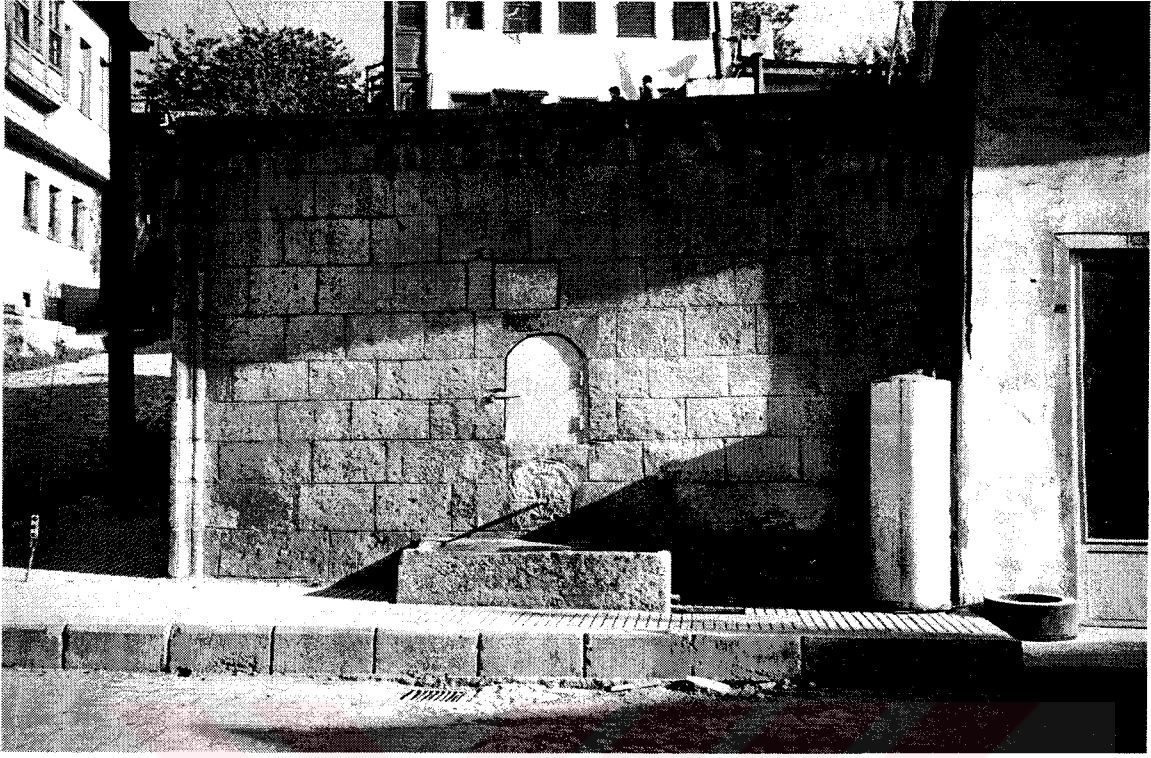
Şekil F51. Burç mahallesi, Hükümet Caddesi genel
görünümü (2000)

Şekil F52. Burç mahallesi, Hükümet Caddesi, 297 ada, 22-24 no'lu konutlar (2000)

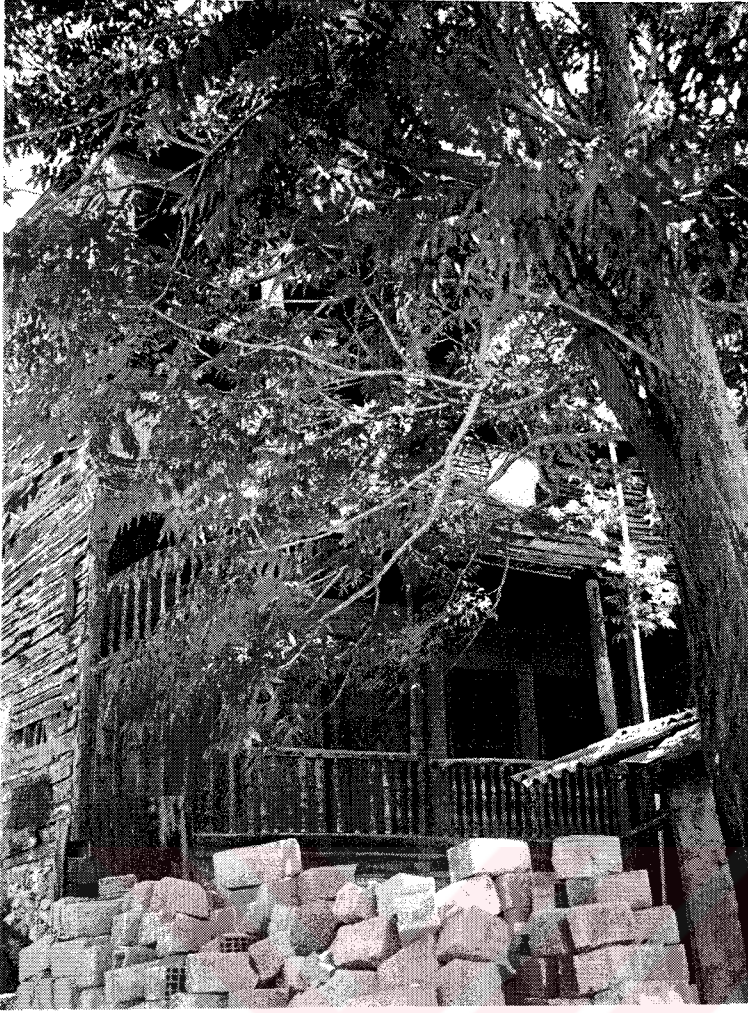
Şekil F53. Burç mahallesi,
Hükümet Caddesi, 297
ada, 27 no'lu konut (2000)

Şekil F54. Çeşmedamı Mahallesi, Çeşmedamı çeşmesi (2000)

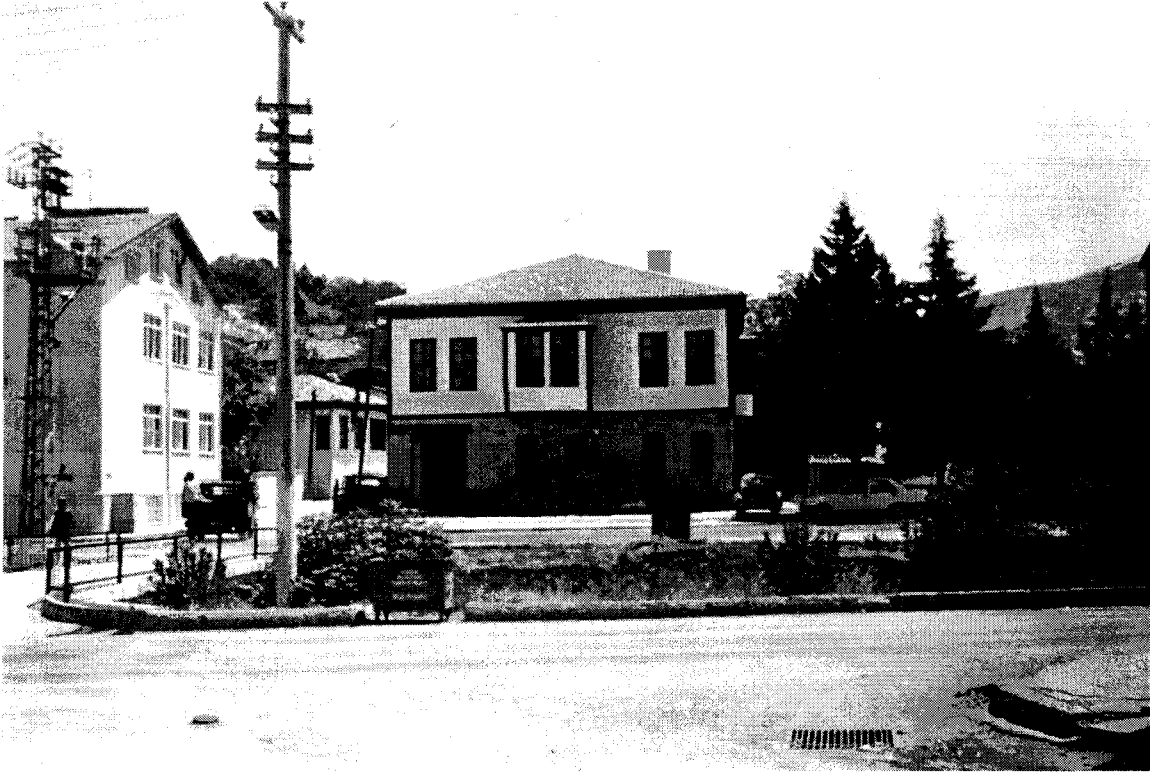
Şekil F55. Çeşmedamı Mahallesi, Çeşmedamı Çıkmazı Sokak (2000)

Şekil F56. Çeşmedamı Mahallesi,
Çeşmedamı Çıkmaı Sokak,
Huzur Evi arkasında açık sofalı
ev (2000)

Şekil F57. Çeşmedamı Mahallesi, Çeşmedamı Çıkmaı Sokak, Şekil F56'daki
konutun zemin katı (2000)

Şekil F58. Üçdibek Mahallesi, Dereboyu Caddesi, Çelikbaşlar Konağı (2000)

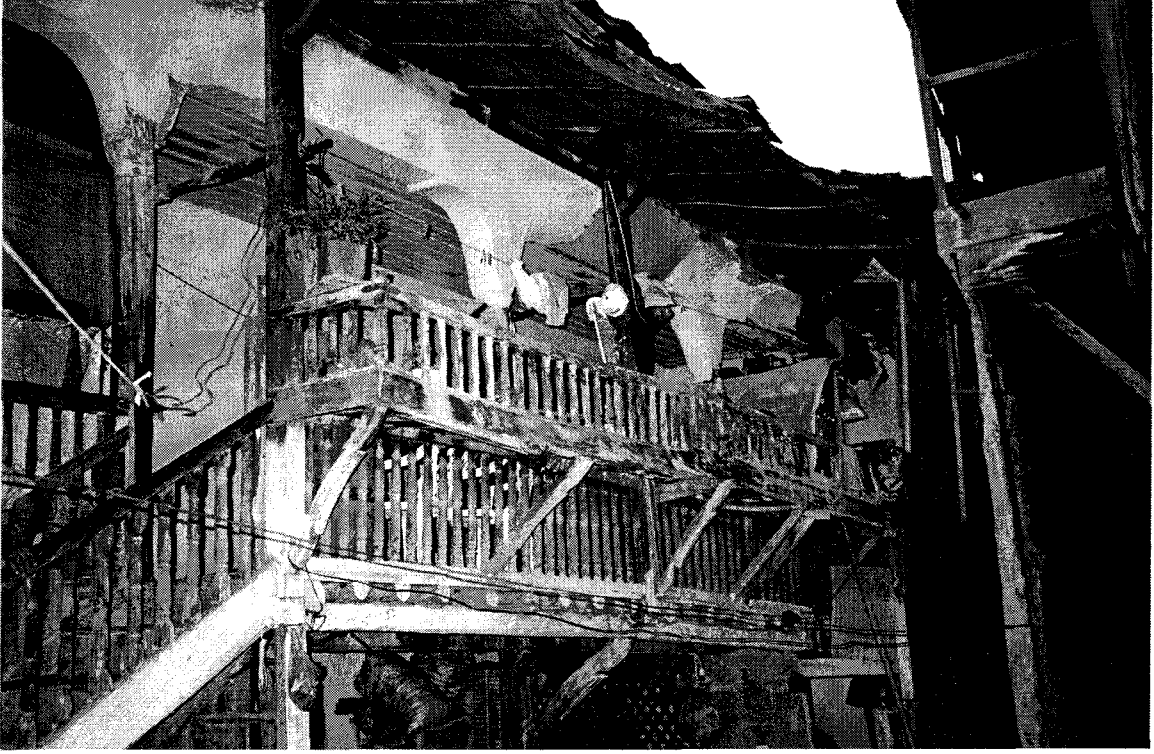
Şekil F59. Üçdibek Mahallesi, Develi Çıkmazı, No.2, konut (2000)

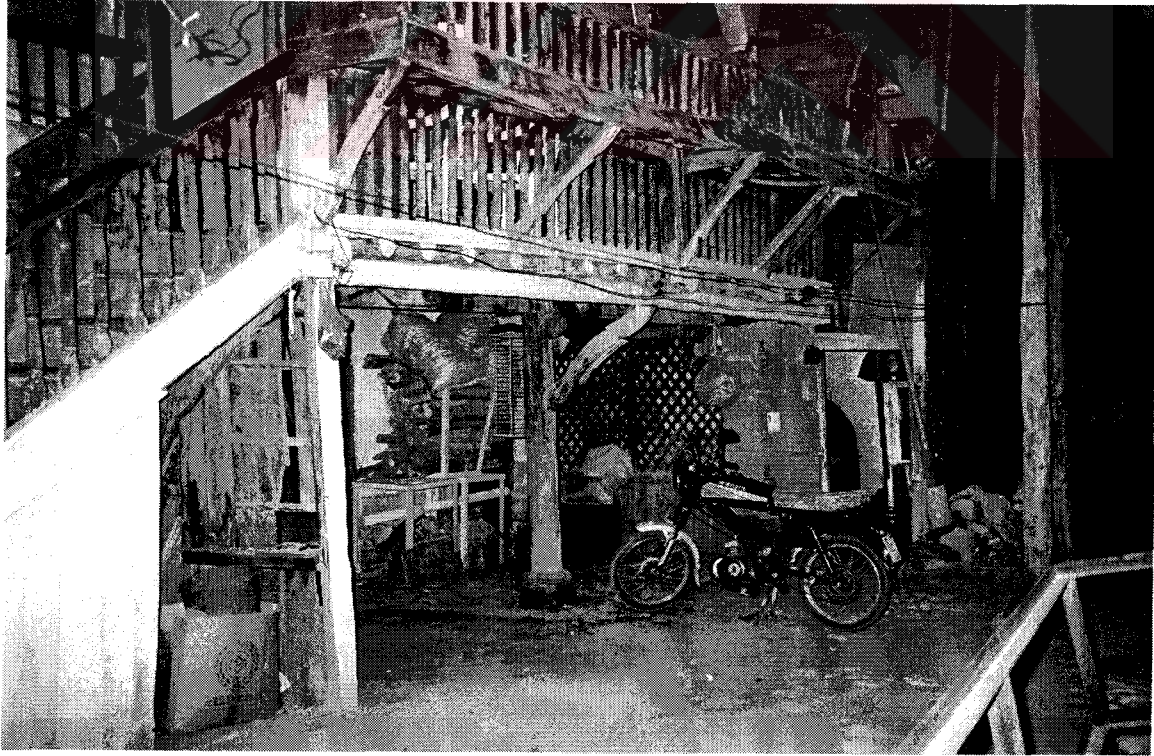
Şekil F60. Zafer Mahallesi, Ulus Sokak, No.16, konut (2000)

Şekil F61. Üçdibek Mahallesi, Atabey Caddesi, 420 ada, No.20, toprak damlı konut (2000)

Şekil F62. Şekil F61'deki konutun birinci katının avludan görünümü (2000)

Şekil F63. Şekil F61'deki konutun zemin katının avludan görünümü (2000)

Şekil F64. Şekil F61'deki konutun ahşap basamaklarının üzerindeki tak (2000)

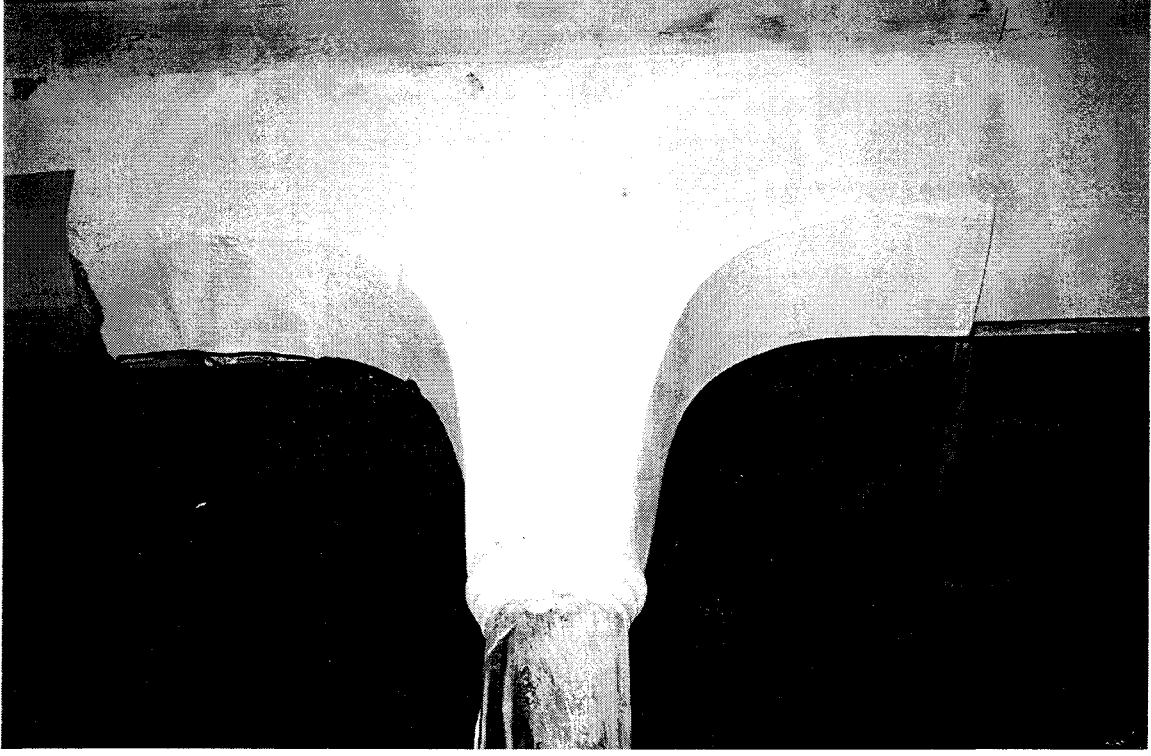
Şekil F65. Şekil F61'deki konutun taş ve ahşap basamakları (2000)

Şekil F66. Şekil F61'deki konutun zemin kat sofasının genel görünümü (2000)

Şekil F67. Şekil F61'deki konutun zemin kat sofasında sekilik (2000)

Şekil F68. Şekil F61'deki konutun zemin kat sofasındaki Bursa kemeri (2000)

Şekil F69. Şekil F61'deki konutun saçağını taşıyan ahşap dikme ve payanda (2000)

Şekil F70. Şekil F61'deki konutun zemin kat oda kapısı (2000)

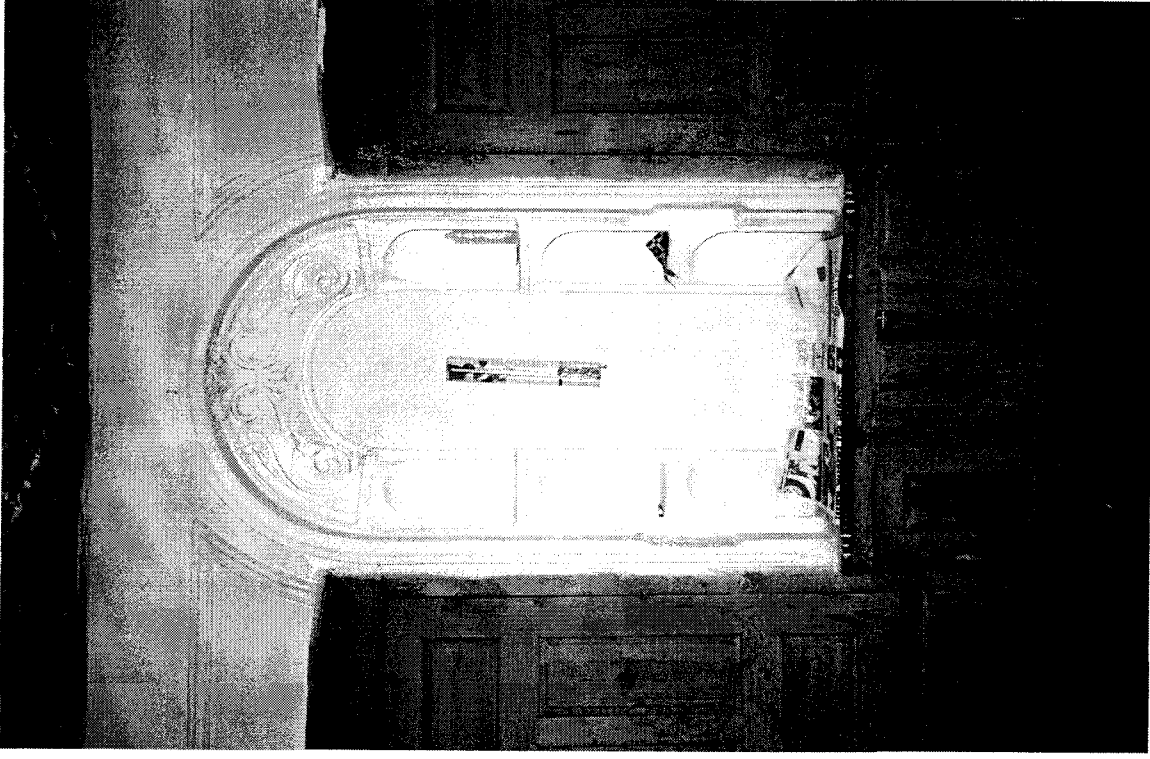
Şekil F71. Şekil F61'deki konutun oda kapısı üzerindeki alçı kabartma bezeme (2000)

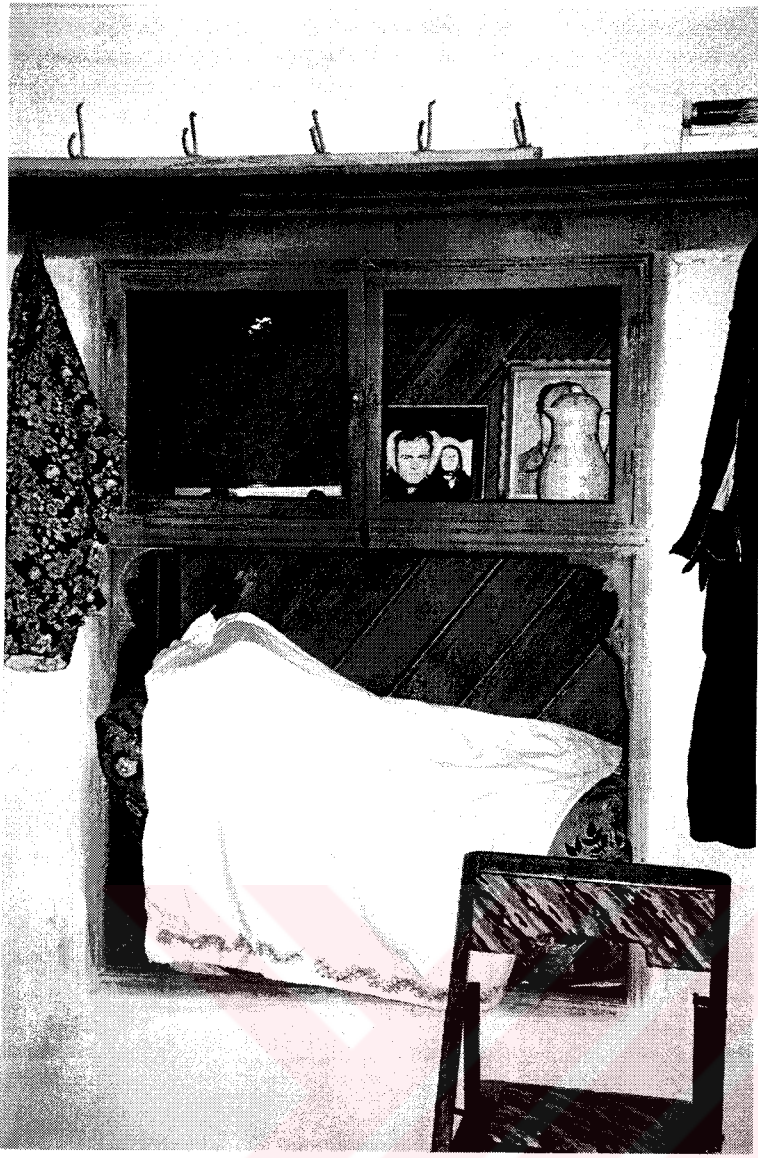
Şekil F72. Şekil F61'deki konutun odası içerisinde yer alan dolap düzeni ve şerbetlik (2000)

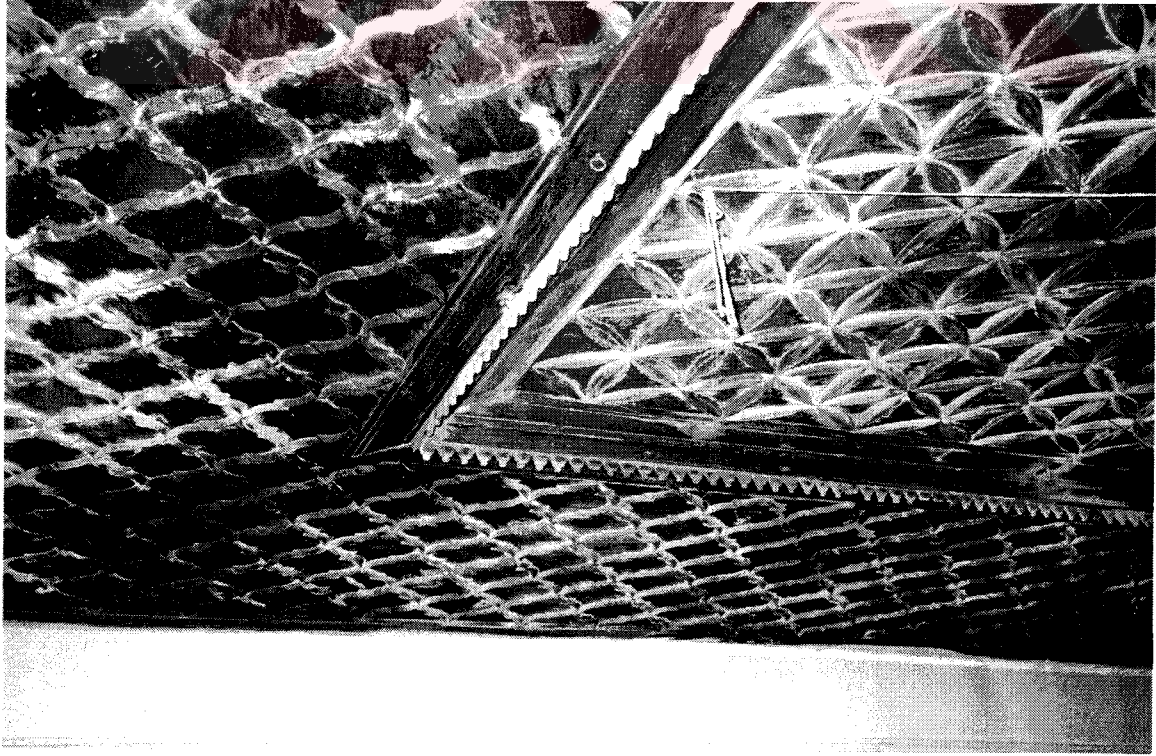
Şekil F73. Şekil F61'deki konutun odası içerisinde yer alan şerbetlik (2000)

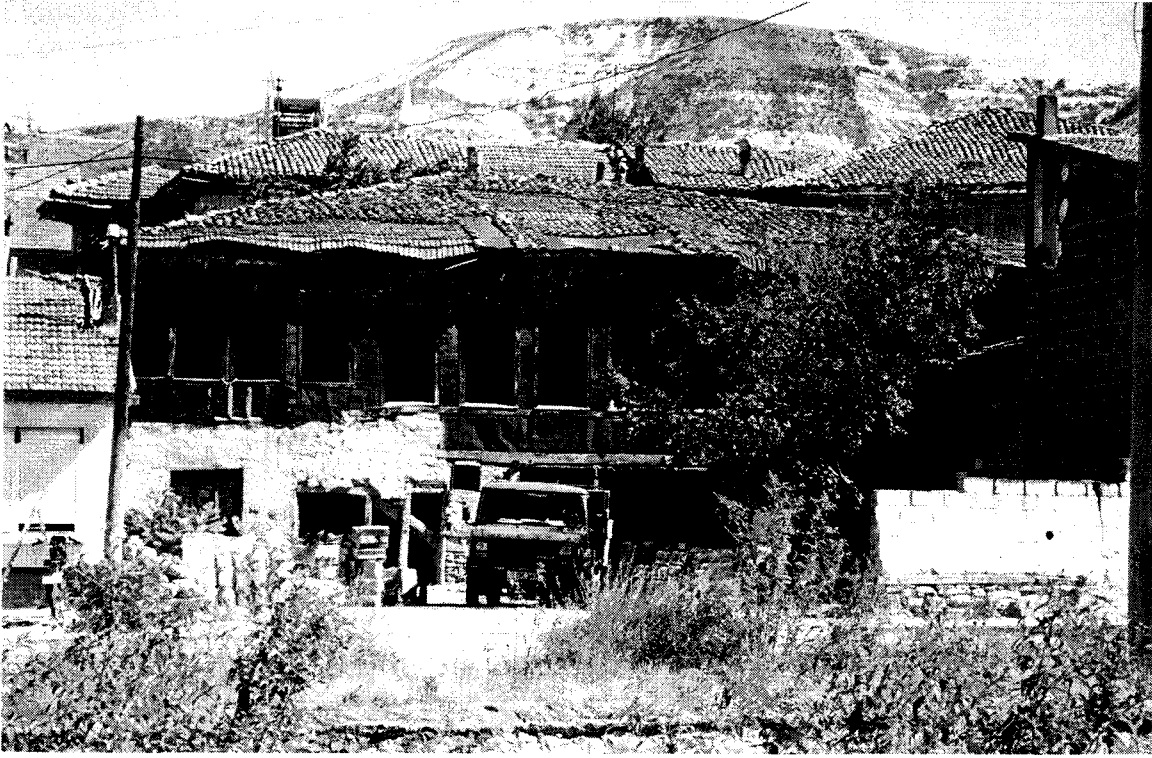
Şekil F74. Şekil F61'deki konutun odası içerisinde yer alan şerbetlik (2000)

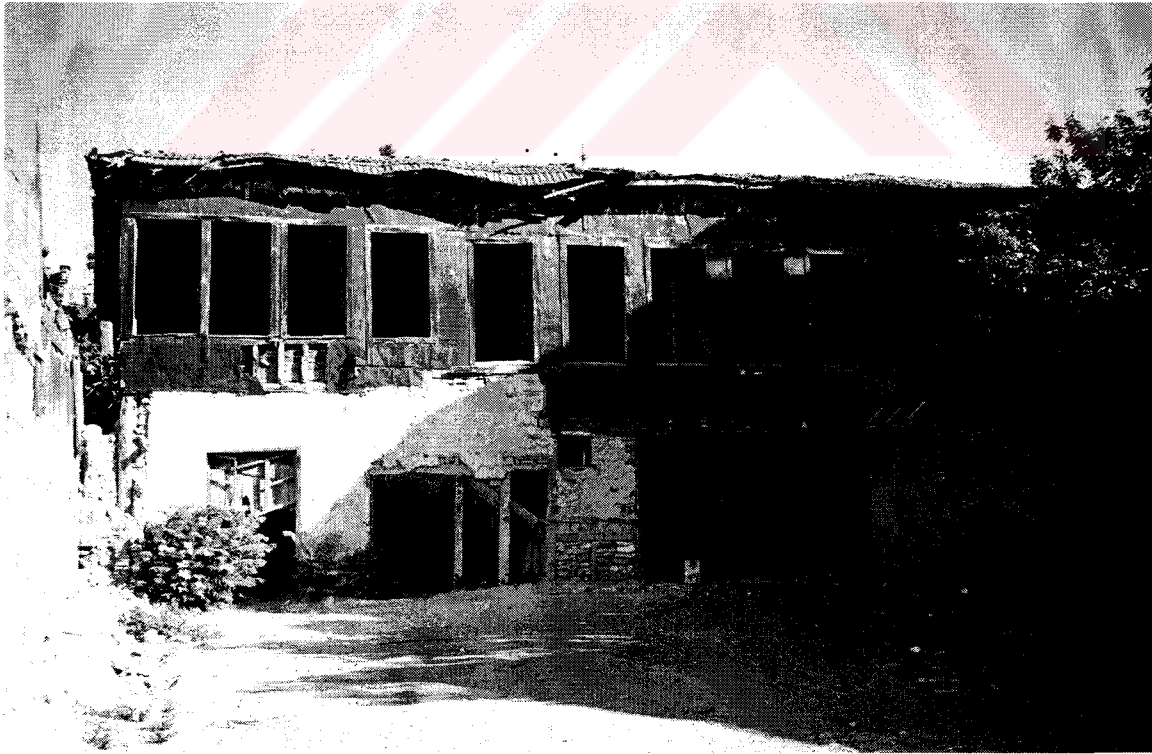
Şekil F75. Şekil F61'deki konutun odası içerisinde yer alan niş (2000)

Şekil F76. Şekil F61'deki konutun ahşap tavanı (2000)

Şekil F77. Değirmenler Mahallesi, Dereboyu Caddesi, Hakkı Serdaroğlu Evi
(Şekil F34) karşısındaki konut (2000)

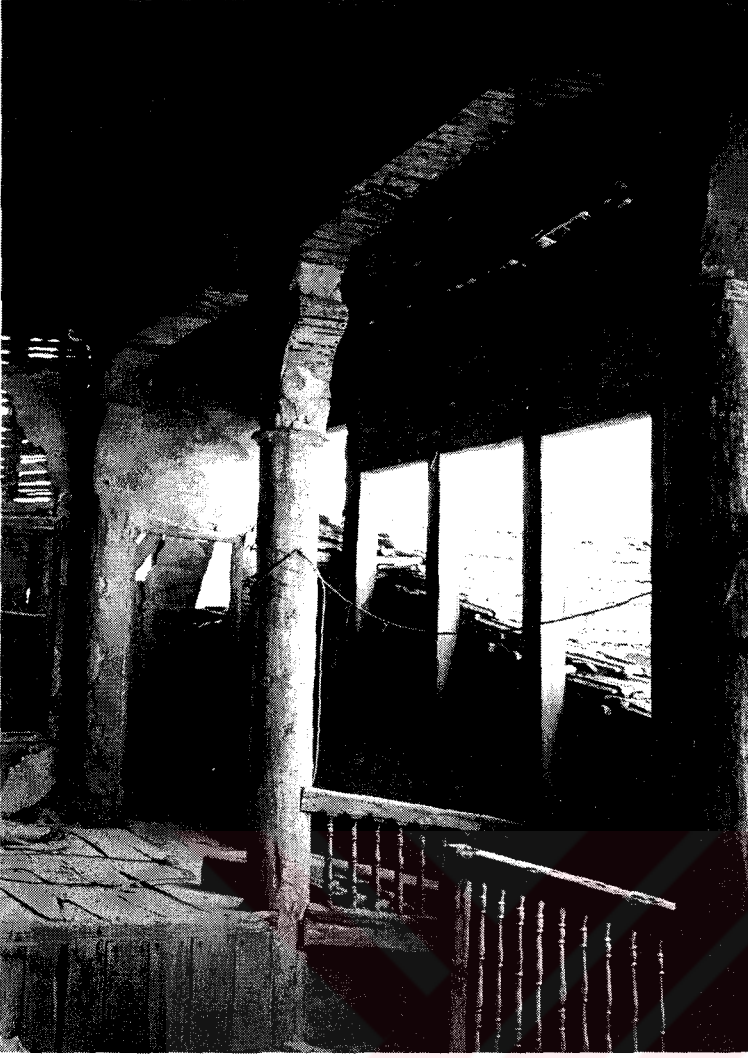
Şekil F78. Şekil F77'deki konut (2000)

Şekil F79. Şekil F77'deki konutun birinci kat
sofasında yer alan Bursa kemerleri ve ahşap
dikmeler (2000)

Şekil F80. Şekil F77'deki konutun birinci kat
sofasında yer alan sekilik (2000)

Şekil F81. Şekil F77'deki konutun birinci kat sofasında yer alan kemerler (2000)

Şekil F82. Şekil F77'deki konutun birinci kat sofasında yer alan zavrak (2000)

Şekil F83. Değirmenler Mahallesi, Bakibey Konağı karşısındaki konak (1999)

Şekil F84. Şekil F83'deki konağın
çıkma altı dolgusu (B. Başarır, 1999)

Şekil F85. Şekil F83'deki konağın arka cephesi (2000)

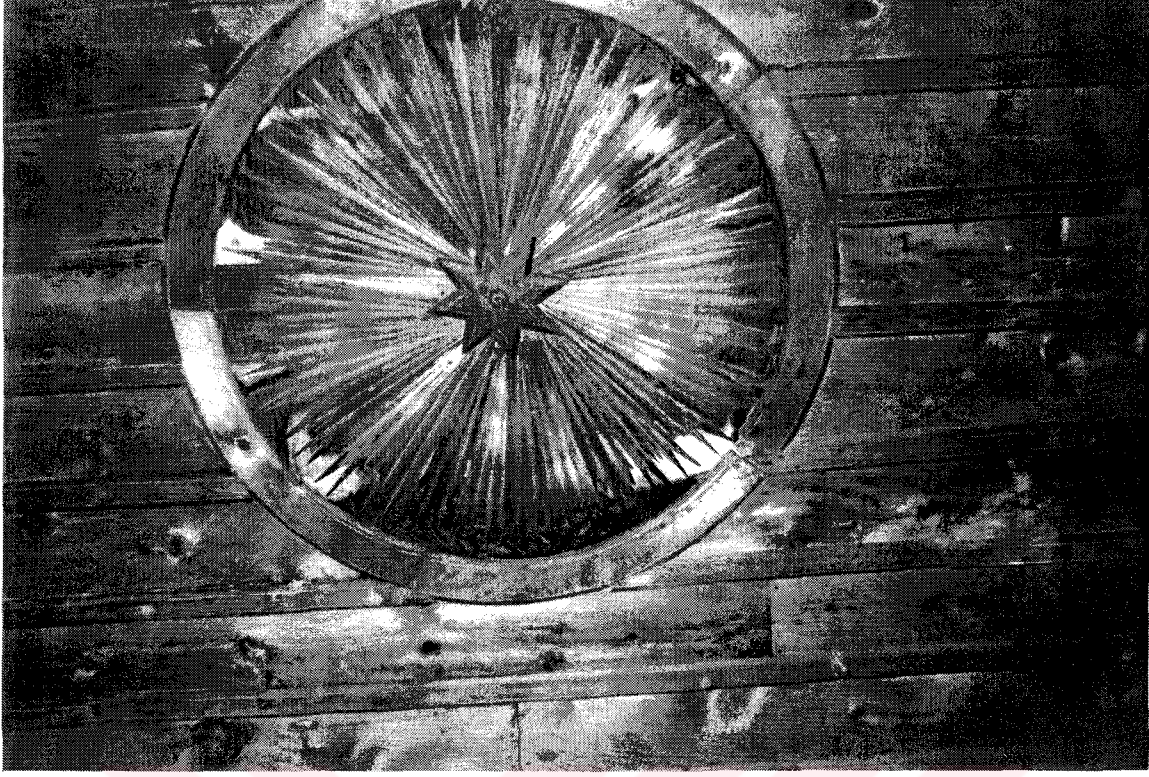
Şekil F86. Şekil F83'deki konağın arka cephesi (2000)

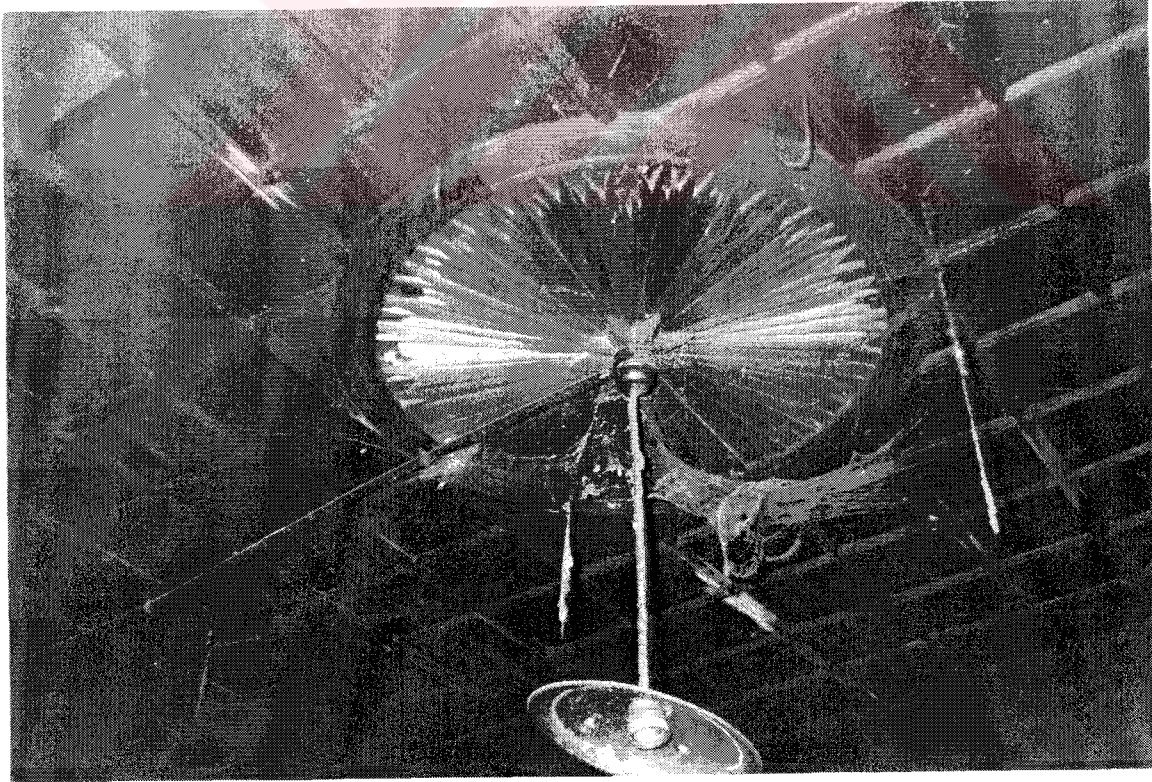
Şekil F87. Şekil F83'deki konağın zemin katında yer alan odasındaki dolap düzeni (1999)

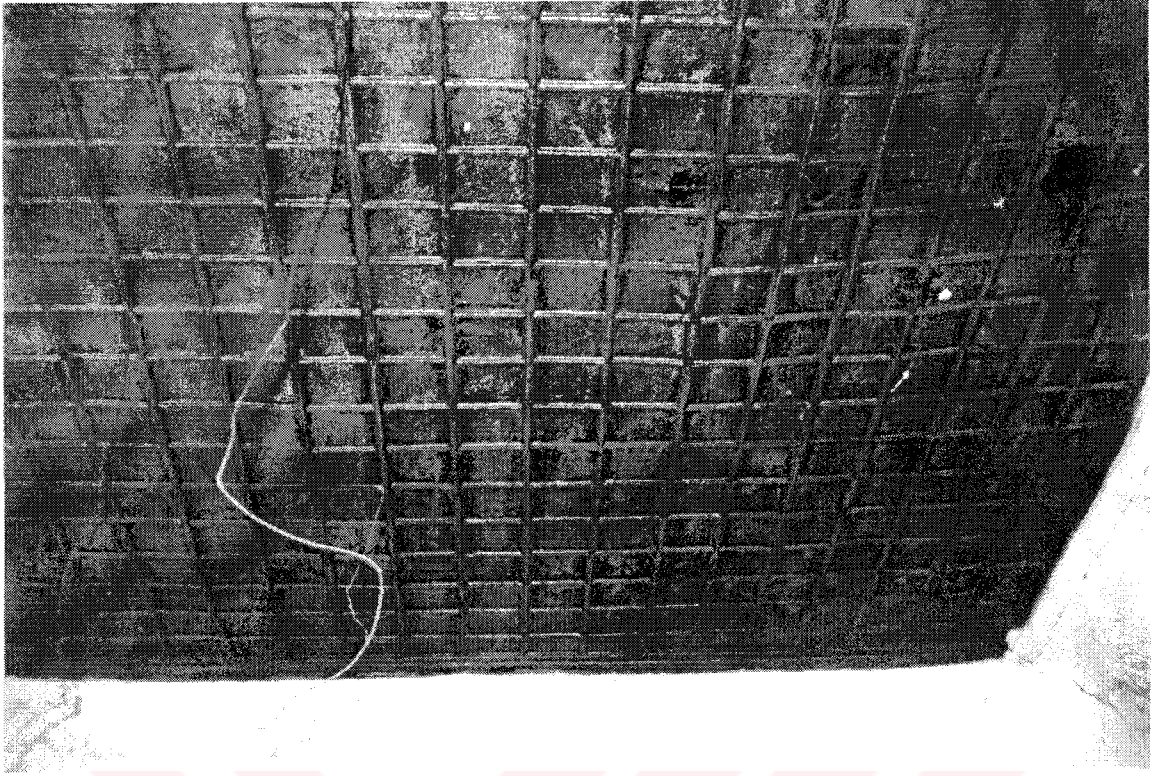
Şekil F88. Şekil F83'deki konağın zemin katında yer alan odasındaki şerbetlik (1999)

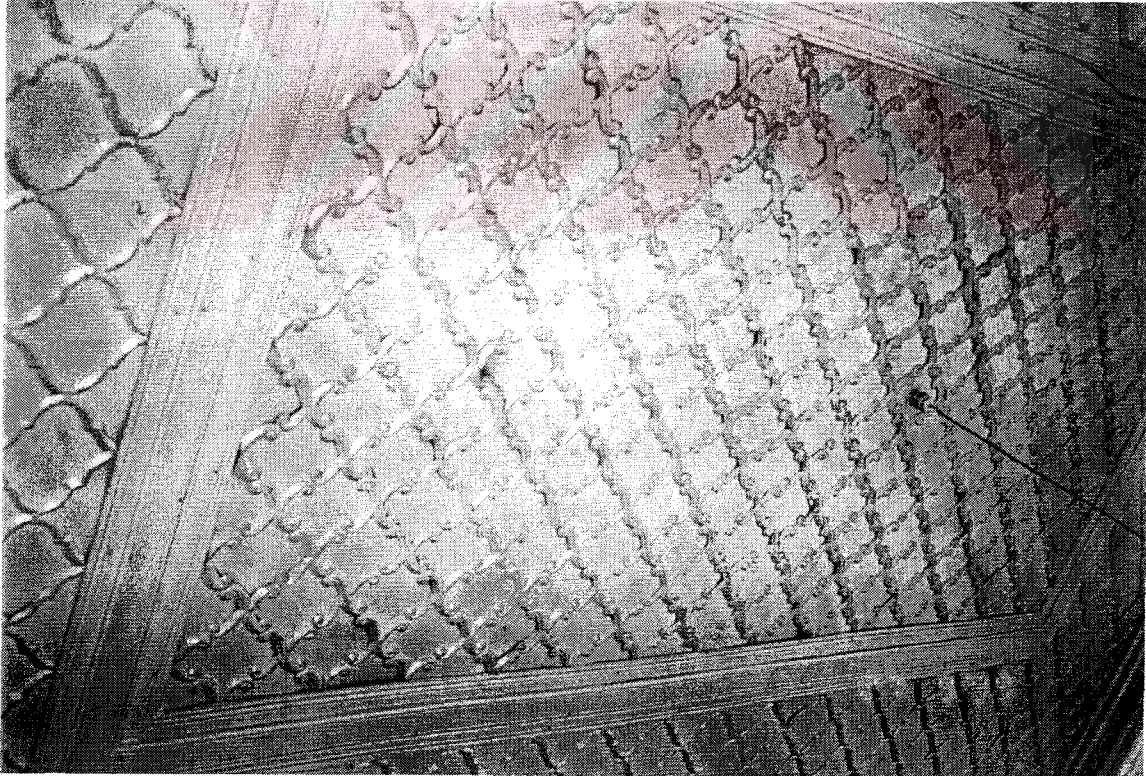
Şekil F89. Şekil F83'deki konağın zemin kat tavanı (1999)

Şekil F90. Şekil F83'deki konağın zemin kat oda tavanı (1999)

Şekil F91. Şekil F83'deki konağın zemin kat oda tavanı (1999)

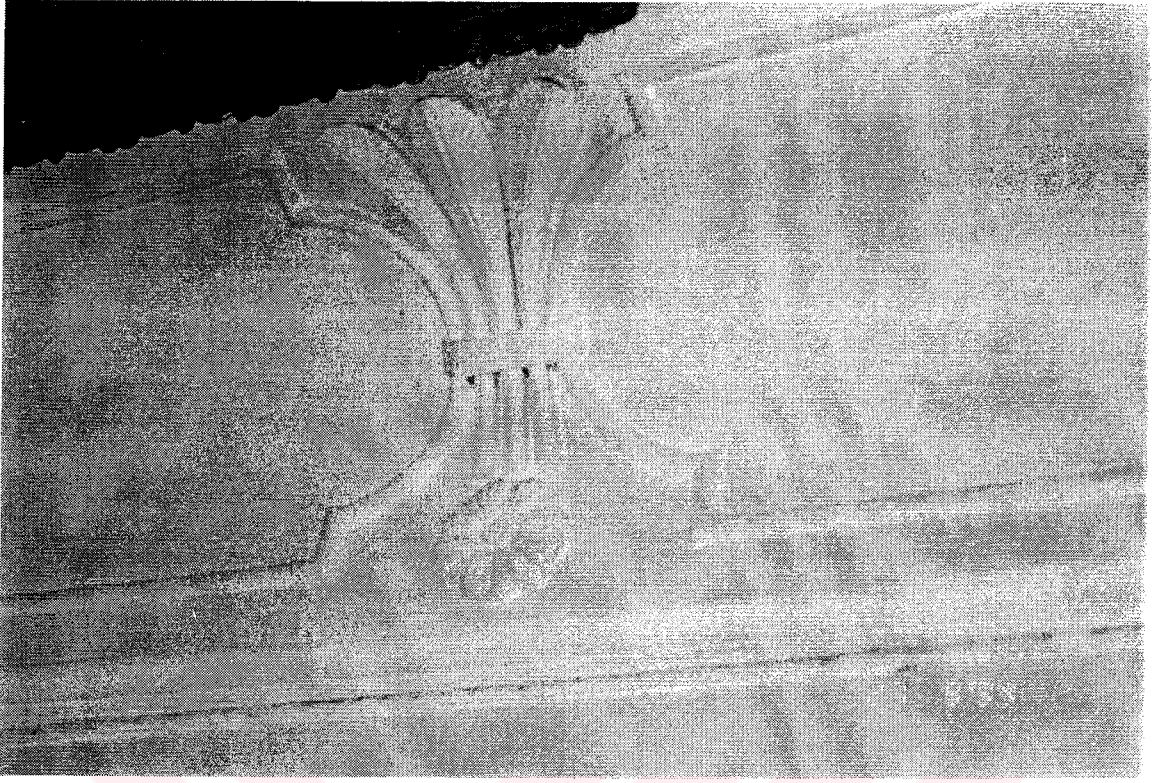
Şekil F92. Şekil F83'deki konağın zemin kat oda tavanı (B. Başarır, 1999)

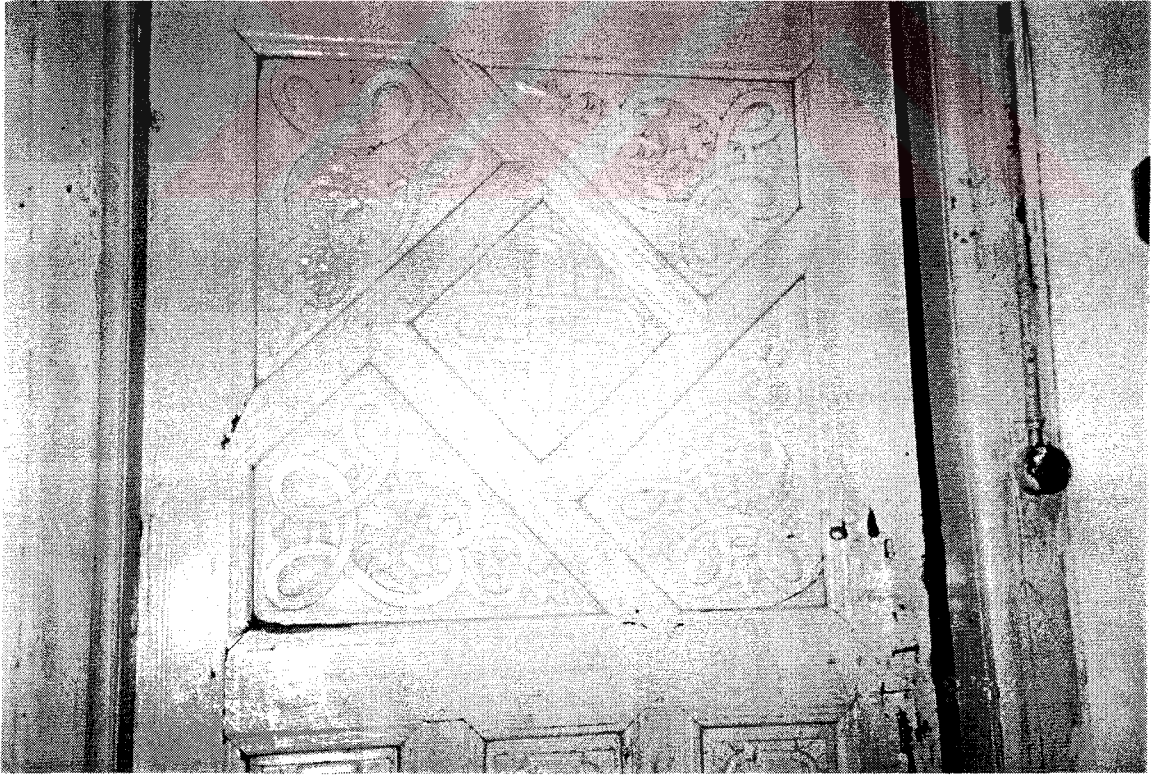
Şekil F93. Şekil F83'deki konağın üst kat oda tavanı (B. Başarır, 1999)

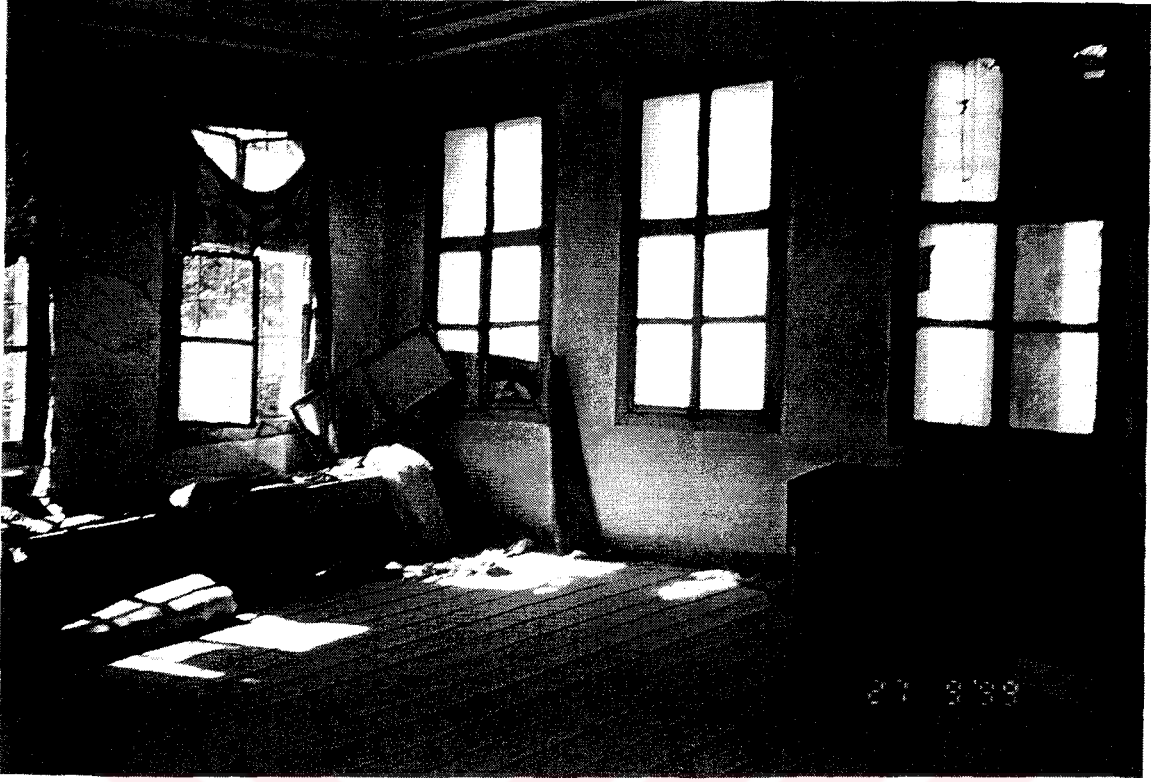
Şekil F94. Şekil F93'deki odanın şerbetlik ve dolap düzeni (B. Başarır, 1999)

Şekil F97. Şekil F83'deki konağın üst kat sofa tavanı ile duvar birleşimindeki alçı kabartma bezeme (B. Başarır, 1999)

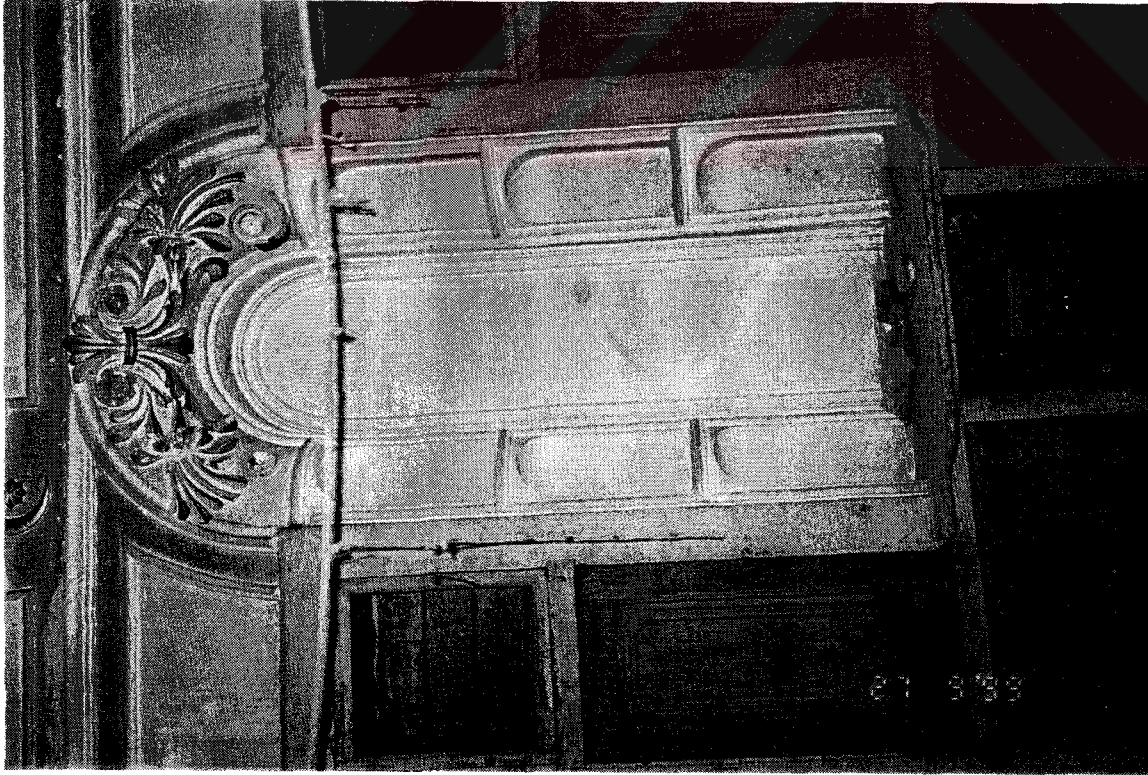
Şekil F98. Şekil F83'deki konağın üst kat oda kapısı (B. Başarır, 1999)

Şekil F99. Şekil F83'deki konağın üst kat köşk odası genel görünümü
(B. Başarır, 1999)

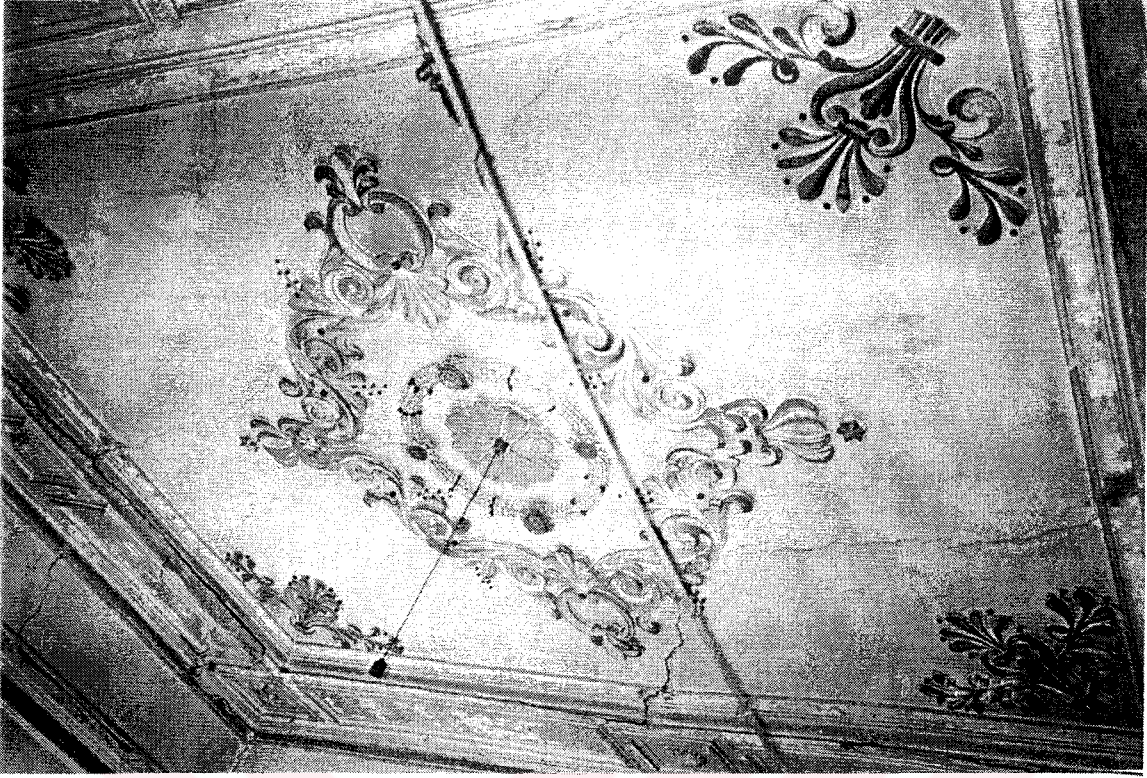
Şekil F100. Şekil F83'deki konağın köşk odasında yer alan dolap ve şerbetlik düzeni
(B. Başarır, 1999)

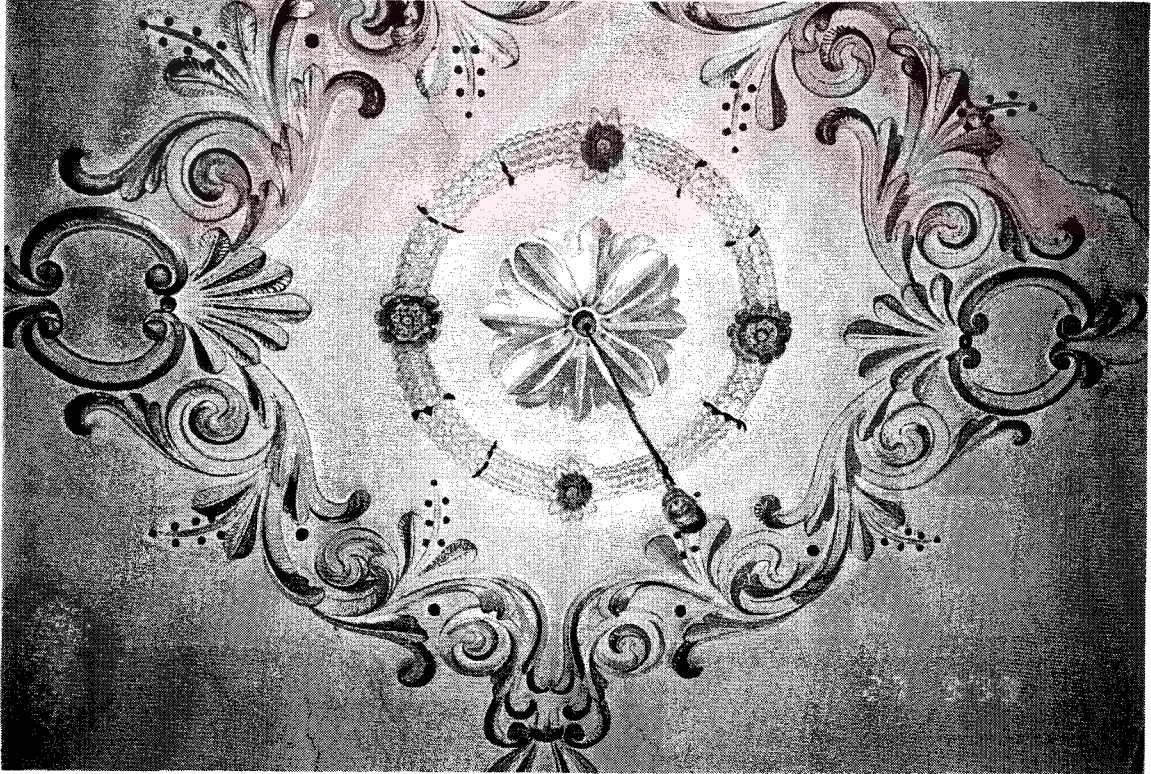
Şekil F101. Şekil F83'deki konağın köşk odasında yer alan şerbetlik (B. Başarır, 1999)

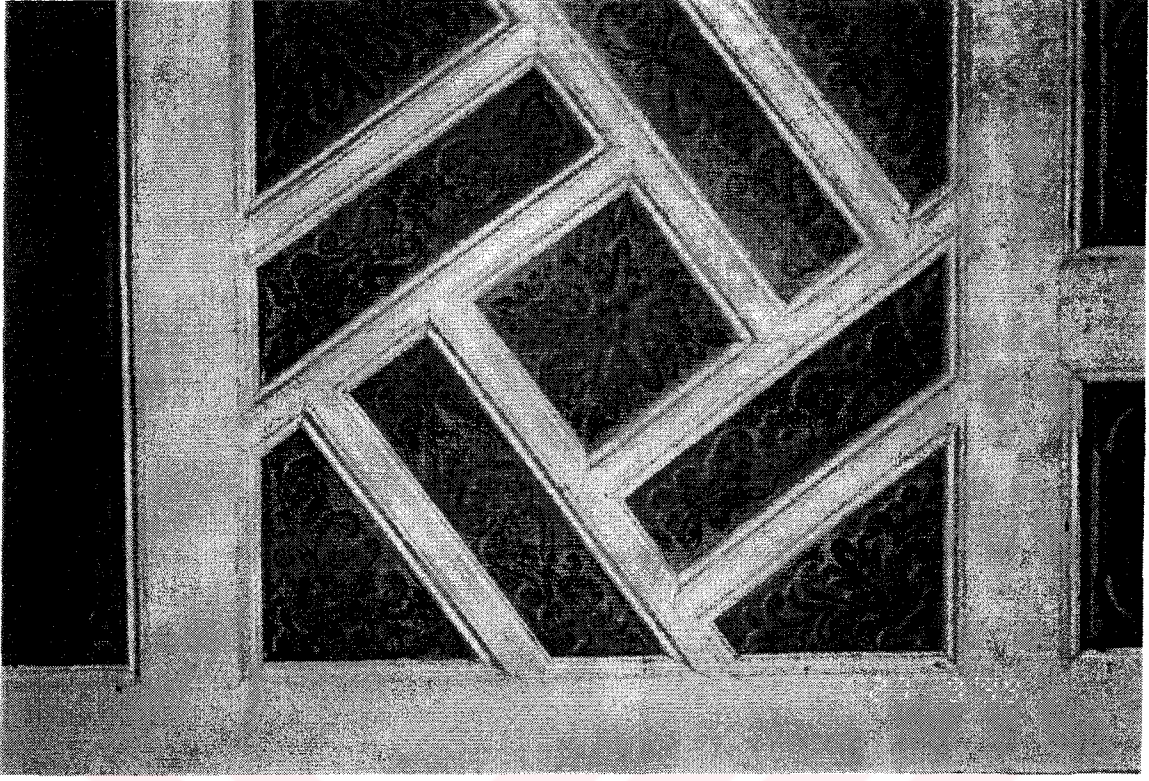
Şekil F102. Şekil F83'deki konağın köşk odasında yer alan ay-yıldız motifi (B. Başarır, 1999)

Şekil F103. Şekil F83'deki konağın köşk odasının tavanı (B. Başarır, 1999)

Şekil F104. Şekil F83'deki konağın köşk odasının tavanı (B. Başarır, 1999)

Şekil F105. Şekil F83'deki konağın köşk oda karşısındaki odasının giriş kapısı
(B. Başarır, 1999)

Şekil F106. Şekil F83'deki konağın köşk oda karşısındaki odasının genel görünümü
(B. Başarır, 1999)

Şekil F107. Şekil F83'deki konağın köşk oda karşısındaki odasının dolap-şerbetlik düzeni (B. Başarır, 1999)

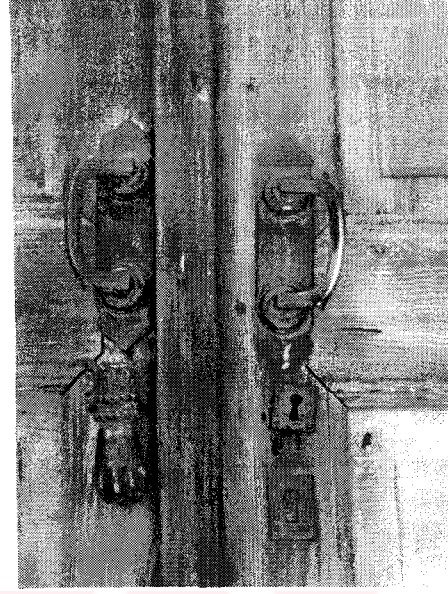
Şekil F108. Şekil F83'deki konağın köşk oda karşısındaki odasının dolap düzeni (B. Başarır, 1999)

Şekil F109. Şekil F83'deki konağın üst katında yer alan Bursa kemerleri (1999)

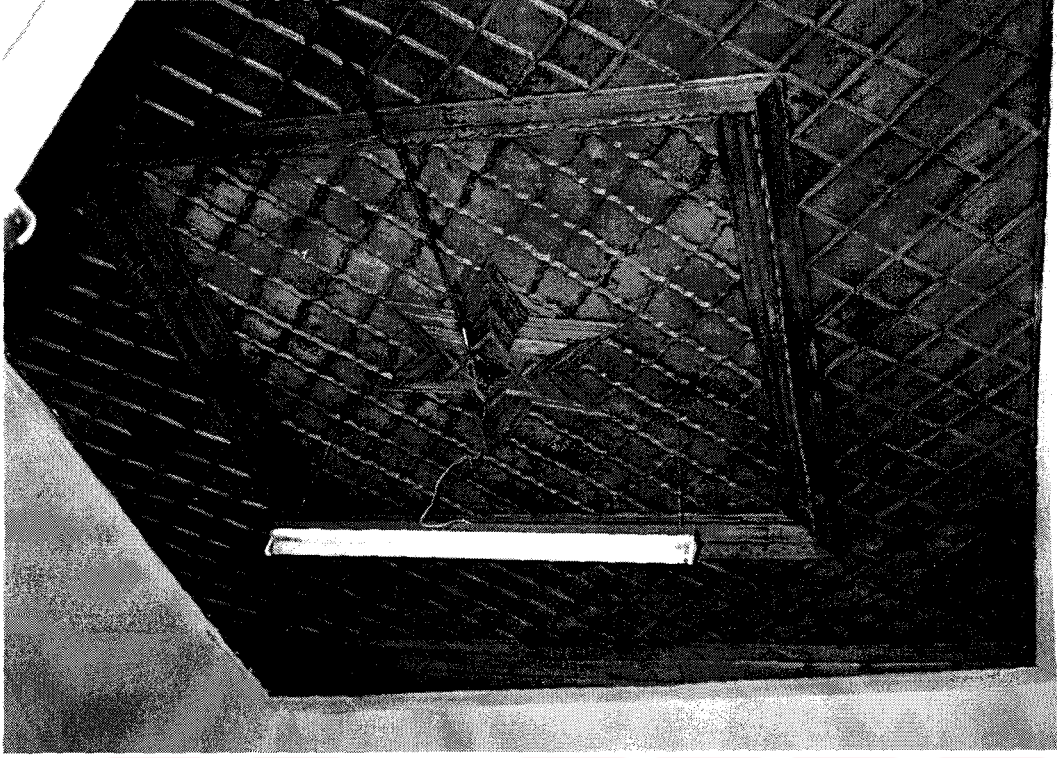
Şekil F110. Şekil F83'deki konağın çatı saçağı ve yağmur oluğu (1999)

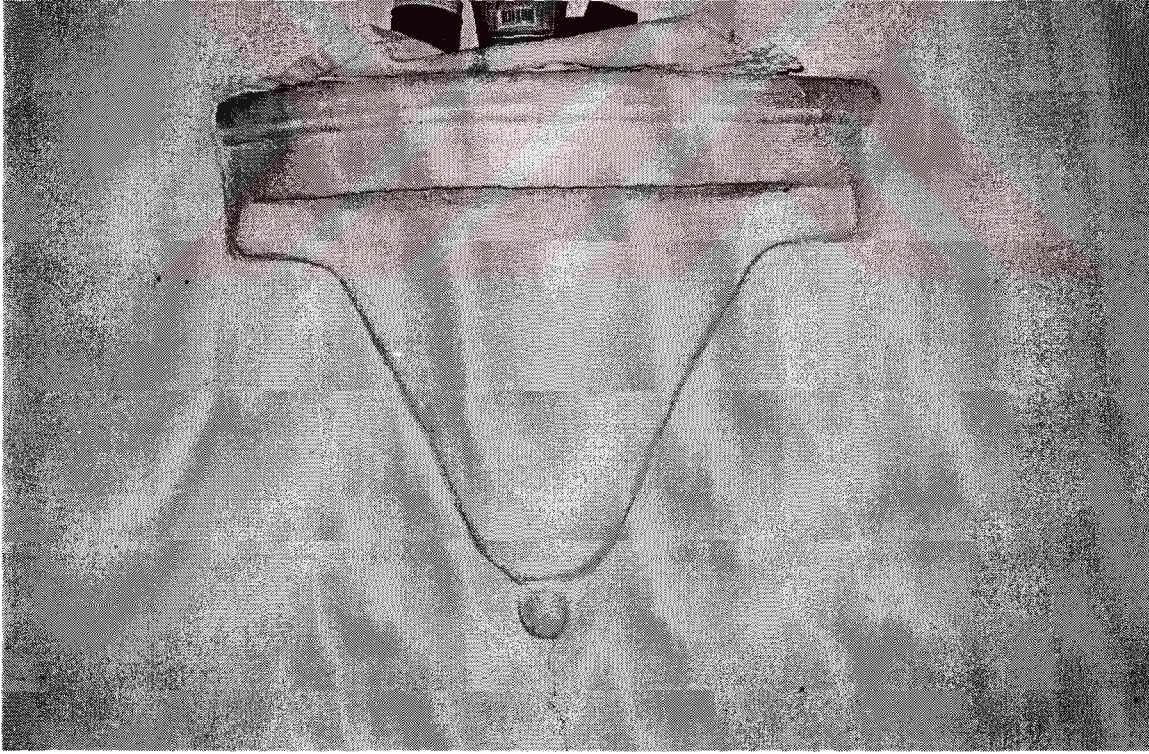
Şekil F111. Burdur'da yaygın olarak görülen el şeklindeki kapı tokmakları (2000)

Şekil F112. Burdur'da yaygın olarak görülen kapı halkalarından bir örnek (2000)

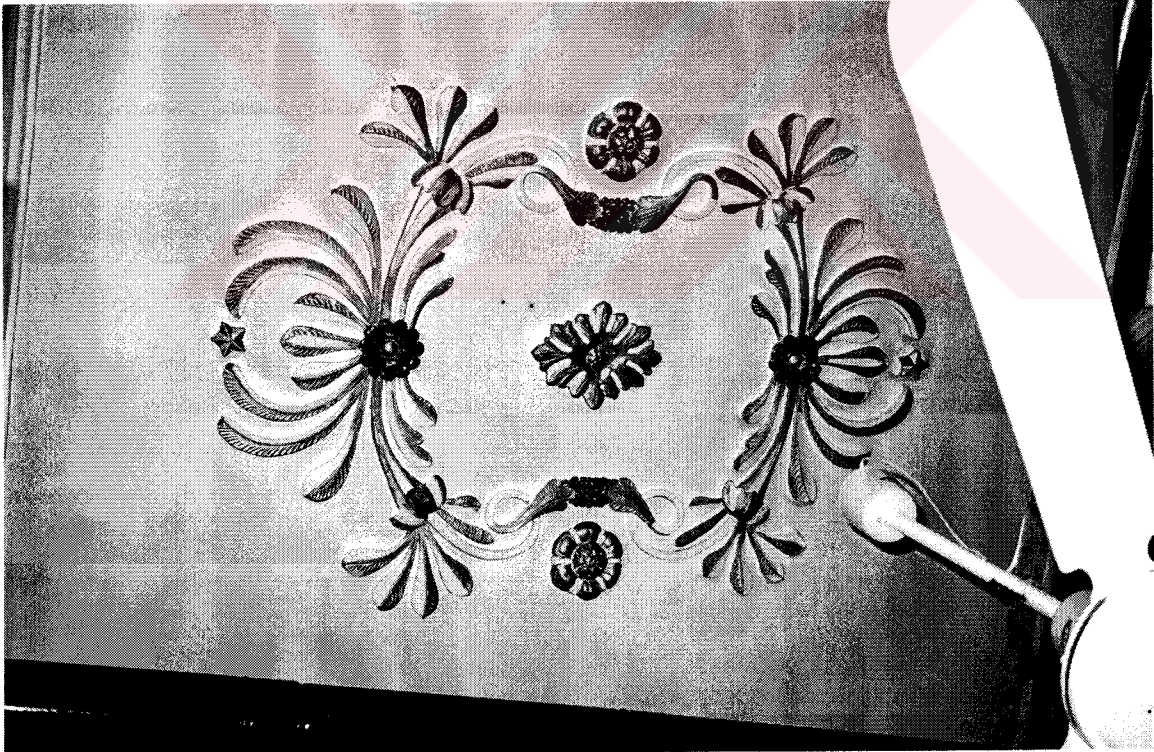
Şekil F113. Hacı Ömer Sokak'ta yer alan bir konutun oda tavanı (2000)

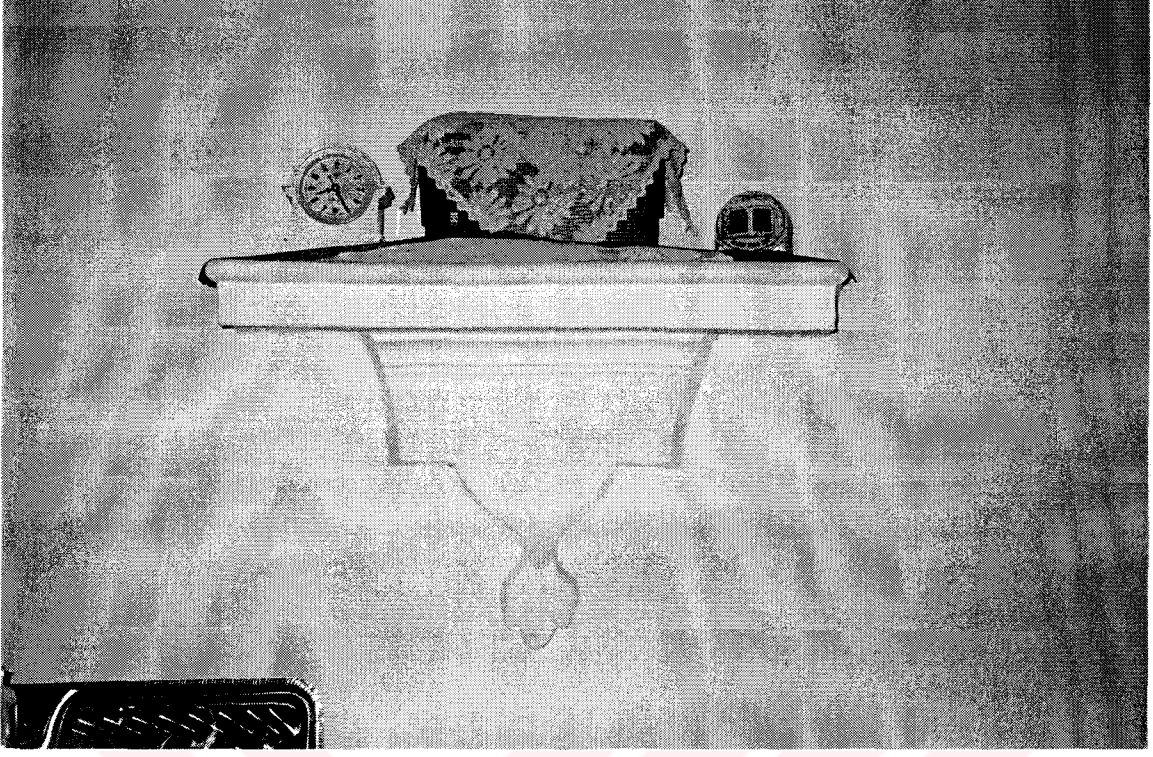
Şekil F114. Şekil F113'deki konutta yer alan bir lambalık örneği (2000)

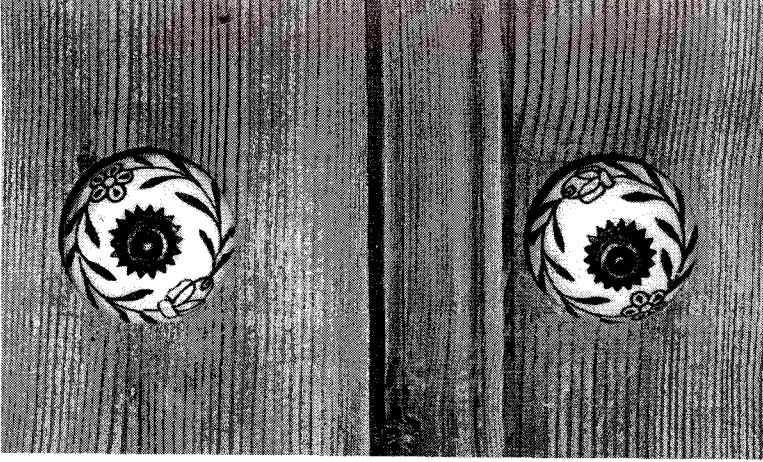
Şekil F115. Burdur’da eski arastada yer alan bir dükkanın tavan göbeği (2000)

Şekil F116. Burdur’da eski arastada yer alan bir dükkanın tavan göbeği (2000)

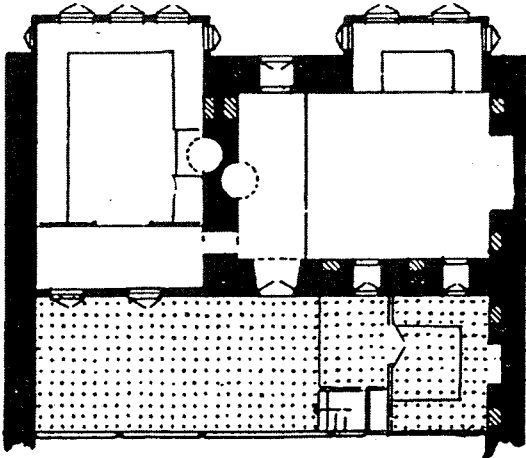
Şekil F117. Burdur’da bir konutta lambalık örneği (2000)

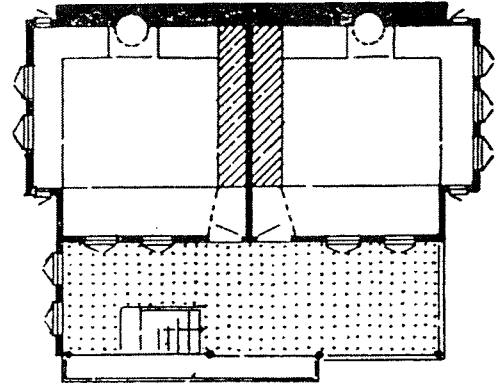
Şekil F118. Şekil F117’deki konutun dolap kapaklarında yer alan özgün porselen kulplar (2000)

Şekil F119. Burdur'daki bir konuttan kafes örneği (2000)

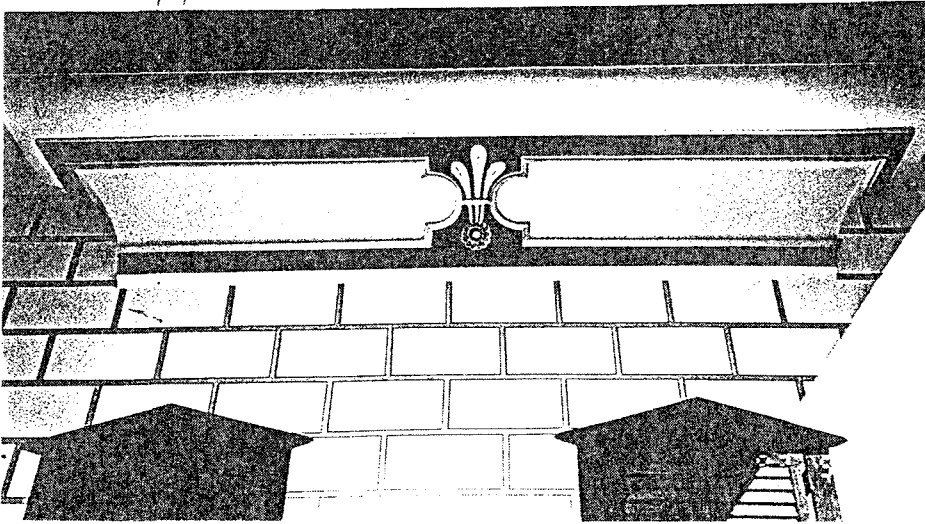
Şekil F120. Antalya, Barbaros Mahallesi, Akarçeşme Sokağı, No: 11, Derviş Kulaksız Evi (Eldem, tarihsiz)

Şekil F121. Antalya, Kapağzı'ndaki konut (Eldem, tarihsiz)

Şekil F122. Antalya, Kılınçarslan Mahallesi, Zafer Sokak, No:1, Sevgi Gönül Evi'nin cephesi (Bektaş, 1997)

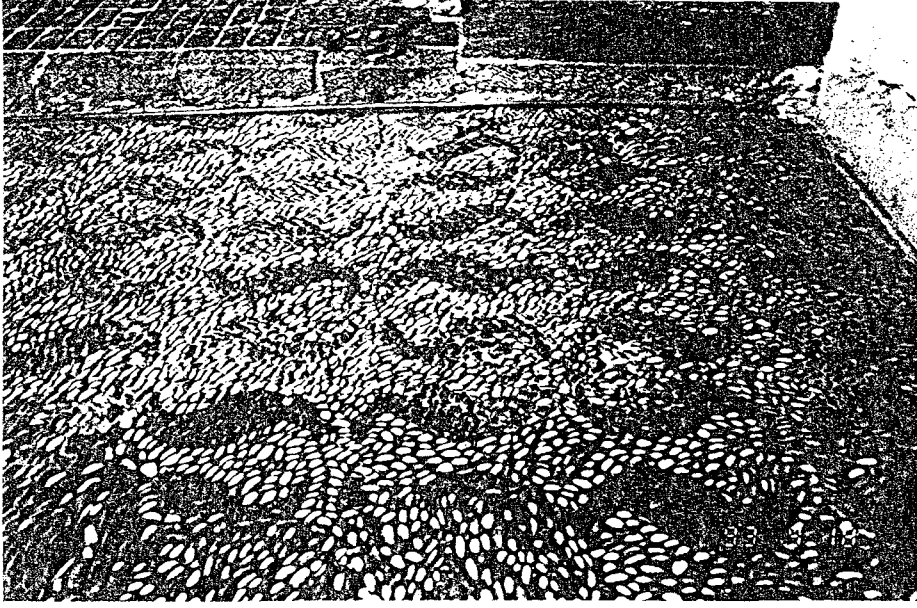
Şekil F123. Antalya, Kılınçarslan Mahallesi, Zafer Sokak, No:1, Sevgi Gönül Evi'nin çıkma altı dolgusu ve bezemesi (Urfalıoğlu, 1995)

Şekil F124. Antalya, Kaleiçi, Zafer Sokak, Sevgi Gönül Evi'nin avlusundaki çakıl taşı döşeme kaplaması (Bektaş, 1997)

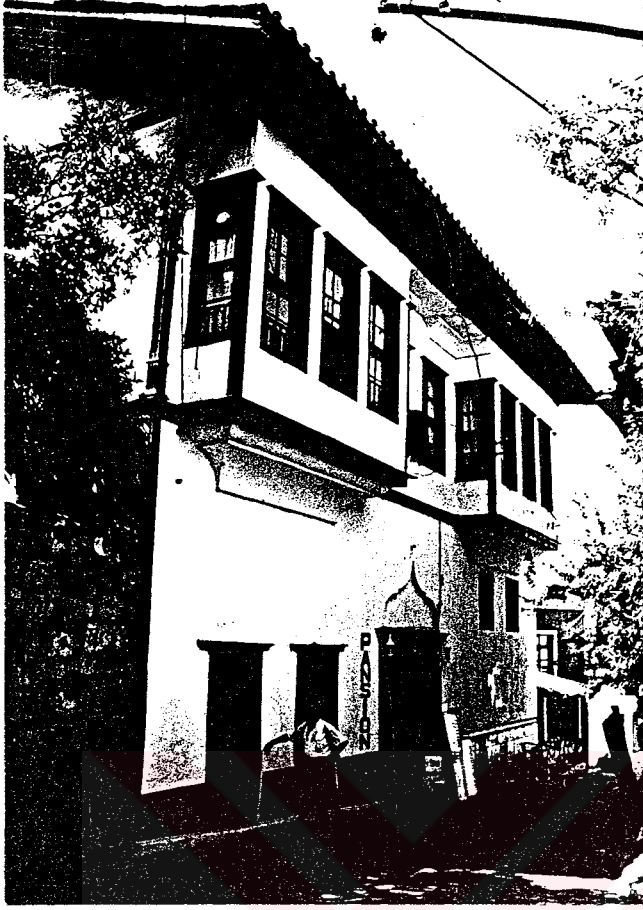
Şekil F125. Antalya, Kaleiçi, Barbaros Mahallesi, Hesapçı Sokak'ta bir konutun dolgulu, bağdadi sıvalı çıkma altı (Bektaş, 1997)

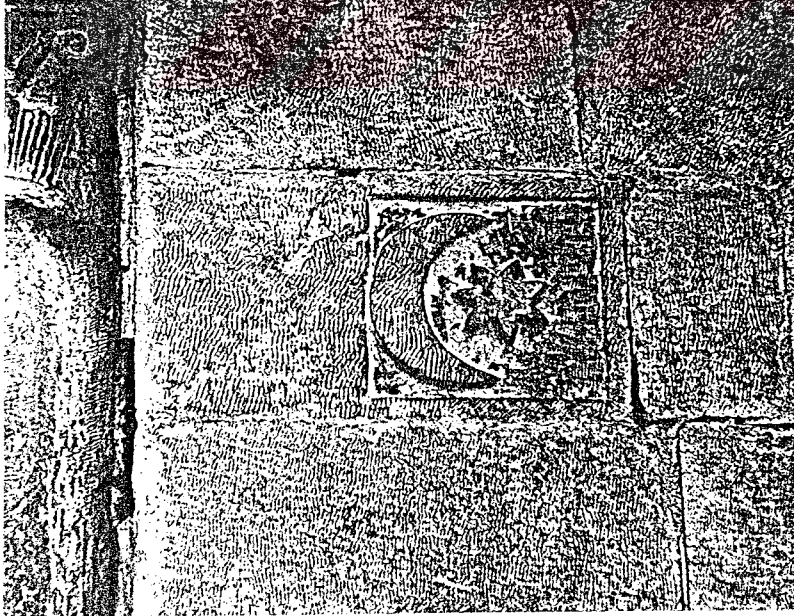
Şekil F126. Antalya, Kaleiçi, Barbaros Mahallesi, Müze Sokak, No:6'daki konutun çakıl yer döşemesi (Urfalıoğlu, 1995)

Şekil F127. Şekil F126'daki konutun merdiven başındaki strüktür (Urfalıoğlu, 1995)

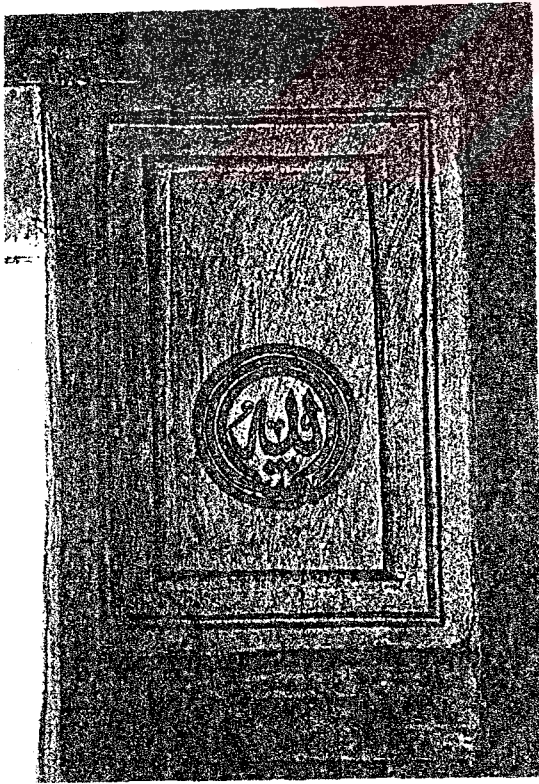
Şekil F128. Antalya, Selçuk Mahallesi, Uzunçarşı Sokak, No:25'deki konut (Urfalıoğlu, 1995)

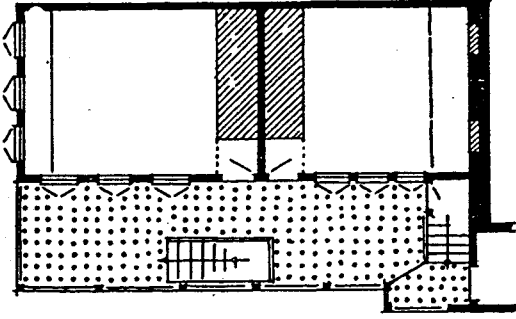
Şekil F129. Antalya, Selçuk Mahallesi, Mermerli Banyo Sokak, No:3'deki konutun girişindeki ay-yıldız motifi (Urfalıoğlu, 1995)

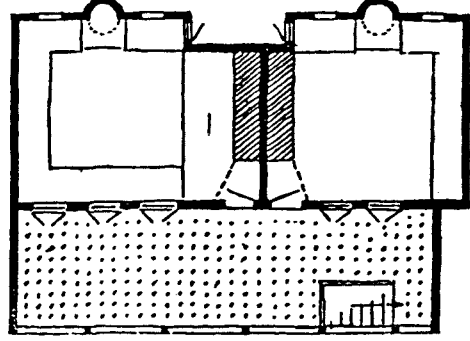
Şekil F130. Antalya, Selçuk Mahallesi, Balıkpazarı Sokak, No:2'deki konutun çıkma altı kalem işi bezemesi (Urfalıoğlu, 1995)

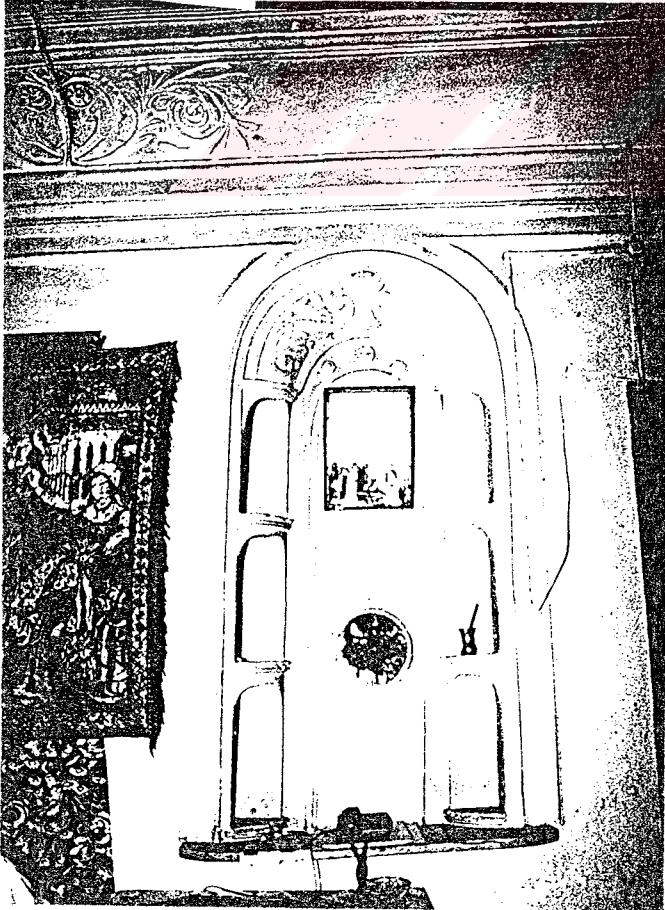
Şekil F131. Antalya, iki farklı konutun dış cephesinde yer alan maşallah yazıları (Urfalıoğlu, 1995)

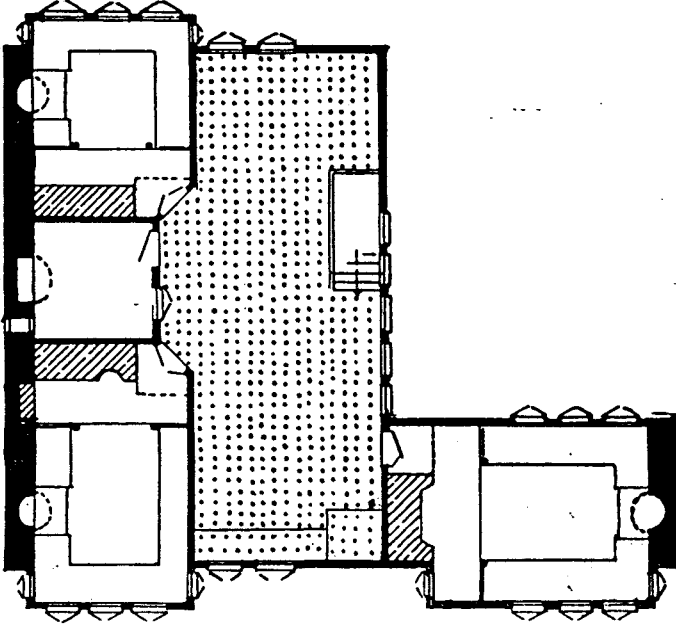
Şekil F132. Bursa, Akbıyık Caddesi, 3 numaralı konut (Eldem, tarihsiz)

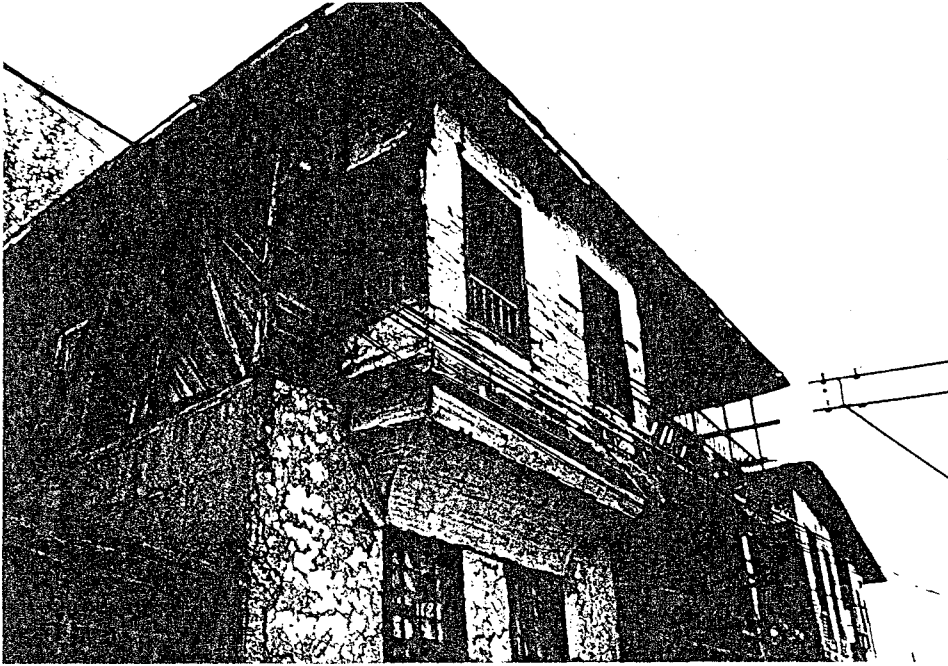
Şekil F133. Bursa, Muradiye Caddesi'ndeki Yuvalı Evi (Eldem, tarihsiz)

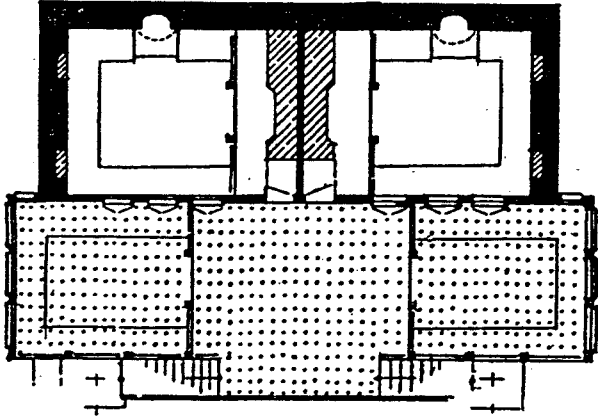
Şekil F134. Egridir, Ahmet Uysal Evi, alçı bezemeli şerbetlik nişi (Urfahoglu, 1995)

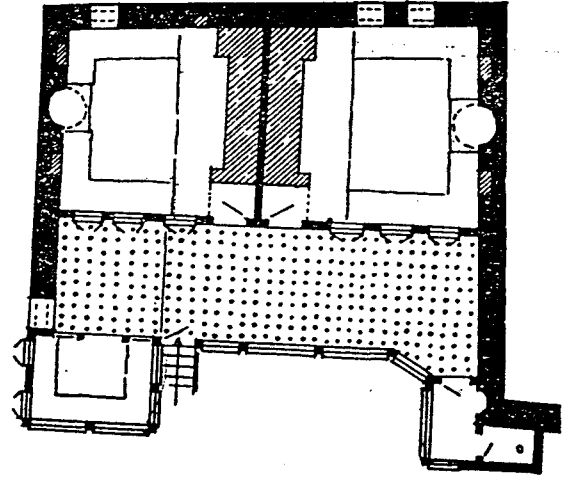
Şekil F135. Eskişehir’de bir konut (Eldem, tarihsiz)

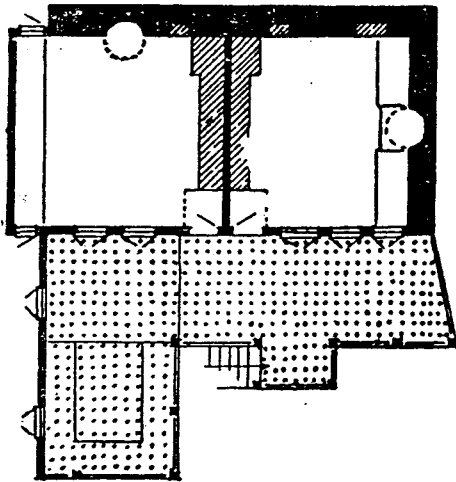
Şekil F136. Elmalı, Hacı Haliller Evi, No:14’deki ev (Urfahoğlu, 1995)

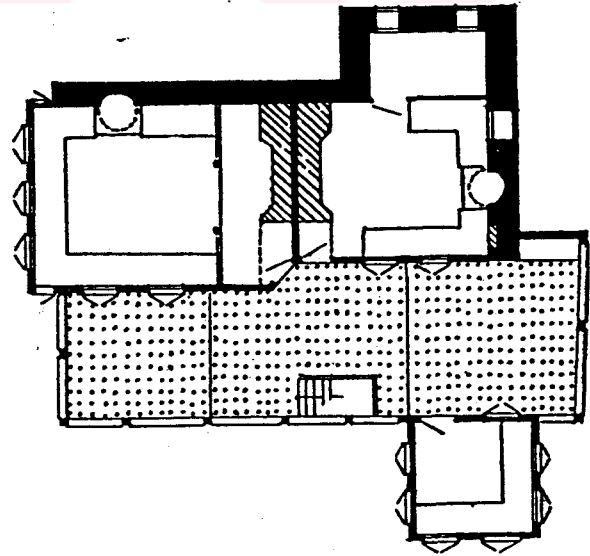
Şekil F137. Kula, Sofular Evi
(Eldem, tarihsiz)

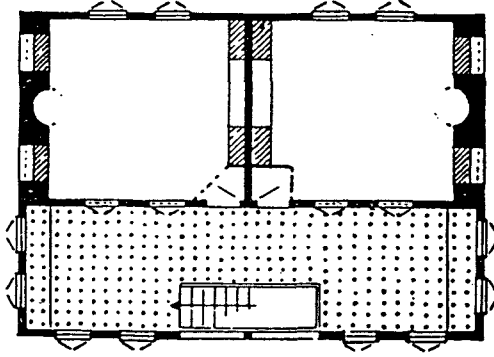
Şekil F138. Kula, Çolakzadeler Evi
(Eldem, tarihsiz)

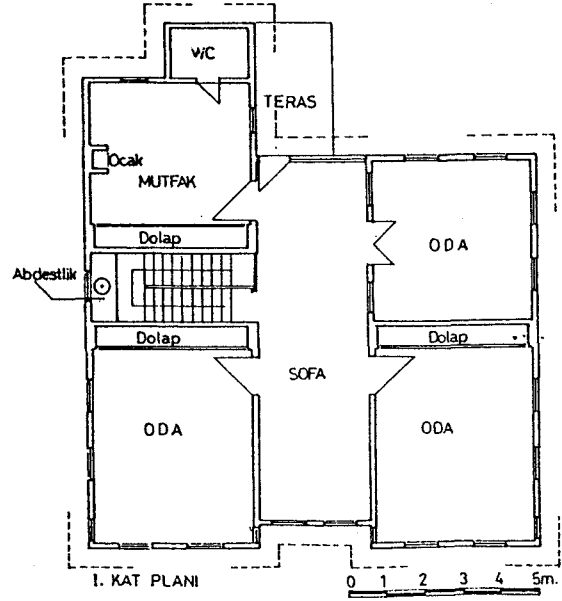
Şekil F139. Kula, Hacı Yusufklar Evi
(Eldem, tarihsiz)

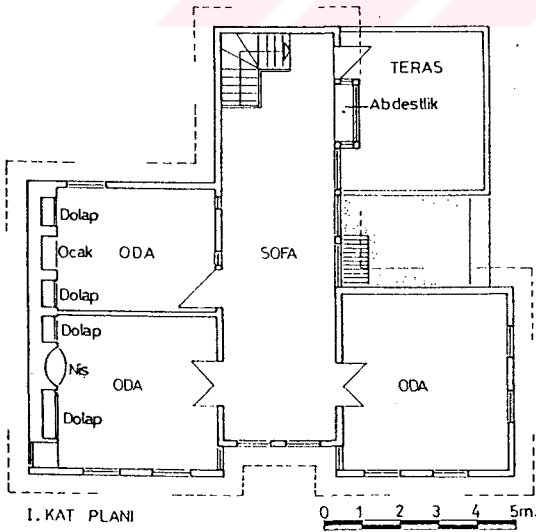
Şekil F140. Kula, hapishane yanındaki
konut (Eldem, tarihsiz)

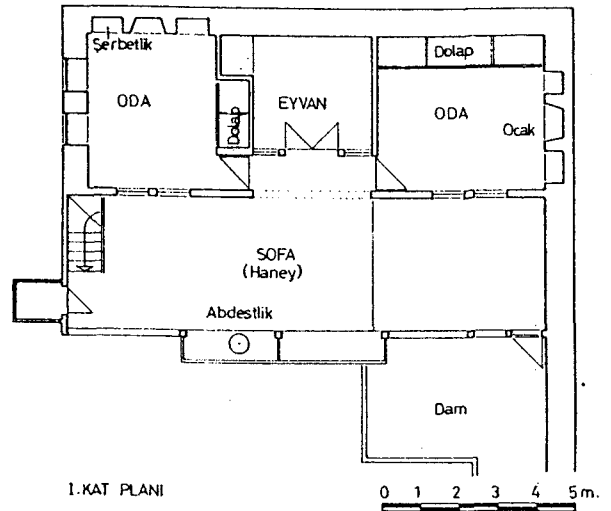
Şekil F141. Mudanya, Kenan Doğruöz Evi (Eldem, tarihsiz)

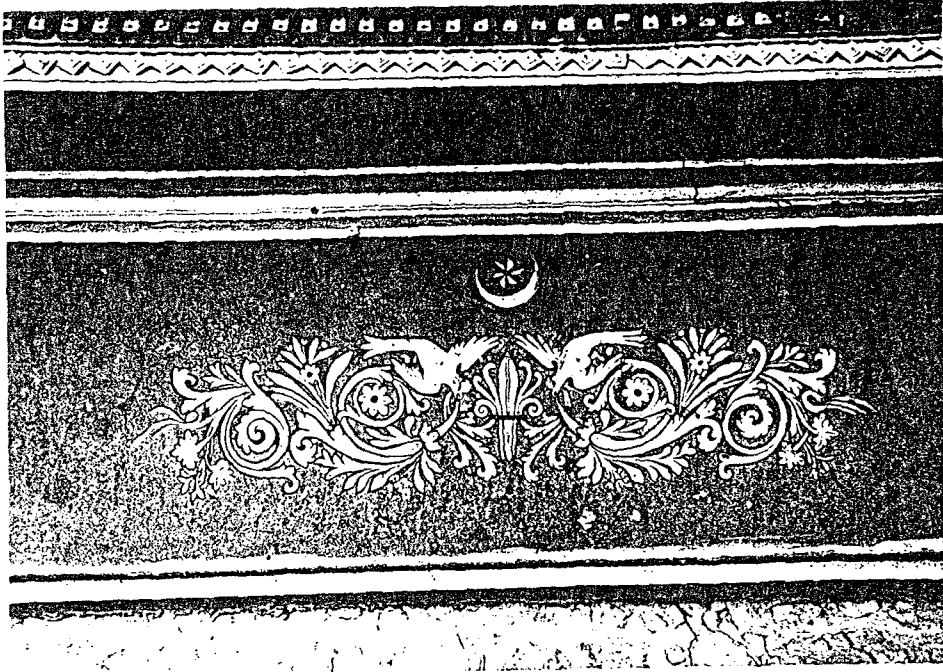
Şekil F142. Isparta, Gazi Kemal Mahallesi, Hacı Ethem Sokak, No:16'daki konutun birinci kat planı, abdestlik (Urfalıoğlu, 1995)

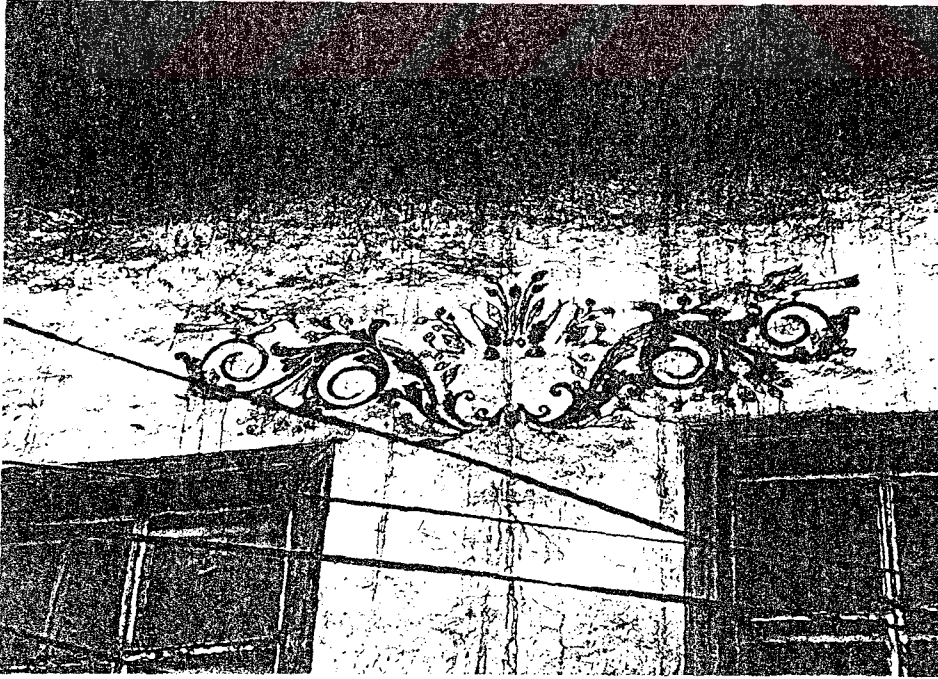
Şekil F143. Isparta, Gazi Kemal Mahallesi, Akarçeşme Sokak, No:3'deki konutun birinci kat planı, abdestlik (Urfalıoğlu, 1995)

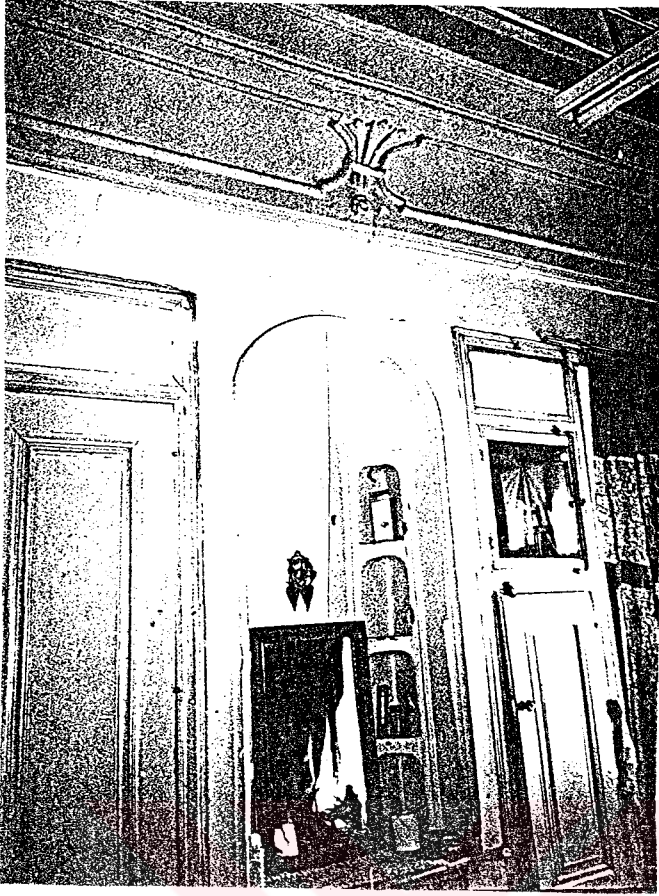
Şekil F144. Isparta, İskender Mahallesi, Şehit Fethi Bey Sokak, No:16'daki konutun birinci kat planı, abdestlik (Urfalıoğlu, 1995)

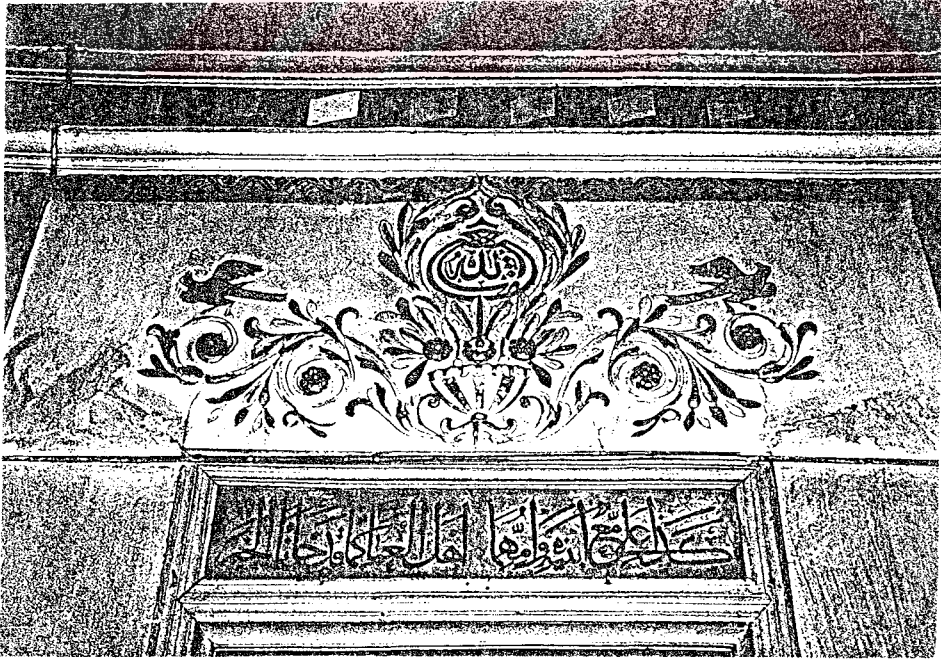
Şekil F145. Isparta, Gazi Kemal Mahallesi, İmam Hasan Sokak, No:2'deki konutun çıkma altı bezemesi (Urfalıoğlu, 1995)

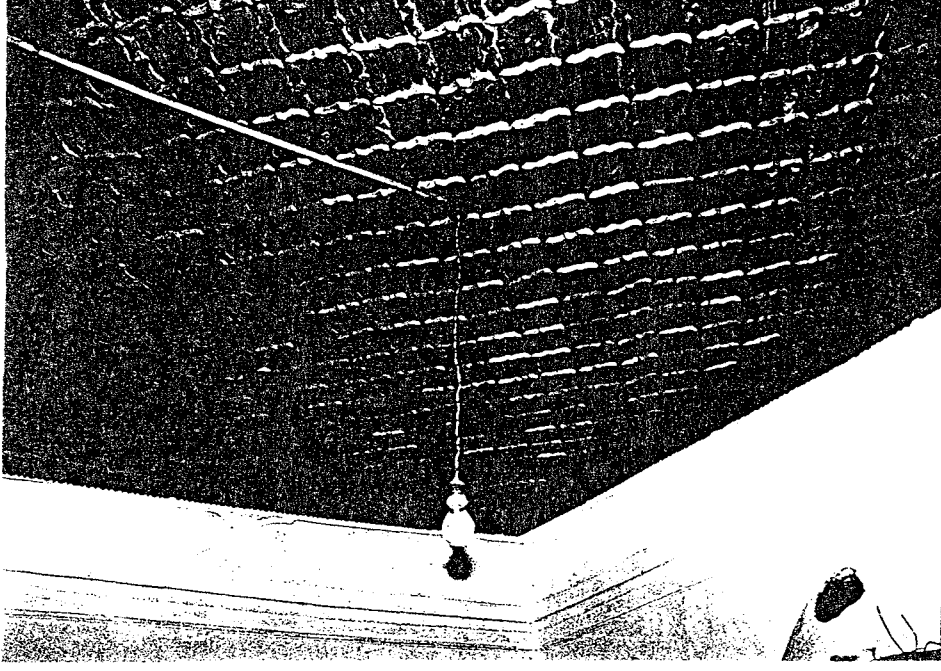
Şekil F146. Isparta, Gazi Kemal Mahallesi, İmam Hasan Sokak, No:8'deki konutun dış cephesinde yer alan alçı bezeme (Urfalıoğlu, 1995)

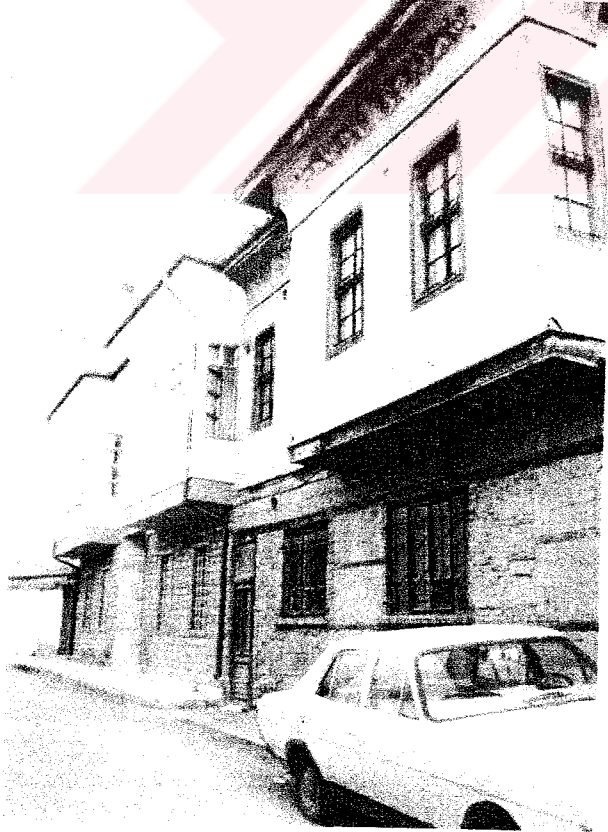
Şekil F147. Isparta, Gazi Kemal Mahallesi, Yeni Hamam Sokak, No:8'deki konutun şerbetlik ve tavan bezemesi (Urfahioğlu, 1995)

Şekil F148. Isparta, Karakirazlar Evi, oda kapısı üzerinde yer alan alçı bezeme (Urfahioğlu, 1995)

Şekil F149. Isparta, Şataf Evi, ahşap çıtalı tavan (Urfalıoğlu, 1995)

Şekil F150. Isparta'da bir konutun saçak altı dolgusu üzerindeki kalem işi bezeme (Özay, 1996)

Murtazaaliler ailesi anısına,

Yaşamak lazım Burdur'u da diğer iller gibi
Görmek gerekir oradaki tarihi
Depremi ve birlikteliği
Yad etmek lazım köklü geçmiş
Taşoda'sı, Ulucami'si
Kocaoda'sı hepsi de birbirinden tarih
Hepsi de kıskanıyor birbirini
İçlerinden biri var ki
O dayanmış cephesini Hacı Ömer sokağa
Bir hüznle bakıyor geçmişe
Adı hayli eski kendisi gibi, yorulmuş
Murtazaaliler ailesini taşımış yıllarca üzerinde
Yanında bir de kardeşi var eskiden kalma adetlerden
Harem denirmiş bir zamanlar
Tahta perdeyle ayırmışlar tarihi
Özlemle birbirlerine bakıyor şimdi
Sanki bir abi kardeşine ulaşamamanın acısıyla
Yana doğru bükmüş bedenini
Yarım kalmış sanki yaşadıkları
Kaç çocuk koştu avlusunda
Kaçı ağladı orada
Yağmuru hissetti bazen, bazen de güneşi gördü
Depremlerine dayandı Burdur şehrinin
Kimseye gösteremedi bir odasının yok olduğunu
Gururla bekledi ötekiler gibi
Şimdi sıra bende diyor
Dökülmüş sıvalarından çıkan rüzgarlarla,
Yok olmak üzereyim, buradayım
Şehrin içindeyim
Burdur'da
Bir ahşap ev işte deyip geçmeyin,
Ben de seneleri verdim insanlara
Bazen çıkar da giderse içimden bir parçam
Yok olmuşluğa yüz tutarsam
Odalarım dağıtırsa kendini her bir yere
O zaman affetmeyeceğim insanları
Unutmadan;
Burdur'u da iyi bilirim
Ahalisini, ticaretini ve şivesini
Ve de yaşanmışları!!!!

Ö. Z. Özdamar, 2001